

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:20:03)

Poštovane kolege poslanici, počinjemo sa radom.

Otvaram **Osmu sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja** u 2019. godini Skupštine Crne Gore 26. saziva.

Podsjećam da sam sazvao Skupštinu na ovu sjednicu i dnevni red predložio saglasno Poslovniku Skupštine i dogovoru u kolegijumu predsjednika Skupštine.

Prije prelaska na utvrđivanje dnevnog reda, treba da usvojimo zapisnike sa Treće posebne, Četvrte i Pete posebne sjednice Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2019. godini.

Da li neko od poslanika ima primjedbi na neki od ovih zapisnika? Nema.

Saglasno Poslovniku Skupštine, konstatujem da su usvojeni zapisnici sa Treće posebne, Četvrte i Pete posebne sjednice Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2019. godini.

Da bismo utvrdili dnevni red, dozvolite da vas obavijestim o predlozima za izmjenu predloženog dnevnog reda. Poslanica Marta Šćepanović predložila je da se iz dnevnog reda izostavi Predlog rezolucije o očuvanju Aerodroma Crna Gore.

Poslanik Milutin Đukanović predložio je da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o državnim i drugim praznicima.

Poslanici: Draginja Vuksanović-Stanković, Raško Konjević, Ranko Krivokapić i Džavid Šabović predložili su da se na dnevni red stave: Predlog zakona o izmjeni Zakona o radu, Predlog zakona o izmjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost, Predlog zakona o izmjeni Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju.

Poslanik Predrag Sekulić predložio je da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga.

Poslanici Jovanka Laličić i Radule Novović predložili su da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni Zakona o crnogorskom državljanstvu.

Poslanik Aleksandar Damjanović predložio je da se na dnevni red stave: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika, Predlog odluke o obrazovanju odbora za ispitivanje posljedica NATO bombardovanja 1999. godine na zdravlje građana Crne Gore i Izvještaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta Ostrvo Lastavica sa tvrđavom Mamula, Herceg Novi za 2017. godinu.

Poslanik Branko Radulović predložio je da se na dnevni red stave Predlog zakona o crnogorskoj razvojnoj banci i Predlog zakona o dopunama Zakona o inovativnoj djelatnosti.

Poslanica Branka Bošnjak predložila je da se na dnevni red stave Predlog zakona o dopuni Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju i Predlog zakona o dopuni Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru.

Prelazimo na obrazloženje i izjašnjavanje o predlozima za izmjenu predloženog dnevnog reda.

Predlog poslanice Marte Šćepanović.

Da li poslanica Šćepanović želi da obrazloži predlog? Izvolite.

MARTA ŠĆEPANOVIĆ (20.12.19 12:23:04)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Podnijela sam predlog da se sa ove Osme sjednice izostavi ova tačka. Prije svega, razlog je tehničke prirode, a ne suštinske. Jer, Rezolucija kao ovakva nema pravno obavezujuće dejstvo, a mi na današnjem dnevnom redu imamo tačke koje imaju pravno obavezujuće dejstvo i prije svega su izuzetno važne tačke - Zakon o radu, čekamo od 2008. godine da se donese Zakon o radu. Mislim da upravo iz tehničke prirode kako smo i zgusnuti sa rasporedom trebamo izostaviti ovu tačku dnevnog reda.

Naš stav povodom Aerodroma je potpuno jasan. Mi želimo valorizaciju Aerodroma na ovaj način i želimo raspravu u ovom Parlamentu o tome. Mislim da ćemo ih kroz ove tačke koje budemo razmatrali i ovih dana pominjati temu Aerodroma. Zbog ovog tehničkog razloga mislim da

bismo ovu tačku danas trebali da skinemo sa dnevnog reda.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:24:08)

Hvala Vam što ste bili racionalni u obrazloženju. Zamolio bih i druge kolege kada budu predlagali dopune da budu ako mogu što racionalniji jer imamo i dosta tačaka dnevnog reda i dosta predloga za dopunu dnevnog reda. Kao što znate, po Poslovniku se daje riječ onom ko predlaže dopunu, kao i onome ko je nosilac te tačke dnevnog reda koju sam ja uvrstio u dnevni red, kao što sam i rekao i da ću je uvrstiti prošli put.

Poslanik Raško Konjević želi riječ. Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 12:24:41)

Zahvaljujem.

Predsjedniče Parlamenta, ja mislim da je ovo poruka Vama. Drugi put Vam se dešava da kao predsjedniku Parlamenta koalicioni partner s kojim tvorite Vladu skida tačku s dnevnog reda. Vi treba ozbiljno da se, po mom sudu, zapitate da li Vas oni smatraju predsjednikom Parlamenta u punom političkom kapacitetu. Predsjedniče Parlamenta, ja govorim o materijalu jer ste materijal Vi stavili na dnevni red, a samim tim iskazali svoj politički stav o tom materijalu, a Vama se po drugi put dešava da vam koalicioni partner skida materijal sa dnevnog reda.

Ne može nikakav tehnički razlog, kako god to zvučalo, biti snažniji od činjenice da se u ovom želi izbjeći rasprava o tome da se jedan od najvažnijih državnih resursa daje 30 godina pod koncesiju, a da poslanici crnogorskog Parlamenta o tome ne progovore ni riječ bilo kroz Rezoluciju, bilo kroz neki drugi model akta koji ova Skupština, Ustav i Poslovnik dozvoljava.

Ja mislim i pozivam poslanike bez obzira na Prijedlog koleginice Šćepanović da otvorimo danas debatu na ovu temu. A Vas, predsjedniče Parlamenta, pozivam da iskoristite svoj politički kapacitet i funkcionalni autoritet koji imate s pozicije predsjednika Parlamenta da ne dozvolite, jer i Vi podržavate ovu Rezoluciju, da se u crnogorskom Parlamentu ne raspravlja o ovome. Jer, ste vi drugi čovjek u ovoj državi, koalicioni partner Demokratske partije socijalista i imate političku mogućnost da zajednički razgovarate /prekid/ da Aerodromi ostanu na upravljanje državi, a ne nekom privatniku ili nekom strancu.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:26:53)

Hvala.

Proceduralno poslanik Rakočević. Izvolite.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (20.12.19 12:26:57)

Hvala, predsjedniče. Tražim vrlo kratko vrijeme za ispravku navoda iz razloga što je uvaženi kolega Konjević kazao da mi poručujemo ovim Vama nešto. Prosto nije tačno i dozvolite vrlo kratko da objasnim zašto.

Prvo, smatramo gospodina Brajovića predsjednikom Parlamenta i predsjednikom partije koja je naš koalicioni partner i koja će što se nas tiče biti koalicioni partner dok god smo politički subjekti u Crnoj Gori. Naša dobra saradnja u koalicionom odnosu se upravo temelji na demokratskim principima. Bez obzira što se nekad ne usaglašavamo oko određenih stavova, to ne znači da nijesmo istrajni oko ključnih aspekata naše koalicione i državne saradnje. /Prekid/ od rasprave o valorizaciji Aerodroma. Naravno naš stav se razlikuje od vašeg. Mi smo veoma zadovoljni načinom na koji menadžment Aerodroma radi svoj posao. Međutim, vjerujemo da se buduća valorizacija Aerodroma treba osmisliti kroz partnerstvo ne samo sa inostranim kapitalom,

već inostranim znanjem da bi se stavila u punu funkciju valorizacije svih potencijala Crne Gore.
Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:28:25)

Hvala Vam, poslaniče Rakočeviću.
Aleksandar Damjanović, proceduralno reagovanje.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (20.12.19 12:28:32)

Hvala, predsjedniče.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, naravno Vama se obraćam pošto je proceduralna reakcija u pitanju. Ja prihvatam da je dobro da otvorimo i raspravu iako se o ovim stvarima obično ne raspravlja, već se samo glasa nakon određenog obrazloženja predlagača. Svako od nas može da predloži sve tačke da se skinu s dnevnog reda i da zloupotrijebi govornicu i da o tome razgovaramo. Naravno, to ne radimo uvažavajući da ipak imamo ozbiljne obaveze pred nama. Članom 129 Poslovnika definisano je da su akti Skupštine, između ostalih: Ustav, zakoni, prostorni planovi, Poslovnik Skupštine deklaracije, rezolucije, odluke itd.

Dakle, neprihvatljivo je obrazloženje predlagača za izostavljanje ove tačke koji diskriminiše akte Parlamenta i ređa ih po nekoj hijerarhiji koju ne poznaje Poslovnik Skupštine Crne Gore. To je prva stvar. To je formalno obrazloženje, da odbijemo to u formalnom dijelu. U suštinskom dijelu ja sam čak mislio da će Vlada Crne Gore predložiti za ovu sjednicu da uvrstimo u dnevni red i priču oko Montenegro Airlines-a, odnosno taj Predlog zakona, jer su to dvije stvari koje se dodiruju. Ja evo mogu Vladi da obećam da ću predložiti taj Predlog zakona o Montenegro Airlinesu, takav kakav je ukoliko to Vlada ne uradi do naredne sjednice, uz naravno sugestiju predlagačima da povuku ovaj predlog, da dopuste ovu raspravu o Predlogu akta koji uredno podnešen Parlamentu u skladu sa Poslovnikom, imajući u vidu, predsjedniče, da ćemo mi ovdje u Parlamentu vjerovatno morati ponovo da raspravljamo kada dođe koncesioni akt u Parlament koji bude Vlada utvrdila nakon eventualnog završenoga tendera koji je raspisan.

Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:30:08)

Vi želite proceduralno?
Izvolite. Poslanik Konjević.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 12:30:17)

Predsjedniče Parlamenta, radilo se o klasičnoj replici ne o proceduri gdje se gospodin Rakočević obraćao Vama. Ja Vas molim da mi dozvolite repliku od tri minuta. Bilo je malo duže. Kolega Rakočeviću, neka građani procijene da li bježite ili ne bježite - u političkom smislu naravno govorim, ne mislim u bilo kom drugom smislu da ne biste pogrešno shvatili. Dakle, vi ne želite da se raspravlja o tome kako jedan od ključnih državnih resursa, aerodrom u Podgorici i aerodrom u Tivtu treba da u budućnosti bude u korist građana Crne Gore. Vi tu priču ne želite.

Obrazloženja koja ste dali su krajnje tehnička obrazloženja. Nijesam imao bilo kakav negativan kontekst prema predsjedniku Parlamenta u koji Vi želite da dovedete. Bez obzira što se politički ne slažemo, ja poštujem institucije i poštujem instituciju Predsjednika Parlamenta. Ali sam u političkom smislu rekao da je nedopustivo, mjesec i po /prekid/ Klub Demokratske partije socijalista, politički nekorektno ako imamo pravo da protumačimo na kraju krajeva nije moje. Ali, imam pravo da javno saopštim stav da nešto što je predsjednik Parlamenta predložio u dnevni red vi tražite da se skine. I, ni manje ni više, nego tražite da se skine tačka gdje ne postoji većina u

ovom Parlamentu za tu stvar, ali ćete zato predložiti tačku gdje ćete firmi koja je gubitaš od 70 miliona da uredno glasate da se 155 miliona građana Crne Gore da toj firmi. Tad vam neće biti tehnički razlozi za...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:31:59)

Poštovane kolege, završili smo priču po ovom predlogu.

Ja želim samo da vam kažem nekoliko stvari. Kao što sam rekao prošli put kad smo imali predlog na samoj sjednici da se uvrsti u dnevni red, da tada nije ispunjavala uslove pa je zato ja nijesam stavio i rekao sam da ću je sad staviti. Nije ovo drugi put. Ovaj Parlament i svako ima sliku o svakome od nas, ovo je možda i treći put, jer ovdje je kad smo bili protiv Zakona o unutrašnjim poslovima, Demokratska partija socijalista našla većinu sa vama da donese taj zakon. A ja nijesam tada to komentarisao, samo sam rekao sljedeću stvar, kada je ova Rezolucija na dnevnom redu i kad je ukupna ova priča na dnevnom redu, ako se uvrsti u dnevni red Zakon o Montenegro Airlinesu, a kao što znate ja ga nijesam predvidio u dnevnom redu ni ove ni naredne sjednice, onda će se sigurno povesti priča i o Aerodromima i biće neodvojivo i gotovo nemoguće da neko kaže da nije to tema dnevnog reda. Želim samo da kažem i vama i zbog javnosti da ne bi bilo nikakvih dilema - Ivan Brajović i u ranijem političkom angažovanju u Socijaldemokratskoj partiji i u Socijaldemokratama je neko ko je apsolutno štiti interese i sačuvao Aerodrome u vlasništvu države zajedno sa svojim kolegama. Zabranjena je privatizacija i više nema nikakve priče o prodaji i privatizaciji Aerodroma. O koncesiji Aerodroma se duboko ne slažem zato što mislim da je bolje po interese države Crne Gore da se oni valorizuju od strane države, nego da se daju koncesionaru koji će da značajna sredstva akontativno, što bi se reklo, pa onda kroz koncesiju, pa koliko tek onda će on da zaradi. Taj stav su Socijaldemokrate branile sve ovo vrijeme dajući vrlo jedini konkretne predloge kako se to može drugačije uraditi. Ali, i o tome da li ćemo razgovarati o ovome ili ne i da li neko ne želi diskusiju ili ne želi - izjasnićemo se glasanjem.

Proceduralno? Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 12:34:32)

Uvažavajući naše političke razlike, ja bih Vas politički zamolio nešto. Nemojte više ovako da ih branite, jer odoše.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:34:47)

Svako od nas govori na način kako on misli da zauzima najbolji ugao i ja smatram da ga na taj način dobro biram.

Posljednja procedura molim vas i da pređemo na ovo.

Izvolite, poslaniče Radulović.

BRANKO RADULOVIĆ (20.12.19 12:35:04)

Predsjednik je u pravu - posljednja i najpametnija. Red je, crnogorski je, pametno stručno i svakako je prioritetno da u što većem koncenzusu razgovaramo zajedno o dvije tačke - i o aerodromima i avio floti Crne Gore. Podržavam i ja i Demokratski front da to učinimo do Nove godine, jer će poslije toga biti kasno. Ako idemo kao 30 godina grlom u jagode, tada ćemo se ponovo ogresti za života i to nećemo moći zaliječiti.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:35:51)

Hvala, poslaniče Raduloviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanice Šćepanović da se iz dnevnog reda izostavi Predlog rezolucije o očuvanju Aerodroma Crne Gore.

Izvolite.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:36:24)

Hvala vam, poštovane kolege.

Glasalo je 59 poslanika - 36 za, 23 protiv, nije bilo uzdržanih. Konstatujem da je Skupština prihvatila predlog.

Prelazimo na izjašnjavanje o Predlogu poslanika Milutina Đukanovića.

Izvolite, poslaniče Đukanoviću. Ja imam u podsjetniku ime Milutina Đukanovića. U Demokratskom frontu je došlo do dogovora.

Poslanik Mandić će obrazložiti predlog. Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (20.12.19 12:37:05)

Dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Poslanički klub Demokratskog fronta ima čast i privilegiju da nas 17 poslanika predložimo izmjene i dopune Zakona o državnim i drugim praznicima i da 13. novembar po Predlogu zakona koji mi nudimo postane dan Petra II Petrovića Njegoša crnogorski praznik kulture.

Mi imamo veliku privilegiju i veliku čast da to uradimo. Smatramo da je to jedna od onih naših poslaničkih inicijativa po kojoj će nas i pamtiti kada više ne budemo u ovom Parlamentu, ali je potrebno da ovdje pred Crnom Gorom danas saopštimo nekoliko važne stvari. Naši najveći intelektualci su pričali i govorili o Njegošu i nema ja mislim jednog jedinog čovjeka koji se nije određivao u odnosu na ono što je on stvorio. Govorili su i pisali o njemu i Ivo Andrić, i Miloš Crnjanski, i Slobodan Jovanović, i Miroslav Krleža. Govorili su i pisali Vladika Nikolaj Velimirović, govorili su i pisali Matija Bećković, Vladika Amfilohije. Svi su se određivali u odnosu na čovjeka koji je jedini gorostas u našem narodu. I oni koji su bili najveći saopštili su da naš narod, srpski narod ima jednog jedinog gorostasa koji je nadvisio čitavu šumu velikih ljudi, velikih intelektualaca, velikih mislilaca, a to je Njegoš. Govorili su o njemu da on stoji sam za sebe, da teško se može procijeniti iz koga on se rađa i ističe i to njegovo veliko djelo, ko preishodi njegovom velikom djelu, jer je većina Srba u koje računa svakako tada i Crnogorce njegove bilo nepismena. A onda kada su se mnogi opismenili, više niko nije mogao da doda i da dobaci više nego što je dobacio Njegoš. Svi mi u Crnoj Gori treba da budemo ponosni na tu činjenicu da imamo takvog gorostasa i da imamo čovjeka koji je sve nadvisio. I mi znamo da i današnja Crna Gora u suštini se dijeli na tu njegoševsku Crnu Goru, kojoj pripadamo mi koji smo danas sa ponosom donijeli ovaj portret Petra II Petrovića Njegoša, demonstrirajući na taj način kojoj mi Crnoj Gori pripadamo, kao što znamo da ova današnja Crna Gora pripada više Džordžu Sorošu nego što pripada onoj nekadašnjoj prošloj Crnoj Gori, da je Soroš u temeljima ove današnje Crne Gore. Ja vas molim samo da završim ovu današnju elaboraciju vrlo je važna, pošto imam i određene političke poruke na kraju ove elaboracije.

Problem oko Njegoša i naš problem ovdje u Crnoj Gori upravo je njegov Gorski vijenac. Tamo Vladika Danilo i svi pravoslavni Crnogorci onog vremena zovu svoju braću da se vrate korijenima i plaču, nariču, žale što moraju da ispune dužnost koja nije dužnost od ovog svijeta nego do onoga većeg i važnijeg. E tako danas i u ovom vremenu vezano za ovaj zakon koji vi predlažete da se otme i ukine Njegoševa crkva, mi nasljednici te njegoševske Crne Gore vas pozivamo, braćo, da ne idete tim putem.

Čuli smo da Vlada ne može da povuče potez i ne može da vrati zakon, jer bi ispala veoma slaba. Evo, svalite sve na nas. Recite da smo vas mi molili. Ako je u pitanju sujeta, recite da smo mi ti koji prihvataju odgovornost, koji vas mole - nemojte da idete ovim putem, jer ćemo ući u ono o čemu je pisao Gorski vijenac.

Nađite neki izgovor, naša čast, naša sujeta, kapu vam skidamo i molimo vas - nemojte ići

tim putem, jer će se desiti strašne stvari u Crnoj Gori. Mi smo spremni da ispunimo onu dužnost što su ispunili naši preci. Mi mislimo da ta dužnost i danas stoji. Mi mislimo da ne smijete uraditi ono što ste naumili, jer će se desiti strašne stvari koje mi ne želimo da se dese.

Poštovani članovi parlamentarne većine, a tu posebno želim da se obratim muslimanima i katolicima. Uoči referenduma 2006. godine lider tadašnji albanskog naroda u Crnoj Gori bio je Ferhat Dinoša i govorio je: "Mi se nećemo miješati u fundamentalne odnose Srba i Crnogoraca", a onda su upravo Albanci i Bošnjaci riješili pitanje državno-pravnog statusa i bilo je kako je bilo, jer je ova zemlja podjednako i naša kao što je i Bošnjaka i muslimana i naše djece treba da bude sutra ova zemlja. Ovdje se danas radi o jednom suštinskom pitanju, gdje ste vi riješili pitanje vaših vjerskih zajednica i Katoličke crkve. Nemojte se miješati u ovo. Ovo nije pitanje iz 2006. godine. Vašim glasovima direktno ćete uticati na sudbinu i budućnost Pravoslavne crkve u Crnoj Gori i nemojte to da radite. Popričajte sa vašim vjerskim poglavarima i nakon toga dođite u ovu Skupštinu. Ovdje će se desiti strašne stvari. Kumimo vas Bogom i pozivamo, ako je u pitanju to da se nečija čast i da se neko ponizi, evo mi ćemo se poniziti, jer ćemo /prekid/ ispunimo dužnost i zavjet naših predaka ako nastavite da idete ovim putem. A ovome koji nam prijete iz susjedne zgrade i koji sada drži Vrhovni savjet odbrane i govori kako njih ima više nego nas, moram podsjetiti da je u vrijeme Vladike Danila bilo više Turaka nego Crnogoraca, ali se završilo tako kako se završilo, jer na kraju i u konačnom uvijek Bog odlučuje.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:43:36)

Poštovane kolege,

Uvaženi kolega Mandiću, uvaženi poslanici,

Ja stalno pominjem i mislim da je to i dužnost predsjedavajućeg da kaže da nikad nije dobro dizati tenziju u ovom Parlamentu. Nikada nije dobro prizivati strašne stvari, jer se strašne stvari neće ni desiti. I vrlo je važno da se svi uvažavamo, a kada budemo imali tu tačku dnevnog reda u raspravi, svi ćemo reći ono što mislimo o tome. Stalno pominjem priču - ovo je država svih građana Crne Gore, a pošto je pomenut jedan od predstavnika albanskog naroda Ferhat Dinoša, ja vam moram reći da sam zahvalan i da vrlo cijenim to i kako se držao i kakve je govore imao tokom referendumske kampanje, kada smo mi u našim podjelama izlagali ono što mislimo, stavove koje mislimo i za šta ćemo se u stvari opredjeljivati i za šta ćemo glasati.

Prema tome, ovo je građanska država Crna Gora. Poštujemo sve razlike i ja stalno pozivam na to da nas te razlike čine jačim, a nikako slabijim i ranjivijim. Nemojte da niko od nas doprinosi da te razlike budu ono što mi ne želimo, nego da budu ono što želimo: da nas snaže, da nas okupljaju i da nas čini ta raznolikost i bogatijim i uspješnijim.

Hvala vam. Da pređemo na izjašnjavanje.

Želite proceduralno? Izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (20.12.19 12:45:17)

Ja nemam ništa protiv što ste Vi komentarisali ovo o čemu sam govorio, ali mislim da su ovo oni važni istorijski momenti kada je potrebno razgovarati u Parlamentu i kada je važno prenijeti svaku poruku koju imamo. Dakle, mi smo se na Trojičindanskom saboru ovdje u Podgorici zakleli da ćemo da branimo našu crkvu, 100.000 ljudi je potpisalo tu zakletvu i ona se nalazi kod naših episkopa. Mi ćemo naravno da slijedimo volju naših episkopa, ne zaboravite da i Gorski vijenac počinje sabranjem na Trojičindan. Upozoravamo, molimo, preklinjemo, kapu skidamo, pozivamo Vladu koja je krenula silničkim putem da to ne radi. Bojimo se da će ovo da se završi katastrofom, jer mi smo spremni da ispunimo dužnost koji su ispunili naši preci. Nije problem da vam saopštimo. Posebno upozoravamo bošnjačke predstavnike, odnosno muslimane i katolike da se ne miješaju u ovo. Pozivamo našu braću pravoslavce, nije ovo nepoznato u istoriji Crne Gore. Ovo se sve dešavalo, ovo se sve vidjelo u istoriji Crne Gore. Završilo se katastrofama. Niko nikoga temeljitije nije istrebljivao nego što smo mi u Crnoj Gori jedne druge. Ali pozivamo da se ne ide ovim putem. Niko nas ne može zaplašiti, više ima oružja zakopanog u Crnoj Gori nego što ima

u svim vojnim i policijskim magacinima. Prva kap krvi kada padne u Crnoj Gori neće niko od onih kojima je nanijeto zlo otići kod nekog Katnića, Vesne Medenice ili Veljovića, nego će zakucati na vrata onome za koga misli da je odgovoran kako bi taj dug naplatio. To mora da zna i Milo Đukanović, i Duško Marković, i Veljović i svi to je bolje da danas kažemo nego /prekid/. To je poruka koju morate da razumijete.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:47:26)

Poslaniče Mandiću, neće u Crnoj Gori padati krv.
Imamo još jednu proceduralnu reakciju.
Poslanik Nikolić.

ANDRIJA NIKOLIĆ (20.12.19 12:47:40)

Poštovani predsjedniče Parlamenta, poštovani /Upadice/

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:47:56)

Poslaniče Raduloviću, molim Vas.
Samo da čujemo proceduralnu intervenciju poslanika Nikolića i da se izjasnimo o ovom predlogu.

ANDRIJA NIKOLIĆ (20.12.19 12:48:08)

Poštovani predsjedniče Parlamenta, poštovani građani Crne Gore, poštovane kolege,
Zaista je teško nagađati šta stoji iza ovih teških riječi. Mislim da se skupštinska govornica ne može koristiti za pozivanje, za prizivanje ili za upozoravanje u određenim formama nasilja. Sve ima svoje limite i svoju cijenu i svjedoci smo bili da je u Crnoj Gori makar u novijoj historiji bilo sličnih pokušaja koji su vodili određenoj destabilizaciji. Ali isto tako, zbog građana Crne Gore i zbog poslanika koji sjede u ovom domu, makar onih iz reda vladajuće većine smo u obavezi da kažemo da je svaki odgovor države Crne Gore i njenih nadležnih organa bio zreo, bio demokratski i bio u funkciji očuvanja mira i stabilnosti u Crnoj Gori. Nemam /prekid/ i ovoga puta, ma kakve riječi dolazile sa bilo koje strane.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:49:16)

Molim vas, kolege.

Nadam se da smo završili sad kratku raspravu po ovom pitanju. Još jednom zbog građana Crne Gore - u Crnoj Gori niko nema razloga ni da se boji, ni da se plaši bilo koga, niti će ih imati. Ja vas molim da sve katastrofične scenarije ostavite, ja razumijem da ih mislite upotrebljavati da mogu donijeti neku korist, neću da govorim ovdje ni o Njegošu, ni o bilo kome, ima čak među poslanicima boljih poznavalaca Njegoševog dijela. Ja želim samo da vam kažem: Naša osnovna uloga je da zastupamo građane Crne Gore i da činimo sve kroz normativne pretpostavke koje ovdje donosimo i usvajamo da njihov život bude bolji, sadržajniji, kvalitetniji, mirniji, slobodniji. Ja mislim da nekim diskusijama tome ne doprinosimo. Zato vas molim sad da to završimo i da se sad izjasnimo o Predlogu dnevnog reda koji je saopštio poslanik Mandić.

Izvolite.

Znači, 60 poslanika je glasalo - 22 za, sedam protiv, 31 uzdržani. Predlog nije prošao. Prelazimo na izjašnjavanje o predlozima koje su podinijeli poslanici: Vuksanović-Stanković, Konjević, Krivokapić, Šabović.

Pozivam koliko se može na racionalniji pristup. Ko želi od vas da obrazloži ove predloge? Onda idemo prvo poslanik Konjević.
Izvolite.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:51:24)

Zbog racionalnosti.
Možete li nešto uštedjeti vremena?
Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 12:51:35)

Mogu, četiri zakona za deset minuta.
Zahvaljujem.
Poštovani građani,
Imate priliku svi ovih dana ili mjeseci od kada je Skupština u vanrednom zasijedanju da čujete od kolega iz Demokratske... Evo samo da izađu kolege ako može.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 12:51:54)

Molim vas, kolege, da saslušamo predloge za dopunu dnevnog reda.
Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 12:52:00)

Znači čuli smo svih ovih mjeseci zadnjih nekoliko posebno i od Vlade i od kolega iz Demokratske partije socijalista kako je crnogorska ekonomija jedna od najbržih rastućih u regionu, kako su prosječne zarade u Crnoj Gori najbolje na Balkanu itd. Naravno, kao u svakoj bajci, potrebno je malo vremena da dođemo do realnosti. Ovo su zvanični podaci, uvaženi građani, o tome kakve su vam plate, odnosno kakve su vam zarade i kako se dolazi do 511 eura prosječne zarade. Ovo su podaci Poreske uprave. Prema podacima Poreske uprave iz maja 2019. godine, u Crnoj Gori radi 164 hiljade građana. Prema podacima Vlade i od strane kolega iz Demokratske partije socijalista, stalno se barata cifrom od 200 hiljada. Dakle, ili nije u pravu Poreska uprava, koja je državni organ, ili nijesu u pravu kolege iz Demokratske partije socijalista. Od tih 164 hiljade građana koji, prema podacima Poreske uprave, rade u Crnoj Gori, poštovani građani, vjerovali ili ne, njih 60 hiljada prima zaradu do 250 eura - 40% onih koji rade u Crnoj Gori mjesec dana provedu sa 250 eura. Ono čime bi se ovaj Parlament trebao da bavi najvećim dijelom zajedno i kroz vlast i kroz opoziciju je kako da učinimo ambijent da naših 60 hiljada zaposlenih ili 40% ne živi od zarade od 250 eura.

Poštovani građani, od vas 160 hiljada koji radite, prema podacima Poreske uprave, vas 110 hiljada prima platu ispod zvanično prosječne u Crnoj Gori - prima platu do 500 eura, a svega 50 hiljada prima platu iznad 500 eura. Znači da ukupno dvije trećine građana u Crnoj Gori prima platu ispod prosječne. Ja mislim da je ovo tema o kojoj treba raspravljati na dnevnom redu, jer ovo što nam saopštava Vlada i što saopštavate vi, uvažene kolege iz DPS-a je u koliziji sa podacima nadležnih državnih organa. Te podatke ne kontroliše bilo koja opoziciona partija. Ove mi je podatke saopštio ministar finansija u jučerašnjem odgovoru. Valjda mi kao predstavnici građana trebamo zajednički da se zapitamo kako živi ovih 60 hiljada zaposlenih mjesečno od 250 eura,. Nama je plata 1.500, mi možemo ali zato što nam je plata 1.500 mislim da imamo obavezu ako ništa drugo da razgovaramo kako preživljavaju ljudi od 250 eura. Naravno, kolege iz DPS-a, vi to kao nebrojano puta do sada nećete podržati. Ja ne vidim ni jedan jedini razlog zašto ne biste

podržali raspravu o tome kolika je minimalna zarada u Crnoj Gori, odnosno zašto minimalna zarada u Crnoj Gori treba da bude veća. U Srbiji je od 1.01. minimalna zarada 255 eura, uvećava se 11%. Mi smo tigar u ekonomiji i naravno u svemu tome dok su građanima ovakve zarade ovo što je njihovih resursa građana svih polako odlazi. Građani su ovdje kad treba iz njihovog džepa platiti, sad će za Novu godinu svakom građaninu koji radi u Crnoj Gori Vlada Crne Gore da izvuče 750 eura. Zna li kome će da da? Montenegro Airlines-u čiji je gubitak 70 miliona. To vam je novogodišnja čestitka, 750 eura svakom zaposlenom će se izvući. To će se izvlačiti iz džepa onima, a njih je 60 hiljada, koji primaju zaradu do 250 eura. Sljedeći put ću da tražim podatke zbog poslanika sa sjevera Crne Gore. Da vidite podatke kolika je zarada od Bioča prema gore i koji broj njih je nezaposlen, koji broj njih prima platu ispod 250 eura, jer od ovih 60.000 građana mislim da je dvije trećine sa sjevera Crne Gore. Zato ta omladina gore, ko god ima priliku odlazi. Bilo koji drugi predlog koji damo, koji se tiče elementarnog rasterećenja, mi kažemo - dajte, ljudi, smanjite PDV na struju onako kako ste smanjili ovim tajkunima koji drže hotele njih 10 i 15, pa nije pošteno da građani plaćaju PDV na struju 21, a da desetak hotelijera koji se ubiše od para plaćaju PDV 7%, a ostalih 3.000 ugostitelja 21%. Ja mislim da to nije pošteno. Vi o tome ne želite da razgovarate. Ne morate. Lako vam je odbijati i meni i vama ove predloge sa 1.500 eura u džepu svaki mjesec, ali bogami onome ko prima 250 eura muka je mnogo velika.

Kada mu ukazujemo na to da je potrebno da smanjimo opterećenje na poslodavce da bi se ovakve zarade o kojima govorim uvećale, vi kažete da nije vrijeme za to, ali je za to vrijeme da nam Aerodromi odu iz državnih ruku i da za Montenegro Airlines platimo 155 miliona. Naravno, nije sada vrijeme da se Zakon o PIO donese koji ste usaglasili. Poštovani građani, da ne bi bilo kakve dileme, ovo je taj Zakon o PIO, koji su sindikati dobro ispregovarali i koji gospodin Purišić drži u fijoci. To ću da ga pitam sada, evo vrti glavom, imaće da vrti glavom kad dođe tačka dnevnog reda o Zakonu o radu. U oktobru 2018. godine gospodin Purišić je dao izjavu kako socijalni dijalog u Crnoj Gori napreduje i kako su postigli od četiri ključna pitanja saglasnost sa dva sindikata u Crnoj Gori. Obećanje - ludo radovanje, rekao bi naš narod. Evo dvije godine jedva smo došli do ovog teksta zakona koji je usaglašen. Ja ne znam zašto smo protiv toga, ovo nije naš zakon. Vi sve kažete nećemo da podržimo ni dobre projekte Vlade. Ovo je recimo dobar zakon. Ovo je dogovorio gospodin Purišić i lideri dva sindikata. Što ga ne stavite na dnevni red? Zašto da ne stavimo nešto da razgovaramo o tome da se jedna četvrtina najlošijih godina ne računa u obračun penzija?

Uvažene kolege iz DPS-a, minimalna penzija u Crnoj Gori je 128 eura, a lijekovi su nam najskuplji u regionu. Lako je podići ruku bez bilo kakve analize i biznis plan da se da 155 miliona građana Crne Gore. 750 eura po svakom zaposlenom u Crnoj Gori je novogodišnja čestitka. Umjesto da "novogodišnja čestitka" bude neka nova prinadležnost, vi ćete dobiti neku drugu vrstu čestitke. Nećete osjetiti, uvaženi građani, kada vam se 750 eura izvuče, ali ćete i u 2020. godini odlaziti u penziju bez bilo kakvog povoljnijeg osnova. A penzioneri, njih 125.000, neće osjetiti nikakav boljitak u 2020. godini, a njih je 11.500 hiljada od 125.000 gotovo 10% preživljava mjesec dana sa 128 eura. Šta je 155 miliona da date za Montenegro Airlines? Fenomenalna je logika, uvažene kolege, izučavaće se vjerovatno, da firmom koja ima profit od 10 miliona država ne umije da upravlja iako je profitabilna, ali zato država želi da upravlja s firmom koja ima 70 miliona minusa i plus da joj da 155 miliona građana Crne Gore.

Uvaženi zdravstveni radnici, ljekari, medicinske sestre, prosvjetni radnici, penzioneri, policajci koje niko ne spominje, nemate u 2020. niti u 2021. godini veće zarade ne zato što to crnogorska ekonomija ne može da izdrži, nego zato što plaćamo javašluk, nerad i nesposobnost pojedinih ljudi u državnoj administraciji i državnim firmama.

Nažalost, faktura za 2020. godinu vama je punih 155 miliona. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:01:31)

Poštovane kolege,

Stavljam na glasanje predlog poslanika Vuksanović-Stanković, Konjevića, Krivokapića i Šabovića da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni Zakona o radu. Izvolite. Hvala vam.

Glasala su 43 poslanika - 11 za, 27 protiv, pet uzdržanih. Predlog nije prošao.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Vuksanović-Stanković, Konjević, Krivokapić, Šabovića da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost. Izvolite. Hvala vam.

Glasala su 43 poslanika - 11 za, 25 protiv, sedam uzdržanih, pa konstatujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Vuksanović-Stanković, Konjevića, Krivokapića, Šabovića da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje. Izvolite. Hvala vam.

Glasala su 44 poslanika - 11 za, 25 protiv, osam uzdržanih. Konstatujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Vuksanović-Stanković, Konjevića, Krivokapića i Šabovića da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju. Izvolite.

Glasala su 44 poslanika - 11 za, 24 protiv, devet uzdržanih. Konstatujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Prelazimo na na obrazlaganje predloga poslanika Predraga Sekulića. Izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ (20.12.19 13:03:58)

Hvala Vam, gospodine predsjedniče.

Poštovane kolegice i kolege,

Podsjećam da smo mi ovdje u Skupštini Crne Gore prije pola godine usvojili Zakon o fiskalizaciju u prometu proizvoda i usluga, a predlažemo izmjene ovog zakona zato što nije ispunjen prije osnovni preduslov - nemamo tehničke preduslove da ovaj zakon počne primjenu kao što je to predviđeno 01. januara 2020. godine.

I samo kratko obrazloženje. U izmjenama ovog zakona, predložićemo da njegova primjena bude odložena za 01. januar 2021. godine. Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:06:57)

Poštovane kolege, stavljam na glasanje predlog poslanika Sekulića da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni Zakona o fiskalizaciji i prometu proizvoda i usluga. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik- 41 za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih. Konstatujem da je Skupština prihvatila predlog.

Sada prelazimo na izjašnjavanje o predlozima poslanika Branka Radulovića. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (20.12.19 13:07:57)

Gospodine predsjedniče,

Dva predloga Demokratskog fronta i moje malenkosti su, vrijeme je potvrdilo, krajnje superiorni. Danas je i ministarka nauke rekla da je ono što sam ja predložio od najvećeg interesa, da će zahvaljujući nekoj mojoj ideji se i napraviti zgrada, ali imajući u vidu racionalnost rada ovog Parlamenta i broj radnih i neradnih dana do Nove godine, kada po Poslovniku i Ustavu moramo završiti, ja ću povući ova dva danas superiorna predloga, ali bih molio da vi izlobirate da cio paket onih ekonomskih zakona bude iduće nedjelje zajedno sa budžetom kao posljedica ukupnih okolnosti od dinamičnog ekonomskog razvoja, infrastrukture, finansijske, intelektualne i svake druge, od ova dva zakona oko Aerodroma i oko naše avio kompanije, od dinamičnog razvoja energetike, racionalnog pristupa prema putnoj infrastrukturi i ono što Razvojna banka predstavlja, impuls dodaje kroz novac bude jedan paket. Pa ćemo o onome što dijeli Crnu Goru ostaviti za vrijeme kada budemo manje usijanih glava i kada budemo sa jedne i sa druge strane voljeli podjednako Crnu Goru.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:09:33)

Hvala, poslaniče Raduloviću.

Kolege, kao što ste čuli, svoje predloge povlači poslanik Radulović.

Sada obrazlažemo predlog poslanika Jovanke Laličić i Radula Novovića. Izvolite, ko će?
Poslanik Novović.

RADULE NOVOVIĆ (20.12.19 13:09:52)

Vrlo ću kratko. Nakon što se prethodni duži vremenski period intenzivno radilo na pripremi donošenja propisa u vezi sa sticanjem državljanstva putem ulaganja, odnosno nakon iscrpne analize iskustva ostalih zemalja koje sprovode slične programe, krajem prošle godine Vlada je donijela odluku o kriterijumu, načinu i postupku izbora lica koje mogu steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes naše države. U dosadašnjem radu sprovodeći predviđene procedure uočeni su određeni nedostaci i ograničenja. Shodno članu 12 Zakona o crnogorskom državljanstvu, iako je propisana mogućnost sticanja državljanstva ukoliko je to od posebnog značaja za državni, naučni, privredni, kulturni, ekonomski, sportski i drugi interes, to se odnosi samo na punoljetna lica. Navedeno predstavlja barijeru u pogledu implementacije programa, odnosno dovodi u situaciju da maloljetna djeca čiji roditelji steknu crnogorsko državljanstvo kroz program, shodno postojećem Zakonu o državljanstvu, nemaju mogućnost da i ona steknu isto. U tom smislu mi smo djelovali ovima amandmanom. Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:11:04)

Hvala Vama.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Laličić i Novović da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjeni Zakona o crnogorskom državljanstvu. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik - 40 za, nije bilo glasova protiv i jedan uzdržani. Konstatujem da je predlog prihvaćen.

Sada prelazimo na obrazlaganje predloga poslanika Aleksandra Damjanovića. Izvolite, kolega.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (20.12.19 13:11:44)

Zahvaljujem.

Za ovu sjednicu sam predložio Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika i mislim da sam dobro sabrao da je ovo deseti put da pokušavam da dobijem od kolega podršku da raspravljamo o izbornom zakonu, imajući u vidu debakl koji je doživio Odbor za reformu izbornog zakonodavstva. Godinu dana zamajavanja javnosti, utrošenog vremena. Imajući u vidu da sam vidio da su u proceduru Parlamenta ušli predlozi kolega poslanika iz vladajuće partije koji se odnose na izborni zakon, gdje čak vidim, neću ja to nazvati plagiranjem jer svako ima pravo da predlaže šta hoće, i neke odredbe koje sam ja predložio u martu 2018. godine. Sad se čovjek začudi zašto ne ostaviti pola sata, sat za raspravu da vidimo o čemu pričamo, da vidimo ima li u ovom predlogu koji nije ni predugačak nekih dobrih rješenja, s obzirom da su neka rješenja sada preuzele kolege iz parlamentarne većine, da pričamo o otvorenim listama, da preduprijedimo, odnosno mogli smo da preduprijedimo nešto što je bilo svima jasno, a to je da onaj odbor kako je funkcionisao i način na koji je startovao, na koji je radio i one famozne odluke o produženju njihovog rada su bile mrtvo slovo na papiru, što se naravno i obistinilo. U tom smislu bih potcrtao vezano za rad toga odbora i jedan čin apsolutne odgovornosti, koji želim da

pozdravim u ovom Parlamentu. Ne znam zašto nije na početku ovo konstatovano. Dakle, to je ostavka gospodina Mladena Vukčevića na funkciju člana Sudskog Savjeta koju ovaj Parlament, pretpostavljam, trebao da konstatuje ili već to radi Sudski Savjet. U svakom slučaju, ovdje se navode razlozi o kojima ja govorim, a to je debakl, odnosno neuspjeh odbora i gospodin Mladen Vukčević koji je časno postupio i na ovaj način pokazao svu ovdje u Parlamentu. Kao jedan od razloga navodi i eho raspravu u Parlamentu, to je eho koji smo vodili ja i gospodin Vukčević kada sam mu tražio prije pola godine da podnese ostavku. On je rekao da će sačekati ishod rada ovog odbora. Pošto je odbor doživio neuspjeh, gospodin Vukčević je podnio ostavku, kažem - apsolutno jedan moralan i ispravan čin i ja ću sa punim pravom, jer sam učestvovao i u predlaganju i branio taj predlog i imao sukobe sa kolegama u Frontu, pozvati i ostale članove Sudskog savjeta da slijede primjer predsjednika Sudskog savjeta gospodina Vukčevića, da podnesu ostavke. Dakle: gospodin Dobrica Šljivančanin, gospođa Vesna Simović - Zvicer i gospodin Loro Markić da budu moralni, da podnesu ostavke da bismo mogli da damo Parlamentu šansu, kada nema sakrivanja iza doživotnih mandata članova Sudskog savjeta, a vezano je za izbornu zakonodavstvo, kao što gospodin Vukčević to kaže, da damo šansu da Parlament vrši svoju proceduru i da radi ono što mu je u opisu posla da na svaka dva mjeseca raspisuje konkurs dok se ne dogovorimo oko ljudi koji će biti u Sudskom savjetu. Pozivam ove ljude da slijede primjer gospodina Vukčevića i nadam se da će razmisliti o moralu, kao što je, gospodin Vukčević dao svojim primjerom.

Drugi predlog zakona, odnosno akta, za ovu raspravu jeste predlog da se u dnevni red uvrsti Odluka o obrazovanju Odbora za ispitivanje posljedica NATO bombardovanja na zdravlje građana Crne Gore koju smo podnijeli svi u Posebnom klubu poslanika još 25. aprila tekuće godine. Ovo je peti ili šesti put /prekid/ ponovo sa našim dragim kolegama iz parlamentarne većine raspravimo, obavimo raspravu o jednoj stvari koja bez ikakve politike, vjere, nacije ili bilo čega spaja građane Crne Gore, a to je strah da je NATO bombardovanje 1999. godine, NATO agresija značajno povećala broj kancera i smrtnosti u Crnoj Gori od najmlađeg stanovnika do najstarijeg stanovnika ove države. Odbor je, istina, sa malim zakašnjenjem završio posao, obavio raspravu o Predlogu, dao Predlog Parlamentu. Svi uslovi su se stekli. Ja zaista ne vidim razloga da se, bez obzira na krajnji stav i ishod glasanja povodom ovog Predloga Posebnog kluba poslanika, pet vaših kolega, može to neko u procentima da tretira ovako ili onako, to je klub koji je četvrti po veličini u ovom Parlamentu - ne obavi rasprava o ovoj odluci. Dakle, neću moliti, neću insistirati, ali imam obavezu i ja i moje kolege da zbog važnosti materije, zbog značaja, zbog ove odluke koja apsolutno nema nikakve političke konotacije, ovo svaki put predlažemo i pokažemo da ovdje postoje neki ljudi koji ne dozvoljavaju da se o ovakvim stvarima čak obavi i rasprava u Parlamentu. I naravno predložio sam da se u dnevni red ove sjednice uvrsti, mislim da je peti put, Predlog Izvještaja o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta Ostrvo Lastavica sa tvrđavom Mamula Herceg Novi za 2017. godinu. Dakle, par eksekelske ekonomske teme. Evo svi govore - idemo u neku politiku, dijelimo se ovamo, onamo, bježimo od ekonomskih tema /prekid/ kada je za 13 časova najavljena konferencija za štampu ministra finansija gdje će se govoriti o aktiviranju državnih garancija u iznosu od 29 miliona i 250.000 evra u korist njemačkog striktno ... društva ... grupe zaslužujemo da se malo bavimo i ekonomijom, ozbiljnim stvarima.

Dakle, danas će da padnu 29 "meleona" i 250.000 novih garancija, povećanje javnog duga. "Meleona" sam pejorativno rekao, reći ću da je to miliona, što se nikom od nas ne dopada. Ajte da raspravljamo makar malo o stvarima koje ponovo mogu da izazovu finansijske probleme u Crnoj Gori, o realizaciji brojnih odluka ovog doma od kojih su neke stare i po deset godina iz 2009. godine, mislim prije svega na davanje u dugoročni zakup zemljišta na Poluostrvu Luštica Novi i na poluostrvu Luštica Tivat, gdje imamo dva izvještaja od strane Vlade dostavljena u februaru 2019. u januaru 2017. godine za /prekid/ godine i tri izvještaja koja se tiču Luštica Herceg Novi od strane Vlade koje ovaj dom nije raspravio. Deseta godina kako se realizuju aktivnosti negdje dobro, da to pozdravimo kao na tzv. lokalitetu Luštica Tivat, negdje ih nema, a deset godina je prošlo, a ovdje smo neke anekse usvajali i pokazali potrebu da o tome raspravimo, jer smo mi ovu odluku i donosili kao što je recimo problem koji imamo na Luštica Herceg Novi. Takođe, smo negdje donijeli 2012. godine odluku o valorizaciji lokaliteta ... bataljon Kumbor i Vlada je dostavila Izvještaj o realizaciji ovih aktivnosti u dva navrata. Mi i dalje nažalost nemamo volje, želje da vršimo našu kontrolnu funkciju i da obavimo raspravu oko ova dva akta da vidimo šta se to dešava dalje

/prekid/ da li ide u skladu sa zakonom, da li ide u skladu sa onim što su bili investicioni planovi, da li se troši dovoljno sredstava, koliko se troši, kakvi su efekti za privredu Crne Gore za građane, ne samo one koji će tamo poći da se okupaju već za sve građane Crne Gore. Zaokružujem time da u odnosu na ovih sedam izvještaja o kojima ovaj Parlament nije raspravljao godinama, odnosno u ovom sazivu ni jedan put, imamo još odluku o davanju u dugoročni zakup lokaliteta Lastavica tvrđava Mamula i Kraljičina plaža Budva. Oko Kraljičine plaže da vas informišem da Vlada četiri pune godine otkad se ovdje u Parlamentu donijela ova odluka nije ni jednom obavijestila ovaj dom o tome šta se dešava na lokaciji Kraljičina plaža Miločer. Što se tiče tvrđave Mamula, mi smo dobili dva izvještaja i ja time što predlažem da se obavi rasprava u izvještaju za 2017. godinu, a evo smo na kraju 2019. godine, samo želim da pokažem i time zaista zaokružujem sav besmisao /prekid/ na kraju ovoga mandata tzv. privremenog odbora koji je sastavljen od poslanika parlamentarne većine i koji vodi parlamentarna većina, čime se ubija kontrolna uloga Parlamenta kao što je ubijena u Odboru koji treba da prati poslove budžeta, zašto ovaj parlament ne radi svoju kontrolnu funkciju. Dajte šansu da obavimo raspravu.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:21:09)

Hvala, kolega.

Sad se izjašnjavamo ovim predlozima.

Stavljam na glasanje Predlog poslanika Damjanovića da se na dnevni red stavi Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika. Izvolite.

Hvala. Glasalo je 48 poslanika - 12 za, 34 protiv, 2 uzdržana. Predlog nije prošao.

Stavljam na glasanje Predlog poslanika Damjanovića da se na dnevni red stavi Predlog odluke o obrazovanju Odbora za ispitivanje posljedica NATO bombardovanja 1999. godine na zdravlje građana Crne Gore. Izvolite.

Glasalo je 50 poslanika - 13 za, 30 protiv, 7 uzdržanih. Konstatujem da Skupština nije prihvatila Predlog.

Stavljam na glasanje Predlog poslanika Damjanovića da se na Dnevni red stavi Izvještaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta Ostrvo Lastavica sa tvrđavom Mamula Herceg Novi za 2017. godinu. Izvolite.

Glasalo je 47 poslanika - 12 za, 31 protiv, 4 uzdržana. Skupština nije prihvatila Predlog.

Sada prelazimo na obrazlaganje Predloga onih materijala koje je predložila poslanica Branka Bošnjak. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (20.12.19 13:23:19)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Ja sam inače najavila da ću biti istrajna i da neću odustajati od ovih predloga. Jedino sam od Predloga zakona o radu, obzirom da je i danas inače na dnevnom redu Zakon o radu, odustala. Na ova dva predloga, jedan koji se tiče zarada u javnom sektoru i drugi koji se tiče penzionog osiguranja, i dalje ću istrajavati. Obrazloženje.

Prvo ću ovaj koji je lakši, istrajavam u tome da treba onima koji su služili obavezni vojni rok tu uvrstiti u poseban staž koji postoji kao poseban staž u važećem Zakonu za majke, odnosno za one koji su rađale djecu pa po djetetu imaju taj poseban staž. Namjerno Vlada Crne Gore miješa lončice, odnosno namjerno se pravi kao da ne zna šta ja hoću, a ja hoću samo da ovaj uslov za penziju im bude lakše da se stekne ljudima kojima su bili na obaveznom vojnom roku, jer ta godina mnogima od njih znači mnogo u ovom trenutku. Ne znam zašto ne postoji raspoloženje da se o tome priča. Posebno me iznenađuje zašto ne postoji raspoloženje da se stvarno stavi na dnevni rad i da pričamo o zaradama ljekara i o zaradama univerzitetskih profesora, a moram sad reći da mi je ove univerzitetske profesore manje žao pošto ćute i pošto su potpuno hipnotizirani sa svima i ne javljaju se, čast rijetkim izuzecima. Doći ću izgleda u situaciju da im tražim i da im se uzme ono što primaju u odnosu na to kakav smatram da treba da bude univerzitetski profesor. Ali, što se tiče ljekara, pošto je to vrlo vrlo opasno i svi znamo, danas je izašlo u medijima da više od

20 ljekara već uči njemački jezik i planira da ode odmah čim liberalizuje taj zakon Njemačka, to očekujemo u martu, napustiće ovu zemlju.

Takođe, imamo podatak da svi oni koji su apsolventi Medicinskog fakulteta takođe uče njemački jezik i očekuju da odu u srećnu zemlju, gdje će biti cijenjen njihov rad i sva ulaganja koja su imali. Meni nije jasno zašto mi ovdje ne otvorimo raspravu o tome i zašto zajednički, pošto valjda smo svi na istom fonu, a i vidjela sam da se povećava broj onih koji glasaju da se ovo stavi na dnevni red pa imamo sad i Bošnjačku stranku, a i Socijaldemokrate koji glasaju da se ovo stavi na dnevni red. Zašto to ne uradimo? Ima para, pare se ne troše onako kako treba. Ja ću sad ovdje samo da navedem jedan primjer. Podigla sam krivičnu prijavu protiv ovih iz Glavnog grada i tih s njima vezanih lica vezano za izgradnju mosta na zaobilaznici. U emisiji "Živa istina" gradonačelnik Pogorice je dao sebi za pravo da kaže da sam ja u pravu, potvrdio je da je dva i po miliona više dato za onaj most drugi Milenijum koji se pravi za zaobilaznici i rekao - jeste, mogla su se dva mosta napraviti, moglo je dva i po miliona jeftinije, ali estetika košta. Ko daje za pravo nekome da iz estetskih razloga troši dva i po miliona građana Podgorice? Para u budžetu ima, pare se ne troše kako bi trebalo i ne troše se racionalno, niti se troše u skladu sa onim što je Vlada donijela odluku da vodimo računa o trošenju para, ali to izgleda zavisi za obične smrtnike a ne za...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:27:29)

Hvala Vam.

Poštovane kolege, stavljam na glasanje predlog poslanice Bošnjak da se na dnevni red stavi Predlog zakona o dopuni Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju. Izvolite. Hvala vam.

Glasalo je 50 poslanika - 13 za, 30 protiv, sedam uzdržanih, pa konstatujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje predlog poslanice Bošnjak da se na dnevni red stavi Predlog zakona o dopuni Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru. Izvolite. Hvala vam.

Glasalo je 50 - 17 za, 24 protiv, devet uzdržanih, pa konstatujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Sada vas pozivam, poštovane kolege, da se izjasnimo o predloženom dnevnom redu u cjelini. Izvolite. Hvala vam.

Glasalo je 44 poslanika - 41 za, tri protiv, nije bilo uzdržanih, pa objavljujem da je za sjednicu usvojen predloženi dnevni red iz saziva se predloženim izmjenama i dopunama. Pozivam Službu Skupštine da poslanicima dostavi prečišćeni dnevni red, a mi prelazimo na dnevni red.

Poslanik Konjević, proceduralno.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 13:29:26)

...možemo da tokom današnje rasprave dobijemo samo od Vlade ili nekog od nadležnih ministarstava, sasvim je svejedno, zvaničnu informaciju, imajući u vidu da se u medijima pojavila informacija, razumio sam da je Vlada o tome već donijela odluku, da je 30 miliona eura naplaćena garancija u čuvenom poslu u Budvi sa kompanijom VTE, pa da bismo tokom ove rasprave mogli da znamo ko je taj koji je doprinio da jedno tri osnovne škole danas odu iz Budžeta Crne Gore? Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:30:01)

Hvala Vam, poslaniče Konjeviću. I Vaše izlaganje je doprinijelo tome da je javnost upoznata pa i predstavnici Vlade. Naravno na njima je kako će se oni odnijeti prema tome, a Vi u Vašim izlaganjima možete da konstatujete.

Poštovane kolege,

Prelazimo na raspravu o Predlogu zakona o radu.

Da pokušamo da u okviru četiri sata ovu raspravu obavimo.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Kemal Purišić, ministar rada i socijalnog staranja i Zoran Ratković, generalni direktor Direktorata za rad.

Izvjestioci odbora su Danijel Živković, Zakonodavnog odbora i Suad Numanović, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje.

Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje? Želi.

Ima riječ ministar Purišić. Izvolite.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 13:30:48)

Uvaženi predsjedniče Skupštine, uvaženi poslanici, poštovani građani,

Socijalni partneri, Vlada Crne Gore, reprezentativna udruženja poslodavaca i sindikata su svako iz svojih razloga ocijenili da važeći zakon nije adekvatan trenutku i da ga treba promijeniti. Da bi popravila prilike na tržištu rada, Vlada je zajedno sa socijalnim partnerima pripremila potpuno novi Predlog zakona o radu. Smatramo da je to zakon koji će na kvalitetan način urediti odnose na tržištu rada. Potpuno je usklađen sa 14 relevantnih direktiva Evropske unije i sa ratifikovanim konvencijama Međunarodne organizacije rada. Usklađeni Zakon o zaštiti i zdravlju na radu i primijenjena ta dva propisa u praksi u realnom životu su jedno od zatvarajućih mjerila za Poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje. Tako da usvajanjem ovog zakona, obzirom da smo već usvojili Zakon o zaštiti i zdravlju na radu i njegovom efikasnom primjenom stvaramo uslove da zatvorimo ovo važno poglavlje.

Predlog zakona ima četrdesetak normi više nego važeći zakon, a oko 85% postojećih normi su izmijenjene, dopunjene, unaprijeđene, tako da smatramo da je Vlada predložila kvalitetni tekst zakona. Sprovedena je u pripremi ovog zakona, uz najširi obim konsultacija sa socijalnim partnerima, javna diskusija koja je trajala oko pet mjeseci, sedam okruglih stolova i u sjedištima socijalnih partnera i konačno, nakon rada više od tri godine na ovom zakonu u novembru smo dobili pozitivno mišljenje Evropske unije, odnosno Evropske komisije na tekst zakona. Ovaj zakon, važno je da to još jednom pomenem, je rezultat vrlo strpljivog i široko postavljenog socijalnog dijaloga, socijalnih partnera i mislimo da je to jedan od najvećih kvaliteta koji je postignut.

Članovi Vlade su, razmatrajući ovaj tekst, ocijenili da je ovaj predlog zakona po volji i u interesu dobrih radnika i odgovornih poslodavaca. Vjerujemo da će on unaprijediti poslovni ambijent, podstaknuti preduzetništvo i novo zapošljavanje, smanjiti segmentaciju na tržištu rada u korist dostojanstvenog rada. Osnovni ciljevi zakona su: jačanje instrumenata institucija koje se bave zaštitom prava zaposlenih, povećanje fleksibilnosti na tržištu rada i efikasnije suzbijanje sive ekonomije. Takođe, dodatna humanizacija /prekid/ procesa rada ...

PREDSJEDAVALA GENCIMA NIMANBEGU (20.12.19 13:34:28)

Izvolite, ministre.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 13:34:36)

... i liječenje nekih tranzicionih ožiljaka.

U skladu sa postavljenim ciljevima, ja ću u nastavku nastojati da ukažem na neke novine u ovom Zakonu o radu koje podržavaju ostvarivanje ovih ciljeva. Radni odnos se zasniva na neodređeno vrijeme. Tako smo propisali u članu 27, do sada je bila norma po pravilu na neodređeno vrijeme, sada želimo ovim odnosom da ukažemo šta je osnovna intencija ovog zakona. Znači, zapošljavanje na stabilnim osnovama i smatramo da je ovo ključno kvalitativno poboljšanje norme koja podržava dostojanstveni rad.

Propisana je obaveza pokretanja postupka za povredu prava iz radnog odnosa pred nadležnim organom za mirno rješavanje radnih sporova i u tom slučaju poslodavac je dužan da prihvati postupak mirnog rješavanja spora, prije nego se taj spor eventualno pokrene pred sudom. Propisana je obaveza obavještanja inspekcije rada uvođenje noćnog rada, kao i rada za vrijeme

državnih i vjerskih praznika. Za isplatu potraživanja nakon prestanka radnog odnosa zaposleni ima pravo da se obrati inspekciji rada. Propisana je naravno i sudska zaštita ako se ne riješi radni spor. Mjere zabrane diskriminacije su dodatno osnažene kroz normu o teretu dokazivanja i obavezu države da u najskorije vrijeme dodatno usaglasi Zakon o zabrani diskriminacije sa standardima Evropske unije. Mjere zaštite zaposlenih za noćni smjenski rad, posebna zaštita trudnica, porodilja, roditelja, usvojitelja, hranitelja, uključujući i zabranu prestanka radnog odnosa na određeno dok traje trudničko i porodiljsko odustvo je veliki kvalitet ovog zakona.

Pravo da se u trenutku otvaranja stečaja naplate neisplaćena potraživanja iz rada i po osnovu rada od Fonda rada kao garantne institucije u skladu sa Zakonom o Fondu rada takođe je veliki iskorak ovog zakona. Dodatna fleksibilnost na tržištu rada, što je jedan od ciljeva ovog zakona, uvodi se kroz efikasno i racionalno zasnivanje i raskidanje radnog odnosa, pojednostavljivanje i skraćivanje procedure iz radnog odnosa, normiranje odnosno legalizaciju novih oblika rada na tržištu uz fleksibilniju organizaciju poslovanja i fleksibilnije uređenje pitanja zarada. Pored ostalog, propisano je zasnivanje radnog odnosa bez prethodnog oglašavanja u realnog sektoru. Obaveza oglašavanja slobodnih radnih mjesta ostaje za subjekte u javnoj upravi, odnosno javne ustanove, privredna društva i drugo čiji je osnivač opština ili država. U toj situaciji trajanje oglasa je tri dana. Poslodavci koji imaju manje od 10 zaposlenih neće imati obavezu da donose akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Radni odnos će se zasnivati danom stupanja na rad. Trajanje Ugovora o radu na određeno vrijeme produženo je sa 24 na 36 mjeseci, umjesto dosadašnjih 24 mjeseca. Ugovor o radu može da traje od duže od 36 mjeseci u četiri propisane situacije. Ugovor o radu sa nepunim radnim vremenom se može sklopiti sa svim zaposlenim sa jednom četvrtinom punog radnog vremena. Izuzetak je ugovor o radu direktora za koji nema ograničenja te vrste. Do sada je ograničenje za sve bilo jedna četvrtina punog radnog vremena. Zaključivanje ugovora o dopunskom radu je omogućeno, ali ne duže od jedne polovine punog radnog vremena. Normirani su novi oblici rada, prije svega ugovor o radu van prostorija poslodavca, to je rad na daljinu i rad od kuće i ugovor o radu u domaćinstvu kao posebna vrsta ugovora o radu. Dodatno, omogućeno je poslodavcu da u hitnim slučajevima rasporedi zaposlenog bez njegove saglasnosti na drugo radno mjesto do mjesec dana. Zadržano je zaključivanje ugovora o radu preko Agencije za privremeno zapošljavanje, ali ne duže od 24 mjeseca. Ukupno kroz ovaj oblik zapošljavanja i kroz zapošljavanje na određeno može biti do 36 mjeseci.

Dozvoljeno je slobodno ugovaranje zarada sa direktorom, menadžerom i drugim zaposlenim koji obavlja posebne poslove od značaja za poslodavca, kao i za ostale radnike, ako se to ugovori granskim kolektivnim ugovorom. Propisano je zastarivanje novčanih potraživanja na četiri godine, umjesto dosadašnjeg nezastarijevanja potraživanja, ali je propisan i izuzetak za doprinose za PIO, jer oni ne zastarijevaju. Skraćen je disciplinski postupak, izbrisan je iz opšteg kolektivnog ugovora i prenesen u zakon. Propisane su nove mjere za povredu radne obaveze, to je mjera opomene i uslovni prestanak radnog odnosa. Omogućeno je otkazivanje ugovora o radu od strane poslodavca bez vođenja disciplinskog postupka u oko 50 slučajeva predviđenih zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

Pravo na isplatu opremnine za prestanak radnog odnosa imaće zaposleni koji je radio najmanje 18 mjeseci kod tog poslodavca, bez obzira da li je radio po Ugovoru na određeno ili na neodređeno radno vrijeme. Do sada je to pravo imao samo ko je bio zaposlen na neodređeno radno vrijeme. Fond rada kao garantna institucija države u ovoj oblasti će nakon verifikacije potraživanja zaposlenih čije je preduzeće u stečaju zaposlenim izmiriti ta potraživanja u skladu sa posebnim zakonom, a nakon toga se pojaviti u ulozi povjerioca u postupku naplate tih potraživanja iz stečajne mase.

Cilj koji smo takođe postavili suzbijanje sive ekonomije, jer će se postići kroz primjenu sljedećih instituta - zaključivanje ugovora o radu prije stupanja na rad. U slučaju da to poslodavac ne učini, smatra se da je to lice zasnovalo radni odnos na neodređeno radno vrijeme. Poslodavac je dužan da zaposlenom uruči primjerak ugovora o radu. Propisano je vođenje evidencije zaključenih ugovora o radu na daljinu i rada od kuće. Trajanje prekovremenog rada ograničeno je na osam sati umjesto dosadašnjih deset sati nedjeljno, odnosno na 32 umjesto 40 sati mjesečno. Pitanje rada za vrijeme državnih i vjerskih praznika je bolje riješeno kroz obavezu donošenja pisane odluke od strane poslodavca, upoznavanje zaposlenih iz sindikata, kao i prijavu inspekcije

rada tri dana prije organizovanja tog rada. Godišnji odmor se ne može zamijeniti novčanom nadoknadom. Odmor je /prekid/ rehabilitacije.

Odsustvo sa rada zbog privremene spriječenosti za rad je propisano na način što doktor izdaje potvrdu pacijentu, a poslodavac ako posumlja može tražiti preispitivanje iste. Isplate zarade se vrši isključivo preko žiro-računa, a obračun zarade će imati snagu izvršene isprave. Propisana je zaštita od prestanka radnog odnosa zaposlenoj ženi na određeno vrijeme dok traje trudnočno, porodiljsko i roditeljsko odsustvo. Propisan je prestanak radnog odnosa po sili zakona kada zaposleni napuni 67 godina starosti i najmanje 15 godina staža osiguranja bez mogućnosti da se produži radno vrijeme u dogovoru sa zaposlenim.

Međutim, od ovog pravila izuzeti su menadžeri i vlasnici preduzeća. Takođe, sporazumni raskid radnog odnosa ubuduće će proizvoditi /prekid/. Postoji još niz korisnih unapređenja. Ja sam ukazao samo na najvažnije. Njih je najmanje stotinjak i to je novi kvalitet ovog Zakona o radu. Mi smo ubijeđeni da je ovo kvalitetan tekst. Vjerujemo da ćete vi to prepoznati i predložimo da se on usvoji.

Zahvaljujem na pažnji.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 13:43:15)

Zahvaljuem se ministru Purišiću. Imamo više zahtjeva da zbog Administrativnog odbora, poslanici imaju male izmjene, ali nastavljamo sa radom bez obzira na to da li će stići.

Redosljed je sljedeći - kolege: Numanović, Radulović, Ibrahimović i Rudović.

Zahvaljujem poslaniku Numanoviću, koji je ustupio redosljed poslaniku Raduloviću. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (20.12.19 13:44:07)

Vratio sam mu od '90-e i uvijek ću mu vratiti, ali ne znam kako ćete mu vi vratiti. Ali nećemo o tome. Kada bude došla revizija i sve ostalo, ja sam imao deset minuta ispred kluba, pa ono kad bude /prekid/ da ne bi - sliku gledam, ton ne vidim. Hvala.

Građani Crne Gore,

Ovo je jedan sistemski zakon i želim da se obratim mojim prijateljima, mome dijelu profesionalnoga miljea obespravljenim, desetkovanim, opljačkanima radnicima Crne Gore.

Građani Crne Gore, kroz istoriju, ako prođete i prelistate, vidjećete da su najkrvaviji sukobi bili kada se brani vjera, kada se osvaja teritorija resursi određeni kao danas, a treća stvar taj vječiti konflikt za ostvarivanje takozvanih radničkih prava. To su cijele epohe od robovlasnika sistema pa do danas. Ko je važniji? Nosilac titulara ili onaj koji zajedno sa nosiocem titulara stvara profit. Koliki je taj profit i kakva je podjela toga profita - je vječita borba koja ne presaje.

Apsurd crnogoski je sljedeći - da mi koji smo živjeli u jednom totalitarnom sistemu, kao što je bio prethodni totalitarni sistem, zvao se on komunizam ili samoupravljanje, u kome sam sam u posljednjoj dvije /prekid/ bio i generalni direktor i vodio jednu veliku kompaniju. Znači, mogu sa velikom istinom da kažem da su tada radnici i radnička klasa u odnosu na današnju radničku klasu, ako je možemo nazvati u Crnoj Gori, mnogo imali veća prava, mnogo imali bolji standard. Da li od onoga autobusa koji je išao pola sata prije početka radnog vremena, od onog bogatog doručka, odjeće, od onih uslova rada, od one plate, od onih kredita, od onog svega je radnička klasa živjela bolje u tom totalitarnom sistemu od današnjeg kvazi višepartizma. Ne, danas radnička klasa, to ću pokazati u brojkama, je obespravljena, uništena. Zahvaljujući jednom pogubnom neoliberalnom konceptu, jednoj pljačkaškoj privatizaciji kroz razne forme koja još nije ugledala svjetlost pravne i svakakve druge osude je ono što je Crna Gora njenu, bilo da je u pitanju pomorska privreda, da li je u pitanju čak i energetika iako na najžilavija bila. Da li je u pitanju bio realni drugi sektor - uništena je, privatizovana, tzv. uzeta pod svoje, resursi su uništeni, a radnička klasa je desetkovna i uništena. Mnogi su nažalost sa čemerom gladni, jadni umrli. Danas neki još traže svoju pravdu na ulicama. Tako da danas govoriti o Zakonu o radu i pravu radnika je krajnje degutantno.

Ministre, pogledajte našu tragediju. Ovo sam izvukao iz MONSTAT-a. Ovo su plate - 2012. i

2017, 2018. i 2019. Pogledajte plate po sektorima. Prvo broj radnika je desetkovan. U trgovini plata se smanjila i iznosi 350 eura. U snadbijevanju vode i ostalim stvarima 470 eura, sve pada dolje. U prerađivačkoj industriji koja treba da bude nosilac razvoja - 426 eura. U vađenju rude onaj glazirani što pljačka /prekid/ našu rudu crveni boksit je 590 eura smanjena. Poljoprivreda - 527 eura. U nauci, što je katastrofa, 410 eura. U zdravstvu 552 eura.

Ministre, drugi podatak što je frapantan - 90% radnika danas zaposlenih su na određeno radno vrijeme. Svaki momenat može onaj tajkun lopov da im da otkaz, ne smiju da se organizuju. Ministre, ukoliko uporedite samo podatke MONSTAT-a i Poreske uprave, koliko ima radnika danas u Crnoj Gori. Jeste li Vi rekli da ima 40.000 u sivoj ekonomiji, da 40.000 ne prima doprinose i ostale rabote da ne kažem o nečemu drugom? To je sramno. Ugovor na određeno vrijeme ima 90% što znači da se poklapa da danas postoji kasta od jedne druge 12 porodica nemam pojma i njihovih 10% ovih poslušnika 90% je obespravljeno. Bio sam na fizikalnu, strašni ljudi i vole narod, nemaju, ministre, doručak, nemaju uniformu, nemaju prevoz. Će to ima? Zdravstveni radnici i sad ubjeđujem jednog člana moje porodice da ne ide. Zna li koliko ima specijalista, ljekar onaj sprda se na određeni način ne odlaze. Svi su naučili njemački, a neki i norveški iako je težak. Specijalista koji ima oko 40 godina do 50 oni su vitalni i biološki, jer ne može do tada specijalista sve ostalo to je, ima ga, evo ga ljekar neka kaže Numanović koliko treba godina, godina i sijedih vlasi pa da se postane specijalista. Ima u Njemačkoj do 100 - 120.000 eura bruto, da ne bude da lažem, mjesečno, minimum 15.000. I mi pričamo nešto?

Ministre, mi imamo poltrone. Poltroni su profesori moje kolege koji treba da budu svjetlost, poltroni su oni koji predstavljaju sindikat. To je usadio onaj, kao se zvaše onaj Popović, pa onda neki drugi, pa Krivokapić iz KAP-a i sve ostalo. Korumpirani, oni su nam članovi bili toga Savjeta. Ništa mi milije na svijet nije bilo no kad se dogovorim kao neko ko je titular sa radnicima za dobro i kažem radnicima - udružite se. Poštenog poslodavca poštuju jer je kruh njegov i vaš zajednički. Napravite da on bude što veći, što bogatiji, što mrsniji, pa i stoga kroz svoj rad, kroz zaslugu rada borite se na principijelan način, štrajk da vam bude poslednji da dobijete što veću korist. Ali protiv tajkuna i lopova koji su opljačkali Crnu Goru, koji su prisvojili Crnu Goru koji nisu došli do ogromnog bogatstva - milioni, milioni, milioni, milijarde pa dokle će vam biti bre? Najveće prokletstvo je kad ti neko reče da Bog da ti vazda malo bilo. E njima je vazda malo bilo. Što će mi da ja imam stotinu kuća, deset kuća, jedna jedina da dam nekakve mogućnosti Petru i Ljiki i to ti je ovozemaljski život. Što će im toliko? Nesposobni kondukteri, pljačkaši, lopovi kroz netransparentan /prekid/ Crnu Goru, uništiti.

Ministre, ovo što ste napravili ništa ne predstavlja radnicima. Ukoliko se ne ujedinite, ukoliko nemate svaki od vas granski kolektivni, kao što nemaju prodavači, ukoliko ne izmijenite kolektivni ugovor, ukoliko nemate svoga predstavnika, ukoliko se ne borite samo za svoj interes nego i za Crnu Goru, za javni interes - nema ništa od ovoga.

Ministre, na ovaj način samo sa ovim ste još i više napravili da nam ljekari nadam se da ću svoju ćerku sačuvati ovđe da mi ne ide, napravili ovaj. Što nijeste dali amandman ne samo ljekari, ne samo policajci nego i onamo Će tehnološki postupak teče Će se ne može zaustaviti tečni metal - u vanrednim okolnostima, u ratnom stanju nek ostanu pa ćemo svi ostati. Ne mogu više, ministre, da vidim svoju ćerku i njene koleginice više. Umrijeće, ministre, stotine i stotine sati rade mjesečno za 600, 700 eura. Ministre, ovo ništa ne predstavlja ukoliko se ne organizujemo svi na svaki način. Osnova svega treba da bude pravna država, socijalna država, država održivog razvoja. Ne može se sa ovom kvazi elitom i ovima skorojevićima koji samo hoće nule, vole nule, pa do Ćepuraka. Dokle vode te nule?

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 13:56:21)

Hvala Vam, posalnice Raduloviću.

Poslanik Suad Numanović.

Izvolite.

Neka se pripremi poslanik Draginja Vukasanović-Stanković.

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvaženi ministri sa saradnicima, poštovane koleginice i kolege, poštovani građani Crne Gore, Samo jedna rečenica na moje ustupanje profesoru Raduloviću, za sve ono što je uradio 1990. godine, sigurno je mislio na manjinski narod. Ja mislim u Crnoj Gori da svih 620 ili 30 hiljada koliko nas ima i oni koji su van Crne Gore su dali doprinos da se u Crnoj Gori sačuva međuvjerski, međunacionalni sklad i nema ni jednog razloga da se iz ovih skupštinskih klupa upućuju poruke prijetnje da neko kao poslanik ne diskutuje o bilo kom zakonu, a još manje da glasa o bilo kojem zakonu koji je na dnevnom redu skupštinskog zasijedanja.

Sada da se vratimo na Zakon o radu kao sistemskom zakonu, jer prosto ne želim da se vraćam zaista unazad jer ovdje se čulo mnogo patetike, kako je bilo, što je bilo. Mi smo 2006. godine dobili svoju nezavisnu državu, krenuli smo ka putu evropskih i evroatlantskih integracija. /Prekid/ evropski put i naše zakonodavstvo koji radom moramo usaglasiti sa evropskim zakonodavstvom. I ovaj zakon koji smo donijeli i koji je pred nama ide u tom pravcu usaglašavanja. Ono što posebno želim da istaknem da kvalitet ovog zakona leži u činjenici da je on proizvod jednog kvalitetnog socijalnog dijaloga. I sam sam učestvovao u donošenju odluke o reprezentativnosti sindikata. I tada sam bio siguran da mnogi sistemski zakoni kao što je i ovaj se mogu donijeti kroz kvalitetan socijalni dijalog. Crna Gora je i prepoznata kao država kvalitetnog socijalnog dijaloga i kao rezultat toga dobijamo ovaj sistemski zakon.

Čuli smo da ovdje imamo 40 novih normi, imamo 85% izmjene postojećeg zakona, a to svakako predstavlja reformsko rješenje koje oslikava kako zdrav kompromis postignut među socijalnih partnerima, tako i ispunjavanje obaveze Crne Gore na njenom evropskom putu u procesu pregovaranja. Osnovni ciljevi Zakona o radu su: suzbijanje sive ekonomije, fleksibilnost na tržištu rada i zaštita prava zaposlenih. U suštini, ovim zakonskim rješenjem se nastoji doći do fleksibilnijeg odnosa između poslodavca i zaposlenih, a da se pritom ne ugrozi zaštita zaposlenih. Nadamo se da će odgovorna primjena novog zakona zaista dovesti do ostvarivanja ovih ciljeva, što je u interesu svih građana Crne Gore. Kako su ciljevi zakona postavljeni tako da se obezbijedi fleksibilniji odnos poslodavca i zaposlenog, treba sa obje strane sagledati benefite koji će biti rezultat primjene ovoga zakona. Dozvolićete mi da se osvrnem na one značajne izmjene koje se odnose prije svega na zaposlene, a zatim i na poslodavce. Kada govorimo o zaposlenom, onda je, po mom mišljenju, veoma bitno uvođenje odredbe koja podrazumijeva zasnivanje radnog odnosa danom stupanja na rad. To podrazumijeva da ukoliko je zaposleni ustupio na rad bez ugovora na radu, smatra se da je zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme. Ova odredba pored toga što predstavlja instrument države za suzbijanje sive ekonomije, odnosi se i na zaštitu prava zaposlenih.

Drugo, novim zakonom je na sveobuhvatan način regulisano radno vrijeme, odnosno uređuje se dopunski rad u trajanju ne duže od polovine punog radnog vremena, rad sa nepunim radnim vremenom, sa jednom četvrtinom punog radnog vremena, noćni rad kao i rad za vrijeme državnih vjerskih praznika. Ono što je veoma bitno jeste skraćivanje prekovremenog rada sa 10 na osam sati nedjeljno, stim da radno vrijeme ne može biti u prosjeku duže od 48 sati nedjeljno u periodu od četiri mjeseca. To će svakako predstavljati povoljnost za zaposlene u uslovima savremenog života u kojima je prekovremeni rad neminovnost za skoro svakog pojedinca. Izuzetak od ovog pravila zbog specifičnosti određenih djelatnosti, konkretno zdravstvenih ustanova i organa za izvršenje krivičnih sankcija, kao i drugačijeg načina organizovanja rada, daje se mogućnost drugačijeg uređenja radnog vremena. Mislim da to ide u pravcu rješenja nekih predloga koje smo čuli od kolega iz poslaničkih klupa. Kad govorimo o godišnjem odmoru, on je neprikosnoveno pravo zaposlenog i ne može se zamijeniti novčanom naknadom, a takođe produženje trajanje ugovora o radu na određeno vrijeme se dosadašnjih 24 na 36 mjeseci je jasno definisano. Kada govorimo o smanjivanju broja sklopljenih ugovora na određeno vrijeme, koji su u visokom procentu bili zastupljeni do sada, ugovorom o radu /prekid/ zaposleni sa ugovorom na određenom pod uslovom da su kod poslodavca proveli najmanje 18 mjeseci na radu. Ovo bi trebalo da se stimuliše poslodavce da ne zaključuju ugovore na određeno kako bi izbjegli isplatu otpremnina.

Novim zakonom su poboljšane i odredbe koje se odnose na zaštitu zaposlenih od

prestanka radnog odnosa na određeno vrijeme, dok traje trudnočko, porodiljsko, roditeljsko, usvojiteljsko ili hraniteljsko odsustvo. Svakako pozitivna je odluka o slobodnom danu za prenatalni pregled koji se previđa ovim zakonom. Ono što bih posebno istakao kao novinu jeste pitanje stečaja. Što se tiče prava zaposlenih u slučaju stečajnog postupka, ostvarivanje prava na isplatu neće biti uslovljeno okončanjem stečajnog postupka i to pravo će imati lice kojem je prestao radni odnos danom ostvarivanja postupka, kao i lica kojima je radni odnos prestao šest mjeseci prije ostvarivanja stečajnog postupka. Pored prava /prekid/ za ostvarivanje prava na penziju, zaposleni će po novom zakonu imati pravo i na isplatu zarade i naknade zarade za vrijeme bolovanja, kao i uplatu doprinosa za penzisko-invalidsko osiguranje, naknadu štete za neiskorišćeni godišnji odmor, otpremnine zbog odlaska u penziju, naknade za štetu usljed povrede na radu ili profesionalne bolesti. Sva neisplaćivana potraživanja zaposleni će ostvarivati prilikom ostvarivanja stečajnog postupka i moći će da namire od Fonda rada. Treba naglasiti da Predlog zakona propisuje povratno dejstvo, koje će omogućiti da se započeti postupci za ostvarenje prava na penziju zaposlenih čiji je radni odnos prestao usljed stečaja okončaju po odredbama ovog zakona.

Da se osvrnem na poslodavce, jer trećina novih rješenja odnosi se na poslodavce. Pored zaštite prava zaposlenih, postoje benefiti i za poslodavce. Tu se prije svega misli na efikasniji način zapošljavanja, zasnivanje radnog odnosa bez prethodnog oglašavanja, zatim odgovornost zaposlenih za povrede radnih obaveza. Nadalje tu su i procesi disciplinskog postupka. Znamo da iz postojećeg Zakona o radu postoji pedesetak situacija u kojem poslodavacu je omogućeno da da otkaz zaposlenom bez vođenja na disciplinskog postupka. To će dovesti do veće fleksibilnosti na tržištu rada u smislu otkazivanja ugovora o radu. Rekli smo o preispitivanju bolovanja, takođe u hitnim slučajevima može se prerasporediti na drugo radno mjesto, ne duže od 30 dana od periodu od 20 mjeseci, uvođenje dvokratnog radnog vremena.

Na kraju, ponovio bih i naglasio da jedina odgovorna primjena zakona, uz kontinuirani socijalni dijalog i multisektorski pristup može doprinijeti ostvarivanju zacrtanih ciljeva, odnosno rješavanju nezaposlenosti, uspostavljanju kompatibilnosti na tržištu i suzbijanju sive ekonomije. Novi Zakon o radu u smislu zaštite prava zaposlenih reflektuje jedan human pristup, za poslodavce je predvidio niz mjera koje će značiti uklanjanje biznis barijera, dok je i državi omogućio instrumente sa suzbijanje sive ekonomije. Da završim sa Odborom za zdravstvo, rad i socijalnom staranje, koje je uvijek bio partner za kvalitetan socijalni dijalog. To smo potvrdili posljednjim okruglim stolom Jačanje socijalnog dijaloga u Crnoj Gori sa osvrtom na Predlog Zakona o socijalnom savjetu i na taj način dali doprinos da svi sistemski zakoni u ovom slučaju iz oblasti radnih odnosa prođu filter i ovog Odbora, ali i daju doprinos još jačem dijalogu, po čemu je Crna Gora prepoznata ne samo u regionu nego i šire. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:05:52)

Hvala Vam, poslaniče Numanoviću.

Sad riječ ima poslanica Draginja Vuksanović-Stanković, a neka se pripremi Ervin Ibrahimović.

Izvolite, kolegkinice.

VUKSANOVIĆ STANKOVIĆ DRAGINJA (20.12.19 14:06:01)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvažena Skupštino, uvaženi ministre sa saradnicima, poštovani građani Crne Gore,

Kao što možete da čujete, danas je zaista pred nama jedan važan zakon, sistemski zakon koji se tiče svih prava zaposlenih, prava radnika u Crnoj Gori. Ono što želim da napomenem jeste da je briga o radnicima i radničkim pravima ključne vrijednosti koje su zapisane u politici Socijaldemokratske partije od njenog osnivanja pa do danas kada se borimo za prava radnika i da njihov status uopšte, i ne samo prava radnika nego svih građana Crne Gore bude bolji. I koliko god se trudilo Ministarstvo da uvede neke novine, kojih zaista ima dobrih rješenja u zakonu, za

neke norme smatramo ne samo da nisu dobre, već da daju prostora poslodavcima da zloupotrebjavaju prava radnika.

Ja ću odmah krenuti na konkretne primjedbe koje mi imamo. Prije svega, u članu 37 decidno ću citirati stav 2. Kaže se: "Poslodavac sa istim zaposlenim ne može da zaključi jedan ili više ugovora o radu ako je njihovo trajanje neprekidno ili sa prekidima duže od 36 mjeseci." Nakon toga ide stav 3, želim napomenuti radi građana da prekid kraći od 70 dana ne smatra se prekidom u smislu ovoga što sam maloprije citirala. Međutim, ako sada citiramo stav 6 istog člana, izuzetno od stava 2 ovog člana ugovor o radu može da se zaključi na određeno vrijeme i duže od onoga što sam maloprije rekla, od 36 mjeseci - ako je to potrebno zbog zamjene privremeno odsutnog određenog zaposlenog. To nama nije sporno. Ali nam je sporno ako je to potrebno zbog obavljanja sezonskih poslova i rada na određenom projektu do okončanja tog projekta - naročito ovaj dio zbog obavljanja sezonskih poslova.

Zašto nam je ovo sporno? Zato što u stavu 9 piše da sezonski poslovi su poslovi koji se obavljaju u djelatnostima sezonskog karaktera, kao što su: poljoprivreda, turizam, šumarstvo i druge djelatnosti u kojima je obavljanje poslova vezano za jedan period u toku godine u trajanju ne dužem od osam mjeseci u toku godine. Ovdje imamo koliziju stava 6 i stava 9. Zašto? Ako sezonski poslovi ne mogu trajati duže od osam mjeseci, to znači da u toku godine moramo imati prekid od četiri mjeseca, jer godina traje 12 mjeseci, što je duže od 70 dana što propisuje stav 3. Znači, propisujete stavom 9 da sezonski rad ne može trajati duže od osam mjeseci, a u stavu 6 da može trajati duže od 36 mjeseci. Matematički to nama nije jasno. Molim vas uzmite i saberite, mislim da ovdje naprosto se potkrala jedna matematička greška i da ovdje imamo koliziju dvije norme u dijelu sezonskog rada. Uzmite papir i vidjećete da to matematički nije dobro.

Imamo sada član 37, opet isti član. Citiraću stav 1: "Ugovor o radu izuzetno može da se zaključi na određeno vrijeme čiji je prestanak unaprijed određen rokom." Ako je ugovor o radu na određeno vrijeme predviđen kao izuzetak i treba da bude izuzetak, mi imamo jednu situaciju da nam je praksa pokazala, naprotiv svemu ovome, i nažalost izuzetno da su brojne zloupotrebe prema zaposlenima najčešće pravljene preko Agencije za ustupanje zaposlenih.

Koja je novina na štetu radnika ovim zakonom? Novina je da sada imamo povećanje trajanja ugovora o radu na određeno sa dosadašnjih 24 na 36 mjeseci. I sada u tih 36 mjeseci ulazi i ono vrijeme tokom koga je zaposleni upravo angažovan preko agencije za ustupanje zaposlenih. Ja vas pitam - šta će da se desi sa pravima radnika ako su zaposlena kod istog poslodavca. On može stalno da produžava i da zloupotrebjava i da pošalje radnika kući i da mu nikad ne da ugovor na neodređeno vrijeme. Ovo nije u interesu radnika, povećanje sa 24 na 36, naročito onih koji su zaposleni preko Agencije za ustupanje zaposlenih, a vi bolje znate od mene koje su zloupotrebe.

Nama je javno objašnjeno da bi to bilo sporno i sve bi to bilo sporno da nemamo stav 7 koji predviđa izuzetak, a stav 7 u izuzetku predviđa ograničenje stava 2 - ne odnose se na ugovor o radu direktora, to nam nije sporno, nije nam sporan ugovor o radu sportista, ali je upravo sporno ovo što sam maloprije rekla. Citiram: "...na ugovore koje je zaključila Agencija za privremeno ustupanje zaposlenih". Ne možete mi reći da je ovo norma koja je u interesu građana koji su zaposleni preko /prekid/ i mislimo da je suprotna Ustavu Crne Gore.

Ono što je jako važno jeste stav 1. Tu će Socijaldemokratska partija u skladu sa politikom koju vodimo do sada, podnijeti amandman. Član 101 stav 2: Minimalna zarada iz stava 1 ovog člana ne može biti niža od 30% prosječne zarade u Crnoj Gori u prethodnom polugodištu. Mi smatramo da ta zarada ne može biti niža od 50% prosječne zarade u Crnoj Gori. Zašto to smatramo? Upravo zato što u Crnoj Gori imate 60.160 građana, što je 40% zaposlenih koji primaju zarade ispod 250 eura. Imate 110.000 građana koji primaju zarade ispod 514 eura i samo imate 50.000 građana koji primaju zarade više od 514 eura. Ako se borite za prava radnika, ministre /prekid/ Socijaldemokratske partije da ne može biti zarada minimalna niža od 50%.

Ono što je jako važno jeste da je kao novina ovog zakona predviđeno da prava iz radnog odnosa zastarijevaju u roku od četiri godine - do sada nismo imali mogućnost predviđanja zastarijevanja prava radnika. Zašto ovo navodim? U Francuskom građanskom zakoniku prava radnika i potraživanja koja imaju radnici su izdvojena u poseban pravni institut, Francuski građanski zakonik koji postoji od 1804. godine i označena su u teoriji prava i u zakonodavstvu kao privilež - privilegovana potraživanja, koja uvijek imaju prioritet u odnosu na sva druga. Isto rješenje

imaju i u Italijanskom građanskom zakoniku. Uopšte nam nije jasna ova norma i smatramo da nije u skladu sa evropskim standardima da prava radnika zastarijevaju. To je potpuno jedno neprihvatljivo rješenje i nije u skladu sa savremenim evropskim građanskim zakonicima kojima se štite prava radnika.

Vrlo važno jeste da u članu 164 stav 1 tačka 1 predviđate da radni odnos prestaje po sili zakona kada zaposleni navrši 60 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja danom dostavljanja konačne odluke. Ni u jednom drugom zakonu se ne utvrđuje da zaposlenom poslije 67 godina života prestaje radni odnos, 67 godina zaposlenom pominje se samo u članu 17 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. To ću citirati: Osiguranik, ali pazite sad, stiće pravo, ne obaveza, na starosnu penziju kad navrši 60 godina života i najmanje 15 godina penzijskog staža. Pravo na rad i pravo na starosnu penziju su potpuno dva različita prava koja ne isključuju jedno drugo. U Ustavu Crne Gore svakome je garantovano pravo na rad i Ustavom je zabranjeno /prekid/ i po osnovu starosne dobi. U Sloveniji imate novitet da svako može da radi dok god se osjeća sposobnim da radi i tako sam sebi povećava penzijski osnov. Zašto biste vi nekom ko se osjeća sposobnim da radi zabranili da radi?

I sad ću da Vam kažem, ministre, konkretan primjer. Veliki problem ćemo imati u Crnoj Gori. To sam rekla i na Zakonodavnom odboru, znaju kolege, vi u posljednjih 20 i nešto više godina imate samo jednog specijalizanta medicine rada. Nijedan dom zdravlja u Crnoj Gori ne može da postoji bez specijaliste medicine rada. Sada kada vam ovi specijalisti odu u penziju, pitam vas kako ćete da dobijate ljekarsko uvjerenje za rad, za zapošljavanje, za sportiste. Ko će da potpisuje ta ljekarska uvjerenja, ili će možda inspekcija da progleda kroz prste javnim zdravstvenim ustanovama a da kažnjava privatne zdravstvene ustanove? U tom smislu smatram /prekid/ da obratite pažnju na ove sugestije koje smo vam dali. Mi ćemo reagovati amandmanski kao Socijaldemokratska partija, tako da ćemo vidjeti na odboru šta će biti sa tim našim amandmanima. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:15:22)

Hvala Vam.

Poslanik Ervin Ibrahimović, a neka se pripremi poslanik Neđeljko Rudović. Izvolite.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (20.12.19 14:15:29)

Poštovani predsjedniče Skupštine sa saradnikom, uvaženi ministre Purišiću sa saradnicima, kolegice i kolege poslanici, poštovani građani, draga dijasporo,

Danas očekujem da većina kolega čestita na jednom vrlo kvalitetno pripremljenom dokumentu tekstu zakona o radu, kojem ste pristupili vrlo odgovorno i kao rezultat smo dobili jedan ozbiljan dokument. Sama činjenica da izmjene ovog važećeg zakona predstavljaju najveći normativni zahvat u regulisanju radnog odnosa i uopšte radnih odnosa, zaslužuje posebnu pažnju. Ono što posebno građane treba da interesuje je, a sigurno i znaju, već dugo /prekid/ pripremanje ovog materijala, da je zakon pripremljen u vrlo transparentnoj proceduri i kroz značajan socijalni dijalog. U prilog tome svakako govori i to da su u pripremi ovog zakona učestvovali, pored državnih organa, poslodavci, sindikati, nvo sektor i svi oni koji su bili zainteresovani da učestvuju. Posebno želim da pohvalim resornog ministra jer je pokazao interesovanje ili osjećaj za razvoj tog dijaloga, odnosno za brigu za taj socijalni konsenzus. Takođe, treba građani da znaju da je ovaj tekst zakona pripreman zajedno sa Evropskom komisijom blizu 18 mjeseci i da smo zahvaljujući tome napravili još jedan korak ka harmonizaciji našeg radnog prava sa evropskim zakonodavstvom.

Pomenuću samo da evropsko radno zakonodavstvo, između ostalog, bavi se pravima zaštite zaposlenih, posebno u slučaju kada dođe do stečaja, kada firme presele svoje poslovanje. Zakon takođe tretira ispitivanje interesovanja zaposlenih o uslovima rada, takođe o vremenu, bezbjednosti rada i zaštiti zdravlja na radu. Ako sve ovo imamo u obzir, onda nesumnjivo možemo da kažemo da predloženi tekst zakona će odgovoriti na potencijalne izazove, odnosno da će u

pravom smislu zaštititi prava zaposlenih i olakšati te radne sporove. Zaštitite ne samo zaposlene, nego i poslodavce i s pravom možemo reći da će se zahvaljujući ovom zakonu pokušati smanjiti siva ekonomija, kao što ste rekli, ministre. Ovaj zakon omogućava jednakost u radu između muškaraca i žena, što je vrlo značajno, pokazuje jedan trend modernog zakona. I ako bih još nabrajao, onda možda ne bih mogao kroz sve ovo vrijeme reći koje su sve izmjene zakona, ali dozvolite još malo. Smatram da ovaj zakon u pravom smislu šalje poruku potencijalnim investitorima i očekujem da će stvoriti uslove za otvaranje novih radnih mjesta. I kao što ste i rekli, ovdje smo čuli da izmjene zakona imaju 40 više normi nego što je imao važeći zakon i da je čak 80% /prekid/.

E sada da se ne bismo se ponavljali, pokušaću da se zadržim samo na par pozitivnih primjera. Čini mi se da član 105 predviđa zarade i naknade za zarade gdje je jasno rečeno da se moraju isplaćivati zarade preko žiro računa. Mislim da je dobar put da spriječimo davanje zarada na ruke, a isto tako vrlo dobar početak zbog izbjegavanja plaćanja poreza i naknada. Takođe, što se tiče zarada, zaposleni je zaštićen. Ako poslodavac ne može da isplati zaradu, vrlo je važno reći da je dužan da uradi obračunsku listu koja će sutra biti kao izvršni dokument. Pomenuo je neko već od kolega - vrlo značajna je stavka godišnji odmor kao neotuđivo pravo kojeg se ni sam zaposleni ne može odreći. Mislim da je ta odredba da se ne može platiti godišnji odmor vrlo značajna i da štiti u pravom smislu zaposlene, osim u slučaju raskidanja radnog odnosa.

Dozvolite samo još par stavki, ono što treba da kažem kao sublimat svega ovoga je to da ovaj predloženi zakon o radu nudi u pravom smislu unapređenje zakonodavstva i u pravom smislu zaštitu zaposlenog. Koliko sam uspio da čujem i od ljudi koji se posebno bave ovom tematikom to je dobar materijal da se ukloni dvosmislenost i nejasnoća koju su mnogi poslodavci, čak i zaposleni koristili kroz pogrešno ili zlonamjerno tumačenje - ono što će biti dobro i za zaposlene i za poslodavce i za državu. I biću krajnje slobodan da kažem da ovaj zakon, u stvari, oslikava politiku države. Znači, tu socijalnu politiku koja brine o zaposlenim, brine i o građanima. I ekonomsku, i socijalnu politiku, i pokazuje jedan odgovoran odnos Vlade i resornog ministra prema građanima Crne Gore.

I kada pričamo o svemu ovome, moraju se svi uključiti u realizaciju ovog zakona da bi bio uspješan, svi oni koji su učestvovali u izradi ovog zakona i posebno bih ovdje izdvojio inspektore rada. Ovdje moramo posebnu pažnju posvetiti inspekciji rada. Prvi korak je povećati broj inspektora rada. Inspektori moraju biti dobro edukovani i poznavati ovaj predloženi zakon o radu, moraju biti profesionalni, nezavisni i samostalni u radu. Očekujem da će ovaj zakon biti izglasan u ovom visokom domu i biti u pravom smislu riječi zakon koji brine i o zaposlenima o poslodavcima.

I na kraju, još jednom čestitam na vrlo velikom poslu koji ste uradili. Ali kad imate ovako dobar materijal i ovakav rezultat, treba pohvaliti na javnom mjestu. Naravno da će poslanici Bošnjačke stranke podržati predložene izmjene zakona.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:22:30)

Hvala Vam, poslaniče Ibrahimoviću.

Riječ ima poslanik Neđeljko Rudović, a neka se pripremi poslanik Boris Mugoša. Izvolite.

NEĐELJKO RUDOVIĆ (20.12.19 14:22:39)

Poštovani građani Crne Gore,

Ministre Purišiću, nastaviću sa kratkom informacijom. Radnici Košute su mi se javili sinoć nakon naše razmjene mišljenja i informacija juče i oni žele da vas podsjetim da je 2001. godine kada je uveden stečaj u Industriju modne kuće Košuta 1.200 radnika ostalo bez posla, tada je na osnovu tog djelimičnog stečaja 1,2 miliona tadašnjih njemačkih maraka uplaćeno Fondu za razvoj. Tako da je njihova preporuka, gospodine Purišiću, da se raspitate u Investiciono-razvojnem fondu sadašnjem da li oni mogu računati na njihovu podršku, jer će po ovom zakonu koji danas predlažete oni moći konačno poslije 23 godine da dobiju svojih šest zarada, ali neće moći da dobiju sve zarade koje im nijesu isplaćene a zarađene su 1995. i 1996. godine. Njihov novac se

nalazi, između ostalog, u Investiciono-razvojnog fondu. Ja sam Vas pozvao da se raspitate i učinite što je do Vas da neko provjeri i dobro istraži gdje je završio ostatak novca jer kod radnika nije.

Eto informacija za Vas. Možda ste negdje ranije mogli da je čujete prilikom sastanaka sa njima ili u papirima koje ste dobijali, ali stvari tako stoje. Radnici Košute Vas obavještavaju da su njihove pare u Investiciono-razvojnog fondu i da iz te sume možete da im isplatite ostale i ostale tri zarade koje nećete moći preko Fonda rada. Taj institut Fonda rada u novom zakonu koji predlažete, koji će nadoknađivati neisplaćene zarade, poreze i doprinose, radnicima prije nego što se završi stečaj, pa poslije toga od poslodavca, odnosno njegove imovine namirivati sve troškove koje po tom osnovu ima, možemo nazvati iskorakom u Predlogu zakona o radu koji ste predložili. Meni je jasno da je ovaj zakon jedan kompromis između interesa poslodavca koji je tražio da mu se pojednostave procedure da može da daje otkaze onim radnicima kojima je nezadovoljan i, sa druge strane, interese radnika koje zastupaju sindikati, kako-tako, koji su tražili da se osiguraju prava radnika što je moguće više. Jasno mi je da je neki kompromis bio nužan ali nisam siguran, gospodine Purišiću, da su ipak kvalitetno zaštićena prava ljudi u radnom odnosu. Prije svega mislim na normu koja govori o tome da poslije četiri godine, a poslodavci su tražili dvije, na kraju ste nekako došli do toga da to bude četiri, zastarijevaju potraživanja iz radnog odnosa, iako je to nešto što je novina na štetu zaposlenih. Da je ta norma postojala u ranijim zakonima, na primjer ovi radnici Košute bi mogli da se pozdrave sa svojim zaradama, kao i hiljade i hiljade drugih radnika. Dalje, ono što sam htio da Vam postavim kao pitanje, takođe pozdravljajući normu koja govori o tome da će se ukupna zarada isplaćivati isključivo putem žiro računa - možete li mi objasniti na koji način Vi mislite da to sprovedete u praksi? Kako ćete kontrolisati? Na koji način ćete doći do podataka? Hoćete li ići baš kod svih poslodavaca? Hoćete li posjećivati sve poslodavce, ili ćete posjećivati samo neke poslodavce?

Drugo, vi ste predvidjeli u ovom zakonu pojednostavljenu procedura davanja otkaza u nekim slučajevima bez disciplinskog /prekid/, a između ostalog ste predvidjeli da je moguće dati otkaz radniku zbog neprimjerenog ponašanja prema kolegama ili strankama. Šta ovo znači? Da li mislite da je ova norma suviše opšta i da može biti vrlo lak izgovor poslodavcima da momentalno daju otkaz radniku? Ja mislim da može, mislim da ova norma ili treba da bude precizirana, ili treba da bude eliminisana iz Zakona o radu. Svaki razuman, evo ja sam u privatnom sektoru oduvijek, vlasnik preduzeća će učiniti sve da veže dobre radnike, neće gledati kako da ih otpusti. Isto tako, svaki normalan čovjek će gledati da što bolje, što više nauči i da iz tog radnog odnosa ima i nešto što je korist koja treba njemu da pripadne. Ali ako tumačimo ovaj zakon, a nisu svi dobri poslodavci, vrlo lako će oni nedobronamjerni i oni koji love u mutnom moći da otpuštaju radnike. Ja mislim da je to najveća mana ovog zakona iza kojeg vi danas stojite.

Takođe, možete li mi reći, da li je moguće prema ovom zakonu da se desi sljedeća situacija - 36 mjeseci rada na određeno po ovom zakonu meni se čini ne znači automatski prelazak na dobijanje ugovora o radu za stalno. Je li tako? Zašto? Zato što je moguće radnika iz jedne firme fiktivno otpustiti, zaposliti ga u sestrinskoj firmi, davati mu i dalje platu pa ga nakon nekoliko mjeseci recimo vratiti u tu firmu. On će nastaviti da radi na određeno, a šta to znači konkretno? Neće moći da uzima kredite kod banaka na primjer neke koji su dugoročni i čije su svote veće, njegova prava će biti daleko manja nego što bi mogla da budu. Ja i ovdje u ovoj normi vidim manu. Mnogo je mana, ima i iskoraka, ali generalno ipak /prekid/ su zaštićena prava radnika. Ja mislim da treba da štitimo i prava poslodavaca, ali kako? Tako što ćemo im omogućiti da rade, da imaju lakše brže procedure i naravno manje namete. Zašto? Da bi tako otvarali radna mjesta, da bi tako zapošljavali, jer u ovoj situaciji ovaj zakon u ovakvoj ekonomskoj i privrednoj situaciji u kojoj se nalazi Crna Gora nažalost više nije najvažniji zakon, jer je radnih mjesta sve manje, plate su takve da je inflacija veća i da je standard građana niži. Perpsektiva nije dobra, a, sa druge strane, se i zapošljava i dalje u javnom sektoru, država se zadužuje. Ako ne omogućimo /prekid/ ako na taj način ne stimulišemo nova radna mjesta, ovaj zakon nažalost neće uopšte biti važan. Da bi bio važan, ekonomija mora da krene naprijed, a da bi ekonomija krenula naprijed, morate imati vizionarsku i odgovornu vlast.

Za kraj, predsjedniče, najavljujem amandman koji ste odbili u javnoj raspravi, a koji se tiče višeplođnih trudnoća, roditeljsko odsustvo - mimo onih 365 dana tražim da se poveća za još 180 dana. Udruženje Roditelji stoji iza ovoga, a obrazloženje ću dati kada dođe vrijeme. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:32:35)

Hvala.

Poslanik Boris Mugoša, a neka se pripremi poslanica Anka Vukićević. Izvolite.

BORIS MUGOŠA (20.12.19 14:32:42)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Uvažene poslanice i poslanici, poštovani ministre sa saradnicom, uvažene građanke i građani,

Ja za ovaj zakon kažem da je jedan od pet najvažnijih zakona koji će Skupština Crne Gore donijeti u ovom mandatu. Zato što ovaj zakon duboko, po mom mišljenju, zadire u suštinu društveno-ekonomskog sistema i zbog toga moram biti veoma oprezan. Od naših odluka kad je ovaj zakon u pitanju zavise mnoga dešavanja na tržištu rada i ozbiljne posljedice koje mogu da snose oni koji funkcionišu na tom tržištu, a to su zaposleni i poslodavci. Zbog toga ja ističem da moramo da njegujemo rezultat ovoga dijaloga, odnosno kompromisa između svih strana na Socijalnom savjetu. On nije bio jednostavan, svi su morali da odustanu od nekih zahtjeva, ali želim da ih javno pohvalim da su na ovom zakonu položili ispit zrelosti. Ali, s druge strane, ih sve to dodatno obavezuje jer će biti jedni od najodgovornijih za implementaciju ovoga zakona. Zbog toga bih zamolio sve kolege u ovom Parlamentu da barem kad je ovaj zakon u pitanju na trenutak zaboravimo da nam se približavaju izbori, da na trenutak zaboravimo da posmatramo određene grupe biračkog tijela i da pokušamo bez ikakve demagogije da realno sagledamo ove norme i da nijedan potez ne uradimo koji će dodatno zakomplikovati situaciju na tržištu rada. Jer, nemojte da mislite da mi više volimo zaposlene od njihovih predstavnika u sindikatima; nemojte misliti da mi više volimo poslodavce od njihovih predstavnika iz Udruženja poslodavaca. Zbog toga bih vas zamolio zbog ovoga kompromisa socijalnih partnera da ne radimo stvari koje bi suštinski mijenjale ovaj zakon. Određene nejasnoće i izazovi postoje i probajmo njih kroz amandmansko djelovanje korigovati, ali suštinski nemojmo to da radimo. Možemo mi zaposlenima koji su meni bliži ideološki povećati prava deset puta više nego što je u ovome zakonu, ali ih neće imati ko zaposliti. Možemo mi poslodavcima povećati deset puta prava u odnosu na ovaj predlog, ali neće imati dobrog i zadovoljnog radnika. Napravićemo štetu i radnicima i poslodavcima.

Postoje određene stvari o kojima su moje kolege govorile i tiču se i smanjenja prekovremenog rada sa deset na osam časova nedjeljno i tiču se toga, što je veoma važno, da se zarade isplaćuju preko računa, ali da obračun zarade nema više status vjerodostojne nego izvršne isprave. To je ogromna promjena koja je uvedena u ovom zakonu. Takođe, odmor godišnji se ne može zamijeniti novčanom nadoknadom. Ja sam siguran da je u gro slučajeva radnik bio prinuđen da odmor zamijeni novčanom nadoknadom i ja kažem - džabe sve pare ovoga svijeta radniku ako on nema gdje da ih potroši i ako nema sa kim da ih potroši. Prema tome, mora radnik da se odmara minimum onaj koji mu je definisan u zakonu. Ja ću samo zbog ograničenja obuhvatiti par segmenata ovog zakona.

Prvo su zdravstveni radnici i tu bih volio kolegistica Bošnjak da me čuje. Ona je bila jedna koja je predlagala brisanje toga člana 51 iz Zakona o radu. Tiče se toga da je bilo dozvoljeno zdravstvenim ustanovama da propišu duže radno vrijeme od punoga, odnosno dežurstva i to se drastično zloupotrebljavalo. Drastično se zloupotrebljavalo na štetu ljekara. Radili su mimo svijeta i mimo zakona. I tada smo na Odboru rekli da ćemo tu normu ili dobro pročešljati u ovome zakonu, ili da vidimo da se na drugačiji način riješi i moje je zadovoljstvo što ona nije više u ovome zakonu, što je definisano da će se posebnim zakonom urediti potencijalno drugačije trajanje radnog vremena u zdravstvenim ustanovama. Ali obavještavam toga predlagača da ćemo ponovo na Odboru dočekati /prekid/, pa ćemo ga ponovo dobro pročešljati i nećemo dozvoliti da prođe nijedno rješenje koje se može zloupotrebljavati više na štetu ljekara.

Druga stvar se tiče stečaja. Jedan od najvećih iskoraka u ovome zakonu je urađen u dijelu zaposlenih koji su, nažalost više nijesu zaposleni, dugo godina žrtve raznih procedura

nerješavanja stečajnih postupaka - ljudi su ostali bez zarada, ali ostali su i bez prava da idu u penziju. E u ovome zakonu se uvodi nešto čije retroaktivno dejstvo svom silom podržavam, a to je da je država dužna, odnosno Fond rada da mu poveže radni staž i da ima pravo na penziju bez obzira da li je okončan stečajni postupak, a da Fond rada preuzima obavezu zaposlenog nekadašnjeg iz stečajne mase. Takođe, što je važno, da je država obavezna da plati šest minimalnih zarada tome radniku koji je nažalost zbog stečaja ostao bez posla, pa će se država umjesto radnika pokušati naplatiti iz stečajne mase. Tako da zaista mislim da je ovo jedan od najvećih iskoraka u ovome zakonu. Hrabar iskorak, jer svaki iskorak koji ima retroaktivno dejstvo je hrabar, ali sam siguran da je ovo po suštini definicije socijalno odgovoran član ovoga zakona.

Takođe, dio koji se tiče trudnica, porodiljskog i roditeljskog odsustva je dio gdje zaista čini mi se su predložena izuzetno kvalitetna rješenja, koja idu u pravcu zaštite trudnica kad su u periodu trudnoće ali i u periodu porodiljskog i u periodu roditeljstva. Ne smije više poslodavac da pita kandidatkinju za posao o bračnom statusu, ne smije da joj traži dokaz o trudnoći, ne smije da joj traži niti jedan dokaz koji nema veze sa poslom koji je ona radila i ne smije da prekida ugovor na određeno zbog trudnoće, održavanja trudnoće, porodiljskog ili roditeljskog staranja. Da li je bilo u postojećem? Jeste, ali sad su dodatno učvršćene te norme.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:40:22)

Privodite kraju, kolega.

BORIS MUGOŠA (20.12.19 14:42:45)

Izvinjavam se, samo još par minuta, jer se niko neće više javljati. Takođe, ima pravo na jedan dan zbog obavljanja prenatalnih pregleda, ima pravo na dva sata u toku radnog dana za dojenje i ima još mnoga druga prava koja joj pripadaju. Kad je u pitanju porodiljsko, ona mora 28 dana prije porođaja i mora 70 dana poslije porođaja. Ne može, nego mora i to ne zavisi od volje. Ne može je Bog vratiti na posao, jer ona mora da 70 dana uživa u onome što je najvažnije, a to je činjenica da će dobiti svoje dijete. I ako bude prijevremeni porođaj, dodaje se taj broj dana u odnosu na onaj broj kad je bio planirani porođaj. Kada su u pitanju muškarci, moraćete, drage kolege, ja imam dvoje djece ako bude treće i ja ću tu obavezu, ali nijesam je do sada imao, mjesec dana i vi, dragi Crnogorci, Srbi, Muslimani, Bošnjaci, odnosno građani Crne Gore da koristite mjesec dana odmora. Najljepši odmor - dinamičan, ali najljepši.

Na kraju, dvije stvari u ovom dijelu, sa dvije na tri godine određeno. Ja lično nijesam zadovoljan, ali ako su dogovorili to poslodavci i zaposleni, apsolutno podržavam. I što je važno, u to se računa vrijeme provedeno u agenciji za ustupanje. Nemojmo da tumačimo dvije na tri godine bez ovoga segmenta oko agencija. Mogli smo da ostavimo prethodno rješenje pa da ove dvije godine porastu na 10 po postojećem zakonu. I dio oko četiri godine zastara potraživanja zadovoljan takođe nijesam. Poštujem dogovor socijalnih partnera, ali je veoma važno da ta potraživanja ne zastarijevaju koja se tiču doprinosa.

Na kraju, sve su ove norme lijepe. Postojeći zakon nije bio toliko loš, nego je bila loša njegova implementacija. Zbog toga možemo mi napisati zakon da je najbolji, najljepši na svijetu, ali ako se ne bude sprovodio biće najgori.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:43:00)

Hvala Vam.

Poslanica Anka Vukićević i time ćemo završiti obraćanje u ime klubova. Izvolite.

ANKA VUKIĆEVIĆ (20.12.19 14:43:06)

Zahvaljujem.

Poštovane građanke i građani,

Rasprava o Zakonu o radu dugo čekana, tri, četiri godine, kažu - rezultat rada socijalnih partnera. Rezultat rada socijalnih partnera koji za četiri godine nemaju informaciju koliko je bilo radnih sporova, kako su okončani, koliko se građana obratilo Ombudsmanu, koje su bile preporuke Ombudsmana, koja su najčešća kršenja radnih prava. I ti socijalni partneri su usvojili naspram toga taman takav zakon o radu, koji vjerujte kao i ovaj neće zaštititi vaša radna prava.

Naime, da je bilo više kontakta sa građanima i da su se organizovali okrugli stolovi sa onima koji su pokretali tužbe i tražili svoja radna prava, možda bi se našla rješenja koja ne bi dozvolila dalje zloupotrebe radnih prava. Da je bilo tako, ne bih ja u ime Građanskog alterantivnog pokreta podnijela oko 30 amandmana, nego bi se to vjerovatno negdje drugo riješilo a ne bi čekalo današnju sjednicu.

Svaki novi zakon kao i prethodni smanjuje radna prava i moram ustvrditi da su po mjeri poslodavca, a navešću i zašto. Oglas u trajanju u tri dana, ozakonjeno ono što je bilo prekršaj. Na oglasu tri dana javiće se samo oni koji su znali da će taj oglas, oni koji su unaprijed spremili ljekarsko uvjerenje, oni koji su spremili svoju dokumentaciju i znaju da ih čeka sigurno radno mjesto, a zna se kako se do njega dolazi.

Interno oglašavanje. Šta znači interno oglašavanje? Neko iz Nikšića će radi mjesec dana poći u Podgoricu da radi? Neće. Ali ako zna da će internim oglasom dobiti transformaciju radnog mjesta, on će poći i to će biti zloupotreba ovakve odrednice u zakonu. Gospodin Ratković je prije neku veće iznio podatak, na našu nesreću, da 90% zaposlenih radi po ugovoru na određeno vrijeme. Nema tog zakona koji će brzih godina u Crnoj Gori taj procenat popraviti. Preko agencija kod različitih poslodavaca možete da radite do kraja života ako izdržite da radite. Dalje, sa 24 mjeseca na 36 radnih mjeseci, bez ikakve obaveze poslodavca da vam transformiše radni odnos na neodređeno vrijeme koji vam jedino garantuje neka ljudska prava i pravo na život dostojan čovjeka. Radna sedmica. Zašto je radna sedmica za mene i za vas, drage kolege, pet dana, a za radnike koji rade kod privatnika šest dana? To je klasična diskriminacija.

Prije neku veće hvali se predsjednik sindikata da su oni čudo napravili što će za tu šestodnevnu radnu sedmicu da dobiju četiri dana odmora više, a to što će godišnje da rade 48 dana više - ko o tome razmišlja? Niko. To nije zaštita radnih prava. Dalje, najkraći odmor između dva radna dana po pređašnjem zakonu je bio 12 dana, a danas je to 10 dana. Ono što je nedopustivo, najkraći odmor između dva radna dana može da bude u zdravstvu, u industriji, pa zamislite sad u čeličani nikšićkoj radi neko, pa ode kući deset sati odspava pa opet radi. Hoće li da žive ti ljudi? Kakvo je njihovo zdravlje? Zna li vi šta znači rad u čeličani? Plus zdravstvena zaštita. Ljekari i medicinske sestre moći će da rade sa najkraćom pauzom koja će biti deset sati. Znači, jedan ljekar hirurg ujutru pođe u sedam na posao, dođe uveče u devet, pa opet ujutru u sedam na posao i kad napravi grešku, niko od vas koji ste donosili ovaj zakon neće odgovarati nego će odgovarati on.

Najkraći sedmični odmor sada umjesto 24 sata biće 20 sati. Znači, više nećemo odmarati ni jedan dan, nego 20 sati. Zastarijevanje potraživanja, pa zarada je moje vlasništvo, ko ima pravo da odluči da zastarijeva ono što mi je neko dužan? Dobro bi bilo da paralelu napravite kad su ovi dugovi za struju, vodu, telefon nego nekima je i to oprošteno. Nema kaznene /prekid/ odluke po osnovu oglasa. To je izostavljeno, zašto ne znam. Sada je dužan zaposleni, kome su kršena randna prava, da pokrene spor preko Agencije za mirno rješavanje sporova i to Agencija za mirno rješavanje sporova u kojoj je i gospodin Ratković i gospođa Zvicer, gospođa Radulović, gospođa Međedović, glavna inspektorka rada, i još četiri inspektora rada. Znači, inspektori rada koji već primaju jednu platu nijesu odradili posao kako treba, sada će još jednu platu da prime tako što će zaposlene da mire. A nijesu uspjeli odraditi osnovni posao po kome primaju zaradu tamo gdje jesu.

Poštovani građani, vaša radna prava neće zaštititi ni Vlada, ni Sindikat, ni mi ovdje - zaštititićete ih vi sami ako budete solidarni, ako budete podrška jedni drugima, ako pomažete svim

onima koji odluče da traže svoje radna prava i tražite da se iz agencija maknu oni kojima tamo nije mjesto, da u crnogorskim sudovima ne mogu da rade sudije koje zaposlenom koji je pokrenuo radni spor kaže: "A gdje si to čuče čula da je neko odgovarao zbog kršenja radnih prava?" Takav sudija ne može da bude sudija, jednostavno ne može. Nažalost, on je u pravu, jer to je današnja istina Crne Gore. Niko ne odgovara zbog kršenja radnih prava, apsolutno niko. Dok god oni znaju da neće odgovarati, imaćemo situaciju kakva je danas.

Gospodine Purišiću, juče ste rekli jednu veliku istinu - primjena zakona u realnom životu. Ko od nas ovdje vjeruje da je ovaj zakon primjenljiv u realnom životu? Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:50:09)

Hvala Vam.

Ovim smo završili krug poslanika koji su govorili u ime poslaničkih klubova.

Ministar želi sad da uzme riječ. Izvolite.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 14:50:21)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Ako je to u redu po pravilima, ja bih se kratko osvrnuo na neka najčešća pitanja koja su pokrenuta ovdje.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 14:50:34)

U redu je, naravno. Imaće kolege koje su diskutovale pravo da komentarišu Vaše odgovore. Izvolite.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 14:55:26)

Pomenuto je više puta da je 90% zaposlenih u stvari zaposleno na ugovor na određeno radno vrijeme. Taj podatak nije tačan. Mi imamo strukturu ugovora o radu, oko 32% već su ugovori na određeno vrijeme, što je izuzetno visoko. U zadnje vrijeme postoji zaista trend da su najčešće, čak i 90%, novijih ugovora o radu na određeno vrijeme. Ostalih 2/3 su na neodređeno radno vrijeme i mi smo radi toga u ovom zakonu predvidjeli neke norme koje treba da spriječe dalju segmentaciju tržišta po vrsti ugovora određeno-neodređeno vrijeme. Takođe, i onu segmentaciju o radu u formalnom i neformalnom sektoru, da suzbijemo u korist formalnog sektora. Pitanje o načinu regulisanja otpremnina je jedan od najefikasnijih modela kako da se spriječi segmentacija vezano za rad na određeno i neodređeno vrijeme. U tom dijelu smo unaprijedili normu.

Takođe, unaprijedili smo, već sam pomenuo, 15-ak instituta smo predvidjeli kojima ćemo se bolje boriti protiv crnog tržišta rada, odnosno sive ekonomije na tržištu rada. Već sam ih pominjao, mislim da su efikasni. Ono što se u više navrata pominjalo je taj prekovremeni rad, posebno u zdravstvu i nekim drugim djelatnostima gdje proces rada to zahtijeva. Želim ovdje da kažem sljedeće, posebno oko poštovanja Direktive o radnom vremenu smo imali i ekspertsku pomoć eksperta Evropske komisije koji nam je zbog toga što je ta direktiva vrlo stroga prenio evropsko iskustvo. I ovaj zakon je apsolutno usaglašen što se tiče radnog vremena sa evropskim standardima. Profesore, u toku nedjelje 48 sati je radno vrijeme, uključujući i dežurstvo, uključujući pripravnost ako se u tim satima radnim angažuje tamo gdje mu poslodavac kaže, uključujući i vrijeme putovanja dolaska, odnosno vraćanja sa posla. Dakle, ovaj zakon je stvorio normu i pravila. Na poslodavcima je da riješe situaciju u svom pravnom licu, šta god da je. Ovo nijesmo mi izmislili, ovo su evropski standardi. Oko toga toliko.

Bilo je komentara da li je u korist zaposlenih ili na štetu zaposlenih produžavanje radnog

vremena sa 24 na 36 mjeseci. Mi smo imali ovakvu situaciju, ugovor o radu na određeno je bilo maksimalno do dvije godine, a onda je zbog evropske direktive, izmjena Zakona o radu pa se uvela norma da se može preko agencije ustupiti zaposleni poslodavcu, pa smo imali u praksi situaciju da desetak godina preko agencija se ustupaju jednome te istom poslodavcu radnici, sve po dvije godine. Zbog toga imamo u sistemu 28 agencija za ustupanje zaposlenih, pa imate direktno kod poslodavca dvije godine, pa preko jedne agencije još dvije godine, pa preko druge još dvije godine i tako u nedogled. Sada smo propisali da to može na oba načina da traje maksimum 36 mjeseci. Dakle, 36 mjeseci direktno kod poslodavca ili 24 mjeseca preko agencije kroz ustupanje i još godinu dana direktno kod poslodavca, a preko agencije samo 24 mjeseca. Sve u ovih 36 mjeseci. Nije, koliko ja znam, propisano da taj radni odnos mora da se prevede u radni odnos na neodređeno kroz prevođenje toga radnog odnosa. Prosto mi želimo da naše tržište učinimo fleksibilnim, ali zato ne može taj isti zaposleni da se vrati kod istog poslodavca i da ponovo krene u ovaj ciklus o kojem je bilo riječi. Mislim da je ova norma bitno unaprijeđena i nadam se da će jedna velika devijacija da se suzbije.

Što se tiče zalaganja da minimalna zarada bude 50% prosječne zarade, znamo za tu vrstu inicijative, mi smo kazali u zakonu zadržali smo staru normu da minimalna zarada ne može biti manja od 30% prosječne zarade u Crnoj Gori i da je ona, kao i do sada, predmet dogovaranja socijalnih partnera na Socijalnom savjetu koji utvrđuje predlog koliko to da bude. Tako smo uradili ove godine kada smo promijenili minimalnu zaradu i ona je u ovom momentu /prekid/ ima nekih 42 i 43% prosječne zarade u Crnoj Gori, ali je to predmet kolektivnog pregovaranja i socijalnog dijaloga. Zastarijevanje potraživanja - otkuda i zašto? Do 2008. godine su zastarijevala potraživanja, pa od 2008. godine do sada njesu zastarijevala potraživanja, a sada smo to ograničili na četiri. Zašto baš četiri godine? Ako ugovor na određeno traje do 36 mjeseci, i ako je istina ono što sindikati kažu da u tom periodu zaposleni ne smije da traži transformaciju ugovora o radu i ne smije da traži čak ni svoje zarade onako kako treba, napominjem da smo propisali obavezu da mora jednom mjesečno da se isplati zarada. Sada će to morati preko žiro računa i moraće se dostaviti obračun zarade. Obračun zarade je izvršna isprava, kroz izvršni postupak se može direktno istoga mjeseca naplatiti zarada. Mi smo zaista napravili mehanizme zbog kojih ova norma ima smisla. Dakle, ima godinu dana zaposleni koji nije dobio sve zarade, prekovremene sate i ne znam šta. On ima vremena da pokrene sudski postupak ili pred Agencijom i Centrom za mirno rješavanje radnih sporova dogovori to sa svojim poslodavcem. Ostavljeno je zbog toga da traje četiri godine namjerno, a zašto se uopšte uvodi institut zastarijevanja? To pravnici bolje znaju od mene. Kazali smo da ne zastarijeva obaveza plaćanja doprinosa za PIO. Ovo ostalo zbog sigurnosti poslodavca, ne može se poslodavcu neko potraživanje koje datira od prije 10 godina sad ispostaviti kao faktura. Prenosi se vlasništvo, dolaze novi akcionari itd. On jednom mora da ima čiste bilanse, ne može mu se ispostaviti faktura iz nekog perioda koji je duži recimo od četiri godine. /Upadica/ Govorimo o potraživanjima i govorimo o dovoljno mehanizama da se to obezbijedi na neki drugi način i da se radnik naplati.

Kod prestanka radnog odnosa po sili zakona imamo tu normu. Napravili smo izuzetke i napravili smo još jedan izuzetak da se ta norma ne mora primijeniti tamo gdje se prepozna potreba da neki zaposleni recimo na univerzitetu, u zdravstvu, u naučnim centrima, nekim ključnim privrednim granama ili mjestima da može da se posebnim propisom predvidi mogućnost dužeg rada od 67 godina. Za sve ostalo da bi pružili šansu mladima, ograničenje odnosno prestanak radnog odnosa po sili zakona je propisano 67 godina starosti. Mislimo da ja ta norma kvalitetna. Već sam dijelom odgovorio na neka pitanja koja su pokrenuli drugi poslanici, da ne pominjem imena. Jedno je bilo zanimljivo da se.../Prekid/

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 15:00:35)

U redu, ministre Purišiću.
Svakako privedite kraju izlaganje.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 15:01:36)

Da li je ovaj zakon po mjeri poslodavaca ili radnika. Kazao sam da je plod socijalnog dogovora. Vrlo strpljivo se tražila prava mjera, svi su reprezentativni predstavnici, sva tri socijalna partnera, našla taj balans. Ja vas molim, obzirom da se radi o jednoj materiji koja treba da se izdogovara od strane socijalnih partnera, da kroz svoje amandmanske intervencije ne poremetimo taj balans. Znamo da sva tri socijalna partnera imaju određni krug očekivanja i zahtjeva. Nijesu potpuno zadovoljni, ali je ovo je bila jedna vrsta konsenzusa. Oni su podržali ovaj tekst zakona i ja vas molim da /prekid/.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 15:01:36)

Hvala Vam, ministre.

Sada će kolege koji su diskutovali prije ovoga imati pravo da komentarišu odgovore: poslanik Branko Radulović, poslanik Boris Mugoša, poslanica Draginja Vuksanović-Stanković, poslanica Anka Vukićević, poslanik Suad Numanović.

Molim vas pošto ste prekoračivali vrijeme dozvoljeno ranije, sad se držajte ovog vremena koje vam je na raspolaganju. Imamo značajan broj diskutanata koji su se javili za diskusiju, a po dogovoru računamo da možemo završiti do 18 časova.

Prvi je na redu poslanik Branko Radulović.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (20.12.19 15:02:20)

Hvala, predsjedniče.

Mnogo su važne dvije norme. Ministre Purišiću, član 65 - drugačije uređenje radnog vremena. Govori se o zdravstvenim ustanovama i organima za izvršenje krivičnih sankcija. Pozivam svo medicinsko osoblje i doktore da imaju svoje prave predstavnike, kao što je, moram reći, doktorica Milena, koja se s pravom bori da se status ljekara podigne na jedan potreban nivo bilo da se radi o plati, bilo da se radi o noćnom radu, nadoknadi, o pripravničkom statusu ili da se radi o prekovremenom. Ukoliko se to ne učini, hitno, ministre, ostaćemo bez najboljih doktora i smrtnost se može povećati.

Druga stvar, ministre, ono što je bila katastrofa u prethodnom zakonu i što su pojedini neodgovorni i nehumani poslodavci učinili da je ono što je bilo na određeno radno vrijeme su dobili u minut do dvanaest kao moj jedan moj član porodice - dvije godine otkaz. Vi ste rekli 30%. Ljudi, ako je 30% na 200 hiljada zaposlenih to je 60 hiljada. Ja vam garantujem, ministre, slušajte me, ukoliko tačno ovo ne definišemo normom, a norma ovakva treba da bude - ko je do današnjeg dana radio više od 36 mjeseci, automatski mu ugovor o određenom radnom vremenu postaje ugovor o neodređenom radnom vremenu. Ja vam garantujem da će veliki procenat biti na ulici. Pogledajte samo kako će ovu normu u članu 213 pojedini koji budu zaključili - budu. Nema tu budu, imperativ - moraju. Ministre, razumijete li? Dajte amandman - onaj ko je radio do sada na određeno minimum 36 mjeseci, a ima neki još i više, postaju na današnji dan ne kad zakon bude, jer će za ovih osam dana dobiti šut kartu. Nego, moraju na današnji dan ili prije dva mjeseca ili početkom godine dobiti ugovor na neodređeno vrijeme. Jasno, ministre.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 15:05:16)

Poslanik Boris Mugoša.

BORIS MUGOŠA (20.12.19 15:05:21)

Zahvaljujem, predsjedniče. Zahvaljujem i ministru na dodatnim pojašnjenjima. Ja sam u

ovom prvom izlaganju zaboravio jednu važnu činjenicu da apropo sugestija kolege Rudovića, vezano za član 172 otkazivanja bez sprovođenja disciplinskog postupka, mada mislim da se sad promijenio naziv, nije sprovođenje disciplinskog nego postupka utvrđivanja. Nije sad bitno što na moj predlog, ali Odbor je prihvatio, a predlagač takođe prihvatio, zahvaljujem vam se, da se u tom dijelu briše nedolično ponašanje kao uzrok zbog kog poslodavca bez disciplinskog postupka može da otkaže ugovor o radu zaposlenog, iz prostog razloga što je to jedan veoma širok pojam koji se potencijalno može u praksi zloupotrijebiti. Ali je tu veoma važno i građani da znaju - ukoliko poslodavac posegne za tim instrumentom otkazivanje ugovora o radu bez sprovođenja disciplinskog postupka, teret dokazivanja je na njemu. Znači, on mora da dokaže da se ispunio neki od ovih uslova da bi taj svoj naum sproveo u praksi. Takođe bilo mi je važno, zaboravio sam da podsjetim na još jednu važnu normu, a tiče se roditeljskog odsustva. To je ako je jedan roditelj nezaposlen da drugi roditelj ima pravo da koristi to roditeljsko odsustvo. Mislim da je to takođe veoma važno, jer nažalost u Crnoj Gori imamo dosta takvih situacija. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (20.12.19 15:06:58)

Hvala.

Poslanica Draginja Vuksanović-Stanković. Izvolite.

VUKSANOVIĆ-STANKOVIĆ DRAGINJA (20.12.19 15:07:05)

Da mi skratimo priču.

Nazadna norma i nije u skladu sa evropskim standardima da povećate trajanje ugovora na neodređeno sa 24 na 36 i ne štiti prava radnika i daje mogućnost poslodavcima da mogu da ih šikaniraju kad im njima padne na pamet. I nemojte da nas ubjeđujete, ministre, da je to i interesu radnika kad to nije tačno. Pod dva, prepisali ste staru normu o iznosu minimalne zarade da ne može ići preko 30%, znači do 30%. Zašto ste je prepisali? Je li vas ko tjerao na to? Nije dobra. Znači minimum 50%, kao što smo rekli, podnijet ćemo amandman. Ako vi djelujete ovim zakonom u interesu radnika, izvolite podržite amandman Socijaldemokratske partije da ne može ići ispod 50% minimalna zarada u odnosu na prosječnu zaradu u Crnoj Gori.

Dalje, rekli ste da je jako dobro rješenje oko starosne granice za odlazak u penziju 67 godina, ali to je suprotno Ustavu Crne Gore i pravu na rad i suprotno Ustavu Crne Gore u dijelu zabrane diskriminacije po starosnoj dobi. Pod dva, ako ste predvijekli, ministre, da može posebnim zakonom u oblasti zdravstva, nauke kod profesora Univerziteta itd. da se ta granica produži posebnim ugovorom, objasnite im onda sljedeću stvar. Ako jedan ljekar specijalista medicine rada ode u penziju 25. decembra 2019. godine, a vi niste predvidjeli odloženu primjenu ovog zakona i dom zdravlja ostane bez tog specijaliste medicine rada, i to ne jedan nego ko zna koliko domova zdravlja neće imati specijalista medicine rada, dok se taj zakon usvoji, a to je sigurno Zakon o zdravstvenoj zaštiti, kojim bi se to predvidjelo, u tom vakuumu recite mi kako će da funkcioniše javna zdravstvena ustanova bez specijaliste medicine rada koji je dužan da potpisuje ljekarska uvjerenja. Ajde, ministre, u odnosu na tu normu da predložimo zajednički da se tu napravi isto kao u odnosu na član 200 napravi neka odložena primjena od šest mjeseci da bi se dalo prostora dok se donese Zakon obaveznoj zdravstvenoj zaštiti, jer ćete doći u problem. Sad vam tvrdim da ću svaki postupak u domovima zdravlja da ispratim. Inspekcija neće raditi svoj posao, nego će javnim zdravstvenim ustanovama da gleda kroz prste. Ko će da potpisuje ljekarsko uvjerenje ako nemamo specijalistu medicine rada u javnoj zdravstvenoj ustanovi? Ko će da potpisuje ljekarsko uvjerenje? Ajmo da damo tu odloženu primjenu ako se slažete za šest mjeseci takođe u odnosu na tu normu, pa da onda stvorimo uslove da se donese Zakon o obaveznoj zdravstvenoj zaštiti i da onda na taj način damo mogućnost i onim specijalizantima kojih nema dovoljno u Crnoj Gori da mogu da rade.

Samo još jednu stavku vrlo bitnu, u odnosu na zastaru potraživanja suprotno evropskim

građanskim zakonicima ne možete me ubijediti da je to dobro rješenje. Da ja zaradim platu da me poslodavac ne isplati, jer neće ili nema odakle i da moje potraživanje zastari? Odakle vam pravo na to? Znači, to je moje nešto što sam ja stekla. Kad kažem moje, mislim na one građane koji su stekli to pravo na zaradu. Svojim radom su zaradili, poslodavac nema ili neće da ih isplati i vi predviđate zastaru. To je skandal. To je norma koju treba brisati. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:10:51)

Hvala, kolegice Vuksanović-Stanković.
Komentar takođe ima kolegica Anka Vukićević.

ANKA VUKIĆEVIĆ (20.12.19 15:10:59)

Zastarijevanje zarada će samo ohrabriti poslodavce da i dalje prave isti taj prekršaj. Malo će isplaćivati zarade, malo neće, a zaposleni će ćutati zbog straha od otkaza, kako reče Ombudsman u svom Izveštaju. Naravno, podjednako se radna prava krše i u javnom i u privatnom sektoru, a ako kažete da je to direktiva Evropske unije, onda stvarno Crna Gora ne treba da ide u Evropsku uniju. Ako su to direktive Evropske unije, takva Evropska unija nam ne treba. Nije mi jasno da niko ni iz Vlade, ni iz Ministarstva rada, ni iz Inspekcije rada ne vidi svakog septembra i oktobra hiljade oglasa za slobodna radna mjesta u prosvjeti. O čemu se tu radi? Zadnji oglasi su završeni krajem oktobra, početkom novembra. Ko je radio na tim mjestima? Jesu li ta djeca imala časove, o čemu se tu radi? Ili se pravi onaj prekid veći od 60 dana, pa onda ispočetka do kraja života i nikad rješenje za stalno u oblasti prosvjete.

Takođe, sistematizacija radnih mjesta, ako nijesu u obavezi u javnim ustanovama i preduzećima da učine sistematizaciju javnom, opet smo ostavili prostor zloupotrebama. Sistematizacija će se prilagođavati kako kome na um padne i kako koga bude trebalo zaposliti.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:12:27)

Hvala, kolegice Vukićević.
Kolega Suad Numanović.

SUAD NUMANOVIĆ (20.12.19 15:12:33)

Zahvaljujem, predsjedavajući.

Dakle, ovdje smo pričali dosta o tome da je ovaj Zakon o radu proizvod jednog kvalitetnog socijalnog dijaloga. Kad govorimo o socijalnom dijalogu, onda ako dobijete na jednoj strani, morate da pravite ustupke na drugoj strani. Ovdje su dogovor na tripartitnoj osnovi i prosto to je jedan proces koji traje i koji iziskuje zaista mnogo truda i želje da se zastupe oni koje predstavljate. Socijalni dijalog u Crnoj Gori je prepoznat kao kvalitetan dijalog i ono na šta bih ja insistirao je da kod primjene ovog zakona socijalni dijalog se nastavi barem ovim intenzitetom kakav je trajao prilikom donošenja njegovog zakona. Jer, onoliko koliko imamo dobar zakon, mnogo je važnija njegova primjena. Ako to budemo uradili, onda ćemo imati zadovoljnog i poslodavca i zaposlenog, a svakako i Vladu kao trećeg partnera.

Kad govorimo o Agenciji za mirno rješavanje radnih sporova, zaboravili smo u Parlamentu kad smo često govorili da radne sporove nema ko da nam rješava. Sudovi su prenatrpani, nemamo posebna odjeljenja za radne sporove. Traju godinama ti radni sporovi i kao rezultat toga formirali smo Agenciju za mirno rešavanje radnih sporova. Ja mislim da je ona opravdala svoje postojanje i znam da je riješila za vrijeme svog mandata nešto čini mi se preko 33.000 predmeta. Od toga 17.000 pozitivno je riješila i ako je takav odnos, sigurno imamo jednu Agenciju koja kvalitetno radi na dobrobit i poslodavca, ali i svakako zaposlenog. I treća stvar je kod otkaznog

roka ili kod prokretanja postupka prilikom dobijanja otkaza - zaposleni ima pravo da pokrene taj postupak i što je jako bitno, to smo nekoliko puta čuli, da teret dokazivanja pada na poslodavca. Dakle, teško će neki poslodavac svjesno olako otpustiti radnika, a da je svjesan da teret dokazivanja će pasti na njegova pleća. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:15:16)

Hvala, poslaniče Numanoviću.

Ovim smo završili izlaganje ispred klubova sa komentarima na odgovor ministra. Nastavljamo po redosljedu prijave. Evo pročitacu par sljedećih poslanika da se pripremite: Nikola Rakočević, Ljiljana Đurašković, Daliborka Pejović, Milun Zogović, Aleksandra Vuković, Raško Konjević.

Poslaniče Rakočeviću, Vi imate riječ. Izvolite.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (20.12.19 15:15:50)

Uvaženi potpredsjedniče, poštovani građani, uvaženi predlagači, kolegice i kolege,

Dakle, saglasan sam sa onim što su kazale moje kolege prethodno da je ovo jedan od ključnih zakona za ukupni društveno-ekonomski ambijent u Crnoj Gori i zbog toga vrlo raduje što su svi akteri, odnosno partneri u Socijalnom savjetu postigli puni konsenzus vezano za ova pitanja. Takođe saglasni smo svi sa tim da može uvijek može i bolje i čvršće da se zaštiti interes i radnika i poslodavaca. Međutim, stiče se utisak da su upravo oni koji su partneri i akteri socijalnog savjeta najrelevantniji, ne samo da ocijene, već i da zaštite interese i poslodavaca i zaposlenih. Kolega Boris Mugoša je kazao, mada nisam vjerovao da ću ga citirati, ali imao je jednu pametnu misao, a to je da mi možemo svakako zaštititi bolje interese radnika, međutim tada će to biti na štetu poslodavaca pa te radnike neće imati ko da zaposli. I obratno - možemo zaštititi bolje interese poslodavaca, ali onda će radnici biti nezadovoljni. Čini mi se da je ovo mjera kompromisa i upravo zbog toga je i ohrabrujuće i za budući rasplet dešavanja u okviru Socijalnog savjeta, jer su postigli konsenzus i zbog toga je dobro da je na bazi tog dogovora kreirano ovako zakonsko rješenje.

Ne bi valjalo zanemariti određene trendove na tržištu rada u posljednjih nekoliko godina. Valja, kada govorimo o Zakonu o radu, podsjetiti kao doprinos razumijevanju ovakve intencije da se dodatno unaprijedi položaj i poslodavaca i zaposlenih u Crnoj Gori. Dakle, 2017. godine, podsjećanja radi, imali smo 52.000 nezaposlenih, u 2018. godini taj se broj smanjio na 47.000, da bi u 2019. godini imali 34.000 nezaposlenih lica. Kad je broj zaposlenih u pitanju, u januaru 2017. godine imali smo 177.000 zaposlenih, a u avgustu 2019. 215.000 zaposlenih. Dakle, nešto oko 30.000 novih radnih mjesta u posljednjih dvije i po, tri godine. Ovakve brojke govore u prilog tome da smo ipak nešto dobro radili, ne nešto, nego mnogo toga dobrog. Razlog kreiranja ovoliko radnih mjesta, odnosno brojnih radnih mjesta i smanjivanja nezaposlenosti sa stope od čini mi se 24,3% na 16% je proizvod mjera konsolidacije javnih finansija koje su omogućile da iz kapitalnog budžeta ulažemo u infrastrukturu, da koristimo benefite brojnih stranih investicija koje smo privukli prethodnih godina u Crnu Goru i otvorili nova kvalitetna radna mjesta i čini mi se da je mnogo toga urađeno i radi se radi jačanja tržišta, jačanja ekonomije, a samim tim i tržišta rada.

Podsjetiću takođe da smo u posljednje tri godine brojna pozitivna rješenja, kroz zakonski okvir, donijeli da bi olakšali ne samo poslodavcima nego i zaposlenima u Crnoj Gori. Prvo, povećali smo minimalnu zaradu i kazali smo da ćemo u narednoj godini dodatno povećati minimalnu zaradu. Smanjili smo opterećenje na obavezno zdravstveno osiguranje koje je padalo na teret poslodavca. Ukidamo krizni porez. Podsjetiću vas takođe na Zakon o neradnoj nedjelji. Sve to i mnogo više od toga što sam sad nabrojao govori u prilog činjenici da smo radili ne samo da jačamo ekonomski sistem u Crnoj Gori, nego da učinimo ambijent boljim za svakog zaposlenog danas u Crnoj Gori. Da li je to dovoljno? Nije. Da li je i dalje ključna podjela u Crnoj Gori i ključni problem Crne Gore, kao i doduše svih država na svijetu veliki jaz između bogatih i siromaštva? Jeste. I to ostaje kao naša ključna odgovornost u narednom periodu kada sagledavamo

ekonomski i društveni okvir u Crnoj Gori. Naravno da to nije imanentno samo Crnoj Gori, govore u prilog činjenice, a to je recimo jedna američka studija koja je kazala da su razlike u primanjima direktora i običnih radnika /prekid/ nisu bila veća, da su od 1978. do 2018. godine naknade generalnih direktora porasle za 1000%, dok su plate običnih radnika povećane za svega 11%. To su podaci na globalnom nivou. Upravo ovakvi trendovi koje su donijeli globalizacija i kapitalizam, ne u Crnoj Gori nego u svijetu, govore u prilog činjenici da imamo raslojavanje i nažalost nedovoljnu pažnju prema srednjoj klasi, koja mora da bude ključni osnov svake održive ekonomije i svake solidne ekonomije. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:21:35)

Hvala, poslaniče Rakočeviću.

Na Vaše izlaganje komentar ima kolega Konjević.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 15:21:41)

Kolega Rakočeviću,

Imao sam osjećaj da ste ostali nedorečeni kod ove američke studije. A umjesto američke studije, ja ću Vam jednu crnogorsku saopštiti, mislim da je realnija. Vi kažete da je 2019. u Crnoj Gori zaposleno 215.000 ljudi. Ovo je potpis ministra finansija, ja se nadam da njemu vjerujete jer ste ga glasali, koji mi kaže da je u Crnoj Gori na 01. maj 2019. godine, prema podacima Poreske uprave zaposlen 163.881 zaposleni. Nije dobro da imamo baš razliku od 50.000. Od tih 166.000, kolega Rakočeviću, dakle, nema razlike iz ove američke studije menadžera i zaposlenih, nego ima podatak da od 164.000, 110.000 zaposlenih u Crnoj Gori živi sa platom koja je ispod prosjeka, to je 2/3. Mi smo, nažalost, potpuno izgubili srednju klasu. Kod nas je, kolega Rakočeviću, paradoks postalo mjerilo gdje zamjenik šefa kabineta predsjednika Vlade ima veću platu nego ljekar specijalista. To nećete naći, kolega Rakočeviću, iako mi je drago da pratite procese, ni u jednoj studiji.

Kolega Rakočeviću, razlika između broja zaposlenih koji saopštavate Vi i koji saopštava ministar finansija, ja sam sklon privatno, recimo, da Vam povjerujem, ali ovdje imam pečat i potpis nadležnog državnog organa. Ali, ako kojim slučajem ta razlika znači sivu ekonomiju od nekih 40 do 50.000 zaposlenih. Kolega Rakočeviću, znate koji je to raspon gubitka prihoda za državni budžet tolerisanjem sive ekonomije? Najgrublje računajući da su svi ti doprinosi na minimalnoj zaradi, to vam je 70.000.000 eura. A u najgorem mogućem slučaju "najgorem" da su svi ti doprinosi na prosječnu zaradu, to vam je 159.000.000 eura. Valjda bi ministar Purišić trebao da se zapita šta je sa tom sivom ekonomijom i štetom za budžet između 70 i 159.000.000 eura. On je nadležan za politiku u toj oblasti subijanja sive ekonomije, rad inspekcija, poslodavaca itd. To je naš problem, kolega Rakočeviću. Jedan nepošten pristup gdje zamjenik šefa kabineta ima veću platu nego ljekar specijalista, duplo veću nego prosvjetni radnik. To nije srednja klasa. A da ostavimo, 110.000 zaposlenih da živi sa platom do 500 eura i da ostavimo 60.000 zaposlenih da živi sa platom od 250 eura. Mislim da u narednoj godini tim problemima treba ozbiljnije da se pozabavimo u Parlamentu. Dakle, ne ono sve što nam Vlada pošalje da mi prihvatamo kao takvo. E, ovo je Vlada poslala meni i meni je drago što se Vi ne slažete sa Vladom za početak. Mislim da je to značajan ...

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:25:39)

Hvala, poslaniče Konjeviću.

Poslaniče Rakočeviću, Vaša mogućnost odgovora.

NIKOLA RAKOČEVIĆ (20.12.19 15:25:46)

Zahvaljujem.

Prije svega vrlo sam saglasan sa Vladom Crne Gore, posebno kad je ekonomska politika u pitanju i mjere finansijske i ekonomske konsolidacije koje su nas dovele do brojki o kojima govorimo, i o kojima govorimo i Vi i ja. Citirao sam, dakle, predsjednika Vlade koji je kazao i pomenuo ove brojke. I Vi kao i ja znam da su te brojke sasvim ispravne. Da li razlika neto /prekid/ svakako da postoji u statističkom, odnosno anketnom istraživanju zaposlenosti, vjerovatno je da i u pravu ste u potpunosti i nećete reći ništa novo i svakako ništa sa čim se neću usaglasiti da postoji siva ekonomija i da je moramo suzbiti. Vi takođe znate, bilo bi pošteno da kažete, koliko smo novih izvornih prihoda naplatili, koliko smo samim tim suzbili sivu ekonomiju u posljednjih dvije godine. Napravili smo ozbiljne rezultate kada je to u pitanju. I kada kritikujete sa punim pravom određene aspekte, bilo bi dobro da pohvalite one koji su za pohvalu.

Dakle, kada govorimo o sivoj ekonomiji, tu ćemo se lako usaglasiti. Vi znate da smo mi sada u 2019. godini, da možemo sa ponosom da kažemo da smo najbrže rastuća ekonomija u našem regionu. Ja znam da je Vama teško da prihvatite to, ali je to zapravo tako. Imamo najveću prosječnu zaradu u regionu i najveću prosječnu penziju u regionu. To je činjenica. Da li je to dovoljno dobro? Nije. Da li imamo najveći procenat prosječnog evropskog standarda življenja od svih zemalja Zapadnog Balkana? Imamo. Na 48% smo od prosjeka evropskog standarda življenja. Nije dovoljno, ali ajmo da se posjetimo šta je bilo ovdje prije 10, 15 godina. Moramo uvijek da se okrenemo iza sebe i vidimo odakle smo krenuli i da shvatimo da veoma dinamično napredujemo. Da li smo zadovoljni? Niko od nas pojedinačno ne smije biti zadovoljan, jer upravo iz tog nezadovoljstva će ali i uz dobru volju, bojim se koju sa strane opozicije često nemamo, da svi uložimo napor da ojačamo naš i ekonomski i ukupno društveni sistem u državi. Tačno je da moramo raditi još više, ali čini mi se da svi, a posebno vi koji ste bili sa nama u koaliciji, kreirali sistem posljednjih 20-ak godina trebate da date sugestije u odnosu na vašu dobru namjeru. Međutim, i da nam pomognete time što ćete registrovati ono što je dobro a ono što nije, svakako, nastaviti da kritikujete. Ali, volio bih da lišimo tih komentara i kritika želju za političkim profitiranjem i da se okrenemo onome što je zapravo suština valjda zajedničkog interesa - da unaprijedimo sistem i ekonomiju države. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:29:11)

Hvala, poslaniče Rakočeviću.

Sljedeća je poslanica Ljiljana Đurašković, a neka se pripremi poslanica Pejović.

Poslanice Đurašković, daću ipak Vama riječ, a neka ministar sačeka iz razloga što je ovo bio dio komentara. Čim završite, daću riječ ministru.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ (20.12.19 15:29:42)

Hvala, gospodine potpredsjedniče.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:29:54)

Za proceduru se javlja kolega Ivanović.

PETAR IVANOVIĆ (20.12.19 15:30:01)

Sada kršite ono što je uobičajeno pravilo u ovom Parlamentu. Ministar je pomenut bio tokom komentara i javio se normalno za riječ. Ja se izvinjavam Vama što Vi mene prekidate, dakle, javio se normalno za riječ. Mislim da je normalan red da njemu, kada se javio, a Vi to niste registrovali i vidjeli, date riječ. Ništa drugo.

Još nešto, u krajnjem, on je i predlagač i po tom osnovu ima pravo da se javi više puta.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:30:29)

Kolega Ivanoviću,

Ja ne znam da li ste bili u sali, ministar je upravo bio završio cijeli set komentara sa uvodnim izlaganjima svih poslanika. Ako je bio pomenut, bio je pomenut u dijelu komentara na izlaganje kolege Rakočeviću i tu na komentar nema dodatnih komentara. To je u našem Poslovníku. Ako Vi nađete drugačije, volio bih da mi pojasnite da je to tako. Da bih zadržao redosljed, ipak ću dati riječ kolegínici Đurašković.

Izvinjavam Vam se, kolegínice Đurašković. I onda nek se javi ministar. Izvolíte, kolegínice Đurašković.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ (20.12.19 15:31:07)

Zahvaljujem.

Uvaženi građani, danas raspravljamo o Predlogu zakona o radu. Šta su noviteti ovim zakonom? Maksimalno prosječno radno vrijeme u toku sedmice uključujući prekovremeni rad je 48 časova po ovom zakonu. Tom satnicom će biti obuhvaćeno i dežurstvo i period pripravnosti u toku kojeg je zaposleni bio angažovan po pozivu poslodavca. Određena odstupanja koja su dozvoljena i Evropskom unijom i standardima biće dozvoljena za zaposlene u zdravstvu i Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija ukoliko to bude predviđeno posebnim zakonom.

Dosta novina odnosiće se i na preraspodjelu radnog vremena, kao i na korišćenje odmora. Pravo na sedmični odmor, osim prava na 24 sata odmora u toku sedmice, moraće obavezno da uključuje i dodatnih 12 časova odmora između dva radna dana koji će se koristiti u kontinuitetu. Važna novina je i nemogućnost kompezacije prava na godišnji odmor naknadom štete. Ta mogućnost će postojati samo u slučaju prestanka radnog odnosa, dok će u toku trajanja radnog odnosa poslodavac biti obavezan da omogući korišćenje godišnjeg odmora. Novina je i kod sporazumnog prestanka radnog odnosa i ona glasi: "Kako bi se izbjegla mogućnost potpisivanja blanko sporazuma o prestanku radnog odnosa, predviđa se da sporazumni prestanak radnog odnosa proizvodi pravno dejstvo tek od dana ovjere kod nadležnog organa."

Poštovani građani, novina je da će se ubuduće radni odnos zasnivati bez standardne procedure oglašavanja slobodnih radnih mjesta, osim u slučajevima gdje postoji javni interes, a to su preduzeća i ustanove u državnom vlasništvu. U tim situacijama je rok za oglašavanje tri dana, na taj način izlazi poslodavcima u susret da bi brzo i kad im je potrebno da zaposle radnu snagu. Samo me interesuje da li će ovi oglasi biti vikendom, kao što se dosta puta dešavalo da pa uopšte to građani i ne znaju da je oglas raspisan, pa se samo određeni i odabrani prime na te oglase.

Zakon takođe predviđa 50 slučajeva kada se radni odnos sa zaposlenim može raskinuti bez disciplinskog postupka i u skraćenoj proceduri. Ovo predstavlja mogućnost zloupotrebe i revanšizma osvete zbog raznoraznih razloga, počevši od političkih pa sve do lične osvete. To je malo delikatno. Takođe, u odnosu na važeći zakon izmjene se odnose i na to da će ugovor o radu na određeno umjesto sadašnjih 24 biti povećan na 36 mjeseci. E sada, ukoliko je u toku te tri godine ili nakon tri godine napravljen rpekid duži od 70 dana, ponovo će se rok računati iz početka. Ovo je izuzetno delikatna situacija za prosvjetne radnike koji rade u našim školskim ustanovama, jer ste tačno izračunali koliko je dana od 15. juna, kada je kraj školske godine, do 1. septembra, kada je početak školske godine, tako da će dosta prosvjetnih radnika uvijek raditi na određeno i ko zna kad će biti primljeni u stalni radni odnos.

Mogući rad van firme, odnosno na daljinu ili od kuće kao posebna vrsta ugovora o radu. Značajna novina je što će radnik preko Agencije za privremeno zapošljavanje biti angažovan maksimalno dvije godine. Prema novom zakonu o radu, neće biti moguće da se godišnji odmor zamijeni novčanom naknadom, kao što sam rekla, a zarade će se isplaćivati isključivo preko žiro računa. Nadamo se da će se na taj način uplaćivati svakog mjeseca i svaki doprinos i porez za radnike, a ne da to ne bude uplaćivano.

Poštovane dame, ovo se odnosi isključivo na vas i molim vas da obratite pažnju. Poštovane građanke, poslodavac u Crnoj Gori biće dužan da ženi produži ugovor o radu ukoliko ističe tokom trudnoće, porodiljskog ili roditeljskog odsustva dok koristi neko od tih prava. Zaposlena žena koja je odsutna sa rada zbog održavanja trudnoće, porodiljskog ili roditeljskog odsustva ne može se proglasiti zaposlenom za čijim je radom prestala potreba, odnosno da je višak radne snage. Ako je žena zasnovala radni odnos na određeno vrijeme, pa joj ugovor o radu ističe tokom trudnoće ili tokom korišćenja porodiljskog ili roditeljskog odsustva, poslodavac će biti dužan da joj aneksom produži trajanje ugovora o radu dok koristi neko od navedenih prava.

Novina u Predlogu zakona je pravo zaposlene na jedan dan plaćenog odustva u toku mjeseca radi /prekid/, znači u toku trudnoće.

Poslodavac ne može da uslovljava zasnivanje /prekid/ radnog odnosa, odnosno zaključivanje ugovora o radu dokazom o trudnoći, niti može odbiti zaključivanje ugovora o radu sa trudnom ženom. Nadam se da će ovo biti primjenjivano i u praksi, a ne samo da će biti na papiru. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:36:37)

Hvala, poslanice Đurašković.

Ministre Purišiću, izvolite sada. Neka se pripreme poslije Vas Daliborka Pejović i Milun Zogović.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 15:36:48)

Hvala, uvaženi potpredsjedniče.

Ovaj zakon je imao, kao što sam pomenuo, jedan od važnih ciljeva - suzbijanje sive ekonomije i pribavljanje novih instrumenata kako da se država bolje bori sa tim izazovom.

Poslanik Konjević je vrlo vješto iskoristio jedan podatak koji je juče dobio iz Poreske uprave da ustvrdi kako u stvari u Crnoj Gori postoji 162-3-5 hiljada zaposlenih, a ne 205.650, recimo, u avgustu ove godine. U stvari, podatak koji je dobio je izvještaj iz takozvanih obrazaca, odnosno toliko je zaposlenih primilo u konkretnom mjesecu zarada. I to je zaista tačan podatak, ali ne treba da dovede u pitanju podatak koji ima MONSTAT na bazi podataka iz Poreske uprave, da je recimo u decembru 2016. godine, kada je ova vlada stupila na dužnost, bilo zaposleno 177.473 radnika, a da je u septembru ove godine bilo 205.650 radnika - 31.823 radnika više. Mimo toga, po anketnoj stopi zaposlenosti dodatno još 15.000 je zaposlenih, ali u poljoprivredi i nekim drugim djelatnostima. I mimo toga niko ne spori da je jedno istraživanje procijenilo sivu zonu ili možda crni rad na dodatnih još 40.000 radnika. Jedna trećina od toga je u sivoj zoni zato što prima dio zarade na ruke.

Ova rješenja koja smo kreirali u sistemskom zakonu o radu imaju smisao da neke mehanizme preduprijede i da državi obezbijede bolje instrumente da se sa time bori. Recimo, norma da je poslodavac dužan da izda obračun zarade, a da je taj obračun zarade izvršna isprava će u velikoj mjeri da suzbije to dijeljenje dijela zarade na ruke. I norma da je zarada obavezna preko žiro računa da se isplati - država će imati relevantne podatke o visini zarade i znaćemo tu gdje smo. Norma da je radni odnos zasnovan i da stupa radni odnos momentom stupanja na rad, takođe ima taj smisao da oni koji rade u sivoj zoni u trenutku kada inspekcija utvrdi da nemaju ugovor o radu, oni će automatski, po sili ovog zakona, biti zaposleni na neodređeno radno vrijeme i u roku od pet dana poslodavac je dužan da tim radnicima uruči ugovor o radu. To jesu mehanizmi koji će barem na nivou norme popraviti kapacitete države da suzbiju sivu zonu. Naravno da je dosta dobrog rada institucija, prije svega, Inspekcije rada, Agencije za mirno rješavanje sudova, da se ova norma pretoči u život. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:40:38)

Hvala, ministre Purišiću, ali budite spremni. Ovo će biti duga seansa, tako da ćete imati još prilike.

Kolega Konjeviću, izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 15:40:50)

Zahvaljujem.

Spomenuo me kolega Prušić, zato se javljam.

Ministre Purišiću, nemojte da sa mnom polemishete oko ovoga. Svakog četvrtka ste na Vladi sa ministrom finansija, imate u okviru Komisije za suzbijanje sive ekonomije, pretpostavljam da ste član te komisije, izvinjavam se, nijesam znao da nijeste a trebali biste da budete, direktora Poreske uprave pa se dogovorite.

Znate kako zvuči, ministre, kad Vi ne vjerujete podatku Poreske uprave? I onda Vi mene ubjeđujete - Vi ste sad rekli 205, predsjednik Vlade je rekao 215. Pokažite mi neki papir za to. Znači za ovih 163.000 Poreske uprave, plaćen porez, to je broj zaposlenih, ostali su u sivoj ekonomiji, ministre, 01. maja 2019, tačno, plaćen porez. I da je vaš podatak hipotetički tačan, onda je ovaj netačan. Pa nije me valjda ministar finansija obmanuo, valjda Vi treba da vjerujete. Ovo je pečat Vlade u kojoj Vi sjedite da je 164.000. Ali ako je vaš podatak tačan, ministre, ono što bi vas trebalo da zabrine - imate 45.000 ljudi u sivoj ekonomiji. Tim ljudima se ne plaćaju doprinosi, tim ljudima neće biti uračunat radni staž dok im se ne plate doprinosi. Ti ljudi su najvjerovatnije ili osigurani na minimalac pa im se i to ne plaća. Ti ljudi će biti socijalni slučajevi kad odu u penziju. To je Vaš resor, to treba Vas da zabrine. Naravno, ne samo Vas kao ministra rada i socijalnog staranja. Ministre, znate šta je u ovom podatku mnogo gore od broja zaposlenih? Mnogo gore je, moj uvaženi ministre, da od tih 164.000 ljudi koji su zaposleni za kojih se plaćaju porezi, njih 60.000 ima platu od 250 eura. Moj ministre, moja i Vaša plata je sedam puta veća od njihove. Nama može biti, a njima teško. Da do 500 eura radi 110.000 ljudi, meni i Vama je plata tri puta veća nego njima. Ja i Vi, da nas neko pita kako živimo sa 1.500 eura, mi bismo rekli - sastavljamo kraj s krajem, je li? A zamislite kako je ovim ljudima, njih 110.000 prima platu do 500 eura. To su problemi, uvaženi kolega Purišiću. Dvije trećine zaposlenih u Crnoj Gori ima platu ispod prosječne po MONSTAT-u. To je realnost. Samo kod nas, uvaženi ministre, samo zamjenik šefa kabineta predsjednika Vlade ima veću platu nego ljekar specijalista.

Ovo su zvanični podaci, ministre. Dakle, nemojte polemisati sa ovim podacima sa mnom. Ja sam ih dobio iz Vlade čiji ste Vi član sa pečatom i potpisom i na ovo je plaćen porez. Svi drugi podaci su vezani za MONSTAT, kroz jedan potpuno drugi model koji MONSTAT preduzima. Ovako se prosječna zarada i broj zaposlenih računa u svim zemljama regiona.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:44:35)

Hvala, poslaniče Konjeviću.

Ministre, ja sam zato bio potpuno u pravu u prvom dijelu, jer Vi ste se htjeli javiti prije govora poslanice Đurašković u smislu komentara na izlaganje koji je imao kolega Konjević na kolegu Rakočevića. Ja sam Vam sad dao pravo da u proceduri uzmete dodatno učešće u raspravi.

Sad kolega Konjević ispada da je komentarisao Vaše izlaganje, Vi ste ga pomenuli i sad možete odgovoriti.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 15:45:15)

Poslanik Konjević je prezentirao podatke iz obrazaca koliko je ljudi primilo zaradu u konkretnom mjesecu, u maju prošle godine i u te podatke ja ne sumnjam. Provjeravao sam ovo u trenutku kada smo radili oko minimalne zarade i dobro znam koje ste podatke dobili. Znači iz mjeseca u mjesec ne primaju svi radnici za konkretni mjesec zaradu, to je poznata stvar. 30,

40.000 toga mjeseca nije primilo zaradu za konkretni mjesec maj, nego je primilo možda naredni mjesec, treći mjesec, itd. To ne znači da je broj zaposlenih koji je premijer saopštio ili koji sam ja ovdje saopštio netačan. Ja želim samo oko toga da pojasnim stvari. Vi to dobro znate, ali Vi želite da prikazete stvari kako ste prikazali.

I još nešto, važno je da se zna i sljedeće. Prosječna zarada u Crnoj Gori je najveća i neto i bruto. Prosječna zarada je najveća u regionu, izuzev Hrvatske i Slovenije. Slažem se sa Vama da ovo nije dovoljno, da ova zarada nije dovoljna i da je možda distribucija nepravedna, ali zarada je nešto što se obezbjeđuje u procesu pregovaranja poslodavaca i zaposlenih i ugovara se. To je nešto što je rezultat ekonomskih aktivnosti i mogućnosti privrede. Najnoviji izvještaj pokazuje da je Crna Gora najbolje plasirana po procentu kupovne moći u odnosu na zemlje regiona i to poprilično ispred svih ostalih. Već smo na nivou nekih 48% kupovne moći Evropske unije.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:47:32)

Hvala, ministre Purišiću.

Poslaniče Konjeviću, Vi ste drugi poslije od strane opozicije, tako za par minuta ćete opet dobiti riječ po pet minuta pa možete tada.

Poslanice Pejović, kao što sam najavio davno, Vi ste sad sljedeća, a zatim poslanik Milun Zogović, poslanica Nada Drobnjak i poslanik Raško Konjević.

Poslanice Pejović, izvolite.

DALIBORKA PEJOVIĆ (20.12.19 15:48:04)

Hvala Vam najljepše, potpredsjedniče Nimanbegu.

Ja ću zadnji put u ovom Parlamentu pričati na ovu temu, to ovdje dajem definitivno obećanje zato što mislim da je očigledno bilo nedovoljno tri godine interesovanja nas pojedinaca odavde da se pozabavimo jednim problemom koji više nije stvar budućnosti nego stvar suočavanja sa prošlošću.

Dakle, ja pretpostavljam da znaju građani o čemu se radi, što je moja ključna tema, to su radnici Košute, ne samo Cetinja nego i Bara i Danilovgrada i naravno svih onih gradova gdje su ovakvi i slični slučajevi prisutni u Crnoj Gori, a nije ih mali broj - sigurno je to preko pet hiljada ljudi. Da mi svi ostali ne zamjere, ja stvarno imam moralnu i ljudsku obavezu da ovo moje izlaganje upravo posvetim radnicima Košute, jer sam imala prilike sa njima da razgovaram i da čujem zaista tužne sudbine. I ne samo to, da bi bila korektna što neki na žalost u crnogorskom parlamentu nisu, hoću ovdje da kažem da nisu samo poslanici DPS-a, moja koleginica Nikolić, moj kolega Martinović, kolega Rakočević i mnogi drugi se zalagali da se ovo pitanje riješi, nego i uvaženi poslanici iz opozicije koliko sam čula i vidjela ranije, evo i sada gospodin Rudović. I da ne zaboravimo da pomenemo pokojnog našeg kolegu gospodina Janka Vučinića.

Dakle, molim da danas dobijem odgovor šta radnici Košute treba da očekuju od primjene ovog zakona i molim da se ozbiljno pristupi u analizi svih onih elemenata da bi se taj zakon sproveo: da se provjeri dokumentacija na ozbiljan način, da se vidi da li Fond rada može da primijeni zakon u njihovom slučaju, da li postoji izvještaj Privrednog suda, odnosno stečajnog upravnika u odnosu na to da su ta potraživanja koja oni traže preko 20 godina realna, da li postoje rješenja o prekidu radnog odnosa u tom slučaju i da li mogu uopšte u ovom slučaju radnici Košute i da da zapucaju, na koja vrata da bi ovaj problem riješili.

Juče sam slušala odgovor na poslaničko pitanje, ja lično bila, moram slobodno da kažem, krajnje pozitivno određena prema tako nečem. Danas sam isto pitanje postavila kao zainteresovana poslanica na Odboru za rad i socijalno staranje i moram da priznam da nisam do kraja razumjela koja je poruka i koji je smisao ovog zakona. Zaista bih zamolila ministra, ako možemo da iskoristimo kapacitete ovog zakona, da ovo riješimo. Ne za to što ja to tražim, nego zato što nam je u svim konsultacijama koje smo do sada imali nebrojeno ih je, na milion adresa, rečeno da je zakon o radu taj koji će omogućiti priliku radnicima Košute da ostvare svoja prava.

Znači, molim vas da skinemo više, mogu slobodno reći, anatemu ove priče i da više

skinemo sa nas dodatnu odgovornost kao poslanika da riješimo ovaj problem, da danas dobijemo eksplicitni odgovor. Ja neću time uslovljavati glasanje za ovaj zakon, ali ću ostati duboko razočarana kao neko ko se zalagao za rješenje ovog problema ukoliko na to ne dobijemo i konkretan odgovor. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:51:12)

Hvala, poslanice Pejović.

Komentar na Vaše izlaganje, pošto ste postavili direktno pitanje, ima ministar Purišić. Izvolite, ministre.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 15:51:26)

Zaštita zaposlenih u slučaju stečajnog postupka je propisana članom 111, prava u članu 112 i 114. Poglavlje koje se odnosi na zaštitu prava zaposlenih usljed stečaja je usklađeno sa odredbama Direktive Evropskog parlamenta i Savjeta 2008/94 iz oktobra 2008. godine o zaštiti zaposlenih u slučaju nesolventnosti njihovih poslodavaca.

Novim zakonom o radu propisano je da će zaposleni kod poslodavca nad kojim je pokrenut stečajni postupak, koji je bio u radnom odnosu kod poslodavca na dan otvaranja stečajnog postupka, kao i zaposleni kojem je prestao radni odnos u periodu od šest mjeseci prije otvaranja stečajnog postupka i kome su potraživanja utvrđena zakonom kojim se uređuje stečajni postupak imati pravo na isplatu zarada i naknada zarada za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog privremene spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju koji je bio dužan da isplati poslodavac u skladu sa ovim zakonom za svaki mjesec koji nije isplaćen za period od šest mjeseci prije otvaranja stečaja sa pripadajućim doprinosima. Naknada štete za neiskorišćeni godišnji odmor usljed krivice poslodavca za kalendarsku godinu u kojoj je pokrenut stečajni postupak, ako je to pravo imao prije pokretanja stečajnog postupka, otpremnina zbog odlaska u penziju i naknada štete po osnovu odluke suda zbog povrede na radu ili profesionalne bolesti, nezavisno od okončanja stečajnog postupka. Dakle, sva ova prava su u istom obimu propisana kao i dosadašnjim zakonom sa tim što je novina i dodatni kvalitet ovog zakona da se sve ovo može ostvariti u trenutku otvaranja stečajnog postupka a ne okončanja stečajnog postupka. To je novi kvalitet ovog zakona.

U ovom dijelu ja uvaženoj poslanici ne mogu da tvrdim da li će oni dobiti neku od dužnih devet zarada ako su dužne. Ono što mogu pouzdano da kažem da će se ovim zaposlenim povezati radni staž za ovih pet godina koliko im nije povezan radni staž stupanjem ovog zakona na snagu. Neće se čekati da se okonča stečajni postupak, jer tamo stečaj još uvijek nije okončan u odnosu na neki dio stečajne mase, jeste u odnosu na pravno lice, ali nije u odnosu na stečajnu imovinu, ali će se stupanjem na snagu ovog zakona i zakona o Fondu rada koji će brzo /prekid/ ovo pravo moći ostvariti kad norma stupi na snagu. Ovo pravo nema izvršni direktor i članovi organa upravljanja. To je jedna zaštitna norma, ali oko toga ćemo kasnije.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:54:47)

Izvolite, poslanice Pejović. Vaše izlaganje je komentarisano.

DALIBORKA PEJOVIĆ (20.12.19 15:54:59)

Hvala, uvaženi potpredsjedniče.

Dakle, ja mislim da je moj komentar suvišan u ovom slučaju. Ostaje samo jedna moja molba, zaista iskrena i ljudska, kako god hoćete je shvatite, a to je da se Ministarstvo rada i socijalnog staranja u ovom ili bilo kojem više mandatu potruđi da jednom za svagda pribavi

kvalitetne informacije oko Košute. Tim ljudima, oni ili neko drugi u ovoj državi kaže - možete dobiti ili ne možete. Najgore su lažne nade, najgora je kupovina vremena. A znate li šta je najgore od svega? Što mnogi od njih to nisu dočekali. To je najgore od svega, a ipak su oni žrtve nekog vremena i nekog doba koje je iza nas. Hvala lijepo.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (20.12.19 15:55:41)

Hvala, poslanice Pejović. Ja se slažem s Vama. Svi mi kao poslanici smo posredovali više puta u rješavanju tih problema u tranziciji koji su nastali. Mi imamo čak slučajeve da su i radne knjižice puno radnika ostale negdje u fijokama, da oni ne znaju ni kad će u penziju, ni gdje će u penziju. To su pravni procesi i to zbilja treba rješavati urgentno. Privatizacija i u mojoj opštini ima takve rezultate.

Kolega Zogović, vaše vrijeme za izlaganje.

MILUN ZOGOVIĆ (20.12.19 15:56:13)

Poštovani građani,

Ne želeći ni jednog trenutka da dovedem u pitanje značaj ovako ozbiljne teme kao što je Predlog zakona o radu, koja u krajnjem opredjeljuje socijalni položaj, prava i obaveze jednog značajnog broja građana Crne Gore, prije nego što počnem na konkretne primjedbe na tekst pomenutog Predloga zakona, želio bih sa vama da podijelim jednu interesantnu priču koja ozbiljno oslikava političku realnost u Crnoj Gori, parafrazirajući je na nivou razgovora između Engleza i Crnogorca. Englez u razgovoru kaže Crnogorcu - Mi imamo ozbiljnu državu. Na to mu Crnogorac ponosno odgovara - Mi imamo Mila. U nastavku dijaloga Englez kaže - Mi imamo vojsku. Crnogorac mu kaže - Mi imamo Mila. U nastavku Englez kaže - Mi imamo oružje. Crnogorac mu kaže - Mi imamo Mila. Englez kaže - Mi imamo rudna bogatstva. Crnogorac uspravno i dostojanstveno kaže - Mi imamo Mila. U nastavku razgovora kaže Englez - Mi imamo industriju i radnike. Crnogorac mu kaže - Mi imamo Mila. Englez kaže - Pa dobro, gospodine Crnogorac, imate li vi išta drugo sem Mila? Na to mu Crnogorac onako ponosno odgovori - Slušajte, i vi da imate Mila, ne biste imali ništa drugo.

Gospodo radnici i drugovi radnici, ovaj zakon i Predlog zakona o radu danas vas definitivno briše iz brojnog stanja. Institut radnika više ne postoji. Radnik od nečega što bi trebao da bude subjekt jednog pravnog odnosa postaje klasičan objekat i termin radnik dominantno u ovom zakonu je zamijenjen terminom zaposleni, koji oslikava neki odnos iz nekog robovlasničkog odnosa, apsolutno oslikavajući ta prava i takve obaveze. Ali, predlagaču Vladi Crne Gore očigledno da je bilo najbitnije da pojednostavni proceduru za kolektivno otpuštanje, kako stoji u obrazloženju ovog zakona, kako bi još ovo malo radnika koji su imali neka prava i koji su se borili za svoja prava moglo da bude kolektivno otpušteno. Isto tako u prirodi ovog zakona je jedan klasični kapitalistički, da kažem banalnim rječnikom, bezdušni zakon, gdje stoji odredba da je obavezno oglašavanje samo u javnom sektoru, dok za oglašavanje u privatnom sektoru nema apsolutno nikakvih ograničenja.

Malo da se taknemo i pitanja zastare. Znači, povlašćeni poslodavci godinama nisu uplaćivali doprinose. Čak i ako bi neki radnik to prijavio inspekciji, ona nije postupala po toj prijavi. Gospodine Purišiću, ja znam koliko ste se Vi kao direktor Komunalnog preduzeća u Plavu zalagali i pokušavali da podmirite obaveze po ovom osnovu, po osnovu osiguranja za radnike Komunalnog u Plavu. Ja i dan danas ne znam da li je to pitanje i na koji način riješeno.

Koleginice Pejović, apsolutno podržavam ono što ste Vi rekli za radnike Košute. Ali, ovo bi trebao da bude opšti pravni akt, koji bi trebao da obezbijedi pravnu sigurnost svim radnicima ili svim onim koji su se nekada zvali radnici, koji su mogli da dostojanstveno, časno i pošteno žive od svog rada i od svoje zarade. Pa bi isto tako ovaj zakon trebao da riješi i probleme nekadašnjih radnika Radoja Dakića, Željezare, Titeksa i da ne nabrajam desetine crnogorskih preduzeća koja

su podsjećala na uzoran i častan i pošten život od nekadašnjeg časnog i poštenog rada koji u vremenima surovog kapitalizma, nažalost, više izgleda postaje samo apstraktni pojam. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:00:58)

Hvala, poslaniče Zogoviću.
Komentar poslanice Pejović.

DALIBORKA PEJOVIĆ (20.12.19 16:01:09)

Hvala.

Apsolutno nije polemika, nema razloga ni da bude. Prosto drago mi je što se slažemo oko ovih stvari. Samo želim da Vas ispravim da ne bih ja bila pogrešno shvaćena u odnosu na one radnike iz drugih industrija ili sistema koje nisam pomenula, a jesam barem, ako ništa drugo, u cifri koja je relevantna i koja postoji - da sam se jednako odnijela i prema njihovim problemima, kao i prema problemima radnika Košute, ali su mi prosto ovi problemi bliski jer sam ja s tim ljudima imala prilike da se vidim. Ja sam njima čitala medicinske dokumentacije, nažalost, koje su katastrofalne i prosto me duša boli za tim ljudima upravo zato što oni nemaju, bojim se, više biološkog načina da svoja prava ostvare u nekom doglednom vremenu, nego ćemo, nažalost, biti svjedoci nekih jako ružnih stvari koje će se dešavati. To mi je prosto žao, tako da među nama nema nekog političkog spora, potpuno je pristup isti, samo kažem ja sam imala ljudsku potrebu jer sam se s tim ljudima gledala da posebno se pozabavim isključivo radnicima Košute.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:02:10)

Zahvlajujem, poslanice Pejović.
Poslaniče Zogoviću, iskoristite pravo.

MILUN ZOGOVIĆ (20.12.19 16:02:14)

Koleginice Pejović,

Ja stvarno želim da Vaše današnje obraćanje doživim kao stvarni poriv da Vi se iskreno zalažete za rješavanje tog konkretnog pitanja, a ne samo kao neku retoričku priču. Ali, dozvolićete mi da primijetim da ste Vi dio aktuelne vlasti i da od Vaše podrške zavisi usvajanje pomenutog zakona. I sada ja mislim da bi bilo potpuno korektnije u skladu sa mehanizmima koje posjedujete, da ste Vi otvoreno rekli - nema podrške ovom zakonu dok se ne riješe ove stvari. Ovako, sve ostaje na nivou nekog retoričkog zadovoljavanja ili, kako bi stari Crnogorci rekli - obećaj mu, ali mu ne završi posao.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:03:02)

Hvala, poslaniče Zogoviću.
Poslanica Drobnjak i neka se pripremi poslanik Konjević.
Izvolite, poslanice Drobnjak.

NADA DROBNJAK (20.12.19 16:03:12)

Uvaženi ministre sa saradnicima, koleginice i kolege,
Prosto svak ko razmišlja o Zakonu o radu, mora da se složi sa stavom koji smo čuli u

prethodne dvije diskusije, a to je da ovaj zakon i te kako utiče na život i položaj mnogih ljudi, da utiče na način života koji ćemo imati i da je zato jako važno kako normiramo i prava i obaveze zaposlenih i kako se uopšte dolazi do tih odredbi.

Znam da se danas više puta to pomenulo, ali mislim da nije ni sada naodmet ponoviti da ovaj zakon je nastao kao kompromis socijalnih partnera. Pet mjeseci je bila javna rasprava o njemu. Neobično za naše uslove kada pojedini zakoni uopšte ni nemaju javnu raspravu, kada nema okruglih stolova. Oko ovog zakona se raspravljalo na sedam okruglih stolova, čak i u institucijama socijalnih partnera i to se zaista mora pohvaliti. Ali, svaki kompromis nije najbolje rješenje za sve, on je kao i što sama ta riječ kaže - kompromis. Ali, mora se konstatovati da ovaj zakon uvažava standarde vremena u kome živimo, da je usklađen sa evropskim direktivama. Znam da su direktive minimum standarda, ali mi često u nekim oblastima kroz definisanje normi u ovom zakonu idemo znatno iznad tih datim direktivama. Želim da prosto podsjetim na neke novine u zakonu koje sam prepoznala važnim, a to su: obaveznost akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta za poslodavce koji imaju više od 10 zaposlenih, da je ugovor o radu van prostorija poslodavca, rad na daljinu, rad od kuće i rad u domaćinstvu kao posebna vrsta ugovora o radu prepoznata, da je poslodavac dužan da zaposlenom uruči primjerak ugovora o radu, da transformacija ugovora o radu na određeno vrijeme ugovor o radu na neodređeno vrijeme postoji, da godišnji odmor ne može da se zamijeni novčanom naknadom, da je isplata zarade isključivo preko žiro-računa, obračun zarade ima snagu izvršne isprave i zaštita od prestanka radnog odnosa na određeno vrijeme dok traje porodiljsko odsustvo.

I ovdje ću preći na one odredbe koje zaista štite ženu tokom trudnoće i porodiljskog odsustva i roditeljskog odsustva, nju ili oca, i novine koje su tu prepoznate. Naravno i u ranijem zakonu smo, sada važećem, imali te odredbe ali one su sada ojačane i definisane na bolji način, tako da poslodavac ne može otkazati ugovor o radu zaposlenoj ženi zbog trudnoće, a ako je otkaz posljedica nepoštovanja radnih obaveza, u tom slučaju će biti dužan da detaljno obrazloži razloge. Moram da podsjetim da je teret dokazivanja u slučajevima kada se može posumnjati na diskriminaciju na strani onog koji je tužen, a to ne dokazuje onaj koji se osjeća diskriminisanim. To je i ranije bilo, ali prosto moram ponoviti da je ta odredba i dalje zadržana.

Želim da kažem da je jako važno što je zakonom prepoznato, jer se do sada u praksi pokazivalo da žena u toku trudnoće mora da piše poseban zahtjev poslodavcu i da je bila njegova dobra volja hoće li je pustiti da ode na prenatalni pregled - sada ona ima pravo na to samo treba da podnese tri dana ranije pisani zahtjev, ali prosto žena ima tu obavezu. Dosta se govori o roditeljskom odsustvu u ovom zakonu i kolega Rudović je podnio amandman koji su pripremili u nevladinoj organizaciji Roditelji, koji tretira pitanje višepodne trudnoće. Svi znamo da nije isto u jednom trenutku podizati jednu, dvije ili više beba, ali smatram da produžiti odsustvo žene zbog višepodne trudnoće nije u korist žene, mi je ostavljamo kući, mi je činimo manje konkurentnom na tržištu rada, već smatram da je to trenutak kada otac treba da pokaže da je odgovoran roditelj i da iskoristi pravo koje amandmanom kolega Zvonko Vuković i ja tražimo - a to je da i otac ima pravo ako je rođeno dvoje ili više djece da zajedno sa majkom koristi porodiljsko odsustvo. Njih dvoje će mnogo lakše proći kroz taj proces. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:08:12)

Hvala, poslanice Drobnjak.

Poslanik Raško Konjević, a neka se pripremi poslanik Jovan Vučurović.

Prije nego što dam riječ, iz kluba DPS-a su me obavijestili da bi oni pristali da idu po dva iz /prekid/ opozicije, jedan iz strane DPS-a da bi se stiglo u ovom vremenskom škipcu, kako ću ga nazvati.

Radiće se do 18 časova. Znaete da večeras imamo sljedeću aktivnost sa Skupštinom Crne Gore u 20 časova.

Poslaniče Konjeviću, izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 16:08:46)

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Ministre Purišiću, jedna stvar, kod Vas izuzetno cijenim, Vi ste iskren čovjek. Ja ću citirati što ste rekli prije desetak minuta: "Poznata je stvar da radnici ne primaju plate za konkretan mjesec." Tačno, ministre, da neki radnici ne primaju plate za konkretni mjesec. Znao kako to boli kad kaže ministar rada? Neko ko bi trebao upravo da se bori za neke druge stvari itd. i tome slično. Ali tu vrstu iskrenosti koju ste imali cijenim. U duhu te iskrenosti, da Vam postavim dva vrlo jednostavna pitanja i sebi i Vama i svima nama ovdje /prekid/ Ideju mi je dala gospođa koja mi je poslala poruku. Kaže mi ovako: "Pitajte ministra u moje ime - da joj ne čitam ime - kako može da živi danas neko ko prima platu do 250 eura." Ja bih dodao na to - Kako može da živi danas neko ko prima penziju do 128 eura? Ovih do 250 eura u Crnoj Gori je, ministre, 60.000, a penzionera koji primaju penziju do 128 eura je 11.500, nešto oko 10% od ukupne penzione populacije.

Ministre, ovaj zakon o radu nije u svojoj suštini bio loš da se primjenjivao u mnogim svojim segmentima. Nažalost, u mnogim svojim segmentima se nije primjenjivao i moja je bojazan da se neće primjenjivati ni ovaj, gdje realno ima napretka u određenim stvarima. Ali, ministre, Vi ste uporno pokušavali u nekoliko prethodnih navoda da polemizujete sa nekim podacima koje sam ja iznio. Ja sam možda malo bio vješt i umio da postavim pitanje nadležnoj Poreskoj upravi i bio korektan. Danas je decembar 2019. godine. Ja im tražim podatak za maj 2019. Pa neće biti, ministre, valjda za 50.000 radnika da kasni plata više od pola godine. Ne bi trebalo, ministre. Ali to samo pokazuje koliko imamo nedovoljno sređen sistem u mnogim svojim segmentima i to pokazuje nažalost da mi nedovoljno dobro umijemo da odredimo šta nam je prioritet u društvu. Mi umjesto, figurativno govoreći, da danas dva dana raspravljamo o Zakonu o radu, ovo je sistemski zakon, da pretresemo svaku njegovu odredbu kako se ona sutra može "negativno" primijeniti, da ne kažem zloupotrijebiti, mi ćemo ovo sve u tri, četiri sata, ali ćemo zato ostaviti vrijeme da u utorak razgovaramo o nekim stvarima koje su ogroman izdatak za građane Crne Gore.

Znao, moj uvaženi ministre Purišiću, koliko boli ove ljude koji primaju do 250 eura kad im ja kažem da će za Novu godinu 750 eura da im uzme Vlada i ovaj Parlament kad usvoji Zakon o Montenegro arlinesu. O tome mi, gospodine Purišiću, trebamo malo duže da pričamo. To su stvari koje jasno pokazuju socijalnu sliku našega društva. Dvije trećine ljudi koji nam rade po evidenciji Poreske uprave imaju platu ispod prosječne.

Drugi podatak, ovo vam je za 2018. godinu, tražen je u martu 2019. Znao li koliko je zaposlenih bilo u januaru 2018? Ne kasni im valjda plata 15 mjeseci - 162.000, isto podatak iz Poreske uprave. Evo treći podatak da vam dam - 3.100 policajaca ima platu između 400 i 500 eura. Od njih 4.200, 3.100. Nije Poreska uprava, ministre, direktor policije, ja ga pitao, on mi je odgovorio. To su realni problemi ovoga društva. Realna nepravda u ovom društvu je kad zamjenik šefa kabineta nekog od ministara ili premijera ili, manje je bitno sada funkcija, ima nekoliko stotina eura veću platu od ljekara specijaliste. To su ozbiljne društvene anomalije u ovom sistemu, ozbiljna nepravda u ovom sistemu.

Ja se s jednom odredbom apsolutno ne slažem, koju ste naveli u zakonu o radu, da zastarijevaju potraživanja. Objašnjenje koje Vi date može da drži vodu apsolutno, ali praksa koja se kod nas dešava, mi pišemo evropska iskustva i unosimo evropska iskustva ili najbolju evropsku praksu u zakone, a onda dođe "nesrećna balkanska primjena tih propisa", gdje u ovom zakonu o radu najčešće će biti oštećeni radnici, bez obzira što su norme na papiru dobre.

I, ministre Purišiću, puno sam ovih dana pričao o jednom zakonu koji je u vašoj nadležnosti. Ja ću Vas prosto pitati, citiraću ne sebe nego ću citirati lidere dva sindikata s kojima ste vi vodili razgovore. Narodski recite mi jesu li oni 15. 06. 2019. godine kada su imali pres konferenciju rekli da je na Socijalnom savjetu dato pozitivno mišljenje na Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, nijesu govorili istinu i obmanuli javnost. Ja mislim da nijesu. Možemo li od Vas da dobijemo jednu informaciju, mislim da to čeka na desetine hiljada građana Crne Gore. Što je muka, evo pola godine da taj zakon ne može da bude usvojen na Vladi i upućen Parlamentu? A oni su dali javnu riječ, odnosno obećanje da je dogovor da će taj zakon početi da se primjenjuje 01.01. 2020. godine. Valjda, ako ste usaglasili ovaj zakon, je bilo, između ostalog, jednako pošteno da ovaj zakon koji ste prethodno usaglasili takođe dođe među crnogorski Parlament, jer bi se /prekid/ položaj ljudi koji odlaze u penziju i položaj onih koji su danas u penziji. 128 eura je, ministre, minimalna penzija u Crnoj Gori. Pogledajte podatke, najmanja nam je

minimalna zarada u regionu kao okidač koji štiti socijalno najugroženije. U Crnoj Gori, ministre, prema podacima Poreske uprave, 60.000 ljudi od 164.000 zaposlenih prima platu 250 eura. Idealno pitanje za Vas, ministre, i za mene i za sve druge.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:16:26)

Poslaniče Konjeviću, imaćete još prilike. Na Vaše izlaganje komentar ima poslanik Numanović.

Hoćemo li tim redom, ministre? Izvolite.

SUAD NUMANOVIĆ (20.12.19 16:16:43)

Zahvaljujem, potpredsjedniče. Dobro, kolega Konjeviću, ja se zaista slažem sa onim sa čim ste Vi počeli vaše izlaganje. Umjesto da se usmjerimo na ovaj ustav, što bi rekli, radnički Zakon o radu i da pričamo o ovim normama i da vidimo da li postoji mogućnost popravke ovih normi, ministar je pravio ta uvodna izlaganja i ja sam neko ko predsjedava ovim Odborom, dosta tih stvari ponovio. Prosto sam želio uz tu opasnost da ponovim neke stvari da dođe to do ušiju onih kojih treba, a to su zaposleni koliki god broj bio i da znaju svoje pravo i obaveze kao i poslodavci kao drugi socijalni partneri. Međutim, evo i današnja rasprava, pa i vaša diskusija se negdje završava o Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, što, složićemo se nije predmet ovog današnjeg zakona. Međutim, stalno govorimo o tome kolike su te plate, kolike su penzije. Ponavljate te brojke, mi smo dobili, ali evo i sami znamo na primjer kad govorimo o prosječnim zaradama izuzev Slovenije i Hrvatske sa 517 eura Crna Gora je ispred Makedonije i Srbije, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske. To su podaci prosto koji su tačni.

Isto tako, kad govorimo o prosječnoj penziji, poslije Slovenije i Hrvatske. U Sloveniji je 565 u Hrvatskoj je 336, u Crnoj Gori znamo 287, ispod je Makedonija 237, 224 Srbija, Federacija BiH 213, 195 Republika Srpska. Govoreći o tome kolika je prosječna plata u odnosu na druge republike bivše Jugoslavije, Crna Gora sigurno zauzima jedno zavidno treće mjesto. I naravno ne možemo reći da je to i dovoljno i da to može da zadovolji potrebe što često vi postavljate pitanje da li neko može da živi sa 250, neko ne može ni sa 500, neko ne može ni sa 2.000 eura da živi znate? Ali je činjenica da imamo tendenciju rasta i plata i da imamo tendenciju ekonomsku ukupne privrede.

Kad govorimo o penzijama, po prvi put se dešava da je deficit penzionog Fonda nešto oko 24,5%. I Vi i ja pamtimo da je taj deficit penzionog Fonda bio preko 50%. Ako je sad 24%, moramo biti zadovoljni. Ako je unazad nekoliko godina odnos zaposlenog i penzionera bio 1,4 na prema jedan, a sada je 1,8 na prema jedan, moramo pokazati stepen zadovoljstva da idemo u dobrom pravcu, uz tendenciju da dođemo do onog što je optimalno, a optimalno je da imamo tri zaposlenog i jednog penzionera. Ja mislim da idemo u tom pravcu, a ne da sad sa nekim porukama prikupljamo političke poene. Ja mislim da nam to ne treba, nego treba da homogenizujemo svi snage da radimo na povećanju ekonomske moći naše države, da svi radimo tamo gdje postoji prostor na suzbijanju sive ekonomije, na smanjivanju broja zaposlenih koji se nalaze u sivoj zoni. Ja mislim da je to najbolji način kako sutra da stvorimo pretpostavke i za povećanje plate i povećanje penzija.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:21:22)

Hvala, poslaniče Numanoviću.

Poslaniče Konjeviću, Vaše pravo odgovora na komentar.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 16:21:29)

Uvaženi poslaniče Numanoviću, ja moram saopštavati podatke koje dobijamo od nadležnih državnih organa. Ja ne znam gdje Vi vidite rast plata, jer su po zvaničnim statistikama u Crnoj Gori realne zarade u zadnje tri godine manje 2,6%, podatak Centralne banke Crne Gore, a penzije realne manje 4%. To su, ministre Numanoviću, zvanični podaci. Mislite li Vi da je penzioneru koji prima penziju od 128 eura važan podatak što je deficit Fonda PIO 25 ili 35%. On od toga nema ništa.

Ministre Numanoviću, u mandatu hrvatske Vlade, čiji mandat ističe ljeta 2020. godine, prosječna plata u Hrvatskoj je uvećana 100 eura. Prosječna plata po MONSTAT-u u Crnoj Gori je za tri godine porasla sa 512 sa 517 eura, a realno zbog inflacije za te tri godine je manja 2,6%. To je realnost, ministre Numanoviću. Moguće je da je ni ja ni Vi ne vidimo dobro. Zato i treba da se probudimo pitanjem da razmišljamo i ja i Vi jednako. Kako 60.000 ljudi živi od 250 eura? Kako 110.000 ljudi živi od plate koja je ispod prosječne? Neki ljudi imaju obaveza kao ja i Vi, samo što ja i Vi možemo da ih nadomjestimo sa platama koje imamo. Je li normalno, Vi ster ljekar, znam da se ne slažete sa ovim, da zamjenik šefa kabineta ima koeficijent 20, a ljekar specijalista 8,34? Sve dok se ovakve nepravde u sistemu ne koriguju, moguće je pogriješiti, svi griješimo, ljudi smo. Ali, kad vidimo ovakve anomalije u sistemu, mi moramo da se zabrinemo i da hitno nešto radimo kako ove anomalije u sistemu da se mijenjaju.

Podatak od 164.000 zaposlenih ili 215.000 zaposlenih, ovo je podatak države, nijesam ga ja pravio. Znači šta je /prekid/ da državne institucije koje se bave istim ili sličnim poslovima, tražite im iste podatke oni vam daju razliku od 50.000. Znači koja je poruka? Jedna jedina može da bude - da je neko neozbiljan, prva poruka. Druga poruka, da nam se između 70 i 150 miliona upoređujući te podatke novca prospe u sivoj ekonomiji.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:24:44)

Hvala, poslaniče Konjeviću.

Hoćemo li nastaviti? Ministar Purišić takođe ima.

Ja bih vas samo zamolio da koliko je moguće racionalizujete vaše vrijeme. Ne morate iskoristiti vrijeme komentara od tri minuta, ako imate nešto kraće reći, jer ne stojimo dobro sa vremenom. Ali, izvolite.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 16:25:04)

Važna je informacija, pomenuta je u više navrata norma koja reguliše zastarijevanje potraživanja. Važno je da kažemo da smo u prelaznim normama Zakona u članu 211 propisali da novčana potraživanja iz rada koja su nastala 23. avgusta 2008. godine, kada je usvojen aktuelni Zakon o radu, pa do stupanja na snagu ovog zakona zastarijevaju u roku od četiri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Na ovaj način smo obezbijedili sve one kojima je različito tretirano ovo pitanje.

Znači, neće zastarjeti u buduće četiri godine potraživanja onima koja dotira od 2008. godine na ovamo. To je važno da se razumije. Kazali ste da neki radnici ne primaju platu. U stvari to ste citirali mene korektno i ja sam to kazao javno, to je poznata informacija. Određeni broj zaposlenih iz mjeseca u mjesec ne primi zaradu. Baš zbog toga je izazvalo, mi smo kreirali norme u članu 105, koje su po nama dobre norme, gdje smo kazali da se obračun i isplata zarade vrši najmanje jednom mjesečno, da je poslodavac dužan da zaposlenom uruči obračun zarade. I ako poslodavac ne može da isplati zaradu u datom mjesecu, on je dužan da uruči obračun zarade zaposlenom, a taj obračun zarade ima snagu izvršne isprave.

To je mehanizam, poslaniče Konjeviću, sa kojim mi mislimo da ćemo popraviti situaciju koju smo zajedno okarakterisali kao lošu, da blizu četvrtine naših zaposlenih ne prima redovno zaradu. To ne znači da oni nijesu zaposleni, to ne znači da se ovim 200.000 zaposlenih ne obračunava zarada iz mjeseca u mjesec. To samo znači da za konkretni mjesec tu zaradu nijesu primili. Naravno tako se gomila poreski dug koji ste u više navrata i Vi komentarisali i sa ovom normom

pokušavamo da napravimo boljitak u smislu da se redovnost zarada unaprijedi. To je važno da se komentariše. Vezano za pitanje /prekid/ ste imali oko Zakona o PIU. Dobro ste citirali Socijalni savjet je toga dana dao pozitivno mišljenje na tekst Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Iza toga je nastavljen proces usaglašavanja sa socijalnim partnerima. Taj zakon je trebao da se usaglasi i sa novodonešenim Zakonom o radu. Proces usaglašavanja teče još. Vrlo brzo nadam se imaćete ovdje u Parlamentu ovaj zakon.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:28:30)

Hvala, ministre Purišiću.
Poslaniče Konjeviću, izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (20.12.19 16:28:37)

Nemojte da Vas politika ponekad povuče da ovaj osjećaj iskrenosti koji sam saopštio da imate ponekad pomalo ostavite u stranu. Znači zašto Vam ovo kažem, ministre Purišiću? Zato što ste sličnu izjavu to - vrlo brzo naći u proceduri znate kad saopštili, ministre Purišiću? Krajem oktobra 2018. godine, kada ste nakon sastanka sa sindikatima rekli sljedeće: Usaglasili smo četiri ključne stvari koje su sindikati insistirali. Radi se oko jedne četvrtine da ne bude u obračunu minimalne zarade rotirajuće formule i godina. I tada ste se pohvalili socijalnim dijalogom i samo što zakon nije bio usvojen. Godina je prošla i proći će bojim se još godina. Ja znam otprilike o čemu se radi. Ja samo očekujem da lideri ova dva sindikata ako odustanu od bilo koje od ove četiri stvari koje su već jednom usaglasili "pod pritiskom Vlade", neka podnesu ostavke na ta mjesta. A ako istraju na te četiri norme, kapa dolje. /Upadica/ Molim? Kapa dolje i Vama odmah da Vam kažem. Nemam ja problem da pohvalim, ministre, kao bogomi što nemam problem ni da kritikujem. Pošto sam sad Vas pohvalio, sad da Vas kritikujem. Vi kažete da se uruči obračunska lista, da je to izvršna isprava i da se vi nadate da ćete time uvesti redovnost u zaradama. Ako to uspijete, ministre, zakonom, ja ću kad god uđete u ovaj Parlament Vam reći - ministre, svaka čast. Nećete to uspjeti. Znači li zašto mislim da nećete uspjeti? Prvo, zato što pola poslodavaca neće davati obračunske liste. Dok inspekcija stigne do desetine firmi, već će proći po dva tri mjeseca. Sankcija za to bojim se da će se više isplatiti zbog raznoraznih procedura i nećete postići normom ono što ste suštinski željeli mjesec za mjesec, ili da obračunska lista kao izvršna isprava da on blokira te stvari. Posebno imajući u vidu da su neki segmenti otpuštanja /prekid/ pojačanim da će poslodavci takve stvari da koriste.

Ministre, nije zaposlen onaj ko ide na posao. Zaposlen je u suštinskom smislu onaj koji prima platu. Nemojte da pod zapošljavanjem smatrate onoga koji ide na posao, a ne prima redovno platu. Jer ni ja ni Vi da nam plata ne dođe od 1. do 5, ne bi sebe smatrali zaposlenim, nego bi se smatrali da nas neko izrabljuje da mi radimo, a da nam ne daje platu. Zato je razlika u ovim ciframa i nijesu ovdje, ministre, problem toliko cifre koliko je problem jedan ukupan gubitak osjećaja za pravdu koji se nažalost u ovom društvu stvorio. Ovdje je onome ko ima više dosta i dalje malo, a ovi koji imaju do 500 eura platu, njih je 110.000, se bore da i to mjesečno mogu da dobiju. To je problem /prekid/ Parlamenta i nas koje građani plaćaju da taj problem riješimo, a ne da gomilamo onima kojima je, neko reče u narodu prije neki dan - ne daj Bože da ti je malo /prekid/ što imaš više, imaš više i opet ti je malo. Muka je to velika.

Hvala.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:33:10)

Hvala, kolega Konjeviću.
Najavio sam kolegu Jovana Vučurovića koji nije u sali. Nemamo nijednog iz opozicije, tako da ću dati riječ kolegici Branki Tanasijević.
Koleginice Tanasijević, samo momenat samo da pročitam.

Ispred opozicije bi trebali Jovan Vučurović, Branka Bošnjak, Goran Danilović, Milutin Đukanović da se pripreme. Vi idite po redosljedu, a poslije Vas kolegistica Vuković.
Izvolite, kolegistica Tanasijević.

BRANKA TANASIJEVIĆ (20.12.19 16:33:34)

Poštovani potpredsjedniče, poštovani ministre sa saradnicima, poštovane kolegistica i kolege, poštovani građani,

Predlog zakona o radu smatram kvalitetnim rješenjem u koji su uvedene mnoge novine. Takođe, preciziran je dopunjen ili modifikovan značajan broj važećih normi. Jedna od njih je i član 14, koji se odnosi na zabranu zlostavljanja na radnom mjestu ili, ono što zovemo, mobing. Ovim članom je precizirana zabrana svakog ponašanja prema zaposlenom ili grupi zaposlenih kod poslodavaca koje se ponavlja, a ima za cilj povredu dostojanstva, ugleda ličnog i profesionalnog integriteta, položaja zaposlenog koji izaziva strah ili stvara neprijateljsko ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, pogoršava uslove rada ili dovodi do toga da se zaposleni izoluje ili navede da na sopstvenu inicijativu otkáže ugovor o radu.

Mobing kao psihološko i moralno uznemiravanje na radnom mjestu je specifična poslovna trauma, pojava čije se posljedice odražavaju na socijalno okruženje, radnu sredinu, pojedinca i na poslovni ambijent. Često evidentan ili manifestan, ispoljen kao agresivno ponašanje, ali je nekada i prikriven, odnosno latentan i tada ga je teško opisati i identifikovati. Zato smatram jako važnim da je Predlogom ovog zakona precizirana norma o zabrani bilo kog vida zlostavljanja na radnom mjestu, odnosno mobinga bio on horizontalni ili vertikalni.

Takođe, Predlogom zakona su propisani posebni uslovi za zasnivanje radnog odnosa za lice mlađe od 18 godina, kao i zaštita zaposlenog lica mlađeg od 18 godina, zatim zaštita od prekovremenog i noćnog rada trudnice, zaposlene žene koja je nedavno rodila, zaposlene žene koja ima dijete do dvije godine, samohranog roditelja, usvojitelja ili hranitelja sa djetetom do sedam godina itd. Kao što je već više puta ponovljeno, posebna zaštita je propisana za žene u vezi sa trudnoćom i njegom djeteta. U vezi sa tim, želim da potrenciram normu da poslodavac ne može da odbije da zaključi ugovor o radu sa ženom zbog trudnoće, niti joj zbog trudnoće, rođenja ili dojenja djeteta može ponuditi izmjenu ugovora o radu pod nepovoljnim uslovima. Poslodavac ne može da uslovljava zasnivanje radnog odnosa, odnosno zaključivanje ugovora o radu dokazom o trudnoći, osim ako se radi o poslovima kod kojih postoji znatan rizik za zdravlje žene i djeteta, utvrđen od strane nadležnog zdravstvenog organa. Takođe, poslodavac ne može da traži bilo kakve podatke o trudnoći, niti može da uputi drugo lice da ih traži, osim ako zaposlena lično zahtijeva određeno pravo predviđeno zakonom ili drugim propisom.

Povodom ove rasprave, želim posebno da skrenem pažnju na novine koje se odnose na odsustvo radi usvojenja djeteta i odsustvo hranitelja. Propisano je da jedan od usvojlaca djeteta mlađeg od osam godina života ima pravo da radi njege djeteta odsustvuje sa rada godinu dana neprekidnog od dana usvojenja djeteta. Za vrijeme korišćenja odsustva zaposleni ili zaposlena ima sva prava iz radnog odnosa, kao što ih je imao do početka korišćenja tog odsustva. Pravo na odsustvo pod istim uslovima ima i jedan od hranilaca djeteta koje je mlađe od osam godina. Ovo smatram posebno važnom normom iz razloga što stimulisati roditelje da budu usvojioci ili hraniooci djeteta je jedna plemenita misija. To je jedan od strateških opredjeljenja Vlade Crne Gore, da se deinstitutionalizuju djeca koja se nalaze u ustanovama, jer nema boljeg mjesta za podizanje djeteta od same porodice. Čak i za dijete koje je ostalo bez porodice, opet je najbolja mogućnost porodica. Sigurno je da roditelji koji se odluče na usvojenje, oni u stvari imaju tada željeno dijete, a biti željeno dijete je uslov za srećno djetinjstvo i za stabilnu osobu u odraslom dobu. Prema tome, ovakva stimulativna mjera je nešto što smatram posebno važnim.

Takođe, smatram važnim da ste predložili da godina dana bude vrijeme koje roditelj koji je usvojio dijete ili hranitelj može da provede sa tim djetetom. Ona je neophodna. Neophodna je iz razloga što usvojitelj mora da se navikne na roditeljsku ulogu. Mora dijete da se navikne na novi ambijent. Ako je dijete tri ili pet godina provelo u ustanovi, onda je za njega period adaptacije na porodicu čak na neki način i traumatično. Kroz odnose koji se /prekid/ u ambijentu stvara se bliskost između roditelja i djece. Usvojiteljska porodica postaje potpuno funkcionalna porodica,

gdje dijete može da razvije sve svoje potencijale. Isto je i sa hraniteljstvom iako ja posebno potenciram srodničko hraniteljstvo. Jer, djeca koja borave u srodničkoj porodici su voljena od te porodice i taj period adaptacije manje je bolan za tu djecu u odnosu na nesrodnu hraniteljsku porodicu. Međutim, ove novine su jako važne i sigurno će doprinijeti da se jedan broj građana koji nijesu mogli da se ostvare kao roditelji se odluči na usvojenje djeteta. Jer, danas u ustanovi boravi jedan ali manji broj djece od nula do tri godine koja čekaju usvojenje. Takođe, smatram da srodnička hraniteljska porodica pruža optimum /prekid/ svih potencijala djeteta zato što podstiče njihovu kreativnost. Dijete se osjeća da je svoje na svome, zato što je tu neko na koga je i on navikao prije nego što je ušao u tu porodicu.

Želim da kažem na kraju da novine koje ste ponudili ovim zakonom smatram da su veliko unaprijeđenje u odnosu na važeći tekst Zakona o radu. Sigurno je da su te novine dovoljne da se podrži jedno ovako dobro zakonsko rješenje.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:40:33)

Hvala Vam, poslanice Tanasijević.

Komentar na Vaše izlaganje ima kolegunica Anka Vukićević.

ANKA VUKIĆEVIĆ (20.12.19 16:40:42)

Ja sam negdje sigurna da će se kolegunica Tanasijević saglasiti sa mnom. Naime, članom 120 Predloga zakona nije dozvoljeno da zaposleni mlađi od 18 godina života bude raspoređen na rad u drugom mjestu van mjesta prebivališta, odnosno boravišta. Članom 50 zaposleni mlađi od 18 godina uz sopstvenu saglasnost može biti raspoređen na udaljenost od mjesta u kojem zaposleni radi do mjesta u koje se premješta na rad do 60 km. Znači, ova dva člana mislim da nisu baš u saglasnosti i da bi to trebalo korigovati.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:41:23)

Hvala, poslanice Vukićević.

Poslanica Tanasijević. Izvolite.

BRANKA TANASIJEVIĆ (20.12.19 16:41:27)

Hvala Vam, poslanice, što ste postavili jedno ovakvo pitanje. Ja smatram da djeca ispod 18 godina treba da budu pod posebnom zaštitom. Ali, djeca imaju pravo da sa već 15 godina zasnaju radni odnos, a ove zaštitne norme koje su obezbijeđene za one koji imaju manje od 18 godina ja smatram u neku ruku dovoljnim. Dovoljnim iz razloga što ovaj drugi dio koji ste ponudili da bude raspoređeno ili ne, tada dijete do 18 godina koje je zaposleno može da bira da li će da se za tu varijantu opredijeli. Isto kao što, recimo, i noćni rad za ženu koja je završila trudnoću ili je na porodijskom ili roditeljskom odsustvu, isto uz njen pristanak ona to može da učini.

Prema tome, zaštitna norma jeste upućena na te kategorije na način da oni imaju mogućnost da ako žele mogu da prihvate neku drugu varijantu. Zašto smatram da je dobro do 18 godina zasnovati radni odnos? Nekada se to nama čini kada tumačimo sa strane da nije dobro da djeca rade do 18 godina. Ja smatram da jeste, zato što se kod djece stvara radna kultura, stiču radne navike. Dalje, znaju šta znači zaraditi novac, znaju kako ga rasporediti i imaju osjećaj lične vrijednosti.

Prema tome, nije to samo uvijek stvar nužde. Vi znate da razvijene zemlje svijeta potenciraju model da djeca do 18 godina budu uključena u radni proces, da li sezonski, da li na neke lakše poslove i da na taj način zarađuju džeparac, da bi onda oni raspolagali onim što su

zaradili. Ja inače smatram da je razvoj radne kulture nešto što je najbitnije kod /upadica/ da, naravno da ne sporite, da je to nešto što je jako važno i što je nesporno da se mora omogućiti mladim ljudima. Jer, oni kad steknu radnu kulturu, na ovaj način kako sam to rekla oni imaju osjećaj ne samo da su lično korisni, nego i da su društveno korisni članovi.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:43:38)

Hvala, poslanice Tanasijević.

Poslanik Jovan Vučurović, a neka se pripremi poslanica Branka Bošnjak.

JOVAN VUČUROVIĆ (20.12.19 16:43:50)

Dakle, jedan zaista važan i jedan od ključnih zakona. Ali ja ipak moram napraviti jednu manju digresiju jer sve to protiče u sjenci, današnji dan je nažalost, poštovani građani, obilježen prijetnjama koje nam predsjednik Demokratske partije socijalista upućuje. Upućuje ih pravoslavim vjernicima, upućuje ih Demokratskom frontu pokušavajući da izvrši opstrukciju velikog crkvenog narodnog skupa koji će se sutra održati u Nikšiću. Ali, naravno te prijetnje neće uroditi plodom, te prijetnje će se samo doprinijeti tome da sutra bude još više naroda u gradu pod Trebjesom. Sutra će Nikšić biti centar pravoslavlja i poslaće se poruka sa toga skupa da narod neće dozvoliti otimačinu i pljačku crkvene imovine i da će odbraniti pravoslavlje u Crnoj Gori od onih koji su izdali i pretke i tradicionalnu Crnu Goru, a isti taj predsjednik DPS-a je mogao sve ove prijetnje da nam saopšti ovdje u Skupštini prije nekoliko dana. Ali, kada smo sve u oči kazali šta o njemu mislimo, on je samo odavde utekao glavom bez obzira. Iskoristio je onu završnu riječ i više ga nije bilo ovdje među nama. A onda se danas junački sakrio "junački" sakrio iza emisije takozvana Živa istina, gdje je sam sebi očigledno namještao pitanja, na svojoj ličnoj televiziji pred ličnim njegovim novinarom. To je to junaštvo, to standardno već odavno viđeno predsjednika Demokratske partije socijalista, koji se već godinama i decenijama krije iza svojih ličnih novinara, iza telohranitelja, iza organizovanog kriminala, iza policije. Dakle, znamo odlično koji je to veliki junak, a to je pokazao i danas njegovim prijetnjama. Mogao je to i da saopšti, ali, kao što rekoh, utekao je odavde glavom bez obzira.

Dakle, važan je Zakon o radu. Postoje vrijednosti koje su iznad svega pa i iznad nas samih i iznad ovoga vremena u kome živimo i u kome su živjeli i naši preci. Postoje neke vječne vrline i vječne vrijednosti. Mi znamo da se dio Crne Gore negdje početkom ovoga vijeka iselio, da su išli naši preci trbuhom za kruhom u Ameriku i druge države, jer nijesu mogli da žive normalno u tadašnjoj državi. Ali su se 1912, 1913. ili 1914. se vraćali kada je otadžbina bila u opasnosti, kada se trebala braniti sloboda i kada se trebalo izboriti za te vječne vrijednosti o kojima pričam, koje su mnogo važnije od nekih stvari, kao što je rekao moj kolega Mićo Đukanović skoro ođe, mnogo važnije od viršli i od pašeta. Nadam se da ćete doći sutra u Nikšić ujutru u 9 sati i da će Nikšić biti centar pravoslavlja i centar odbrane tih vječnih vrijednosti od onih koji su krenuli da otimaju i pljačkaju imovinu i uništavaju pravoslavlje.

Da kažemo vezano za ovu temu da naravno ne vjerujem u ovo što predlaže Vlada Crne Gore, jer imamo da su se pohlepni, bahati i nezajažljivi koji su ostavili bez posla na desetine hiljada radnika svih ovih godina i koji su partijsko zapošljavanje doveli do savršenstva svih ovih godina, sad sjetili radnika u izbornoj godini. Dakle, to se, poštovani građani, zove jednostavno i prosto prevara i Vlada tvrdi da bi ovaj zakon "trebalo da suzbije nelegalno tržište i unaprijedi položaj dobrih radnika i poslodavaca". Dakle, sad će vlast koja je poznata po tome što podstiče nelegalno i sivo tržište i koja na osnovu toga godinama već ubira milione i milione na nelegalan način, koji se posle raspodjeljuju po džepovima šefu režima, njegovom bratu i ostalima iz te kamarile, da spiječi nelegalno tržište i da unaprijede položaj dobrih radnika i poslodavaca. Pa gdje su do sad bili ti dobri radnici i poslodavci? Oni nijesu očigledno postojali. To implicira dakle da oni koje ste otjerali prošlih decenija sa posla nijesu bili dobri radnici, oni iz Željezare, Radoja Dakića, Boksita /prekid/, Metalca, Lenke, Oboda, Košute. Znači, ti ljudi nijesu bili dobri radnici i tu nije bilo dobrih poslodavaca, nego ćete sad vi da uvedete neke nove dobre radnike i dobre poslodavce. A

znate li ko su poslodavci, poštovani građani Crne Gore, u Crnoj Gori danas većinom? Dakle, to su tajkuni Demokratske partije socijalista, oni koje je izabrao da vodi određene firme i oni su od radnika danas napravili robove. Tome se moramo suprotstaviti. Da ponovim još jednom za kraj - sutra svi u Nikšić.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:49:31)

Hvala.

Izvolite, poslaniče Novoviću. Imate komentar.

RADULE NOVOVIĆ (20.12.19 16:49:39)

Hvala Vam.

Samo sam htio zbog ovih digresija koje je na početku učinio kolega Vučurović. Govoreći o prijetnjama, gospodin Vučurović nije uzeo u obzir da smo mi ti koji već danima slušamo prijetnje i to vrlo oštre i vrlo eksplicitne. Ali eto, mi ih slušamo strpljivo. Ono što je predsjednik rekao nije prijetnja nego fakat. Dakle, da nas na ovoj strani ipak ima više i da se ne bojimo tih prijetnji. Treće, onaj dan kada je bio ovdje, mislim da je bio utorak, on nije pobjegao iz Skupštine. Naprotiv, vrlo strpljivo je, čini mi se oko tri sata slušao, da nazovem, vaša obraćanja i na kraju vrlo argumentovano odgovorio na vaše tvrdnje. Nažalost, čini mi se da su neki od kolega promovisali taj dan jedan krajnje neprimjeren način komunikacije, neprimjeren crnogorskom duhu, crnogoskoj tradiciji, a to je da čovjeka gledate u oči i da izričete najneprimjerenije uvrede na njegov račun. Eto u tom smislu sam želio da intervenišem na ovu digresiju. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:50:55)

Hvala, poslaniče Novoviću.

Poslaniče Vučuroviću, Vaše pravo na odgovor na komentar.

JOVAN VUČUROVIĆ (20.12.19 16:51:01)

Gospodine Novoviću, bolje da ga nijeste ovako branili. Dakle, evo ja sam jedan od tih koji ga je gledao pravo u oči i pravo u oči mu sasuo sve što o njemu mislim. Zamislite da sam to uradio iza leđa. Ja mislim da sam vrlo crnogorski, čojski, srpski, kako god hoćete, to uradio i njegoševski. Pravo u oči, ovdje sjedio čovjek, a on je pokazao, da oprostite, politički kukavičluk, što je sve saslušao, pa je onda iskoristio što ima završnu riječ i utekao odavde. Tako se desilo ovdje i nije smio naravno da čuje Branka Radulovića i Milana Kneževića. Dakle, mi smo postupili vrlo čojski i svojski i čovjeku u oči rekli šta mislimo o njemu. Znate kako, ono što je on danas saopštio takođe nijeste trebali da ga branite tako. Čuli smo onaj čitavi dijapazon onakvih prijetnji - nas je više sa ove strane, nas je više. Znate kako gdje plitko, tu puno huči, a to je već kod gospodina Đukanovića dobro poznato. On je saopštio da te prijetnje i opet se krio. Opet je otišao kod gospodina Šukovića, koji je njegov lični novinar, opet je iznajmio Živu istinu, opet je iznajmio Televiziju Crne Gore da bi odatle sasuo te prijetnje. Imao je priliku čovjek taj dan ovdje da odgovori svima nama to što smo mu mi rekli, ali nije. Jednostavno odabrao je taj način da iskoristi završnu riječ i da pobjegne negdje u mrak, kako i priliči osobama njegovog karaktera. I, poštovani građani, svi sutra u Nikšić.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 16:52:50)

Hvala.

Sada prije nego što dam riječ kolegini Bošnjak, da najavim zbog priprema i sljedeće poslanike.

Poslije poslanice Bošnjak, poslanica Aleksandra Vuković, pa poslanik Goran Danilović, Milutin Đukanović, poslanik Papović.

Poslanice Bošnjak, izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (20.12.19 16:53:15)

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi građani, ovaj predloženi Zakon o radu jeste unapređenje u odnosu na prethodni, to ne sporim, a ni prethodni nije bio toliko loš, ali loši su oni koji ga primjenjuju i dozvoljavaju zloupotrebe onog zakona, kao što će sigurno zloupotrebljavati i ovaj zakon. Da je ovo u nekoj srećnoj državi, sve bi bilo ok, ali ovo je u Crnoj Gori gdje postoje ljudi izvan zakona. A Vi znate, ministre, da izvan zakona su mnogi poslodavci moćni i tajkuni bliski vlasti koji će ovo zloupotrebljavati kao što su do sada zloupotrebljavali. Jer, da to ne rade, vi da ste imali inspekciju rada koja više nije u sklopu Ministarstva nažalost, lako je provjeriti da ne plaćaju se porezi i doprinosi i da na crno radi veliki broj radnika. Ali, ono što je tragično za jednu državu jeste što se porezi i doprinosi ne plaćaju ni u državnim organima, a mi pričamo o nekakvoj vladavini prava.

Vi znate odlično da većina, pa ja mislim i ova Skupština, da svi, kad se nekom primakne penzija, onda odjednom uplate poreze i doprinose, a u međuvremenu ono što je trebalo da bude redovno to nije redovno. E takav je primjer ove države i zbog toga mi imamo ogromno nepovjerenje u ovaj zakon, odnosno u primjenu ovog zakona iako je on napravljen nekakvim konsenzusom. Ja znam da je to bila mjera tripartitno između Ministarstva, unije poslodavaca i sindikata. Sindikati više nisu ono što Ovo su vrlo poželjni sindikati ovakvoj vladajućoj većini i ovakvim poslodavcima. Samo je dovoljno pogledati sindikalne vođe šta imaju. Ja bih ih nekako stavila da i oni prikažu svoju imovinu, pa bi vidjeli uvaženi radnici i svi šta sve imaju sindikalne vođe i kolika su njihova mjesečna primanja. Onda biste znali da zloupotrebljavaju vas i oni na račun vaše grbače imaju dobar i ugodan život, a evo svi ti su se pokazali do sada kakvi su u stvari sindikalci bili. Izuzimam tu ovaj sindikat ljekara, odnosno doktora koji nažalost nije reprezentativan i teško da može biti po odredbama zakona, ali je ono pravi primjer kako se bori za radnike. Da je sreće, to bi bilo kao u inostranstvu - pa da se svaki poslodavac trese od sindikata. Ovdje su oni, sjede, šuruju zajedno, ako se da nekakvo povećanje minimalno, svi presrećni,. A mnogo toga ima za šta bi trebali poslodavci da kukaju, da im je od sindikata neprijatno. Ono što hoću još ovdje konkretno sada o zakonu da vam kažem i da vas pitam, zašto se nije stavilo da se, recimo, sistematizacija koja je obavezna, za one manje od deset zaposlenih nije, ali zašto da se javno ne objavi, da stoji na sajtu te institucije ili preduzeća. Kod nas se sistematizacija skriva kao da je to nekakav tajni akt. To je nevjerovatno. Ne znam zbog čega se to radi. Znam da, u sudskom sporu koji sam imala s Univerzitetom Crne Gore, nisam mogla da dođem do sistematizacije, trebalo mi je vezu da uhvatim da dobijem sistematizaciju. To je ono što mislim da treba da stavite.

Druga stvar koja mi je, takođe interesantna, gledam sada iz mog nekakvog iskustva jer sam imala spor s Univerzitetom Crne Gore i dobila sam ih na sudu, bez obzira što sam ih dobila na sudu da me oni vrate na mjesto, a reći ću vam pošto imamo pravo na mirovanje jedan mandat, to je bilo i u prethodnom zakonu, vidjela sam da je u ovom zakonu, to ne važi za sve. Za ove iz vlasti miruje i mandat koliko god oni žele. U većini slučajeva, koliko god oni žele, pa ih vrate posle nekoliko godina, ali za opoziciju se gleda da to bude isključivo jedan mandat. Kao neko ko poštuje zakon sam se uredno javila da se vratim na svoje radno mjesto, a oni su mi, ministre, čekali da mi odgovore skoro mjesec dana i, kada su mi odgovorili, u međuvremenu su napravili vanrednu sjednicu, odnosno elektronsku sjednicu Upravnog odbora, izminijeli sistematizaciju, ukinuli moje radno mjesto, izmislili neko nepostojeće mjesto samo da bi mene distancirali da ne budem u toku /prekid/ na Univerzitetu Crne Gore, a svašta se tamo dešava. Molim vas, pošto su neke naše kolege odustale, vrlo mi je bitno da neke stvari kažem. Šta se onda dešava? Dobijem sve to na sudu, oni opet isto. E, sada vas pitam, da li u ovom zakonu i da li uopšte Ministarstvo i da li uopšte Vlada vodi računa ko plaća kazne po radno pravnim odnosima. Nevjerovatan je broj presuda. Imate i ono da odgovorno lice plaća kaznu, sve se to plaća iz budžeta i opet mi kao građani

plaćamo njihove greške jer njima, zaboga, sve može biti. Niko od njih nije ni pomenuo mirno rješavanje sporova. Da li ima kazni ko ne ide na mirno rješavanje sporova. Moram još dvije stvari istaći.

Na čelu ovog tima koji je ovo radio bila je gospođa Zvicer. Upamtila sam je, na žalost, po tome da je ona Univerzitetu Crne Gore dala tumačenje da neko može biti jednovremeno zaposlen s punim radnim vremenom u dvije države. Ne mogu da vjerujem. Recite mi da li ste neđe prepoznali to u ovom zakonu jer to nije bilo ni u prošlom. Njeno tumačenje tada, čini mi se kao pomoćnika ministra je bilo to katastrofalno tumačenje jer je tako odgovaralo. Znači, mogu biti ovdje i u Hrvatskoj u punom radnom vremenu zaposlena i to je sve odlično, a to kako ću se klonirati da osam sati budem i na jednom i na drugom mjestu. S obzirom da je ona dala zvanično takvo tumačenje, vrlo sam bila sumnjičava prema svemu iako sada nastupa vrlo samouvjereno. Meni je to bilo nešto što je potpuno diskreditovalo da uopšte priča o ovim stvarima. Nadam se da ćete mi odgovoriti jer mi je vrlo važno da /prekid/ da mi kažete šta i kako zakon predviđa.

PREDSJEDAVALJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:00:25)

Hvala, poslanice Bošnjak.

Znam da je bitno, ali i nama je bitno da budemo u vremenu.

Sada je po redosljedu poslanica Aleksandra Vuković. Poslije poslanice Vuković poslanik Goran Danilović, poslanik Milutin Đuković, poslanik Papović.

Poslanice Vuković, imate riječ. Izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (20.12.19 17:00:56)

Uvaženi potpredsjedniče Nimanbegu, hvala na datoj riječi. Pozdravljam kolege i kolegice u Parlamentu, kao i drage građanke i građane.

Imamo jedan veoma važan zakon kome je prethodio dijalog od tri i po godine. Taj dijalog se, za razliku od mnogih crnogorskih priča o kojima možemo svjedočiti odsustvu dijaloga i mogućnosti uspostavljanja mostova, završio konsenzusom. Dakle, tri stane iz tih razgovora i pregovora izašle su zadovoljne i to, prije svega sindikati, zatim poslodavci i najzad Vlada da stavi pečat na sve to. Naravno da ću pomenuti s obzirom na to da sam pratila okrugle stolove i učestvovala u tom socijalnom dijalogu kojim je koordinirala prof. dr Zvicer, a s obzirom na to da su se čule neke optužbe na njen račun, rekla bih da je ta gospođa svojim znalaštvom, upornošću, rekla bih i jednom velikom disciplinom, dakle pokušajima da čuje sve strane i da upravo čuvši sve te strane uvaži prijedloge i dođe do konzistentnog rješenja kakav jeste ovaj prijedlog zakona o radu, pokazala u stvari onu mjeru koju bi trebalo da pokaže intelektualac i univerzitetski profesor, posebno kada su u pitanju ovako osetljive stvari kakva je priča o Zakonu o radu.

Naravno, odmah bih kazala, s obzirom na to da imamo brojne euroskeptike, čak bih rekla i eurofobične ljude u Crnoj Gori, da ovo o čemu ste kao predstavnici i predlagači govorili, a to je 14 direktiva koje ste usvojili, volim da se služim svojim jezikom, pa ću da kažem da to nijesu nikakve naredbe, to su smjernice i uputstva kako bismo crnogorsko zakonodavstvo učinili saobraznim evropskom i kako bismo lakše funkcionisali u okviru pregovaračkog poglavlja 19 koje nam je veoma važno jer valjda težimo da ga zatvorimo.

Istorija priče o radu je istorija priče o slobodi. Onoga trenutka kada su počele velike revolucije i velike borbe, one su upravo počinjale za neku borbu za radnička prava, dakle da se uspostavi jedno humanizovano društvo. Svima nama je cilj u ovom Parlamentu, bez obzira na to da li smo opozicija ili pripadamo vlasti jeste humanizacija radnih odnosa, radnih instituta i, prije svega, jedan čovječan odnos poslodavaca prema zaposlenima. Upravo zbog toga sam se fokusirala na član 76 koji se bavi sedmičnim odborom, zbog toga što znamo da smo u ovom Parlamentu prije nekoliko mjeseci izglasali Zakon o unutrašnjoj trgovini koji se bavi pitanjem neradne neđelje u okviru trgovinskih radnji. Veoma mi je važno da kažem da se i ovim Zakonom o radu produbljuje, u članu 76 i to tačka 2, to da je neđelja onaj dan koji je decidirano određen da bi se u okviru onih određenih 24 časa koliko svaki zaposleni ima pravo na odmor ipak bila dan kada

se odmara. Zašto ovo ističem. Zato što sam precizno proučila zbog raznih malverzacija koje su se u vezi s neradnom neđeljom pojavile u našoj javnosti, izučila sam detaljno iskustva ne samo država u regionu koje taj neradni dan nemaju kao što je Srbija nego i onih država koje ih imaju, kakva je Hrvatska. Znamo da je upravo neradna neđelja tri puta pala na Ustavnom sudu u Hrvatskoj, a onda sam se pozabavila i iskustvom država kakve su Njemačka, Francuska i Velika Britanija.

Voljela bih da kažem našim građanima i građankama da se ovim zakonom ostvaruje njihovo veliko pravo da je ta neđelja koja je i hrišćanski, prije svega, ustanovljena kao dan kada se odmara ili kada čovjek dokoliči, kada se posvećuje svojim, prije svega duhovnim preobrazbama izuzetak u odnosu na države Evrope. Recimo, u Njemačkoj iako je neradna neđelja vrlo dobro obrađena u temeljnom zakonu koji proizilazi iz Vajmarskog ustava ipak postoje izuzeci kao što i u našem Zakonu o radu postoje izuzeci kada se neđeljom treba raditi. Recimo, u Francuskoj, takođe postoji neradna neđelja, ali ti izuzeci su toliko brojni da su se gotovo pretvorili u pravilo tako da se ne može govoriti o neđelji kao neradnom danu, a da o Velikoj Britaniji kao najliberalnijoj u smislu zakonodavstva i ne govorim. U Velikoj Britaniji gotovo da su se izbrisale granice i da nema tog pravila da je neđelja neradni dan. Veoma je važno da i ovim zakonom o radu, s obzirom na da smo najplemenitije podržali Zakon o unutrašnjoj trgovini (Prekid) rada neđeljom da se i ovim zakonom, baš članom 76 produbi i potvrdi potreba naših zaposlenih da ipak neđeljom imaju neradni dan. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:06:19)

Poslanica Bošnjak ima komentar na Vaše izlaganje, poslanice Vuković.

BRANKA BOŠNJAK (20.12.19 17:06:33)

Ne znam da li je komentar ili replika, ali vidite Vi sami. Primijetila sam da poslanica Vuković kao da je određena da bude meni flaster, u sportu što se kaže, odredi flaster. Jer, svaki put kada nekoga pomenem, ona krene kao advokat da advokatiše i brani te ljude.

Prvo, nikad ne govorim bez argumenata. Vidjela sam i taj dopis možda negdje imam. Isto tako sam govorila o kandidatu za Agenciju za elektronske medije prof. Todoroviću koji je preko njegovoj javnog servisa pokušao da me demantuje, ali to je samo pokušaj jer arhiva govori drugo. Posle je izdao monografiju i pravio izložbe prije toga, ali u ono vrijeme i za ono vrijeme kada je dobio pare i potpisao ugovor kada treba da uradi to nije uradio niti je pare vraćao, to je sigurno.

Isto ovo govorim da sam bila u prilici, radi se o Milošu Bešiću za čije se tumačenje, nije on jedini, bilo je tu još nekih koji su imali dupla zaposlenja, radnu knjižicu na dva mjesta, tada je gospođa Zvicer protumačila da Miloš Bešić može jednovremeno biti zaposlen, odnosno da nema smetnji da bude zaposlen u dvije države s punim radnim vremenom. Meni je to bilo šokantno i za nekoga ko je laik, ko nije pravnik, a posebno za nekoga koga sam smatrala da stvarno zna radno pravo i predaje na Univerzitetu Crne Gore. Što se toga tiče, to moram da istaknem.

Inače, primijetila sam da je vjerovatno dominantnu ulogu igrala u svemu ovome, što se tiče ovog novog Zakona o radu, nisam krila, rekla sam i ministru da ovaj zakon ima dosta unapređenja u odnosu na prethodni zakon da se nešto još bolje moglo unaprijediti, ali ono što je bojazan i svakako ostaje bojazan da se neće primjenjivati pošto vam ni inspektori ne rade svoj posao.

Još ću iskoristiti priliku pošto mi je ministar obećao da će odgovoriti da kažem kako ćete spriječiti da jedan poslodavac osnuje više firmi, pa onda da tog jednog zaposlenog na određeno samo smješta iz firme u firmu, a u stvari se sličnim poslovima bavi. Imali smo i one slučajeve ako se sjećate, zatvori jedan firmu, stavi je pod stečaj, otvori drugi i ovo zanemari. Tako će biti i ovdje jer smo vrlo dovrtljivi kada su manipulacije u pitanju, odnosno vlast je vrlo dovrtljiva, a nije ni čudo pošto vladajuća većina daje tim svojim poslodavcima super primjer kako izvrdati zakon i kako ga zloupotrijebiti. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:09:28)

Hvala, poslanice Bošnjak. Zbilja nisam vidio tu traženu repliku, tako da ću ovo shvatiti kao Vaš komentar. Poslanice Vuković, da Vas čujemo.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (20.12.19 17:09:40)

To je bio komentar, uvaženi potpredsjedniče Nimanbegu, na moje izlaganje, ali trebalo bi da ja tražim repliku u odnosu na ono što uvažena poslanica Bošnjak izgovara u ovom Parlamentu prethodnih dana. Prije nego što odgovorim na njen komentar, voljela bih da se pozovem na član 105, đe se decidirano kaže da nije dozvoljeno korištenje uvredljivih izraza ili iznošenja činjenica i ocjena koje se odnose na privatni život poslanika, poslanica i drugih lica. Prema tome, način na koji se poslanica Bošnjak izražavala o pojedinim ljudima, u ovom slučaju o Rajku Todoroviću i gospođi Zvicer, zahtijevao i Vašu reakciju, potpredsjedniče.

Sada u vezi sa flasterom. Nikada ne mogu biti Vaš flaster, u smislu da onemoćim ili onemogućim Vas u tome što je Vaš pokušaj. Ukoliko, gospođo Bošnjak, u ovom Parlamentu postajete personifikacija ličnih obračuna i diskreditacija ličnosti koje nijesu u mogućnosti nego putem medija da pokušaju, jer Vi znate kako nanesena nepravda i iskazana neistina usljed demantija, koji je proprati, ipak ostaje uvriježena u pamćenju ljudi koji je slušaju. Dakle, oni su samo putem tih medija u mogućnosti da se odbrane od onoga o čemu vi govorite tako paušalno. Ova moja reakcija upravo i proizlazi iz onog što jeste i moje biće i moja potreba i kao poslanice i čovjeka da zaštitim drugoga, a posebno drugoga za koga smatram i znam da vrlo svrsishodno obavlja svoj posao i u svom privatnom životu se veoma časno ponaša.

Dakle, u tom smislu neću odustati od moje navike u ovom Parlamentu da prizovem u pomoć velike pisce, u ovom slučaju Iva Andrića: Teško onom ko unizi drugog da bi se sam uzvisio, tj. da bi imao iluziju da se uzvisio. Upravo je moja reakcija proistekla iz duha u kojem sam obrazovana i vaspitana, a to je potreba da se zaštiti dignitet ljudi koji su odsutni.

Opet ponavljam, jer sam, čini mi se, o Rajku Todoroviću Todoru dovoljno kazala, profesorka Zvicer je svojim učešćem u ovom složenom procesu pokazala spremnost da pokaže jedan svoj aktivizam i vanuniverzitetski i upravo se ponašala onako kako Vi očekujete od univerzitetskih profesora, a kako ste Vi optuživali našu univerzitetsku zajednicu kao zajednicu koja čuti, koja se ne miješa u društvene tokove, ne čini ništa da te društvene tokove podstakne ili promijeni, eventualno. Evo primjera intelektualaca koji se uključuju u društveni i politički život, ali čim su se uključili, čim su radili za dobrobit zajednice, bivaju predmetom nevjerovatnih optužbi koje, tvrdim, nemaju nikakvog osnova.

Molim vas da ubuduće /prekid/ Skupštine koja nema karakter suda da sve što imate u vezi s tim ljudima iznesete pred sudske organe ove države. Jer, mislim da su te optužbe koje Vi na njihov račun iznosite, odnosno na račun čovjeka koga ste pomenuli Rajka Todorovića Todora nešto što zaslužuje bavljenje i sudski epilog, a ne prepričavanje u skupštinskoj sali đe, evo, ja treba da im budem advokat, a ne njihov jer ljude ne poznajem, gospođu Zvicer nikada u životu nijesam srela, osim što sam čula njene stavove tokom ovih dijaloga, nego advokat istine, pravde i advokat odbrane ovog Parlamenta od, čini mi se, vrlo neumjesnih situacija u koje je on doveden. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:13:27)

Poslanice Vuković, s pažnjom sam saslušao Vaše pozivanje na član 1905. Zbilja moram potvrditi ono što ste vidjeli, zbilja nisam zapazio. Možda nisam dovoljno dobro slušao koleginicu Bošnjak što se tiče nekih stavova izrečenih za privatni život tih osoba. Poslanica Bošnjak ima moje povjerenje u principu jer ona uvijek govori sa svoje stručne strane. Dozvolićemo da se pojasni da vidimo o čemu se radi. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (20.12.19 17:13:59)

Uvaženi potpredsjedniče, i Vi ste rekli, ovdje nemam privatno ništa, niti sam ičiji privatni život iznosila. Jednostavno sam rekla ono što postoji crno na bijelo kao papir, i jedno, i drugo. Ako oni smatraju da to nije tačno oni mogu na sudske organe, nemam namjeru ni s kim od njih da se sudim. Ovo što govorim, govorim vrlo argumentovano zato što postoje dokazi koje imam crno na bijelo. Prosto je nevjerovatno da neko pokušava da me ubaci da iznosim nečiji privatni život, niti ja njih lično poznajem da bih o njima bilo šta govorila. Jednostavno vrlo vodim računa i nikada neću bez argumenata nikoga od njih diskreditovati. Samo argumentima volim da se borim za pravdu i osjećala bih se mizerno /prekid/ Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:15:00)

Hvala, poslanice Bošnjak.

Samo da vam pojasnim. Mi kao poslanici imamo i mogućnost upotrebe i zloupotrebe naše riječi. U ovom slučaju znate da ni gospodin Todorović ni gospođa Zvicer nisu u mogućnosti da nam odgovore i zato je koleginica Vuković u pravu.

Izvolite, koleginice Vuković.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (20.12.19 17:15:25)

Procedura.

Upravo zbog toga, uvaženi potpredsjedniče Nimanbegu, što su ovdje iznesene okolnosti iz privatnog života, gospodin Todorović je imao mogućnost i mogućnost je iskoristio da odbrani svoj dignitet u mediju koji mu je u tom trenutku bio dostupan, odnosno u mediju koji predstavlja kuću svih nas i ogledalo svih nas, đe se svi valjda možemo izraziti ukoliko budu ugrožene naše slobode i prava. Dakle, samo Vas ispravljam u tom pogledu, a voljela bih da to bude još više. /Upadice/ Potpredsjedniče, ako možete samo. Kolege žele da se uključe u dijalog, rada sam da im odgovaram na postavljena pitanja. On je bio izazvan i odgovorio je u crnogorskim medijima o tome što je gospođa Branka Bošnjak u Parlamentu govorila. Sada ona uporno ostaje pri svojoj tvrdnji da ona ima dokaze. Molim Vas da te dokaze predate sudu.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:16:27)

Hvala, poslanice Vuković.

Završio bih ovdje raspravu u vezi ovih tačaka.

Zašto meni? Izvolite, poslanice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (20.12.19 17:16:44)

Sada Vama govorim.

Ovo što ste Vi rekli, ne govorim ni o kome ko nije na dnevnom redu. Gospodin je bio na dnevnom redu, birali smo ga. Gospođa Zvicer je ovdje bila na čelu Radne grupe koja je ovo radila, nije volontirala nego je sigurno primila pare za to. Zašto ne bih mogla da komentarišem njih koji su direktno uključeni u ovo. Nisam nikoga mimo toga pominjala. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:17:13)

U redu. Smatram da smo razjasnili maksimalno.

Sada da čujemo kolegu Gorana Danilovića. Kolega Daniloviću, još jednom moram pošto imamo dosta komentara najaviti zbog pripreme. Poslije vas je kolega Milutin Đukanović, kolega Papović, Slaven Radunović, Željka Savović itd.

Izvolite, kolega Daniloviću.

GORAN DANILOVIĆ (20.12.19 17:17:47)

Uvaženi građani, kolegice i kolege, gospodine ministre, gospodine potpredsjedniče,

Najavljujem odmah da ću svakako morati proširiti sferu svog interesovanja s ovog zakona i nešto šire, ali na svu sreću po mnoge od vas nemam mnogo vremena.

Uvaženi građani, danas u Skupštini Crne Gore, u pretprazničnom raspoloženju, na žalost navodnom, raspravljamo, neko od kolegica ili kolega je rekao, o radničkom ustavu, zaista jednom od zakona koji bi trebao da poraduje cijelu javnost. Garantujem vam da ovo nije tema koja će zaokupiti pažnju javnosti, pa čak ni radničke ovih dana. Žao mi je što je ministar trenutno izašao, jer u Predlogu zakona ima mnogo boljih rješenja nego u starom. Volio bih da ministar bude svjestan koliko je bilo dosad lošeg kada su današnja rješenja tek ispravljanje nepravdi, samo ću pomenuti neke stvari, prema trudnicama, prema radnicima koji se zapošljavaju na određeno vrijeme, prema onima koji su bili svrstani u kategoriju zaposlenih preko agencije. Sve to na današnji dan 2019. godine ćete probati da ispravite većinom koju imate. To je ono što je svaki zaposleni u Crnoj Gori duboko osjetio na svojoj koži. Ono što mi nije jasno je da vi ovim zakonom niste konačno ukinuli agenciju na koju su se pretplatili i država i privatnici i ne znam ko sve ne. Velika stvar skoro oslobodilačka bilo je da konačno, iako je prethodni zakon, takođe to propisivao, dobijemo neradnu nedjelju za radnike. Sada bi trebalo da slavimo zbog toga što će ih malo teže biti otpustiti s posla, ali kako da slavimo kada će i dalje moći da budu raspoređeni na agenciju.

Nije ovdje nikad bio dominantno u zakonu, problem je u njegovoj primjeni, problem je u njegovom izigravanju, i Vi to, ministre, znate. Problem je, na žalost, što se ovako temeljan zakon ili, makar da budem konkretan i precizan, zakon koji brine o temeljnim ljudskim pravima, jednom od osnovnih ljudskih prava, pravu na rad, usvaja u uslovima u kojima veliki broj građana Crne Gore brine šta će biti za novu godinu. Nećemo se čuti, uvaženi građani, uvaženi radnici, ako u ovoj zemlji ima još uvijek onih koji bez ustezanja za sebe mogu reći da su radnici. Neće se čuti zbog opštih prijetnji, zbog toga što ovaj zakon negdje ide ispod senzora građana, promiče sa svojim kvalitetom i svojim manama jer su svi uprti u to šta će biti sutra, odnosno šta će biti onog dana kada ovdje budete glasali Zakon o "vjerskim slobodama". To dolazi od istog predlagača, od Vlade Crne Gore. Strašno je što Zakon o slobodi vjeroispovijesti treba da služi kao pokrivač za sramotu. Užasno je što istovremeno nad tom slobodom vjeroispovijesti nadlijeću milioni koje ovog dana plaćamo palih garancija i 150 miliona za najneuspješnijeg letača u istoriji od Ikarusa do danas koji se zove Montenegro airlines. Strašno je što ljudi žive u strahu, a vi im u tom strahu zavlačite ruku u džep i izvlačite još 200 miliona ni za koga, nikome, ni u šta, 200 naših miliona s kojima smo mogli otvoriti ne znam koliko hiljada ili desetina hiljada radnih mjesta da je sreće. Danas ovdje govorimo o mnogo manje bitnim stvarima.

Uvažene kolegice i kolege, gotovo nikad ne zloupotrebljavam nadajući se da ću dobiti priliku da govorim i kada bude tema dnevnog reda, ali u susret onome što nas čeka, u susret ovoj zebnji koja je sve veća kod radnika i neradnika u Crnoj Gori, u susret onima koji iako su obespravljani više priželjkuju da se sačuva mir u Crnoj Gori nego da dobiju konačno prava u 21. vijeku, dvadesete godine toga vijeka.

Pozivam vas da budemo ljudi i nikad neljudi. Pozivam vas da budemo hrabri koliko /prekid/ Zakonodavnog odbora koji vam je svima, ljudi koji ovdje rade za najmanji novac, poslao poruku da to što ste namjerili da sprovedete u djelo je neustavno i da takav zakon treba odbaciti. To su oni s čijim radom se ponosite, oni koje je ova Skupština nagrađivala bar pet puta za profesionalizam koji su pokazali. Umjesto da mi budemo brana tim ljudima i da mi čuvamo te ljude koji su svojim profesionalizmom odlučili da budu anonimni danas su hrabriji i važniji od svakoga od vas

pojedinačno. Ako je istina ovo što sam pročitao, nadam se da jeste, iza kojeg stoje ljudi koji rade ni za kakav novac u odnosu na vas koji radite za pristojan i veliki novac kao i ja, treba da nas je sramota plata ovih ljudi koji su stisli petlju da vama poslanicima, nama poslanicima, profesoricama i profesorima Univerziteta, doktorima kažu da obraz i profesija nemaju cijenu. Nadam se da ćete biti na nivou onih koji su vam do danas bili najbolji saradnici i da ćete imati hrabrosti da kažete ludacima koji hoće da zapale Crnu Goru - stanite, i mi se nešto pitamo, ili ćemo prećutati i ući u sramnu istoriju onih koji nijesu dozvolili da Nova godina i Božić prođu u svakoj kući, radničkoj i seljačkoj, s željom da bude bolje, a ne sa strahom da će biti gore nego je ikad bilo u istoriji Crne Gore. Hvala vam lijepa.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:24:30)

Hvala, poslaniče Daniloviću.

Javili su mi iz Kluba Demokratskog fronta da je par poslanika odustalo. Moraću zamoliti koleginicu Željku Savković da sada uzme riječ da bi ispred opozicije, iz Fronta bili zadnji. Pripremaju se kolega Papović i kolega Radonjić.

Izvolite, kolegнице Savković, imate riječ.

ŽELJKA SAVKOVIĆ (20.12.19 17:24:59)

Poštovani građani,

Zašto usvajanje Zakona o radu po skraćenoj proceduri? Zašto se u Crnoj Gori uvijek žuri da bismo ostali na istom mjestu na kojem smo prije 30 godina, s tim što smo prije 30 godina bili i te kako kao radnici i poštovaniji i cijenjeniji i živjeli bolje i opuštenije. Zašto po skraćenoj proceduri? Zbog zatvaranja poglavlja br. 19. Da li ta gospoda znaju kada se usvoji ovaj zakon, vladajućom većinom, u Crnoj Gori sve ostaje isto i još gore jer će još dodatnom privatizacijom ono malo radnika što je ostalo biti dovedeno u istu situaciju kao zaposleni koji danas rade kod privatnika. Gospoda koja trebaju da zatvore poglavlje 19 očigledno ne znaju da u Crnoj Gori skoro svi koji su zdravi, koji ne rade, koji rade i penzioneri rade na crno, /prekid/ koji koriste stečeno pravo od 2008. godine rade dodatno zato što ne mogu da žive od pretpostavljam 1.000 eura penzije, rade penzioneri koji po zakonu imaju pravo dodatno da rade zato što ne mogu da žive od svojih bijednih penzija. Rade radnici koji rade zato što ne mogu od svojih bijednih plata da žive.

Gospodine Purišiću, ovaj zakon ne smije da stupi na snagu zato što obaveze poslodavca nijesu ispunjene, zato što je poslodavac dužan da ima akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnim mjestima ako ima više od 10 zaposlenih i obezbijedi mjere zaštite i zdravlja na radu sprečavanjem, uklanjanjem i kontrolom rizika na radu.

Gospodine Purišiću, koliko poslodavaca u Crnoj Gori ima urađen akt o procjeni rizika radnog mjesta? Da li je tačno da samo devet poslodavaca ima urađen akt o procjeni rizika radnog mjesta? Ja bih voljela, a zatražiću i pisano da mi dostavite informaciju koliko poslodavaca u Crnoj Gori? To je najvažnija stvar za radnika u Crnoj Gori - da je zaštićen na svom radnom mjestu, na kojem nijesam bila zaštićena punih 30 godina, a sada ni moje kolege u Kliničkom centru Crne Gore.

Agencija za mirno rješavanje sporova treba da se ukine. Zašto? Dok se nijesu ostvarile, puno nam je lagodniji život bio, a bogomi i rad i zaštita na radu. Pitam se samo da li su osnovane da bi našli zaposlenje u njima oni koji su zbog sigurnih glasova morali negdje naći posao. Jedna tema o kojoj da je sreće ne bi trebali da raspravljamo danas jer bismo svi bili zaštićeni Zakonom o radu. Ono što je najtragičnije, što danas u Crnoj Gori trudnice kada ostanu bez svog radnog mjesta, kada završe porodijsko bolovanje, nažalost i kada se žale, one dobiju na sudu. I šta se dešava? Ništa. Ona je ostala bez svog radnog mjesta, poslodavac zadovoljan, zaposlio nekog drugog. Neka novčana sredstva koja dobije ne mogu nadoknaditi njen ni psihički ni fizički mir. Koliko god neko pokušavao, a to se dešava godinama, da uoči božićnih i novogodišnjih praznika usvoji neke zakone, to govori samo o tome da hoće nešto ishitreno da se uradi na štetu nas, dragi građani Crne Gore.

Ono što svi morate da znate, Zakon o radu /prekid/ nikada ne bi dozvolio da raspravljamo uopšte o njemu da u Crnoj Gori minimalna plata i minimalna penzija budu koliko je potrošačka korpa, jer bi samim tim bio ukinut rad na crno i poštovali bi se zakoni i svi bi bili zadovoljni - i oni koji rade i oni koji ne rade.

Dragi građani, koliko god neko pokušavao da vam kaže da je neki Zakon o radu dobar, zapamtite da u Crnoj Gori u kojoj se ne poštuju zakoni koji se donose u ovoj skupštini nikada ne može biti dobar za vas. Dokle god vam poslodavac nudi papir da potpišete rješenje za godišnji odmor sa punim brojem radnih dana, a vi samo koristite 10 ili 15, nikako vam ne može biti dobro u Crnoj Gori. Dokle god, drage trudnice, zove vas poslodavac poslije tri mjeseca /prekid/ koje napuni vaše dijete da dođete da radite, a vi dođete zato što morate, a bebe naravno ostavljate majkama i svekrvama, zakon o radu nikako ne može biti bolje. To što stoji na ovom papiru u ovolikoj knjizi, dragi moji građani Crne Gore, ne daje nikom za pravo da ćete biti zaštićeni ovim. Zato što je u Crnoj Gori /prekid/ i zato što privatnici, poslodavci samo gledaju svoj interes, a nikako ne gledaju interes vas radnika. Zato, i ja ću proširiti svoju temu - zovem vas da sutra mirno, dostojanstveno pomolimo se Svetom Vasiliju Ostroškom. Jer, dragi moji građani, svi vi koji imate probleme idete kod njega i molite se i tražite pomoć od njega /prekid/ i tražimo da nam oprostite za naše greške koje činimo, a činimo ih, činite ih i te kako ih činite zadnjih 30 godina i dostojanstveno pokažemo da smo tu zbog svakog građanina u Crnoj Gori pojedinačno.

Pozdrav od Posebnog kluba poslanika i Radničke partije Crne Gore. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:32:33)

Hvala, poslanice Savković.

Kao što sam najavio, poslanik Papović, a neka se pripremi poslanik Goran Radonjić.

Poslanice Papoviću, izvolite.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (20.12.19 17:32:44)

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani ministre sa saradničkim timom, uvaženi građani, prije svega, radnici,

Danas je dosta već rečeno o ovome zakonu i čini mi se da je najveći dio kritika izrečen na to kako će se on primjenjivati. Mislim da to može samo da pokaže njegova primjena, pa da nakon toga mi razgovaramo o normama zakona da li su one dobro osmišljene i da li se dobro sprovode. Ono što je jasno, a što je veoma značajno, je da su sva tri socijalna partnera usaglasila ovaj zakon, da je ovaj zakon usaglašen sa evropskim standardima, da je usaglašen nakon javne rasprave koja je trajala pet mjeseci. Prije svega, ovaj zakon je nastavak dobre politike generalno u čitavom socijalnom sektoru koji vodi ova vlada.

Danas se takođe govorilo o mnogim statističkim aspektima, prije svega, o broju zaposlenih, o broju radnika koji rade, primaju platu, ne primaju platu. Govorilo se o prosječnim zaradama, o minimalnim zaradama. Ja samo želim da ovdje pročitam Izvještaj o razvoju po mjeri čovjeka koji je prije 10-ak dana objavio Program Ujedinjenih nacija za razvoj ili skraćenica UNDP. Prema ovom izvještaju, najnovijem, Crna Gora se nalazi u kategoriji zemalja sa veoma visokim razvojem po mjeri čovjeka i to već četvrtu godinu uzastopno. Sa vrijednošću indeksa od 0,816 Crna Gora zauzima 52. poziciju od ukupno 189 zemalja i tu poziciju dijeli sa članicama Evropske unije Rumunijom i Bugarskom.

Indeks razvoja po mjeri čovjeka predstavlja sumarnu mjeru dugoročnih nacionalnih postignuća u tri dimenzije napretka čovječanstva, a to su: dug i zdrav život, pristup obrazovanju i pristojan životni standard. Prema mjerilima iz ove tri kategorije, Crna Gora pripada kategorijama zemalja sa veoma visokim razvojem u svijetu prema Izvještaju Ujedinjenih nacija. Od zemalja Zapadnog Balkana u ovoj kategoriji osim Crne Gore su samo još Slovenija, koja je na 24 mjestu i Hrvatska koja je na 46 mjestu, dok su Srbija na 63, Albanija na 69, Bosna i Hercegovina na 75 i Makedonija na 82 mjestu u nižoj kategoriji. E, sad ako je sve tako loše u Crnoj Gori kao što kažu

mnogi iz opozicije, prije svega, govoreći o socijalnim radničkim pravima - kako to da Crna Gora prema standardima i metodologiji Ujedinjenih nacija pripada grupi zemalja sa veoma visokim razvojem po mjeri čovjeka? A to je najvažnija, najkvalitetnija statistika. Ona je mnogo važnija od one statistike koja govori o BDP-u po glavi stanovnika, jer je to u suštini samo jedna obična početna statistika. Ovdje se govori o kvalitetu života. Crna Gora spada u države gdje stanovništvo ima dug i zdrav život, pristup obrazovanju i pristojan životni standard. Takođe, naravno da ne bude idealizacije ovog izvještaja, navedeno je da je do 5% stanovništva u Crnoj Gori u visokom riziku /prekid/ siromaštva. To je uzrok zbog čega je Crna Gora na 52. mjestu, ali mi smo na ovoj listi, odnosno u ovoj kategoriji već četvrtu godinu uzastopce, odnosno tri godine je sad mandata ove Vlade. Dakle, ova Vlada, ovo Ministarstvo koje je zaduženo za socijalnu politiku u kontinuitetu uspijeva da mjerama i politikama koje usvaja i sprovodi drži Crnu Goru ovako visoko u rang listi Ujedinjenih nacija. Ja mislim da mi svi moramo ovo shvatiti kao reprezentativan i kao relevantan podatak. Naravno, dok god postoji čovjek kome nije dobro, koji ima loša primanja, uzalud recimo što je čitavo njegovo okruženje drugačije, njemu će i dalje biti loše. Mi moramo raditi na tome da svakome bude dobro bar toliko da ima pristojan život, ali mislim da imamo progresivan razlog, da imamo progresivnu politiku.

Ja samo želim u kontekstu ove današnje priče da poručim građanima - razmislite ko može napraviti sljedeći korak u toj progresiji ka tome da Crna Gora bude među 40 zemalja. Mi, odnosno ova koalicija koja je već uspjela da to uradi četiri godine uzastopce, ili oni koji vam /prekid/ da iskopavate puške.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:37:49)

Hvala, kolega Papoviću.

Kolega Goran Radonjić, a neka se pripremi kolegunica Bakrač.

GORAN RADONJIĆ (20.12.19 17:37:58)

Zahvaljujem.

Dakle, u pitanju je jedan važan zakon. Treba li reći da je to jedna od najvažnijih oblasti? Jedna od definicija čovjeka je da je to biće koja radi, koje stvara. Samim tim što radi i stvara on jedino tako može biti slobodno biće, može upravljati svojom sudbinom. Kao i uvijek kod nas se postavlja pitanje poštovanja zakona. Čuo sam danas iz vladajuće većine da će ovim zakonom obezbijediti ravnopravnost žena pri zapošljavanju u radu. Prosto nevjerovatno da tako nešto čujemo, kao što smo i čuli da neće niko smjeti žene da pita o braku pri zapošljavanju i na poslu o bračnom stanju, o trudnoći. Pa ni sad po zakonu ne smije, a bogami ih pita i to ne samo takve stvari, nego ih pita recimo i za koga glasaju, da li su možda članovi neke stranke i to vladajuće stranke. Pita ih kad će da se učlane, ako misle da dobiju rješenje. Poštovanje zakona.

Sjetimo se radnika Radoja Dakića. Oni su dobili čak pravosnažne presude da im se duguju ogromne sume, naročito ogromne sume za te ljude koji su propatili decenije zato što su kršena njihova radnička prava i kad će njihova prava biti ostvarena. Neki su dobili sve što im se duguje, neki dobili i dio, a neki ništa. Prilično je teško da slušam ovdje kad se govori o nekakvoj zaštiti radničkih interesa. Takođe, veliki cinizam je najava dizanja spomenika komunističkim funkcionerima. Ako je nešto bilo dobro u tom komunizmu, to je bila zaštita radničkih prava. A danas oni koji su pogazili sva radnička prava navodno dižu drugovima spomenike. Pa nemojte, to je zaista cinizam i rujanje zdravom razumu. Da li neko ima povjerenje danas u inspekciju neku, bilo koju? Ne samo poslije onih snimaka kada ministar podnese ostavku i da primijetimo da niko o tome više ne govori. Pa nije valjda da je ministar bio kriv zbog one situacije. Valjda je sistem kriv. Valjda treba nešto promijeniti, a ne samo jednu ličnost.

Istraživanja kažu, a i naše svakodnevno iskustvo, ljudi žele najviše da rade kod države u opštini. Zašto? Ne zato što je tamo dobra plata, ne zato što su dobri uslovi, nego zato što imaju iluziju da ih niko neće lako istjerati sa posla. Kažem iluziju, jer se ne može ni doći tamo bez one zloglasne formule jedan zaposleni - četiri glasa. Jel ovdje onaj koji je to javno rekao? Je li

kažnjen? Je li snosio sankcije ili sad on sprovodi zakon? On provjera da li neko radi po zakonu. Kad je riječ o odmoru, sjećam se da su neki javni funkcioneri tužili sami sebe što nisu išli na odmor i onda dobili na sudu ogromne odštete. Pa je li moguće? Je li to vladavina prava, je li to lider u regionu? Odlazak u penziju posebno je pitanje.

Dakle, danas ljudi mladi naročito /prekid/ spremni da im se uplaćuje manji doprinos nego što ga zavređuju neznajući da ih kroz izvjestan broj godina ili decenija čeka užas kad ode u penziju. Kako danas žive naši roditelji sa 200 evra penzije? Sad su u toku protesti u Francuskoj, uzgred da kažem da li uopšte vidite kako nam se prikazuje ne samo u našim medijima, samo rušilački njihov karakter. Da li znate zašto štrajkuju? Jedan od ključnih razloga je zato što umjesto sa 62, kako je danas, treba od 2027. godine idu u penziju sa 64 godine. Eto to je ovo kako smo mi ovdje prosperitet, kako živimo dosta dobro, a jadni Francuzi se muče pa eto štrajkuju. Prošle godine su recimo štrajkovali zbog porasta cijene goriva. Zamislite da je Makronu, predsjedniku Francuske, palo na pamet da kaže Francuzima da je gorivo luksuz, koliko bi izdržao u politici. Zašto je to kod nas tako? Trudnice i njihov položaj. Lično poznajem, a vjerujem i svako od vas, nekoga ko je ostao bez posla ili nije angažovan zato što je najavio da planira porodicu. I danas da se kaže imaće jedan dan da se pregleda u trudnoći, zaista divno. Ovdje je donesen Zakon o mladima, promjena Zakona, kojom je oduzeta mogućnost da primaju novac ako tokom stručnog usavršavanja odu na trudničko i porodijsko odsustvo.

Zašto nam odlaze mladi u Evropu? Pa valjda oni nisu tako ohrabreni ovim statistikama, ovim nevjerovatnim usponom koji mi imamo, nego vide da nikad to neće doći vrijeme da oni žive kao ljudi na Zapadu. Pa to znaju i francuske diplomate. Nije on slučajno rekao - desetak porodica, pa to je jedna surova i jedna jednostavna istina. Uporedite to, desetak porodica drže sve u Crnoj Gori, sa današnjom izjavom glavnog čovjeka u Crnoj Gori koji kaže - sve smo žrtvovali za neki dan. A šta je to žrtvovao? Možda sat od nekoliko stotina hiljada, možda banku, možda elektrane, mini hidroelektrane, možda subvencije. Šta je to žrtvovao taj čovjek koji je došao u žutom demodiranom džemperu?

Na kraju da kažem, /prekid/ da vratimo dostojanstvo rada. Čovjek je biće koje radi između ostalog. Mora se prvo cijeliti da neko radi na pošten način, na stručan način. Mora se to vrednovati ne samo u novcu, u plati, u odmoru, u bolovanju, nego uopšte u društvu. Koliko ljudi koje znamo koji rade pošteno su nesrećni, a koliko su srećni svojim položajem na poslu. I da pozovem na kraju da sutra dođemo svi. I sjetimo se da se osnova vjere hrišćanske u tri riječi sastoji: ljubav, vjera i nada. Nadajmo se da ćemo pokazati ljudskost i sada i u budućnosti svi mi, da ćemo vjerovati jedni drugima u dobroj namjeri, da ćemo ih imati i najzad ljubavi. Ako nemamo ljubavi prema svojim bližnjim, prema svojim rođacima koji ne žele da se odreknu svog identiteta, neće nas čekati ništa dobro. Dakle: ljubav, vjera i nada i vidimo se sutra u Nikšiću. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:43:52)

Hvala, poslaniče Radonjiću.

Poslanice Bakrač, izvolite. Neka se pripremi poslanik Đukanović.

MAJA BAKRAČ (20.12.19 17:44:04)

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre sa saradnicima, poštovane kolegice i kolege, poštovani građani,

Pa evo puno toga smo čuli o ovom veoma važnom zakonu i svi smo se negdje složili da je puno urađeno i da promjene koje su napravljene idu u korist i poslodavaca i zaposlenih. Naravno, da uvijek postoji i onaj dio gdje kažemo da može biti bolje, ali u svakom slučaju moramo reći da je zakon usaglašen sa socijalnim partnerima i da je dobio saglasnost Socijalnog savjeta. Moramo i da kažemo da je zakon reformski, da je, kao i što smo čuli od Ministarstva, promijenjeno 84% postojećih članova, kao i da su dodati neki novi. Osnovni cilj ovoga zakona je fleksibilniji odnos između zaposlenih i poslodavaca, a naravno da se ne ugrozi zaštita zaposlenih. Ja ću navesti samo par odredbi koje smatram važnim, mada su se kroz diskusiju i čule te odredbe, ali vjerujem

da nije na odmet ponoviti ono šta je veoma važno i značajno da građani čuju. Kroz odredbe koje se odnose na pravac zaposlenih, proširena je zaštita zaposlenog za vrijeme korišćenja prava na usvojiteljsko odsustvo. Takođe, ovdje se čulo i puno se pričalo o roditeljskom odsustvu. Moramo da kažemo da je roditeljsko odsustvo i dalje propisano zakonom na 12 mjeseci, da ga mogu koristiti i otac i majka. Naravno sada zakon propisuje da najmanje mjesec dana ga mora koristiti i otac. Mi smo jedina zemlja u Evropskoj uniji koja ima i dalje 12 mjeseci propisano korišćenja roditeljskog odsustva za razliku od drugih zemalja koje to pravo propisuju na nekih četiri mjeseca.

Dalje, u zakon se ponovo uvodi postupak zasnivanja radnog odnosa kroz odredbe koje se odnose na prijavljivanje i javno oglašavanje. Poslodavac u skladu sa navedenim, zasniva radni odnos zaposlenim na brz i efikasan način bez ikakvih administrativnih barijera. Dovoljno je samo da radno mjesto prijavi Zavodu za zapošljavanje. Međutim, za onog poslodavca koji to hoće, može da oglasi slobodno radno mjesto na način i u postupku predviđen ovim zakonom. Izuzetak od ovog pravila je obaveznost javnog oglašavanja za javna preduzeća, javne ustanove i privredna društva čiji je osnivač država ili lokalna samouprava.

U cilju suzbijanja sive ekonomije uvedena je odredba kojom je propisano da zaposleni koji je stupio na rad bez ugovora o radu se smatra da je zasnovao radni odnos na neodređeno vrijeme, u kom slučaju je poslodavac u obavezi da sa istim zaposlenim zasnuje radni odnos u roku od tri dana od dana stupanja na rad. Međutim, ukoliko zaposleni ne ispunjava posebne uslove predviđene aktom o sistematizaciji, poslodavac je u obavezi da mu omogući jednu od prava predviđenih zakonom za ona lica koja su proglašena tehnološkim viškom, pa i isplatu otpremnine. Kao jedna od bitnih novina propisuje se da ugovor o radu traje 36 mjeseci u odnosu na dosadašnje važeće zakonsko rješenje kojim je trajao 24 mjeseca. Navedeni period obuhvata i vrijeme kada je zaposleni bio angažovan kod poslodavca preko Agencije za ustupanje zaposlenih.

Takođe, novina u smislu transformacije ugovora o radu sa određenog na neodređeno vrijeme jeste ako poslodavac zaključi ugovor o radu na određeno vrijeme ili sporazumom o ustupanju suprotno odredbama zakona, ili ako zaposleni nastavi da radi nakon isteka roka na koji je zaključio ugovor o radu ili sporazum o ustupanju smatra se da ga je zaključio na neodređeno vrijeme. U tom slučaju poslodavac je dužan da u roku od pet dana od dana stupanja na rad, odnosno isteka prethodnog ugovora o radu sa zaposlenim zaključi ugovor o radu na neodređeno vrijeme.

Novi zakon uvodi i pojam dvokratnog radnog vremena. Jedna od novina zakona jeste da se godišnji odmor ne može zamijeniti novčanom naknadom, jedino u slučaju prestanka radnog odnosa. Ovo je takođe jedna bitna novina pored od toga što smo uveli i neradnu nedelju smatram da i ovaj dio je veoma važan zato što će se tih mjesec dana koje će koristiti zaposleni godišnji odmor imati više vremena da se posveti porodici. Zakon propisuje da se godišnji odmor utvrđuje brojem radnih dana zavisno od nedeljnog rasporeda zaposlenog, što dalje znači da ukoliko zaposleni radi šest dana u nedelji, što do sada nije bilo propisano - ima pravo na godišnji odmor 24 radna dana što predstavlja dodatnu zaštitu zaposlenog.

Takođe, u cilju zaštite zaposlenih od prestanka radnog odnosa propisano je da zaposlenom kome je ugovor o radu na određeno vrijeme ističe u toku trudnoće, privremene spriječenosti za rad po osnovu održavanja trudnoće, korišćenja prava na odsustvo sa rada zbog porodijskog, roditeljskog, usvojiteljskog ili hraniteljskog odsustva rok za koji je ugovorom o radu zasnovao radni odnos na određeno vrijeme produžava se do isteka korišćenja prava na to odsustvo. Lice koje namjerava da zaključi ugovor o radu dužno je da poslodavcu dostavi dokaze o ispunjenosti uslova za rad na poslovima za koje se /prekid/ utvrđenim aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Poslodavac ne može od lica zahtijevati podatke o porodičnom, odnosno bračnom statusu planiranju porodice, kao ni dostavljanje isprava i drugih dokaza koji nijesu od neposrednog značaja za obavljanje poslova za koje zasniva radni odnos, odnosno zaključuje ugovor o radu niti davanje izjave o otkazu ugovora o radu od strane tog lica. Sve ove odredbe, kao i mnoge druge, idu u korist i poslodavaca i zaposlenog i moramo da kažemo da je i ova novina o kojoj su i do sada koleginice i kolege govorili da su se konačno i oni zaposleni koji su negdje bili žrtve tranzicije zakonom sada zaštitili.

Naravno moramo da pohvalimo i Ministarstvo, i sve članove, i Socijalni savjet na velikom trudu i upornosti da se dođe do jednog ovakvog rješenja, naravno koje će biti po volji i poslodavaca i zaposlenih, kao i Evrope. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:50:04)

Milutin Đukanović.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ (20.12.19 17:50:11)

Poštovani građani,

Priča o ovom Zakonu o radu je u suštini priča o uništenim radničkim pravima i priča o uništenoj radničkoj klasi. Ova vlast je uspjela da sruši i razori kult radnika, a prikazuju se kao socijalisti ili socijaldemokrate, što bi trebalo da im bude prvo u njihovom programu.

Da je pala atomska bomba na Crnu Goru, ne bi za ovih 30 godina bilo toliko preduzeća uništeno kao što je uspjela ova vlast da ih uništi. Pa, samo da nabrojim neka preduzeća. U Andrijevići: Soko Štark, Mermer, 1. maj, Polimka, Termoment. U Beranama: Agropolimlje, Ciglana, Rudeš, građevinsko preduzeće Izgradnja, fabrika papira Beranka, bivša Celuloza, Šik Polimlje, Polimka itd. Bijelo Polje: Bjelasica Rada, Vunko, Imako, Pik Bjelasica, Polipak, Radnik, Prva petoljetka itd. Kolašin: Impregnacija, fabrika aluminijskih kablova, Eksport drvo itd. Mojkovac: Vukoman Kruščić, Brskovo, 4. novembar. Pljevlja: Monte građevinar, Vektra Jakić, PTK Pljevlja, Pljevlja prevoz itd. Rožaje: Gornji Ibar, Dekor, Servis trans, Famont, Kristal, Roteks, Ibar mont, Žabljak, Šumsko preduzeće, pilana itd. Plužine Fabrika elektroda. Cetinje: Obod, zapošljavao nekad 5.000 radnika, Košuta, Bojana, Trgopromet, itd. Danilovgrad: Mermer, Crna Gora kop, Ciglana, Hotel Zeta, fabrika stanova, Šumarstvo. Nikšić: Autoprevozno Šik Javorak, Koni konfekcija, Metalac, Monteks, Mlin "Muharem Asović", Nikšićka banka, HTP Onogošt, Željezara, Rudnici boksita, koji su nekad zapošljavali 8-9.000 radnika, a danas nema ni 1.000, Unit Nikšić, PTK Nikšić, Pivara, nekad 700 radnika danas 300, grafičko preduzeće Kole itd. Podgorica: 19. decembar, Elastik, Lutrija Crne Gore, Gorica, Mljekara, Radoje Dakić, Inis "Marko Radović", Titeks, Službe društvenog knjigovodstva SDK-a, Zetatrans, Ugostiteljsko-turističko preduzeće Podgorica, Kombinat aluminijuma, od tri i po hiljade danas 300, Duvanski kombinat Podgorica itd. Bar: Prekookeanska plovidba, Primorka, Centro Jadran, Barska plovidba, HTP Korali itd. Herceg Novi: C Vračar mješovito, HTP Boka, Institut "Simo Milošević", Prvoborac, Brodogradilište Bijela, PKB Herceg Novi, Pomorski saobraćaj Kamenari, Vinopromet. Kotor: Auto Boka saobraćaj, Bokeljka, štamparija "Andrija Paltašić", Jadran, Jugooceanija, Jugopetrol, Autoremont, Industrija ležajeva, Rivijera, Hotel Fjord, Institut Vrmac, Ljekobilje, Napredak itd. Tivat: HTP Primorje, HTP Mimoza, Plavi horizonti, Remontni zavod Arsenal, Račica. Ulcinj: HTP Ulcinjska rivijera, Primorje, Agropogon, Solana "Bajo Sekulić", fabrika tepiha, itd. U Budvi Budvanska rivijera, Montenegro turist, itd.

Slazete li se, ministre, da je atomska bomba pala ne bi ovoliko štete nanijela koliko je nanijela Demokratska partija socijalista sa koalicionim partnerima? Ministre, nemojte da manipulišete sa građanima. Otvorila se priča o prosječnoj plati u Crnoj Gori. Vi uporno, uporno i uporno pozivate se na podatke MONSTAT-a. To je anketa, to je netačno. Ovdje su podaci Poreske uprave da vam ponovim. Za januar 2018. godine za plate koje su isplaćene do današnjeg dana, skoro dvije godine, ukupno manje od 165.000 radnika, a prosječna plata 430 evra. Pa, hoćete da kažete ti koji će da prime poslije dvije godine platu imaće toliku platu da će da stignu prosjek MONSTAT-ov od 515 evra? To su, ministre, bajke za malu djecu. Samo manipulišete građanima, kao da se vi brinete o ljudskim pravima i pravima radnika.

Vi ste, ministre, pripadnik nacionalne Bošnjačke stranke. Jesam li u pravu, ministre? Jesam. E, pa, ministre, mi uporno ponavljamo i pozivamo pripadnike katoličke i islamske vjeroispovijesti da budu razumni, da budu tolerantni, da se miješaju u odnose koji se dešavaju među pravoslavnim vjernicima. Jer ste vi, ministre, vjerovatno i uz vašu pomoć i vaše stranke, uspjeli da Islamska vjerska zajednica sklopi ugovor sa Vladom Crne Gore i tako zašтите sva prava islamskih vjernika.

Slično je učinila i Katolička vjerska zajednica. Zbog čega vam je, ministre, toliki interes da odlučujete kako će biti uređeni odnosi /prekid/ naroda? Apelujemo, ministre, još jednom, vi ste tas

na vagi, da utičete i da apelujete na članove Vlade, u krajnjem da povučete svoju podršku Zakonu o slobodi vjeroispovijesti. Tako bi dokazali da ste i pravni vjernik i da poštujete i druge vjere, jer kad kažem pravi vjernik, pod tim se podrazumijeva da se poštuju i druge vjere.

Ministre, da li se bilo ko iz ovoga bloka opozicionog, gdje su skoro svi pravoslavni hrišćani, mješao i davao bilo kakve primjedbe kada je Islamska vjerska zajednica sklopila ugovor sa Vladom Crne Gore? Da li se bilo ko iz ovoga bloka ovdje miješao kad je Katolička crkva sklopila ugovor sa Vladom Crne Gore? Nije. /Prekid/ da na sličan način se ponašate i da na sličan način uzvratite ovo što smo mi radili u prethodnom periodu. Ministre i svi građani, još jednom posjećamo, sutra se u Nikšiću pokazuje snaga državotvornog naroda, pravoslavnog naroda, hrišćanskog naroda koji je stvarao ovu Crnu Goru. Zbog toga očekujemo da se okupi što veći broj građana i koristimo ovu situaciju da ih još jednom pozovemo da Vi i drugi predstavnici Vlade vidite protiv koga ste krenuli i dako to bude uticalo na vas da povučete taj zakon. A Vi kao istinski vjernik islamske vjerske zajednice i /prekid/ uskratite podršku tom zakonu. Ako vi to uradite, zakona nema. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (20.12.19 17:58:24)

Hvala, poslanice Đukanoviću.

Samo da vas obavijestim da u konsultaciji sa šefom Kluba ispred Demokratske partije socijalista smo došli do toga da dosta poslanika moramo zamoliti da odustanu, jer do 18h otprilike smo planirali rad, s tim da ministar treba da ima završnu riječ.

Zamolio bih još tri poslanika da uzmu učešća. Takođe, molio bih bez komentara, ako je moguće, ali prvo za proceduru se javila koleginica Laličić.

Izvolite.

JOVANKA LALIČIĆ (20.12.19 17:59:01)

Uvaženi potpredsjedniče, kolege poslanici, uvaženi građani, uvaženi mediji,

Nadam se da neću zloupotrijebiti govornicu i da proceduralno reagujem da kažem da je sjednica Zakonodavnog odbora, na kojoj će se razmatrati Prijedlog zakona o slobodi vjeroispovijesti, već kako se zove, zakazan za utorak 24.12. u 09h, da iza mišljenja koje se pojavilo u medijima niti stoji predsjednica, niti bilo koji član Zakonodavnog odbora, da je to mišljenje, odnosno istupi dva zaposlena u stručnoj službi Zakonodavnog odbora, a da poslanici jedino u tom odboru imaju pravo da se odluče, odnosno da glasaju i odluče da li je određeni zakon u skladu sa Ustavom i pravnim sistemom. Dakle, odluku o tome da li je ovaj zakon u skladu sa Ustavom i pravnim sistemom donijeće poslanici, članovi Zakonodavnog odbora u utorak /prekid/ u 09h. Hvala.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (20.12.19 18:00:05)

Hvala poslanici Laličić.

Evo imamo još jednu proceduru. Koleginica Jočić. Izvolite.

MARINA JOČIĆ (20.12.19 18:00:11)

Ja ne mogu da shvatim kakvo je ovo vanredno obraćanje zbog mišljenja zaposlenih koji su dobili zaduženje da ocijene zakon, kome Vi čak ni ime ne znate, niti ga pominjete, nego Zakon o vjeroispovijesti ili kao sve već zove. Tako ste rekli. Vi imate praksu iz DPS-a, ja sam prošle godine nedjelje napustila sjednicu Zakonodavnog odbora zbog toga što ste na sjednici proglasili i pustili, dali zeleno svjetlo za zakon koji je na nezakonit način, odnosno na nezakonit način ste dali zeleno svjetlo i konstatovali to. Zakon o zaduživanju je dobio zeleno svjetlo čiji osnov može da bude samo

zakon o budžetu. Kako nismo usvojili zakon o budžetu, oni su dali zeleno svjetlo kao da su ispunjeni zakonski uslovi i to konstatovali /prekid/ Tako da današnje, ovo sada, Vaše obraćanje uopšte ne čudi. Vi date zaposlenima zadatak da ocijene i da pripreme materijal za sjednicu Odbora, sekretar Odbora se potpisao na onom aktu, još neko stručno lice i vi sada demantujete i gasite nekakvu vatru. Uopšte mi nije jasno o čemu se radi. To je prva stvar.

Druga stvar, nadam se da neće imati konsekvence ljudi koji su radili svoj posao koji im je u opisu posla, da ocijene kroz stručno sagledavanje da li je neki zakon u skladu sa Ustavom ili nije.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 18:01:56)

Hvala.

Mislim da smo završili ovo proceduralno. Za proceduru uvijek moram dati riječ. Vi znate. Koleginica Laličić je odustala. Kolega Novović, pa koleginica Vuksanović. Izvolite.

RADULE NOVOVIĆ (20.12.19 18:02:23)

Hvala Vam, potpredsjedniče.

Građanke i građani, uvažene kolegice i kolege, uvaženi ministre Purišču, gospodine Ratkoviću, gospođo,

Pa evo čuli smo danas dosta ocjena u vezi sa ovim zaknom, ponekad i dijametralno suprotne. Pokušaću da iznesem neke svoje stavove u odnosu na tekst zakona o kojem danas razgovaramo. Prije svega, mislim da je predloženi zakon moderan zakon kojim će se bolje zaštititi položaj zaposlenih i koji će svojim novinama doprinijeti fleksibilnijim odnosima između zaposlenih i poslodavaca. Po mom mišljenju, cilj predloženog zakona je uvesti humanizaciju u radni odnos, posebno iz razloga što je riječ o sistemskom zakonu koji je usaglašen, ovo je važno naglasiti, ne znam da li je danas u dovoljnoj mjeri apostrofirano, kroz socijalni dijalog sa sindikatima i poslodavcima.

Molim Vas, potpredsjedniče, ne dekoncentrišu me, nego prosto da se čujem. Navedeni Predlog zakona, takođe važno je napomenuti, ...

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 18:03:45)

Kolega Novoviću, samo da kolege iz Socijaldemokrata i Socijaldemokratske partije imaju malo više pažnje na Vaše izlaganje. Izvolite.

RADULE NOVOVIĆ (20.12.19 18:03:57)

Hvala.

Treba pomenuti da je navedeni Predlog zakona usklađen sa pravnom tekovinom Evropske unije i njime se jačaju organi koji štite prava zaposlenih, onemogućava diskriminacija na radu i suzbija siva ekonomija. Predloženi zakon ima 39 članova više nego postojeći zakon, a gotovo 85% postojećih normi je izmijenjeno. Apostrofirao bih nekoliko članova ovog zakona. Neki od njih su pomenuti, ali prosto mislim da zbog građana da budemo edukativni treba neke posebno izdvojiti. Prvo, nije rijedak slučaj da su poslodavci od zaposlenih pri potpisivanju ugovora o zaposlenju tražili da istovremeno potpišu i otkaz, bez datuma koji poslodavac može da aktivira u bilo kom trenutku. Sa ciljem sprečavanja daljih zloupotreba, od strane poslodavca u Predlog zakona o radu je unijeta novina kojom poslodavac više neće moći zaposlenom davati na potpisivanje sporazumni raskid ugovora, kako bi smo rekli blanko, na kojem bi kad on poželi mogao da upiše datum, već će to morati da se potpisuje i ovjerava pred nadležnim organima.

Drugo, prekovremeni rad česta je pojava u trgovini i ugostiteljstvu zbog čega je uskraćivanje sedmičnog i godišnjeg odmora koji su zaposlenom neophodni za obnavljanje psihofizičke sposobnosti za rad, a razlog zbog kojeg je predloženim zakonom uvedena nova odredba koja će donijeti rješenje i ovog problema koji imaju zaposleni. Naime, član glasi ovako; Prosječno radno vrijeme u toku sedmice, uključujući prekovremeni rad biće 48 časova. Tom satnicom će biti obuhvaćeno i dežurstvo i period pripravnosti u toku kojeg je zaposleni bio angažovan po pozivu od poslodavca. Dakle, rekao bih jedna vrlo značajna novina.

Važna novina koju će ovaj zakon donijeti je i nemogućnost kompenzacije prava na godišnji odmor naknadom štete. Ta mogućnost će postojati samo u slučaju prestanka radnog odnosa, dok će u toku trajanja radnog odnosa poslodavac biti obavezan da obezbijedi korišćenje tog prava bilo u rokovima koji su predviđeni zakonom ili po nalogu inspektora rada. Pomenuto je da predloženi Zakon obuhvata i veliki broj noviteta koji treba da doprinesu usklađivanju profesionalnih i porodičnih obaveza zaposlenih, što smatramo zaista važnim. Odredba kojom je proširena zaštita zaposlenog odnosi se na pravo roditeljskog odsustva. Roditeljsko odsustvo koje je po prirodi stvari može koristiti samo majka koristiće se u obaveznom trajanju od 98 dana, od kojih je 28 dana prije dana očekivanog porođaja, a 70 dana nakon rođenja djeteta. Nakon toga jedan od zaposlenih roditelja imaće pravo na roditeljsko odsustvo do navršenih godinu dana života djeteta.

Dozvolite još dva člana da izdvojim. Članom 20 predloženog Zakona o radu su propisani uslovi za zasnivanje radnog odnosa i u dodatom novom stavu 3 koji pretpostavlja zabranu zaposlenja lica koje ima 15 godina života koje se nalazi na obaveznom osnovnom školovanju. S obzirom na opštepoznatu činjenicu da obrazovanje i vaspitanje ima za cilj da obezbijedi mogućnost za svestrani razvoj pojedinca bez obzira na pol, životno doba /prekid/, dodat je navedeni stav kojim se zabranjuje zaposlenje lica koje ima 15 godina, a nalazi se na obaveznom osnovnom školovanju. Eto ja zbog racionalnog korišćenja vremena neću pomenuti i ostale članove, ali u svakom slučaju ovo jeste zakon koji će Demokratska partija socijalista preporučiti za usvajanje. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 18:08:03)

Hvala.

Poslanik Vuksanović. Izvolite.

ADRIJAN VUKSANOVIĆ (20.12.19 18:08:08)

Hvala Vam, poštovani predsjedavajući.

Uvaženi ministre sa suradnicima, dame i gospodo,

Prije nego što pređem na samu materiju Zakona o radu, želim iskazati jedno svoje nezadovoljstvo činjenicom da danas na dnevnom redu nije došlo do toga da raspravljamo o Rezoluciji o zaštiti Aerodroma. Hrvatska građanska inicijativa iz tog razloga je glasala protiv skidanja sa dnevnog reda te važne teme i smatramo da smo morali i smatramo da smo trebali razmatrati to važno pitanje u ovom visokom domu. Naravno, Hrvatska građanska inicijativa, sukladno svoj političkoj moći, će se i dalje zalagati za zaštitu Aerodroma Crne Gore, uz punu svijest da je neophodno izvršiti i osuvremenjavanje i ulaganje u taj važan resurs privrede Crne Gore.

Kad govorimo o Zakonu o radu, puno toga je već rečeno. Radi se o jednom sistemskom zakonu na kome je rađeno tri godine i ja vjerujem da je predlagač apsorvirao sve one anomalije koje su bile prisutne i da ćemo zahvaljujući ovom zakonskom modalitetu biti na pravom putu da kreiramo jedan dobar ambijent, koji će biti pogodan za dobrog radnika i dobrog poslodavca i koji će im na taj način osigurati siguran radni status, a za onu drugu kategoriju da će ih motivirati i potaći da budu bolji.

Ono što je takođe bitno bitno je da ohrabrimo što veći broj mladih ljudi da ne traže svoj radni odnos u državnim institucijama, već da izlaze hrabro na vjetrometinu tržišta i da na taj način kreiraju sveukupni bolji, ekonomski ambijent države Crne Gore. Ja znam da je puno lagodnije i

lakše obavljati svoj radni odnos u nekoj od državnih institucija, za ovo drugo treba i hrabrosti i kreativnosti, ali vjerujem da ovaj zakon je pravi put ka tim rješenjima. Ono što svakako ovdje treba i vrijedno je spomenuti, a taj Zakon smo donijeli prije nekoliko mjeseci, nedavno je stupio i na snagu, a naime radi se o zakonu koji omogućava svim zaposlenima da imaju, gotovo svim, ne baš svim, da imaju neradnu nedjelju i to jedno civilizacijsko dostignuće. Svi smo svakodnevno u kontaktu sa onima koje je taj Zakon izuzetno obradovao i naišao je na jednu široku podršku i to je sasvim prirodno i normalno.

Podržaćemo naravno i amandman kolegkinice Drobniak, koji garantira da pored majke nakon porođaja roditeljski otpust koristi i suprug i na taj način dajemo doprinos jačanju obitelji, obitelji koja je osnovna ćelija društva. Ono što me posebno raduje je činjenica da ovaj Zakon je primijetio jednu bitnu devijantnost, ja bih rekao i amuralnost kod određenih poslodavaca u smislu da supruge, odnosno žene koje su trebale da se ostvare kao majke su bile degradirane u smislu da ne mogu da ostvare radni odnos, jer su to poslodavci posebno naglašavali. Jedan izuzetno nehuman odnos prema njima na ovaj način smo riješili.

Dakle, zbog svega ovoga što sam pobrojao, Hrvatska građanska inicijativa će dati punu potporu Zakonu o radu. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 18:12:16)

Hvala, poslaniče Vuksanoviću.

Poslanik Predrag Sekulić i time stičemo uslov da poslije njega čujemo ministra o završnoj riječi.

Poslaniče Sekuliću, izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ (20.12.19 18:12:28)

Hvala Vam, gospodine potpredsjedniče.

Uvaženi gospodine ministre sa saradnicima, kolegkinice i kolege,

Dozvolite da na samom početku kažem da je najveća vrijednost ovog Zakona uz činjenicu da on zaista usvaja sve ono što su evropski standardi po ovoj oblasti činjenica da su ga podržali i partneri uz socijalno djelo, znači posebno govorim o sindikatu. Vjerujem zaista da će država i državni organi učiniti poseban napor da ovaj zakon kada bude usvojen i kada stupi na snagu bude do zadnjeg ispoštovan i čini mi se da tu negdje moramo svi zajedno da uložimo napor.

Dozvolite takođe i samo nekoliko rečenica koje se tiču onoga što se čulo u prethodnim raspravama. Rekao bih da naše kolege iz opozicije nisu uputili ni jednu suvislu kritiku u odnosu na ono što je sam zakon, odnosno članovi koje ovog zakona, ali dozvolite mi takođe da ponovim neke stvari, jer čini mi se da stalno idemo prema tome da u ovom Parlamentu dio poslanika opozicije je zaštitnik radničkih prava i radnika, a sa druge strane vlast optužuju za sve ono što je loše.

Malo podsjećanje, znači mi smo početkom 90-ih imali zajednički konsenzus oko toga da iz socijalističke privrede idemo na tržišno poslovanje i kapitalističku privredu kako god to zvučalo i dozvolite samo da kažem da se to sve isto dešavalo i u svim drugim državama Istočne Evrope. Dozvolite da podsjetim da recimo u Poljskoj tokom tranzicije, posebno krajem 90-ih godina više od 600 preduzeća koja nisu mogli da posluju na tržištu ili tržišno da ostvaruju prihod likvidiran. Znači ovo se dešavalo u svim državama Istočne Evrope. Kod nas je to nešto kasnilo, ali ne treba zaboraviti ne samo da smo ostali bez tržišta tadašnje velike zajedničke nam domovine Jugoslavije nego da smo imali ratno okruženje i inflaciju i sve ostalo.

Takođe, čini mi se da stalno zaboravljamo da smo mi 40% društvenog bogatstva podijelili svojim građanima kroz masovnu vaučersku privatizaciju. Da li smo tada mogli da ustavno /prekid/ radnicima koji su više zaknuti žrtvama tranzicije obezbijedimo neka veća prava. Znači, to je bilo možda moguće, ali čini mi se da je najpravedniji bio način na koji je to urađeno. Znači, svi su punoljetni građani dobili jednak dio kolača od tog društvenog bogatstva.

Sa druge strane, uvijek zaboravljamo tačku sa koje smo krenuli, a gdje smo to danas. Crna Gora je danas na 48% prosjeka Evropske unije kada govorimo o standardu. Dozvolite da ne bude

bilo kakve zabune. Znači, ovo su podaci Eurostata, znači statike države Evropske unije i statistike država regiona. Metodologija je potpuno ista za sve države. Crna Gora po toj istoj statistici je 39% prosjeka Evropske unije, znači 9% iza Crne Gore.

Sjeverna Makedonija koju često ovdje navode kao dobar primjer je 37% prosjeka Evropske unije. Ponavljam Crna Gora je na 48%, Albanija i Makedonija su na 31%. Zato stalno vraćam priču na taj početak da smo imali zajednički početak, a da je Crna Gora danas ipak mnogo razvijenija od svog okruženja da ne govorimo o tome da smo i članica NATO-a sa jedne strane, da smo pri kraju pregovora kada govorimo o ulasku u Evropsku uniju.

Takođe, često se zloupotrebljava pitanje statistike i pitanje plata, znači, jednaka metodologija, jednaka statistika. U Crnoj Gori prosječna plata je 516 eura. Da li je to dovoljno, da li neko ima više, da li neko ima manje, lako ćemo se složiti da to nije dovoljno i da ima puno onih koji nemaju, ali dozvolićete u odnosu na prosjek regiona ipak smo najviši. Bosna i Hercegovina od 472 eura prosjek, Srbija /prekid/, Makedonija kažem još jedan put, koju često potenciraju ovdje kao dobar primjer, na žalost 420 eura. Kažem nažalost, jer čini mi se da region negdje funkcioniše po principu spojenih sudova i teško da može Crnoj Gori biti mnogo bolje ako čitavom regionu ne bude bolje. Zato što su naše ekonomije slične, naslanjaju se jedna na drugu. U ostalom, negdje smo jedni drugima najjači spoljnopolitički partneri.

Znači, poštovane kolege, slažemo se da možda društveno bogatstvo treba drugačije raspoređivati, slažemo se i lako ćemo se složiti da svi moramo učiniti napor da nemamo slučajeva kao onih o kojima je govorila uvažena koleginica Pejović. Znači, govorim o Košuti. Takođe ćemo lako naći neke druge primjere, ali hajedno zajednički da učinimo napor da indetifikujemo one kojima je najteže i da možda zajednički nastavimo, prije svega, govorim o nama ovdje u ovom Parlamentu da pokušamo da ispravimo tu nepravdu. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 18:17:21)

Hvala, poslaniče Sekuliću.

Prije nego što dam riječ ministru, da se u svoje i u vaše ime i u dijelu javnosti zahvalim poslanicima: Andriji Popoviću, Andriji Nikoliću, Sanji Pavićević, Jovanki Laličić, Marti Šćepanović, Mihailu Anđušiću, Danijelu Živkoviću, Momčilu Martinoviću i Ani Nikolić. Hvala još jednom.

Ministre Purišiću, izvolite. Završna riječ.

KEMAL PURIŠIĆ (20.12.19 18:17:55)

Zahvaljujem, uvaženi potpredsjedniče.

Poštovani poslanici, na kraju današnje rasprave želim da se zaista zahvalim svima poslanicima koji su uzeli učešće u današnjoj raspravi, na jednom vrlo korektnom pristupu. I kada se nijesmo slagali, argumentacija je korektno iznošena. želim još jednom da se zahvalim na tom takvom pristupu. Većina poslanika koja je uzela učešće su konstatovali da je ovaj zakon značajno napredniji u odnosu na važeći zakon u smislu same norme. Možemo da kažemo da je reformski i da je na nivou evropskih standarda, jer smo takvu potvrdu dobili nedavno, prije nepunih mjesec dana od Evropske komisije. Dakle, važno je još jednom podvući da je zakon usaglašen sa evropskim standardima u svim njegovim djelovima i da je u velikoj mjeri rezultat saglasja socijalnih partnera. Dozvolićete da je to jedan novi kvalitet. Prvi put da se dešava da je u jednom strpljivom socijalnom dijalogu dogovoren jedan propis u jednoj proceduri kakva u Crnoj Gori do sada nije viđena, ni kada govorimo o trajanju javne rasprave, ni kada govorimo o argumentaciji koja se čula. Mogu da konstatujem da je sve što je danas pomenuto za i protiv ovog zakona stajalo u raznim komentarima koje smo dobili, razmotrili u fazi usaglašavanja teksta od raznih aktera sa crnogorskog tržišta rada i da je ovo nešto što je bio najmanji zajednički sadržalac, nešto što je u konačnom bio najbolji odabir socijalnih partnera.

Važno je da kažem da smo ovdje dosta toga čuli što nije bio komentar na tekst zakona, nego je bilo komentara na kontekst ukupni na dosadašnju praksu u primjeni važećeg Zakona o radu i to je očekivano u ovakvim prilikama. Međutim, važno je da se konstatovalo da je ovaj tekst

značajno bolji i kada se konstatuje da su očekivanja velika i da je glavni izazov tek pred nama, onda je to i ljudski i zaista smo mi u Vladi svjesni da je to najveći izazov. Podsjetiću, već sam kazao, da je adekvatna primjena ovakvog zakona koji je usaglašen sa evropskim zakonodavstvom u stvari zatvarajuće mjerilo za poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje i sada će poslanici, članovi Vlade, nadležene institucije, Inspekcija rada, Agencija za mirno rješavanje radnih sporova, sudovi, nego i Evropska komisija budno pratiti kako se ovaj propis primjenjuje i to će biti vrlo važno za konačno zatvaranje ovoga važnog poglavlja. Prilika je da se zahvalim svim članovima Radne grupe predvođene gospođom Zvicer, koji su posvećeno radili sve ovo vrijeme da dobijemo ovaj tekst zakona, da se zahvalim mojim kolegama u Ministarstvu rada koji su takođe radili na usaglašavanju ovog zakona, socijalnim partnerima koji su pokazali i međusobno razumijevanje i kondiciju da se dogovore najbolja moguća rješenja i u konačnom da se još jednom zahvalim vama na korektnoj raspravi. Nadam se da ćete podržati ovaj zakon.

Danas smo ovdje dobili i na samoj sjednici niz dobrih prijedloga. Ja sad ne bih pominjao od koga, ali će to poslužiti da se na jedan adekvatniji način odnosimo prema nekim amandmanima koji su se u međuvremenu pojavili. Želim samo da kažem da smo na matičnom odboru jutros imali neke od amandmana koji su se kasnije pojavili u proceduri, da smo oko njih postigli saglasnost. U tom dijelu volim da me razumijete da ovdje nema potrebe da sad autorstvo preuzimamo, ono što se čulo na zvaničnom zasijedanju matičnog odbora to je /prekid/ Zahvaljujem još jednom.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (20.12.19 18:23:00)

Zahvaljujem ministru Kemal Purišiću.

Poslije ovoga konstatujem da smo završili pretres o Zakonu o radu i da ćemo se o njemu izjasniti naknadno.

Poštovane kolegice poslanice, kolege poslanici, konstatujem da smo završili rad za danas. Nastavićmo u ponedjeljak sa Sedmom posebnom sjednicom u 09:00h i nastavkom ove sjednice koja će biti otprilike u 11:00h. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:15:30)

Poštovane kolege poslanici,

Nastavljamo Osmu sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2019. godini.

Prelazimo na razmatranje Predloga zakona o Zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena.

Ovlašćeni predstavnici Vlade su: Zoran Tomić, sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ešef Husić, generalni direktor Direktorata za klimatske promjene i mediteranske poslove. Ja ih pozdravljam.

Izvjestioci odbora su: Momčilo Martinović, Zakonodavnog odbora i Petar Ivanović, Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite.

Ima riječ Zoran Tomić.

ZORAN TOMIĆ (23.12.19 11:16:08)

Hvala, predsjedniče.

Poštovani poslanici,

Svjedoci smo brzih klimatskih promjena i opasnosti koje one donose, kao i potrebe da se učine aktivnosti da se posljedice ublaže. Posljedice klimatskih promjena evidentne su u svim djelovima svijeta. Ubrzano se tope polarne ledene ploče i glečeri, povećava se nivo mora, sve češće dolazi do ekstremnih vremenskih uslova, koji se ogledaju u ekstremno visokim temperaturama i dugotrajnim sušama, što za posljedicu ima nedostatak vode i pojavu požara. Takođe, javljaju se ekstremno jaki vjetrovi, padavine i poplave, što uzrokuje eroziju zemljišta. Osim toga, dolazi do zagrijavanja okeana i mora, kao i smanjivanja kiseonika u njima, što ugrožava živi

svijet čije je to stanište.

Klimatske promjene negativno utiču i ugrožavaju čovjeka, biljni i životinjski svijet, a izazivaju ogromne štete na imovini, infrastrukturi, pojedinim privrednim djelatnostima i drugo. Crna Gora je strana ugovornica okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama. Nakon ratifikacije juna 1997. godine Crna Gora je takođe potpisnica Kjoto protokola, a od 11. oktobra 2017. godine je članica Pariskog sporazuma. Time se potvrđuje posvećenost Crne Gore da se pridruži globalnim naporima za rješavanje klimatskih promjena, sprovođenju aktivnosti na smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte i ograničavanja porasta temperature do maksimuma dva stepena celzijusovih do kraja ovog vijeka.

Pariskim sporazumom Crna Gora se obavezala da doprinese smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte na globalnom nivou i utvrdila je svoj planirani nacionalni doprinos, obavezujući se da će smanjiti emisiju gasova sa efektom staklene bašte za 30% do 2030. godine u odnosu na emisiju iz bazne 1990. godine. U projekciju emisije gasova nijesu uključeni takozvani ponori, odnosno uklanjanje gasova kroz apsorpciju gasova šumama, odnosno biomasom. Ponori gasova sa efektom staklene bašte nijesu uzeti u obzir prilikom utvrđivanja našeg nacionalnog obavezujućeg doprinosa zbog nesigurnosti podataka, ali Crna Gora je zadržala pravo da reviduje svoj nacionalni doprinos nakon dobijanja preciznih podataka, visok nivo ponora i rezultat visokog stepena pošumljivosti oko 60% teritorije i postojanja šumskog zemljišta. Ostvarenje ciljeva od 30% smanjenja emisije gasova treba da se ostvari kroz razvoj savremenih industrijskih tehnologija povećanjem energetske efikasnosti, povećanjem udjela obnovljenih energetskih izvora i modernizacijom energetskog sektora. Naše nacionalne emisije gasova sa efektom staklene bašte su na nivou od svega 0,009% svjetskih emisija. U 2015. godini u Crnoj Gori najveće učešće u gasovima sa efektom staklene bašte ima ugljendioksid sa oko 70%, dok metan učestvuje sa oko 17,1%. Najveći izvor gasova potiče iz energetike oko 70%, industrija učestvuje sa 11%, poljoprivreda sa 10% i ostali sa 7%. Predlogom zakona se uređuje zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena, smanjivanje emisije gasova sa efektom staklene bašte, zaštita ozonskog omotača i druga pitanja koja se odnose na zaštitu od negativnih uticaja klimatskih promjena. Dva osnovna dokumenta zaštite od negativnih klimatskih promjena su Strategija o niskokarbonskom razvoju i Plan prilagođavanja na klimatske promjene. Strategiju donosi Vlada za period od 30 godina, a sastavni dio Strategije je projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte i projekcije se posebno izrađuju za sektor energetike, industrije, poljoprivrede, šumarstva i saobraćaja. Plan prilagođavanja na klimatske promjene donosi Vlada za periodu od 10 godina. Plan daje analizu uticaja klimatskih promjena, mjere za prilagođavanje klimatskim promjenama, procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje mjera i drugo. U cilju postizanja niskokarbonskog razvoja, propisane su obaveze za operatere stacionarnih postrojenja da prije početka obavljanja djelatnosti pribave dozvole za emisije, kao i da obezbijede emisioni kredit za svaku jedinicu ... emisije ugljendioksida koju emituju. Operateri su dužni da donesu planove praćenja emisije gasova iz stacionarnih postrojenja, odnosno iz vazduhoplova.

Izveštaji o emisijama moraju biti verifikovani od akreditovanog pravnog lica i dostavljeni agenciji do 31. marta za prethodnu godinu. Agencija će izrađivati inventar emisije gasova sa efektom staklene bašte. U Crnoj Gori se ovim zakonom zabranjuje vršenje geološkog skladištenja ugljendioksida, dok je dozvoljen da se vrši prekogranični transport ugljendioksida radi skladištenja u inostranstvo ako je izgrađena odgovarajuća mreža.

Takođe, u cilju zaštite ozonskog omotača /prekid/, zabranjuje se proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač, uvoz i izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač bez dozvole nadležnog organa, ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci u životnu sredinu i drugo.

Zakonom će se povećati usklađenost sa Akijem u oblasti klimatskih promjena i životne sredine, jer se planira nakon zakona da se donese 15 ili 16 podzakonskih akata. Planirano je, pošto su brze promjene u ovoj oblasti, 2023. godine da se vrše izmjene i dopune Zakona i tada će se izvršiti dopunsko usklađivanje. Hvala.

Hvala Vama.

Da li izvjestioci Odbora žele riječ?

Izvjestilac Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje je Petar Ivanović, a i diskutant u ime Kluba DPS-a. Izvolite.

PETAR IVANOVIĆ (23.12.19 11:22:04)

Hvala.

Poštovani predsjedniče Parlamenta, uvaženi građani Crne Gore, poštovani predstavnici Vlade, drage kolege,

Klima na zemlji mijenjala je nekoliko puta tokom istorije. Danas su naučnici saglasni da je prije oko 7.000 godina nastupio kraj posljednjeg ledenog doba i započeo proces moderne klimatske ere i nove ljudske civilizacije. Procjenjuje se da je na zemlji tokom perioda od 650.000 godina bilo sedam ovakvih ciklusa. Zašto uopšte dolazi do klimatskih promjena?

Jedan od razloga odnosi se na male varijacije zemljine orbite njenog kretanja oko Sunca koje mijenjaju količinu sunčeve svjetlosti i energije koju dobija naša planeta, ali drugi mnogo važniji rezultat su ljudske aktivnosti. Sa vjerovatnoćom većom od 95% naučnici procjenjuju da su današnje temperaturne promjene posljedica ljudske aktivnosti tokom posljednjih 50 godina prošlog vijeka do danas. Ovo vrijeme poklapa se sa takozvanim periodom industrijalizacije. Drevni dokazi koje je moguće naći u prstenovima drveća, okeanskim sedimentima i slojevima sedimentnih stijena otkrivaju da je trenutno zagrijavanje oko deset puta brže od prosječne stope zagrijavanja tokom ledenog doba.

Za posljednjih stotinu godina prosječna temperatura na Zemlji porasla je za 0,9 stepeni cenzijusa. Najveći rast ostvaren je tokom proteklih 35 godina, s tim da je od 2005. godine zabilježeno pet najtoplijih godina od kada se vrše mjerenja temperature. Ne samo da je 2016. godina bila najtoplija godina, već su osam mjeseci od januara do septembra, sa izuzetkom juna, bili najtopliji mjeseci u istoriji. Rast temperature u najvećoj mjeri apsorbirali su mora i okeani koji takođe bilježe rast temperature u prvih 700 m dubine u kojima se odvija i najveći dio života.

Podaci NASA-e pokazuju da se u periodu od 1993. i 2016. godine Grenland i Antarktik prosječno godišnje gubili 286 i 127 milijardi tona leda respektivno.

Prema izvještajima pojedinih osiguravajućih kuća, štete klimatskih promjena u svijetu tokom posljednje dvije godine prešle su iznosu od tri stotine milijardi dolara. Ni Crna Gora nije imuna od klimatskih promjena. Za sada to najbolje prepoznaju poljoprivredni proizvođači koji sve češće upozoravaju da se nešto čudno dešava sa vremenom i prirodom. I dok se promjene dešavaju sve brže i brže, ljudi se promjenama prilagođavaju sve sporije i sporije. Posljednjih godina u Južnoj i Srednjoj Evropi sve su češći toplotni udari, šumski požari i suše. Sjeverna Evropa bilježi porast količine padavina, dok su urbana područja u kojima danas živi četiri od pet Evropljanina izložena toplotnim udarima, poplavama i podizanju nivoa mora.

Brojne međunarodne konvencije, prije svega, okvirna Konvencija Ujedinjenih nacija o promjeni klime i Pariski sporazum iz 2015. godine potvrđuju orijentaciju međunarodne zajednice da se kreiraju jasna pravila, koja bi omogućila rast investicija koje doprinose smanjenju emisija sa efektom staklene bašte. Dakle, nije pitanje da li ćemo se razvijati u budućnosti već kako ćemo se razvijati, na kakvim tehnologijama i kojom brzinom možemo napustiti tradicionalne industrijske tehnologije.

Želim da istaknem da smo brojnim zaključcima konsultativnih saslušanja koje je Odbor organizovao, kao i raspravama koje smo imali na različite teme uporno isticali neophodnost intenzivnijeg pošumljavanja u Crnoj Gori i edukacije građana o značaju klimatskih promjena. Sada u plenumu želim da i u ime svojih kolega još jednom potenciram koliko je važno da se svi zajedno u Crnoj Gori ujedinito u akciji pošumljavanja i na taj način damo doprinos boljoj budućnosti generacija koje ostaju za nama. Ostavimo prošlost istoričarima, jer je promijeniti ne možemo - učinimo što možemo za budućnost. Kada bi svaki građanin usadio samo jedno drvo svake godine, svi bi zajedno nabolje promijenili našu zajedničku zemlju. Kada su to učinili građani Izrela i pustinju pretvorili u plodno tlo i šume, zašto ne bismo mogli i mi?

Namjera predlagača zakona bila je da ponudi rješenja koja neće ograničavati

konkurentnost crnogorske privrede, već će omogućiti njeno lakše integrisanje u globalno tržište. Takođe, Predlog zakona predstavlja korak dalje ka usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti klimatskih promjena. Nakon usvajanja zakona, predviđa se donošenje 16 pravilnika u periodu od godinu dana čime će se povećati stepen usaglašenosti. Primjena zakona neće izazvati nove troškove koji bi pali na teret građana, ali uvodi obavezu privrednim subjektima da pribave dozvole za aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte. Takođe, na osnovu odobrenog i verifikovanog proračuna ukupne količine emisija CO₂, nakon ulaska Crne Gore u Evropsku uniju, operator industrijskog postrojenja i vazduhoplova postaće učesnici sistema trgovanja emisijskim jedinicama kojima se smanjuje emisija gasova sa efektom staklene bašte i na finansijski efikasan način doprinosi zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena.

Indikatori na osnovu kojih će se mjeriti ispunjavanje postavljenih ciljeva povezani su sa datim završnim mjerilima u okviru pregovaračkog Poglavlja 27. Monitoring i evaluaciju sprovođenja zakona vršiće Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Na kraju, želim da zahvalim novinaru dnevnog lista "Pobjeda" gospođi Miri Milović na dosljednom praćenju rada Odbora i profesionalnom izvještavanju. Civilni sektor nije pokazao interes da prati sjednicu Odbora na kojoj je razmatran Predlog zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena. /Prekid/, predstavnici opozicionih partija takođe. Zato još jednom pozivam predstavnike opozicionih partija da uzmu učešće u radu Odbora i daju svoj doprinos rješavanju veoma važnih pitanja od kojih zavisi svakodnevni život građana Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:27:24)

Hvala Vam, poslaniče Ivanoviću.

Sada riječ ima u ime Demokratskog fronta poslanik Branko Radulović.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 11:27:31)

Hvala, predsjedniče.

Nadam se da ću dobiti vrijeme kao što tamo piše.

Da ste nas slušali, kolega Ivanoviću, druge bi nam ptice pjevale i u vezi ovoga. Prije 15 i 20 godina kada smo inicirali mnoge stvari i prije, evo ga posljednji dokument, 2010. godine kada smo predlagali deklaraciju o načinu i valorizaciji energetskog potencijala i izgradnji dva bloka termoelektrane ekološke nulte. O tome ću kasnije.

Građani Crne Gore, ovo je jedno od najdelikatnijih pitanja po budućnost svijeta, gdje nema usaglašenosti do kraja ni naučne, nema ni političke, nema ni interesne, ali osećamo velike posljedice. Posljedice su ono što se danas dešava u Australiji, Novom Velsu, gdje faktički gori najveći dio pokrajina Australije. Ono što se dešava sa poplavama od Venecije pa skroz do Portugala. Glad, sinoć sam baš to gledao preko BBSC-a, nesrećnih ljudi u Africi gdje nema više ni korijenja. Ona nezajažljivost sječe Amazona, kao pluća svijeta, ono jednostrano gledanje Trampa, ono dvojako gledanje Kine i glavnih država koje određuju sudbinu. Htjeli su vodeći čelnici da se dogovore ovih dana, nisu se dogovorili. Kjoto sporazum je pao, došao je Pariski sporazum koji je liberalniji. U vezi aplikacije njega dvije nedjelje su pregovarali. Kada je došao u pitanje džep i interes, nisu se dogovorili. Odložili su to, sektor Ujedinjenih nacija da to urade iduće godine. Predsjednica Evropske komisije pošto je sad u Evropskom parlamentu ne nacionalne i domoljubne, rodoljubne partije, nego i zeleni su sve jači tako da je u agendi Evropske komisije na prvom mjestu zelena Evropa. Da se pokaže kao primjer ostalom svijetu kako ćemo 2050. godine da budemo sa nultom emisijom, a do tada će te kvote u vezi CO₂ od današnjih 20-30 eura po toni da rastu do 100 i kusur. Ni u energetskoj zajednici Evrope nije se dogovorilo u vezi toga, nego su

to odložili za iduću godinu.

Sušтина je da se mi nismo za ovo pripremili, kod nas neznanje, javašluk, interes su bili mnogo veći. Ono što je najveća katastrofa, ova Vlada predlaže ovaj zakon koji smo mi predlagali 2010. godine, a istovremeno građani Crne Gore radi katastrofu sa Termoelektranom Pljevlja. Ja stalno sam upozoravao ministarku, premijera, njihove koalicione partnere, Vas, evo profesor ste i predsjednik ste Odbora i vama kažem da je to najveća obmana što postoji. Ja sam imao i poslaničko pitanje sa ministarkom i ona se složila. Polutanti na okside sumpora i azota i čvrstih čestica će se možda ili najvjerojatnije eliminisati na osnovu ove odluke ovdje Evropske komisije. Āe je CO₂? Ko će plaćati CO₂? Āe će CO₂ sa ulica podgoričkih? Āe će CH₄ iz goveda? Neki naučnici kažu da ništa ovo što se radi i da ima nulta emisija CO₂, ništa ne znači ukoliko se ne pokolju krave i ukoliko ne pređemo da živimo i da zobljemo sjemenke i ostale stvari.

Znači, građani Crne Gore, ne da je ova Vlada neuka, ne da je ova naučna zajednica /prekid/, ne da je ova akademija neuka koja treba da upozorava za ono što će se desiti Crnoj Gori pa da ide u susret. Evropska komisija na čelo sa predsjednicom se zaklela da će se plaćati kvote, sertifikati, kako ih god nazovemo. Umjesto da smo izgradili dva bloka sa ložištima sa eliminacijom CO₂ u cijelom tehnološkom postupku, mi, građani Crne Gore, rekonstruišemo za 50-60 miliona eura u tom konzorcijumu sa Milovim sinom i sa Bemax-om nešto što neće. Ne smijte se ništa, profesore. Ne smijte se ništa, jer je ovo istina. Ovo je istina. Āe će CO₂ plaćati? Kolika će biti cijena električne energije na izvoru Termoelektrane? 50 plus 100, 150 eura. Āe ćeš mu je prodati? Āe ćemo sa tim CO₂? Neukost, neznanje, neblagovremenost su karakteristike današnje naučne političke i svake druge i po ovome zlo nam se piše.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:34:05)

Hvala Vam, poslaniče Raduloviću.

Znači, uvodna su izlaganja pa nema komentara. Ali pominjali ste, nijeste stvarno ništa uvredljivo rekli u tom smislu njemu lično pa nije priča za repliku, ali ću mu dati minut za kratak komentar.

PETAR IVANOVIĆ (23.12.19 11:34:25)

Profesore Raduloviću, možda ćete se iznenaditi.

Nije uopšte pitanje da li se mi u nekim stvarima razilazimo u mišljenju. Razilazimo se u načinu na koji saopštavamo mišljenje, to je velika razlika. Ni Vama ni meni niko ne brani da pokrenemo brojne inicijative. Ni Vama ni meni niko ne brani da činimo ono što mislimo da treba da činimo. Vi jeste pomenuli nekoliko stvari, ali evo možda ne znate - ja ih jesam radio kao nekadašnji ministar poljoprivrede. Dakle, program poseban koji je kreiran za crnogorske poljoprivrednike bio je upravo namijenjen stočarstvu da bi se smanjila emisija između ostalog i ova o kojoj ste Vi govorili. Ali nemojte na taj način pokušavati da politizujete neke teme. Onda se zamagli suština. Kada pogledamo međunarodne standarde, Crna Gora ispunjava brojne međunarodne standarde. Mi nemamo problem ni nuklearnih elektrana, nemamo problem ni elektrana na vjetar, ni solarnih elektrana, ni elektrana na /prekid/. U pravu ste za neke stvari koje ste iznijeli, ali dajte malo spustimo ton, vodimo jednu normalnu civilizovanu raspravu.

Na kraju, ne treba mene da opominjete da se smijem. Ja sam posljednji čovjek koji se smije u ovom Parlamentu. Razgovarao sam dok sam slušao Vas sa gospodinom Brajovićem, na način da pokušam da dobijem riječ da Vam se obratim i nasmijao sam se njegovom komentaru, a ne Vama. Tako da još jednom vam lijepo, najnormalnije, najljudskije kažem mirne glave, trezveno sa argumentima, mnogo ćemo više postići nego nekom vikom i drekom. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:35:54)

Hvala Vam.
Kratko poslanik Radulović. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 11:36:00)

Smijem se i plaćem i kukam istovremeno i ne znam što da radim. Na ovo smo upozoravali prije deset i kusur godina. Mogli smo da imamo ekološka dva bloka. Pogledajte što su Poljaci napravili. Za njih će biti posebno. Česi su se prilagodili, pratite i vi malo to. Zašto je moj bijes, kao što je bijes oko KAP-a, oko Željezare, oko energetike, oko auto puta, oko svega i sad hoćete ekološki da sanirate Termo blok II, a osnovnu karakteristiku njegovu što treba da anuliramo nijeste ugradili u tom zakonu, u toj ponudi i u tom rješenju. Ko će da plaća pitam Vas, profesore, sertifikat CO2 iz Termo bloka? Ko će da plaća i koliko će ona raditi, da ne vadim druga dokumenta. To je pitanje sa jasnim odgovorom.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:37:07)

Hvala.
Sad smo završili raspravu u ime klubova i sad može predstavnik predlagača ako želi. Izvolite.

EŠEF HUSIĆ (23.12.19 11:38:22)

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo poslanici samo nekoliko riječi vezano oko konkretnog zakona i pozicije Crne Gore kad su u pitanju klimatske promjene.

Ja želim uopšte ukupnu javnost i vas ovdje prije svega da informišem da je Crna Gora u ovoj oblasti najdalje otišla ne samo u regionu, nego i šire. Naime, od zemalja članica Evropske unije samo Velika Britanija ima sličan zakon o ovoj oblasti. Kad su u pitanju emisije, od svih zemalja Evropske unije jedino Malta ima manje emisije nego Crna Gora. Kad je u pitanju energetska zajednica, samo govorim u nazivima, kad je u pitanju emisija gasova iz najjačeg emitivnog sektora, to je sektor energetike, mi smo jedna od rijetkih zemalja koja je energetske normu proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora prekoračila onu normu koju je komisija uspostavila, a to je 30%. Naime, Crna Gora već danas ima proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora do procenta od 40%.

U dijelu aktivnosti koje su vezane za implementaciju tzv. direktive koja govori o monitoringu, izvještavanju i verifikaciji, o direktivi koja se tiče trgovine emisijama CO2, takođe smo tu značajne pripreme aktivnosti uradili u skladu sa ovim aktivnostima koje će zakon obezbijediti u smislu donošenja podzakonskih akata. Ja vas zaista uvjeravam da kad je u pitanju legislativa u ovoj oblasti ne samo da smo se približili onome što je naša obaveza kad je u pitanju akcioni plan u /prekid/ otvaranja i zatvaranja /prekid/ Zaštita životne sredine i klimatske promjene, nego je istovremeno i ovo jedno od završnih mjerila koje nam daje za pravo da smo u konkretnoj komunikaciji. Ovaj smo zakon radili sa ... kao nadležnim organom Evropske komisije i sve one obaveze koje su bile u smislu implementacije i transpozicije svih rješenja u ovoj oblasti smo implementirali u ovaj zakon. Mi smo, još jednom ponavljam, jedina država u širem regionu koja ima ovaj zakon. Nije ni od koga prepisan, radilo je osam ljudi eksperata iz različitih oblasti uz našu koordinaciju i zaista smo iskazali ovo premijer je iskazao na /prekid/ o ovom našem doseg. Zato smo dobili značajne pozitivne ... od Sekretarijata okvirne Konvencije UN-a, od sekretarijata /prekid/ jedno strukovno tijelo okvirne Konvencije UN-a o klimatskim promjenama. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:40:34)

Hvala Vam.

Prijavio se za komentar poslanik Radulović. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 11:40:39)

Predsjedniče, ja, pošto ste Vi prvi čovjek ovog Parlamenta i građanima Crne Gore se obraćam prije svega, jer Vas obavezuje ta funkcija.

Građani Crne Gore, pojedine zemlje Evropske unije će već za par godina imati nultu emisiju CO2 i to je jedina istina. Balkan je Balkan i u ovome i mjeri se prema Balkanu i termoelektranama koje su u katastrofalnom stanju nije mjera. Moraće ih i oni zatvarati. Mi smo crna tačka Evropske unije.

Građani Crne Gore, postoje države, evo bila je naša delegacija na Islandu. Ja sam bio prije četiri pet godina, razne tehnologije. Vi ste ovdje samo stavili jednu tehnologiju oko komprimiranja CO2 u moru, u špiljama. Ima nešto što je već Evropska komisija finansirajući kroz fondove uvela kao tehnologija - prevođenje u stabilne karbonate. Evo cijeli jedan prospekt i cijela jedna dokumentacija. Pogledajte, građani Crne Gore, kako se to u Islandu radi. Nula, Danska će biti takođe nula i mnoge države će biti nula. Ja se ljutim. Zašto? Koliko sam godina pričao da se ne uvozi krš od automobila u Crnu Goru? E sad će sve biti isključeno, ili će se plaćati na registraciju ogromne pare. Je li tako, profesore? Zašto se ja ljutim? Ne samo što me niste poslušali prije deset godina, no i danas nećete da me poslušate. Zašto ne uvedete u dva termo bloka Termoelektranu I i Termoelektranu II Pljevlja tehnologiju gdje ćemo priključiti CO2? Ima ih deset, evo ih ođe raznih tehnologija, prevođenje u ..., u tečnost, u mnoge druge stvari kroz eliliniciju, u pripremi rude, u ložištu ili u dimnjaku. Zašto kad nam bude sertifikat skup i da ne može da to napravi, ubacimo najsavremeniju tehnologiju. Zašto pravite gluposti? Na čiji to račun radite? Zašto se ljutim? Jesmo li mi primijenili, donijeli zakon? I Ustav smo donijeli, ali nismo ustavna država. Mi smo hiljadu zakona donijeli. Mi smo i Deklaraciju rezolucije o ekologiji, a nismo ekološka država. Nama u Ustavu piše da smo ekološka država, a ništa od toga nema. Zašto se ja ljutim? Pa ne mogu da trpim gluposti više. Napravite ekološku termoelektranu, imamo dvesta miliona uglja kvalitetnog. Što niste napravili, kao mi što kažemo /prekid/ tri hidrocentrale na Pivi, pa bi onda taj odnos između termo i hidro bio tri, četiri puta veći nego što je danas.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:43:40)

Hvala, poslaniče Raduloviću.
Poslanik Ivanović. Izvolite.

PETAR IVANOVIĆ (23.12.19 11:43:54)

Hvala, uvaženi predsjedniče. Mislim da je jako dobro da ste predložili ovaj zakon. Mislim da se na taj način pokazuje jedan odgovoran odnos da Crna Gora poštuje preuzete obaveze iz donijetih i usvojenih strategija, da se na taj način pokazuje odgovoran odnos prema svemu o čemu otvoreno razgovaramo sa pojedinim predstavnicima Evropske komisije, kažem pojedinim po resorima, po poglavljima u okviru kojeg se vode razgovori i da nije moguće preduzeti mnogo toga dalje ukoliko nemamo odgovarajuću zakonsku podlogu. Tako da cijenim da je ovo dobar momenat - nikad nije kasno da nešto preduzmemo. Da li je to moglo biti ranije ili ne, to je jalova priča koja nas nigdje neće odvesti. Pred nama je sad ovaj Zakon i ovo zakonsko uporište treba propratiti sa onim što ste i obećali na Odboru, a to je da se u što kraćem roku, kazali ste u roku od godinu dana, donese 16 pravilnika. Mi smo o tome vodili kvalitetnu diskusiju. Meni je žao još jednom što nije bilo predstavnika iz opozicije da i o tim pitanjima porazgovaramo. Ali, razumjeli smo da je to rok koji cijenite razumnim i da u tom roku od 12 mjeseci se može stvoriti dodatna pravna osnova koja će se baviti rješavanjem pojedinih pitanja o kojima sada vodimo raspravu.

Ostalo je neodgovoreno jedno pitanje, a to je ko će snositi troškove. I o tome smo takođe razgovarali na Odboru i potpuno je jasno da će Termoelektrana morati da snosi troškove u

narednom periodu upravo kada je u pitanju smanjenje emisije CO2 . I ne samo termoelektrana, nego smo na Odboru identifikovali za sada četiri privredna subjekta u Crnoj Gori koja ne ispunjavaju standarde koji su propisani u ovom momentu. To naravno ne znači da se standardi neće mijenjati u narednom periodu i da se neće pojaviti možda i neki novi privredni subjekt. Ali mislim da je važno da trasiramo jedan put, jedan pravac koji će biti normativno uređen. Ovo je sigurno oblast koja neće biti zaustavljena iz ugla uređenja ni od strane Evropske unije. Donosiće se i druge direktive i važno je da na ovaj način polako preuzimamo ono što je zakonodavstvo Evropske unije i na taj način se pridružujemo krugu onih zemalja od kojih je neke pomenuo i uvaženi profesor Radulović tokom svoje diskusije.

Na kraju i time želim da završim. Svakako da je dobro kada osjetimo žar, emociju koja obuzima svakog čovjeka u Crnoj Gori koji želi da ostvarimo progres. Ja dijelim mišljenje uvaženog profesora Radulovića oko uvoza polovnih automobila i o tome smo više puta raspravljali. Mislim da onima koji su svjesno to činili treba isto tako i nametnuti obavezu plaćanja prilikom registracije onoga što je bila njihova svjesna odluka, jer na taj način ćemo dati makar jedan inicijalni doprinos. Ali, mnogo me više brinu oni koji imaju odsustvo odgovornosti u registraciji automobila, pa ćemo sve češće vidjeti na crnogorskim putevima neregistrovane automobile koji pitanje da li će uopšte biti mogućnosti da ispune i svoju primarnu obavezu, a to je onaj tehnički pregled.

Tako da ovo jeste oblast u /prekid/ i siguran sam da će nastavak rasprave voditi ka boljem razumijevanju svakog od njih pojedinačno.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:46:59)

Hvala Vam.

Sad riječ ima poslanica Sanja Pavićević, a neka se pripremi poslanik Strahinja Bulajić. Izvolite.

SANJA PAVIĆEVIĆ (23.12.19 11:47:07)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Poštovane poslanice i poslanici, poštovani predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, poštovane građanke i građani,

Ja sam neko ko se duži niz godina bavio i bavi još uvijek klimatskim promjenama. Mogu punog srca da kažem da mi je jako drago što je konačno došao na dnevni red ove Skupštine ovakav zakon koji će da stvori jedan normativni okvir, jedan prostor za djelovanje svih onih institucija koje su u ovom periodu od 2007. godine, otkad smo potpisali okvirnu Konvenciju Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama i postali članica međuvladinog panela za klimatske promjene koji je osnovala Svjetska meteorološka organizacija i UNEP, znači u čitavom tom periodu brojne institucije Crne Gore su se maksimalno zalagale da obuče kadrove, da podignu svijest javnosti od vrtića do zaposlenih. I u tom čitavom spektru tih institucija ja bih posebno pozdravila moj Zavod za Hidrometeorologiju i seizmologiju i cijenjene kolege koji su eksperti međunarodno priznati i postoje i rade u užim timovima na svjetskom nivou.

Sad bih se vratila na Zakon i na nešto što se očekuje u vezi sa ovim zakonom. Vjerujem zaista da će donošenje ovog zakona biti jedan značajan korak unaprijed u procesu pregovaranja i zatvaranja pregovaračkog poglavlja 27. To je jako kompleksno poglavlje i mnogo uređeniji sistemi od našeg imaju probleme da poboljšaju stanje posebno u oblasti klimatskih promjena, imajući u vidu multiplikativne efekte problema, odnosno izazova kakve su klimatske promjene i multihazardni pristup svemu onome što u klimatske promjene u sinergiji sa drugim rizicima i hazardima mogu da izazovu. Znači, u tom pogledu možemo da evidentiramo i naučna zajednica evidentira promjene kakve su klimatske promjene duži niz godina i to se ogleda u intenzitetu hazarda koji se pojavljuju tipa poplava, suša, toplotnih talasa, cunamija i bilo čega, intenzitetu u frekvenciji koliko se često sad to ponavlja - povećala se frekvencija takvih klimatskih promjena. U distribuciji na kojim mjestima se pojavljuju imamo efekte koji se na primjer u određenim oblastima

nikada ranije nijesu dešavali sada se pojavljuje tako nešto. U svemu ovom multihazardnom i u multiplikativnom što sam pokazala, a što će sigurno klimatske promjene imati duži niz godina, većina zemalja svijeta je svjesna svega toga i ozbiljno se posvetila rješavanju ili ublažavanju ili prilagođavanju klimatskim promjenama zavisno od toga da li se radi o industrijalizovanim, visoko industrijalizovanim zemljama, odnosno naprednim, razvijenim zemljama ili zemljama u razvoju, kao što je Crna Gora. Upravo u tom segmentu, s obzirom da je Crna Gora zemlja u razvoju, ona ima određene obaveze, ali te obaveze ona dostojanstveno, redovno ispunjava od samog potpisivanja kad je gospodin Željko Šturanović, pokojni naš predsjednik, potpisao pristupanje okvirnoj Konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama, pa sve do sada.

Ono što je zaista problem, što se pokazalo kao nešto što nijesmo umjeli da riješimo, čitav ovaj period od 2007. godine, jeste da u određenim institucijama, kao što je Ministarstvo koje je zaduženo za klimatske promjene i životnu sredinu, nijesmo uspjeli da obezbijedimo kontinuitet rada onih koji su obučeni da se bave tim pitanjima i da ih na neki način zadržimo da mogu da odgovore adekvatno na sve te probleme, čitav taj spektar klimatskih promjena. To nije samo problem Crne Gore. To je problem zemalja regiona, jer su ljudi koji su se bavili tim stvarima obučeni i za druge djelove, mislim na kompleksnu životnu sredinu. Ali, ovdje bih isto pomenula komentar kakav je bio da Crna Gora nema eksperata i da mi nemamo dovoljno kapaciteta. Crna Gora ima dovoljan broj eksperata, s obzirom na njenu istorijsku odgovornost u čitavom ovom procesu /prekid/ klimatskih promjena. Istorijsku odgovornost u smislu veličine teritorije i istorijsku odgovornost u smislu brojnosti njenog stanovništva i procenta emisija koji Crna Gora kao takav subjekat ...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:52:20)

Hvala Vam, koleginice. Imaćete prilike pošto se prijavio za komentar poslanik Branko Radulović. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 11:52:30)

Koleginice Pavićević, slušajte me. Ja dolazim sa fakulteta đe ima jedan smjer ekologija, tehnologija. Upoznati ste je li? Ali, ne onaj koji potpisuje, koji je bio najgori student i koji je osnovao preko supruge svoju firmu koja se bavi ekologijom. Tako da je to i dio moga nekakvog stručnog znanja i saznanja kroz tehnološke postupke. A đe su ti profesori? Đe su ti profesori s mogega fakulteta i ostali koji treba da kažu da ova termoelektana nije dobra? Da CO2 ovdje se ne eliminiše. To je jedna stvar.

Druga stvar, pomenuo sam kola da bi građane Crne Gore, pa vi to potvrdite ili ne, upozorio da je krš ovdje kupovan posljednjih 10 - 15 godina, da su pojedini već gradovi eliminisali i generaciju pet, i generaciju šest, i generaciju sedam motora sa unutrašnjim sagorijevanjem koji imaju eliminaciju. Ali, da i ti proizvođači kola falsifikuju, da su pojedini kažnjeni zbog toga. Ja znam da to CO2 iz automobila nije možda 1% u odnosu na pirinčana polja i bakterije koje se stvaraju i ostaće bez oriza oni koji se hrane orizom. Da je to mnogo više metana koji dolazi sa tih strana. Ali će Evropska unija sa zelenima na čelu biti strašno rigidna. Mnogi neće moći svoja kola da registruju koji su kupili za posljednje pare. To da znate, građani Crne Gore. I kad kupujete ubuduće kola, molim vas da kupite kola hibridna koja će imati alternativu električne energije, jer će električna energija biti rastuća zato što neće moći zadovoljiti ni 50% automobilske industrije u Evropskoj uniji. Vi, gospodo iz Vlade, koji hoćete da kupite četiri nova aviona za Montenegro Airlines nemojte da pravite gluposti, jer avioni će takođe morati da plaćaju CO2, a oni će ići na vodonik ili neka druga goriva, a ne nikako na postojeća goriva. Ukoliko hoćete da kupite dok ste na vlasti nove avione, morate da kupite avione sa novim tehnologijama, a ne nikako sa postojećim tehnologijama.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:55:19)

Hvala.
Odgovor na komentar poslanica Pavićević.
Izvolite.

SANJA PAVIĆEVIĆ (23.12.19 11:55:20)

Hvala, predsjedniče.

Uvaženi profesore Raduloviću, jako uvažavam činjenicu da Vi dolazite sa cijenjenog Univerziteta Crne Gore. Ja sam neko ko je studirao na tom fakultetu i zaista sam ponosna na tu činjenicu.

Ne slažem se sa Vama da na Univerzitetu nema profesora koji su se bavili klimatskim promjenama i svim onim u šta klimatske promjene dosežu. Gotovo da nema fakulteta sa kog nemamo makar jednog prepoznatog eksperta koji se bavio međunarodnim projektima. Podsjetila bih Vas da 2007. godine, da kada je počela da se radi prva nacionalna komunikacija odnosno izvještaj o klimatskim promjenama prema okvirnoj Konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama ja sam bila jedan od koordinatora sa uvaženom Biljanom Đurović, koja je bila jedan od najvećih eksperata Ministarstva održivog razvoja i turizma, odnosno tadašnjeg Ministarstva turizma i zaštite životne sredine. Mi smo u okviru tog izvještaja gdje je implementaciona agencija bila UNDP mi smo angažovali u Nacionalnom savjetu koje je tada formiran za pripremu tog izvještaja i predstavnike akademske zajednice, to je sve bilo na dobrovoljnoj osnovi, ali su bili počasni članovi tog Nacionalnog savjeta i prepremljen je izvještaj koji je zaista dobio odlične karakteristike.

Znači na fakultetima, univerzitetima Crne Gore u institucijama koje se bave ovim pitanjem postoji značajan kapacitet u znanju i u struci. Pomenuću vam, ne znam da li ste upoznati, da je Crna Gora 2015. godine predložila zajedno sa Austrijom međuvladinom panelu za klimatske promjene za predsjednika tog panela gospodina Nebojšu Rakićenovića, Crnogorca Austrijanac. Znači, Crnogorac po porijeklu, Austrijanac koji je dobitnik Nobelove nagrade za mir jer su klimatske promjene vezane i za aspekt međunarodne sigurnosti. On je bio u timu koji je dobio Nobelovu nagradu za mir. Upravo taj gospodin, koga smo mi prepoznali, lično ja sam ga predložila kao focal points za IPCC iz 2015. godine. Upravo taj gospodin je inostrani član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i nesporno ime u svijetu kada je u pitanju emisija iz energetskog sektora radi za Austrijsku JASU. Osim njega ima jako, jako puno slučajeva da su crnogorski tilmovi učestvovali, samo ću vam pomenuti, okviru Svjetske meteorološke organizacije postoji jako puno podtimova /prekid/ određene segmente. Ukoliko budem imala prilike nastaviću.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 11:58:30)

Sada riječ ima poslanik Strahinja Bulajić, neka se pripremi poslanik Zvonko Vuković, izvolite.

STRAHINJA BULAJIĆ (23.12.19 11:58:36)

Gospodine predsjedniče,

Prije nego što bilo kažem moram da saopštim da imam problem vezano za ovaj zakon jer se stav i razmišljanje o uzroku nastanka klimatskih promjena, moj stav, uveliko razlikuje od stava izrečeno od svih mojih poštovanih prethodnika. Pa bih Vas s tim u vezi zamolio i sa malo razumijevanja ako bude trebalo za prekoračenje vremena.

Dakle, stalno se govori o globalnom zagrijavanju i velikim klimatskim promjenama i to je tačno to se dešava. Dalje se kaže da je razlog efekat gasova staklene bašte zbog prevelike i nekontrolisane emisije ugljen dioksida, metana, hloroform ugljenika itd. Navodno krivci su najveće

industrijske zemlje i preveliko sagorijevanje fosilnih goriva. Nekim slučajem se bavim čitav život fosilnim gorivima. To sam i registrirao i doktorirao i sve i imam neka iskusstva vezano za tu oblast.

Dakle, ta naučna tvrdnja ima mnogo širu sliku koju obični građani uglavnom ne znaju, jer nemaju vremena ni adekvatnih znanja da bi se uopšte bavili time i shodno tome, donosili i nekakve zaključke.

Naime, postojeće klimatske promjene koje su potpuno nesporne i već se dešavaju samo su dio ukupnih promjena u energetskom polju i čitavoj heliosferi pa i na samom suncu. Sve to može da donese i promjene u magnetnom polju zemlje, a od toga od stanja u tom polju, dakle magnetnom polju, zavisi postojanje i način funkcionisanja čitavog živog svijeta na planeti. U narednih 100 godina kažu moji geolozi, biogeolozi, zoolozi, botaničari, u narednih 100 godina 30% poznatih postojećih životnih vrsta će nestati upravo zbog promjene magnetnog polja i magnetnih olova, a stvorice se neki novi životni oblici. Samo radi napomene molekularni biolozi su zabilježili da se identičan proces razmjene materija u živoj ćeliji odvija i u heliosferi. Na svakom nivou u univerzumu odigravaju se procesi koje pokreće isti princip stalnog stvaranja i samoodržanja. Godine, 1960. prije 59 godina, heliosfera na svom putu ka solarnom ateksu naišla je na homogenu materiju i energiju koja sadrži jone različitih elemenata koji su stvorili veliku količinu plazme ispred sunčevog sistem i dijelom se probila u sunčev sistem i sada živimo posljedice tog proboja.

Šta su posljedice još po čitav solarni sistem na svim planetama? Dakle, udvostručena je magnetna aktivnost na Jupiteru, na Veneri eksplozije, na Marsu mnoge promjene, tako da na tom istom magnetnom polju imamo to u našem najbližem komšiluku u takozvanoj atmosferi Mjeseca gomilanje natrijuma, a mi govorimo o izduvnim gasovima iz nekakvih polovnih automobila to blage veze nema sa vezom. Nova naučna istraživanja govore da vrijeme u kosmosu ne postoji, već se samo mijenjaju materijalne forme koje stvara energija, dakle, stvara. Poznata su četiri Teslina zakona stvaranja, koja nažalost naša djeca ne uče. Četvrti Teslin zakon kaže - iz energije se sve stvara, ne postaje nego se stvara i stvaranje je vječno. To je završna rečenica četvrtog Teslinog zakona.

Taj prodor energije u sunčev sistem unio je jednu vrstu materije koja je promijenila kvalitet čitavog tog prostora u smislu povećanja provodljivosti plazme, e zbog toga je došlo do određenih promjena koje su uočljive na svim planetama i da ne ponavljam prethodnu priču.

Dakle, taj ozloglašeni ...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:03:37)

Poslaniče Bulajiću, ja naravno dao bih Vam produženo vrijeme, ali pošto se javio poslanik Radulović za komentar on u porinicipu ne bi trebao da ima pravo da komentariše svog kolegu poslanika. Ja ću mu dati kratko od minut vremena, a onda ćete Vi time dobiti još tri minuta.

Poslaniče Raduloviću, izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 12:04:11)

Pošto je dio i mene ove analitike interakcija između omotača i vraćene sunačeve energije će su tačno registrovani CO₂ i CH₄ i azotni oksidi i da zbog te interakcije dolazi do vraćanja sunčeve energije ono što mi izučavamo na fakultetu i što smo redovni profesori kažemo da je to posljedica. Ja ne znam van toga što se dešava, ali znam nešto drugo. Da ovo što sam ja rekao kolega Bulajiću, da veze nema imaće strašne veze i Vi ćete osjetiti kao i svi građani Crne Gore, kad budemo plaćali i da li ćemo voziti kola kroz nekoliko godina. Ja to upozoravam i upozoravat ću do kraja. Pošto je ovo moja struka do staklenog omotača i znam tačno što se u analitici dešava i da nobelovci koji su to izučavali su u pravu. Ne znam što je, kako je da li gospod Bog osim gospoda Boga postoji nešto drugo gore u metafizici, fizici van toga, ja to ne znam. Znam da ćemo mi osjetiti ovo jer se nijesmo pridržavali i zato što će Evropska komisija u sljedećem periodu da izuzetno radi na tome. Nećete građani Crne Gore sa najboljim kolima koja su čak i na dizelu koje je velika prevara sa motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem oni ispuštaju najviše čađi i najviše CO₂, kad napravite ono da izduvate, nećete moći da ulazite u te gradove. Ja na to upozoravam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:05:12)

Hvala.

Poslanik Bulajić, izvolite.

STRAHINJA BULAJIĆ (23.12.19 12:06:27)

Rekao sam da to nema veze, nijesam to rekao naravno da ikoga omalovažim ili da oduzmem od značaja bilo kome u ovoj sali. Nesporna je naučna činjenica, nesporna je to ne može niko da ospori. Da je antropogeni ugljen dioksid, samo dio potpuno nevažan u odnosu na prirodni i ta priča da ljudi mijenjaju klimu sa stvaranjem ugljen dioksida iz nekakvih auta, traktora, štala nemam pojma, to ne pije vodu, to nema veze. To nema veze u tome smislu jer antropogeni ugljen dioksid je u odnosu na prirodni, to je smiješna priča, to je priča za vrtić, to nema veze.

Evo samo par podataka koji govore da CO₂ nije glavni krivac za globalnu promjenu temperature. Mi danas pričamo ovdje ja bih mogao kao geolog da pričam kako se pakuje CO₂ u geološke formacije, šta to znači, šta to može da prouzrokuje post festum, mogao bih da pričam o tome do doveče. Ali, ja imam problem sa polaznom premisom. Da li je CO₂ ključni agens za klimatske promjene. To je suština priče, a mi donosimo zakone, pakujemo CO₂.

Prvo, kroz geološku prošlost zemlje uočljivo je da CO₂ nije pratio temperaturne promjene, nepobitno. Iz bušotina ilandajsa, ilandajs je vječiti led na Grenlandu.

Drugo, temperatura je bivala viša ili niža, a udio ugljendioksida u atmosferi nije uvijek slijedio te promjene. Nesporno, takođe, materijalni dokaz iz bušotina.

Treće, rekao sam, možda nijesam, ali evo sada ću reći nijesam stigao prije prekidali ste me. Vodena para je najefikasniji gas staklene bašte. Kakav ugljendioksid, ugljendioksid ima molekularnu masu 44, vazduh ima 28, ugljendioksid kao teži pada dolje. Kako može nešto što je teže da ide uvis? O čemu pričate? Ne može, profo. /upadice/

Četvrto, uzorci zagrijavanja atmosfere ne slažu se sa onim što bi očekivali od gasova staklene bašte.

Peto, opet sada ponavljam antropogeni izvori CO₂ u poređenju sa prirodnim su zanemarljivi. Mnogo više se uprirode stvorile CO₂ nego što je čovjek u stanju da proizvede sa svom industrijom. Ljudi moji globalno je sve do sunca lokalno je do okeana, okeani se ponašaju kao kondezatori. Šta ja pričam ovdje, pa ovo je ne zna ovo je za peti osnovne /prekid/. To su osnovne premise, elementarne.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:09:37)

Hvala Vam.

Poslije ove interesantne razmjene mišljenja sada ima riječ Zvonko Vuković, a neka se pripremi posljednji diskutant Branka Bošnjak.

Izvolite.

ZVONKO VUKOVIĆ (23.12.19 12:09:48)

Hvala gospodine predsjedniče, uvažene kolegice i kolege, uvaženi predstavnici Vlade,

Evo nemamo ne samo politički koncenzus nego i u nauci što je dobro i to motiviše nova istraživanja. Ali, da krenemo od onoga što je dominantno mišljenje, makar danas u nauci o fenomenu globalnog otopljanja. Globalno otopljanje je jedan od najvećih problema današnjice 70-ih godina prošlog vijeka počeo se spominjati uticaj ljudi na klimu, a 80-ih je problem popularizovan i etabliran o njemu se sve češće govori u međunarodnoj zajednici, a i u javnosti.

Ujedinjene nacije su 1990. godini objavile svoj prvi izvještaj o klimatskim promjenama u kojem se potvrđuje ljudski faktor u globalnom zagrijavanju kao i u potencijalnoj opasnosti neobaziranja na ovaj problem. Uslijedila je okvirna Konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama donijeta u Rio de Ženeiru 1992. godine, koja u svom prvom stavu potvrđuje da su promjene klime na zemlji i njene negativne posljedice zajednička briga čovječanstva i ukazuje da su ljudske aktivnosti znatno povećale atmosfersku koncentraciju gasova koje pojačavaju prirodni efekat staklenika što će rezultirati prosječnim dodatnim zagrijavanjem zemljine površine, što može loše djelovati na prirodne eko sisteme i čovječanstvo.

Nakon ovoga donijet je protokol iz Kjota 1997. godine, te Pariska konferencije 2015. godine na kojoj je donijet Pariski sporazum sa idejom da stupi na snagu 30 dana nakon ratifikacije 55 stranaka Konvencije koji čine 55% emisije.

Problem zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena u našem zakonodavstvu se mogao regulisati kroz izmjene i dopune Zakona o životnoj sredini i Zakona o zaštiti vazduha ili donošenjem posebnog zakona što je i urađeno. Imajući u vidu kompleksnost i značaj ovog problema kako na nacionalnom tako i na globalnom nivou.

Napominjem da su globalna otopljanja kao posljedica klimatskih promjena i oštećenje ozonskog omotača komplementarni fenomeni i ne mogu se odvojeno posmatrati te ih ovaj zakon i tretira na taj način.

Zakon je usaglašen sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti životne sredine i klimatskih promjena poglavlje 27 pregovora, a inkorporira i odluke zaključke i preporuke međunarodnih konvencija, sporazuma i protokla koji je naša država potpisala i ratifikovala. On predstavlja osnovu za donošenje Strategije nisko karbonskog razvoja te Akcionog plana za njenu preracionalizaciju, a onda kroz monitoring izvještavanje i evaulaciju identifikovati benefite i nedostatke te se na osnovu toga i odrediti u budućem djelovanju. Zakon predviđa i plan prilagođavanja na klimatske promjene koji donosi Vlada i to na period od 10 godina.

Posebno su regulisane obaveze operatera stacionih postrojenja, operatera vazduhoplova kao i pravnih lica i preduzetnika koji stavljaju u promet ili iznajmljuju nova putnička vozila. Dakle, svih onih sredstava koja tokom svojih funkcionisanja dovode do emisije gasova sa efektom staklene bašte i zagađenja.

Geološko skladištenje CO₂ zabranjeno je na teritoriji Crne Gore. Prekogranični transport CO₂ radi skladištenja član 24, kao i pristup transportnoj mreži član 25 su dozvoljeni ukoliko za to postoje adekvatni tehnički uslovi. Ova dva člana kao i član 26 koji se odnosi na rješavanje sporova primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Zakono u posebnom odjeljku propisuje mjere koje za cilj imaju zaštitu ozonskog omotača kroz kontrolu ili zabranu proizvodnje stavljanje u promet upotrebe izvoza i uvoza supstanci koja oštećuju ozonski omotač kao i alternativnih supstanci. Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu njega inspekcijski nadzor kao i kaznene odredbe sastavni su dio Zakona.

Pomenuću i neke sporazume koji su doneseni, to je pomenuo sam Okvirna konvenciju Ujedinjenih nacija, potom Kjoto sporazum i Pariski sporazum svima njima se spočitava neefikasnost zato što je određeno penaliranje.

Što se tiče Pariskog sporazuma Crna Gora ga je potpisala 2016. godine, ratifikovala 2017. godine, interesantno je da su Sjedinjene Države pristupile Sporazumu, a ubrzo su ga i napustile sa obrazloženjem da snižava stopu razvoja ekonomije i da znači gubitak miliona radnih mjesta.

Ne manje važno ozonski omotač tu su postignuti dobri rezultati po pesimistima do 2060. godine, po optimistima do 2030. godine će biti potpuno obnovljen.

Na kraju, ne mogu da ne pomenem i ono što je dilema u nauci i dan danas je kontraverza to su neki ciklusi, odnosno jedna teorija koju je postavio matematičar Milanković još 20-ih godina prošlog vijeka tzv. Milankovićeva kriva. Potvrđuje se da su matematičari, odnosno da je matematika supstrat nauke da sve proističe /prekid/ poslanik Bulajić je imao na umu kada je govorio, a to znači da su se klimatske promjene dešavale i dešavaće se bez obzira na emisiju antropogenih gasova. Milanković je to dokazao, odnosno uspostavio tu teoriju koja je i dalje izaziva veliko zanimanje javnosti.

Hvala Vam.

Moći ćete da nastavite jer imate komentar. Hvala.

Poslanik Radulović se javio za komentar.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 12:15:14)

Prvo, oko Vaše konstatacije da je zabranjeno skladištenje u moru. To je zbog toga što more ima stepen zasićenja sa CO₂. To je prirodna pojava, to je ravnoteža koja je industrijalizacija po mjeri. To je suština svega. Industrijalizacija sječe šuma, pirinčana polja, pojma nemam čega što i kako, CO₂ ide gore ispitano je da ide gore zbog ekvivalenti. Ukoliko bi mi uzeli samo te težine onda je sigurno da bi tako bilo, ali postoji nešto u analitici koje je proizvod ide gore. Tako da kad ste trebali oko tehnologija, evo ovdje postoji 10 tehnologija, kako se mogu od čvrstoga, tečnoga do te rastvorljivosti ili kondenzata smanjiti taj CO₂. Ponavljam 100 puta da sigurno je nešto u staklenoj bašti izazvalo pomjeranje ravnoteže, industrijalizaciju i halapljivošću. Pluća smo makli, ovo što je Strahinja kaže, ta ravnoteža, tačno, slažemo se u tome i slažemo se do staklene bašte. Ja gore nisam izučavao i ne mogu ništa da tvrdim, ali ovo sigurno smo izučavali. Mi smo pomjerali ravnotežu sa svojom ishranom koja je duga i sa industrijalizacijom. Svako će da utiče na određeni način. Ja kažem da je Evropska komisija se zaklela da će CO₂ da bude u Evropskoj uniji nula, nulta tačka kao primjer i da će svako plaćati. Pa, on uticao 001% kao Crna Gora ili uticao kao Amerika 20 - 30% ili Kina još više ili Japan dosta visoko. Tako da priča ima dva kraja.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:17:48)

Hvala Vam.

Poslaniče Vuković, izvolite.

ZVONKO VUKOVIĆ (23.12.19 12:17:52)

Hvala predsjedniče.

Naravno govorio sam da je geološko skladištenje CO₂ zabranjeno u Crnoj Gori, a pristup transportu je odobren, ali u momentu kada mi postanemo članica Evropske unije.

Vezano za Milankovića, kojeg sam pomenuo, nisam time htio da kažem da se sa ovom teorijom objašnjavaju klimatske promjene, ali da se mora svakako uzeti u obzir jer on objašnjava sva ona dešavanja, po matematičkom modelu, koja se u našem univerzumu gdje zemlja nema kružni oblik, gdje ima elipsast oblik, gdje se zemlja kreće u odnosu na svoje dvije osovine gdje su uticaji, dešavanja na suncu, uticaji gravitacije Marsa i Jupitera, kao velikih nebeskih tijela, takođe nešto što je doprinos promjenama koje se ciklično dešavaju poslije određenih nekoliko desetina hiljada godina na zemlji.

Prirodna emisija CO₂, profesore, prirodna emisija iz vulkana i iz velikih požara ona je uvijek bila, ali ona je akutna ili subkutna, ona je kratkotrajna. Ne može se, dakle, zanemariti uticaj antropogeni na klimu, ali imamo tu jedan drugi problem i tu se evoluirala. Znači, imamo kada govorimo o ozonskom omotaču imamo dvije vrste ozona. Dakle, onaj koji je u stratosferi, koji štiti zemlju na neki način selektivnim propuštanjem uv spektra. Vi znate da uv spektar može vrlo negativno, smatra se da je to jonizujuće zračenje. Znači, remeti strukturu molekula, dovodi do genetskih malformacija, do remećanja DNK-a strukture, dovodi do direktnih opekotina, pojave karcinoma kože itd. Ali imate i CO₂ u troposferi koji je loš, koji je osnova smoga, koji je osnova zagađenja, koji formira sitne čestice sa vodenom parom i sa drugim emisionim gasovima iz industrije i saobraćaja koji negativno djeluje i na klimu i na poljoprivrednu proizvodnju i na ljudsko zdravlje. Imate, takođe, freone i halone, odnosno njihove alternativne supstance koje su ih zamijenile u industriji rashladnih uređaja gdje se ispostavilo da su te alternativne supstance pojačale efekat staklene bašte. Znači, jedan vrlo, vrlo kompleksan problem. Štitite ozonski omotač, ali ne znajući

do određenog momenta vi pojačavate efekte staklene bašte.

Hoću da kažem ono što je dilema u nauci, postoji antropogeni uticaj koji može ubrzati klimatske promjene i svakako ako ništa drugo svi ovi protokoli, sporazumi su bitni jer složićemo se da svi izduvni gasovi, svi produkti sagorijevanja koji su nastali ubrzanom industrijalizacijom nisu pokazali dobar uticaj na ljudsko zdravlje i na eko sisteme. Nezavisno od toga da li oni ubrzavaju ili u kojoj mjeri utiču na klimatske promjene dobro se pridržavati kvalitetnog sporazuma i na taj način poboljšati atmosferu koju udišemo i u kojoj živimo.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:20:54)

Hvala Vam.

Komentar na Vaše izlaganje imao je i poslanik Strahinja Bulajić.

Izvolite.

STRAHINJA BULAJIĆ (23.12.19 12:21:03)

Ja bih samo da se nadovežem i da se usaglasim prvo sa pričom oko Milutina Milankovića. Pripadnik velike srpske trijade, naučne, Milutin Milanković je sve to perfektno objasnio u svom monumentalnom Kanonu osunčavanja i to je tamo potpuno jasno i precizno i ne znam zašto uopšte danas pričamo o tome kad je to čovjek davno postavio. Negdje 50-ih, odnosno ranijih godina. On je umro 1956. godine čini mi se. Dakle, mi danas pričamo priču koju je on postavio i koja dobija na težini svakim danom, svakom godinom ubuduće. Samo još par stvari.

Govorili ste o ciklusima Sunca. Tačno, Sunce ima svoje 11-godišnje cikluse i astronomi kažu da smo mi negdje prošle godine ušli u solarni minimum i to se očituje nema pjega na Suncu. Nema, od prošle godine pjega na Suncu nema. Da li će ih biti za 10 godina videćemo, ali sad ih nema.

Svako globalno zatopljenje, kolega, završava se globalnim zahlađenjem i to je Milanković nedvosmisleno pokazao. Posljednje globalno zahlađenje ledeno doba bilo je tzv. virn II prije nekih deset i po, jedanaest hiljada godina i te tragove danas nalazimo svuda do linije zaglečerivanja.

Četvrto magnetni polovi se pomjeraju ogromnom brzinom. Za posljednjih 120 godina pomjerali su se više nego za posljednjih 400 i to nosi reperkusije koje nosi, a mi pričamo o CO2 kako ćemo ga pakovati u neke sedimente, u neke metarmofite, u neke ne znam ni ja šta već. Mogu da pričam o tome, to je moja profesija, ali ne mogu sramota me je pričam o tome kad znam šta je stvarni uzrok klimatskih promjena.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:23:02)

Hvala Vam.

Poslanik Vuković, izvolite.

ZVONKO VUKOVIĆ (23.12.19 12:23:08)

Izlažem se određenom riziku pošto to nije moja struka, a Vaša jeste. Nisam shvatio da postoji bilo kakvo neslaganje suštinsko, ali ću ovo iskoristiti da kažem, da i pored toga što je Milanković objasnio to u svom kapitalnom djelu i mislim da je to uradio kao zarobljenik u zarobljeništvu je radio na toj teoriji jer matematičari ne trebaju mnogo veliki uslovi, treba samo da čovjek ima mozak i da zna da razmišlja logički. Ne smijemo minimizirati ni antropogeni uticaj, moramo ga uzeti u obzir. Slažem se međutim moramo ga uzeti u obzir ako ni zbog čega drugog, a to zbog toga da bismo poboljšali vazduh koji dišemo jer ne znam za jedan izduvni gas ili produkt sagorijevanja koji blagotvorno utiče na ljudsko zdravlje. Pa, možda i ako je tema promašena i ako je uzrok ili razlog promašen efekat mora biti pozitivan. Znači, uzdržavanje od prevelike emisije

štetnih gasova, gasova sagorijevanja u svakom slučaju može popraviti i atmosferu, može popraviti i uslove života, može popraviti i poljoprivredu, može popraviti i eko sisteme i u krajnjoj liniji kao što smo bili zabrinuti zbog ozonskih rupa, tako ćemo i na ovaj način poštujući konvencije, poštujući standarde. Uostalom i ono što je prof. Ivanović rekao i prof. Radulović uvoz vozila koje nemaju, ne ispunjavaju normu izduvnih gasova euro 6, euro 7 i kroz sve te protokole mi ćemo popraviti jedan ambijent u koji živimo, a naučnici nek i dalje vode raspravu o tome šta nam je činiti. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:24:59)

Hvala vam, interesanta rasprava.

Poslanica Branka Bošnjak nije tu, time smo završili raspravu i pitam da li želi predlađač završnu riječ. Želi. Izvolite.

EŠEF HUSIĆ (23.12.19 12:25:14)

Uvažene dame i gospodo, zaista želim da se lično svima vama zahvalim na vrlo korisnim diskusijama, na diskusijama koje sigurno imaju za cilj da svi dođemo do problema koji je evidentan. Ja govorim o onome što je naučni izvještaj objavljen u okviru aktivnosti IPCC- a to je dakle, Međunarodni panel o klimatskim promjenama koji je između ostalog recimo jedan detalj ukazao. U jediničnoj količini molarne strukture zraka vazduha u predindustrijskom periodu bilo je 280 jedinica CO₂. Izvještaj iz aprila mjeseca 2019. godine govori da je to učešće CO₂ u jediničnoj strukturi porastao na 407 jedinica molekularne strukture CO₂. Dakle, radi se o tijelu interdisciplinarnog karaktera i značaja i on je nesumnjivo ukazao na put problema klimatskih promjena.

Slažem se sa uvažanim gospodinom Bulajićem, najveći efekat klimatskih promjena ima vodena para. To je notorna činjenica, ali na vodenu paru i emisiju vodene pare ne može čovjek da utiče, to je jednostavno aktivnost, solarna aktivnost direktno na velike morske površine, vodene površine ima uticaj isparavanje vode i na to čovjek jednostavno ne može uticati. Međutim, može uticati na ono što je sam generirao stvarajući neravnotežu između uklopljenog CO₂ u dominantno fosilnim gorivima i onoga što je oslobodio antropogenim aktivnostima na način što je sagorijevajući prije svega u ugalj emitovao značajne količine, oslobodio značajne količine CO₂ u raznoraznim jedinjenjima i molekularnim strukturama. Kao posljedicu imamo da je došlo do taloženja CO₂ u stratosferi do pojave činjenice da se usljed prirodne svjetlosti koja ima optičku ultravioletnu i infracrvenu dimenziju onaj infacrveni zrak koji dođe do površine zemlje odbija se, nema hlađenja površine zemlje, dolazi do sloja stratosfere gdje se deponuje CO₂ i vodena para i ostali gasovi i ti se dakle, zraci ili ti energetska komponenta svjetlosti se vraća na površinu i to je tzv. efekat staklene bašte. Čovjek je generirao to.

Ja se slažem i ovo što vi govorite o Milankovićevim ciklusima koji su determinisani u 12.000 godina, koji se prije svega odnose na promjenu ose zemljišta, ose rotacije Zemlje i promjene magnetnog polja. Takođe, sigurno nisam ja taj koji mogu cijeniti to, ali me interesovala ta oblast, ali to je jednostavno na šta čovjek ne može uticati. Na šta čovjek može uticati je emisija CO₂ i stvaranja održive ekonomije, odnosno održivih ljudskih ukupnih aktivnosti koje imaju za cilj da se što manje emisije CO₂ dešavaju.

Na kraju ću još samo kazati. Kad se govori o nultnim emisijama onda se ne misli na to da nema uopšte emisija nego da se emisije potiru sa biološkim procesom fotosinteze koja se dešava u biljkama, u šumama koje potiru, slažem se profesore, tu se ne smije dolaziti do sječe šuma, ta se ravnoteža mora i s te strane, ja se potpuno sa vama slažem, mora se uspostaviti. U prvom redu, Podgorica recimo s obzorom na klimatske uslove mora se hitno pristupiti sadnji drveća koji je kao uslov borbe sa velikim zagrijavanjem šireg područje Podgorice usljed upravo problema klimatskih promjena. Zaista široka je priča. Ja se neću više javljati uvaženi kolega Tomić će na kraju..

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:29:27)

Ja sam Vama dao završnu riječ, prema tome privedite kraju.

EŠEF HUSIĆ (23.12.19 12:29:36)

Evo onda ja ću još dvije rečenice i time završiti.

Dakle, ja se zaista zahvaljujem svima. Mi smo zaista veliki napor napravili, mi ne kažemo da smo sa ovim donijeli konačno slovo po pitanju ove problematike, ali znam sigurno da smo na dobrom putu iako mi nismo zemlja, mi smo statistička greška praktično, kad su u pitanju emisije gasova sa efektom staklene bašte. Znam sigurno da mi nećemo imati problema sa onim što je naša razvojna komponenta, što je naš održivi razvoj, jer mi imamo ogromne pomore u šumarstvu i biće još veće s obzirom na ono što će biti obaveza uključivanja Crne Gore u program UN dakle, okvirne Konvencije /prekid/ plus program koji će govoriti o sistemu i načinu korišćenja šuma i šumskih resursa. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 12:30:25)

Hvala Vam.

Poštovane kolege, konstatujem da smo završili pretres po ovoj tački dnevnog reda i izjasnićemo se naknadno. Zahvaljujem, predstavnicima Vlade i sada prelazimo na raspravu o **Predlogu zakona o zaštiti morske sredine.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Zoran Tomić sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ešef Husić generalni direktor Direktorata za klimatske promjene i mediteranske poslove.

Izvestioci Odbora su Andrija Popović Zakonodavnog odbora i Petar Ivanović Odbora za turizam, poljoprivredu i ekologiju i prostorno planiranje.

Otvaram pretres.

Želi li predstavnik Vlade? Želi. Izvolite.

EŠEF HUSIĆ (23.12.19 12:31:00)

Uvaženi predsjedniče, dame i gospodo poslanice i poslanici,

Ja ću nastojati zaista da budem kratak.

Ovo je jedan zakon koji dolazi iz segmenta životne sredine u tom smislu želim najkraće vam se obratiti sa ovim sadržajem.

Obalno područje Crne Gore spada u najvredniji nacionalni resurs. Karakteriše ga visok razvojni potencijal koji ima suštinski značaj za razvoj crnogorskog društva. Međutim, karakterišu ga i kompleksni odnosi između čovjeka, čovjekovih aktivnosti i prirodnog okruženja koji često kao posljedicu imaju izrađeni pritisak na prirodne resurse. Budući da je pristupanje Evropskoj uniji strateški prioritet Crne Gore od značaja je da EU politika koja se odnosi na morsko i obalno područje podrazumijeva obezbjeđivanje zdrave i stabilne životne sredine, ali i zaštitu prirodnih resursa kao osnova za dugoročno planiranje i sprovođenje razvojnih aktivnosti.

Posmatrano na regionalnom i globalnom nivou zaštita morske sredine je od posebnog značaja i jedan je od ciljeva održivog razvoja do 2030. godine koji su definisani agendom Ujedinjenih nacija koji Crna Gora ima agende 20/30. Donošenje Zakona o zaštiti morske sredine ima za cilj stvaranje adekvatnog, zakonskog mehanizma za ostvarivanje dobrog i održivog stanja morske sredine. To prije svega podrazumijeva utvrđivanje ciljeva zaštita morske sredine, odnosno ostvarivanja dobrog i održivog stanja morske sredine kao i definisanje polazne osnove i mjerila za izradu, razvoj, primjenu i praćenje primjene Strategije za zaštitu morske sredine.

Zakonom o životnoj sredini koji usvaja ovaj Parlament i objavljenom u "Službenom listu broj 52/16" je okvirno i djelimično uređeno pitanje donošenja Strategije zaštite morske sredine, ali se ukazala potreba donošenja posebnog zakona koji će na adekvatan način urediti sistem u Crnoj Gori i na taj način ostvariti preduslove za usklađivanje sa evropskom praksom u ovoj oblasti.

Istovremeno zakonom se regulišu i uspostava međusektorske saradnje u oblasti zaštita morske sredine, a stvaraju se i uslovi za opšte djelovanje na način da preduzete mjere u zaštiti morske sredine budu koordinirane i usaglašene na nivou morskih podregiona, odnosno regiona.

U cilju postepene harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa legistivom Evropske unije u oblasti zaštita morske sredine kako bi se ispunili prioriteti u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja i Nacionalne strategije za transpoziciju i implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u poglavlju 27 zaštita životne sredine i klimatske promjene sa akcionim planom za period 2016-2020. godine ovaj zakon predstavlja završnu mjeru zatvaranje ovog poglavlja kojim će se obezbijediti potrebni uslovi za primjenu standarda koji se primjenjuju u EU u oblasti zaštita morske sredine. Ovim zakonom stvaraju se mehanizmi za adekvatnu transpoziciju i primjenu direktive 2008/56 evropskog Parlamenta i Vijeća Evrope od 17. juna 2008. godine, direktive 2017/145 evropskog Parlamenta i Vijeća. Direktive, odnosno Odluke Komije br. 2017/848 kojima se utvrđuju kriterijumi i metodološki standardi za dobro ekološko stanje morskih voda, kao i specifikacija standardizovanih metoda za praćenje i procjenu stanja morske sredine. To su tzv. marinske direktive.

Na kraju, Predlogom zakona su utvrđeni nadležni organi za zaštitu morske sredine i to organi državne uprave nadležni za ribarstvo i upravljanje vodama, zaštita mora od zagađenja, plovila, sigurnosti plovidbe i pomorskog saobraćaja, zaštitu i spašavanje, zaštitu zdravlja, zaštitu kulturne baštine, istraživanje i proizvodnja ugljovodonika i poslove odbrane. Zakonom je predviđeno uspostavljanje međusektorske saradnje, odnosno da se radi praćenja i unapređenja praćenja morske sredine obrazuje koordinaciono tijelo za zaštitu morske sredine koje daje mišljenje na prijedlog strategije i njenih sastavnih djelova da je prijedlog od značaja za unapređenje zaštite morske sredine i razmatra izvještaj o sprovođenju programa mjera i programa monitoringa, morskog eko sistema za ostvarivanje, odnosno održavanje dobrog ekološkog stanja morske sredine. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 12:35:46)

Zahvaljujem, generalni direktore Husiću, na dopunskom obrazloženju.

Pitam izvjestioce odbora da li žele riječ? Da.

Izvjestilac Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, kolega Ivanović. Izvolite.

PETAR IVANOVIĆ (23.12.19 12:36:06)

Hvala vam, uvaženi predsjedavajući.

Ako se slažete da spojim izvještaj i diskusiju radi racionalizacije.

U nedavno objavljenom Izvještaju Ujedinjenih nacija, ugledni britanski naučnik Robert Vordson kazao je ugrožavamo same osnove naše privrede, naš opstanak, bezbjednost hrane, kao i naše zdravlje i kvalitet života u cijelom svijetu. Prema njegovim riječima, 75% kopnene životne sredine ugroženo je krčenjem šuma, intenzivnom poljoprivredom, rastućom organizacijom i rudnicima. Ljudskim aktivnostima ugroženo je 66% morske sredine.

Zato, na samom početku svoje diskusije želim da skrenem pažnju da predloženi Zakon o zaštiti morske sredine neće ništa bitno promijeniti ako svi zajedno ne počnemo da mijenjamo navike, naš odnos prema prirodi i način našeg razmišljanja. Stičem utisak da smo poslednjih dana bili isuviše okupirani nekim drugim pitanjima zbog kojih jednostavno ne primjećujemo promjene oko nas koje će, nastavi li se da se ubrzano odvijaju, učiniti gotovo smiješnim brojna neslaganja u našem društvu jer ćemo se kao društvo boriti samo za opstanak.

Prije 21 godinu umro je Žak Kusto veliki ekolog, naučnik, okeanograf, pronalazač i avanturista. Njegova brojna istraživanja mora i okeana mnoge su ostavila bez daha. Njegova inventivnost promijenila je granice naših mogućnosti. Kusto je doprinio razumijevanju mora i okeana više nego bilo ko prije njega ranije. Sva brojna istraživanja prikazao je i kroz televizijske serije, dokumentarne filmove od kojih su dva dobili nagradu oskara. Žao mi je što ljudi poput

Kustoa nijesu imali veći uticaj na donošenje zakona i propisa jer bi možda morska sredina bila bolje očuvana. Žao mi je što ljudi poput Kustoa ne sjede u situacijama Evropske unije koje se bave ovim pitanjem jer bi bili mnogo više fokusirani na proizvodnju konkretnih mjera kako da spasimo morsku sredinu umjesto na proizvodnju papira koji samo služe opisivanju problema. Da se vratim istraživanjima rezultata Ujedinjenih nacija.

U odnosu na 1980. godinu tri četvrtine kopnenog okruženja i oko 66% morskog okruženja značajno je izmijenjeno ljudskim postupcima. Više od trećine svjetske kopnene površine i gotovo 75% slatkovodnih resursa danas je usmjereno na ratarstvo i stočarstvo. U 2015. godini prelom morske ribe obuhvatio je 33% zaliha, 60% se odnosilo na maksimalnu granicu izlova, a svega 7% ostvareno je na nivou nižem od granice održivosti. Nastavili se prelom morske ribe nije teško zamisliti kakva je perspektiva stanja morske sredine. Zagađivanje plastike deset puta se povećalo od 1980. godine. Između 300 i 400 miliona teških metala, rastvarača toksičnog mulja i drugog otpada iz industrijskih postrojenja godišnje izbacuje se u vode, a .. globalne eko sisteme stvorile su više od 400 mrtvih zona u okeanu čija je ukupna površina preko dvije stotine četrdeset pet hiljada kilometara kvadratnih, što predstavlja površinu veću od Velike Britanije.

Da li uopšte primjećujemo koliko smo se otuđili od prirode i da li razumijemo koliko je (Prekid) uložiti ogroman trud i napor na jačanje svijesti svih građana, kakve posledice proizvode pojedinci svojim nemarnim odnosom prema prirodi. Krivolov, prelom morske ribe, upotreba dinamita i struje i izlov prstaca više nijesu rijetke pojave u Crnoj Gori. Posledice ovog bezumlja pripadaju svim građanima Crne Gore. Za stanje morske sredine vjerovatno najveći interes imaju ribari. Da bi se održala ova časna profesija, da bi ribari od Ulcinja preko Bara, Budve, Tivta, Kotora pa sve do Herceg Novog koji decenijama izdržavaju svoje porodice baveći se ovim teškim i časnim poslom uopšte mogli opstati, potrebno je sprovesti mnogo rigoroznije mjere prema onima koji uništavaju eko sistem.

Predloženi zakon posledica je preuzete obaveze da postepeno harmonizujemo nacionalno zakonodavstvo s legislativom Evropske unije. Predlagač zakona želi da stvori osnovu za izradu, primjenu i praćenje strategije zaštite morske sredine, zatim za uspostavljanje međusektorske saradnje u oblasti zaštite morske sredine i usaglašavanje mjera i akcija na nivou podregiona i regiona. Za sve navedeno koristiće se Okvirna direktiva o morskoj strategiji 2008/56 MSFD.

Tokom rasprave na Odboru posebnu pažnju posvetili smo izradi planiranih dokumenata zaštite morske sredine. Članom 6 definisana je strategija zaštite. Ona se sastoji od početne procjene stanja morske sredine, karakteristika dobrog ekološkog stanja s kriterijumima i metodološkim standardima za određivanje dobrog ekološkog stanja, ciljeva i indikatora za ostvarivanje i održavanje dobrog ekološkog stanja, programa monitoringa i programa mjera. Prvobitno preloženi rokovi za izradu navedenih dokumenata obuhvatali su period od pet godina. Članovi Odbora bili su mišljenja da je to dug period i predložili, a predlagač prihvatio njegovo skraćivanje. Takođe, kako je Predlogom zakona predviđeno osnivanje koordinacionog tijela cijenili smo da je u isto potrebno uključiti i predstavnike lokalnih samouprava priobalnog dijela Crne Gore kako bi implementacija pojedinih mjera iz programa imala bolje efekte. Ovu izmjenu predlagač je prihvatio. Predstavnici opozicionih partija nijesu učestvovali u radu Odbora. Takođe, interes za ovu temu nijesu iskazali ni predstavnici civilnog sektora. Svjesni preuzetih međunarodnih obaveza, predstavnici Demokratske partije socijalista podržaće predloženi zakon. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALAČI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 12:41:16)

Hvala, poslaniče Ivanoviću.

Sledeći je poslanik Branko Radulović, a neka se pripremi poslanica Marija Maja Čatović.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 12:41:29)

Hvala, potpredsjedniče.

Molio bih pošto sam jedini iz Kluba da budete tolerantni zato što ću pričati krajnje stručno.

Kolega Ivanoviću, ako ne prisustvuje opozicija i nevladin sektor možda ima vaše krivice.

Veliki sam zaljubljenik vode, mora i ekologije. Ne znam da li je to blizina Morače ili zato što sam rak, neko kaže rak i zato ne mogu bez vode i bez plivanja.

Oko prstaca. Pobio sam se prije tri godine, dobro je što me neko nije slikao, s jednim koji su ih vadili onim pneumatskim bocama, po dva sata su bili dolje lomeći stijene od ploča pa preko svjetionika do one male prelijepe crkve Svetog Nikole. Sto godina treba, čini mi se, da se obnove one. Pođite u susjedni restoran pa ćete ih vidjeti. Između toga tražio sam da dođe inspekcija, niđe nikoga. Prebacivali su me mobilnim ovamo onako i onda sam zasukao rukave. Ti se više nijesu, dvojica su bili, pojavljivali na to mjesto, ali sigurno su pošli na neko drugo mjesto. De je ta druga inspekcija pa da sede i kaže dajte mi tanjir prstaca pošto oni ne mogu da budu vještački obnovljivi.

Gospodo predlagači, strašno vam zamjeram zbog svega što se tiče ekologije. Znajući dobro da će poglavlje 21 biti izuzetno teško, izuzetno zahtjevno, i tu jedino možemo da pregovaramo, sve ostalo kada su u pitanju Aki, uredbe i primjena može da se toleriše. Tu mora tačno da se kaže do kada i što će se od komunalnog otpada pa sve dalje do Jadranskog mora. Čini mi se da Hrvatska ima pojedine uredbe da sprovede još dvije, tri godine dana, što znači da je vrlo kompleksno. Znajući to, ali opet znajući da neću biti razumljiv do kraja ... 17.11.2014. godine kao potpredsjednik Skupštine inicirao Predlog rezolucije o životnoj sredini i, za ime čuda, jednoglasno je prihvaćen s nekim uredbama. Prethodni ministar koji je dao ostavku, podržavao sam ga u mnogim stvarima i zborio da treba da se promijeni to ministarstvo u ministarstvo za turizam i ministarstvo za građevinarstvo i ekologiju može da se prihvati, on je rekao da ste kada ste pregovali dosta iz ovoga uzeli, ali vrlo malo ili ništa nijeste primijenili. Sramota me je kada gledam pošto stalno gledam i sva u okruženju i more Hrvatske, kada vidim pojedina ostrva i ono ogromno smeće, prazna plastična boca, neka firma crnogorska. Svakog ljeta zovem inspekciju, one fekalije koje idu od Porto Novog, od Porto Bay koje svako poslepodne u talasima ona struja koja nosi s otvorenog mora pa pokraj svetionika, pokraj Ploča, Trsteno i Jaza pa se sva sliva u budvanski akvatorijum, da neko reaguje. Ne mogu dobiti nikoga iz te inspekcije, nikoga iz Ministarstva, a to svaki dan vidim. Da ste barem jedan dio, gledajući ovdje u zakonodavstvu, pogledajte koliko ima zakona koji se ... za bazični Zakon o zaštiti životne sredine, pogledajte koliko ima uredbi, pogledajte koliko ima raznih odluka, sijaset, četiri strane, informacija, pravilnika, broj ljudi od vašeg ministarstva, od inspekcije, od Agencije, od opština. Neka mi kaže kolegunica Čatović šta je napravljeno s brojnim septičkim jamama. Zašto ste prihvatili da investitor ovo za šta se zalaže kolega Ivanović, tačno i treba dati što više uslova da investitori iz svijeta s čvrstim novcem dođu i naprave pojedina crnogorska primorska sela ili male fenomenalne gradiće. Mi moramo da damo infrastrukturu. Mi moramo da im odvedemo fekalne vode i atmosfersku vodu ... cijev treba da ide na otvoreno more uz prečišćenu vodu, mislim da je tako nekako bilo. Ništa od toga nema.

Mi danas srkamo one bljuvoštine i dalje se prlja Jadransko more koje je izuzetno malo, koje nema veliku protočnost i koje sada ima veliku koncentraciju jahti koje zimuju tu zato što je more toplo i zato što je sigurno, za razliku od drugih stvari. Mi se na to nismo spremili. Neće biti naš trošak zato što nismo imali inspekciju, zato što tužilaštvo nije, a ima tačno dio norme zakona koji kaže ukoliko zagađujete životnu sredinu. I to hoću da vas pitam što je s gritom, što je sa septičkim jamama, što je s kanalizacijom ... da se ne baca u more sve ono. Što je s kontrolom brodova i jahti, koliki je broj inspektora, što je s akcionim planom? Da li će to koštati tri milijarde? Vaše ulcinjsko more je takvo, i ono što se ekolozi bore, i vi to treba da postavite. Što je sa Porto ...

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 12:49:31)

Kolegunica Maja Čatović.

MARIJA ČATOVIĆ (23.12.19 12:49:38)

Da odgovorim kolegi Branku Raduloviću.

Kada sam bila predsjednik Opštine mi smo počeli s kanizacionim sistemom da bismo zaštitili Kotorsko - risanski zaliv i 27 km napravili fabriku otpadnih voda u Radovićima koja treba,

da ne govorim sada dalje, da se još usavrši jer treba da se razmišlja o onoj masi koja ostaje. Uglavnom, počeli smo time da bi more bilo čisto i da bi zaliv posebno bio čist. To je vidno i građani kažu da je vidno da je zaliv do Prčanja čistiji nego što je bio nekad spajanjem na kanalizacioni sistem.

Poštovani predsjedavajući, kolege i kolegice, predstavnici Ministarstva, uvaženi građani,

Pred nama je danas Predlog zakona o zaštiti morske sredine. Moje izlaganje bih počela jednim citatom Iva Andrića iz knjige Priče o moru - Izlazak jednog plemena na more je početak njegove prave istorije, njegov ulazak u carstvo većih izgleda i boljih mogućnosti. More je uvijek kroz vjekove bilo izvor bogatstva, moći, ugleda i razvoja svih pomorskih država i naroda. Ono predstavlja izuzetno vrijedan resurs svake države koja ga posjeduje. Od mora su ljudi tih država živjeli, hranili sebe i svoje porodice kroz vjekove. Zbog te činjenice politika zaštite mora, mora da bude osnov dugoročnog očuvanja tog resursa u sklopu zaštite životne sredine uopšte.

Donošenjem Zakona o zaštiti morske sredine stvara se adekvatan mehanizam za ostvarenje dobrog i održivog stanja morske oblasti. Zakonom o životnoj sredini je djelimično uređeno pitanje donošenja strategije zaštite morske sredine, ali s obzirom da to nije bilo dovoljno jer sve intenzivniji razvoj obalnog područja kao i pomorskog saobraćaja uslovlili su potrebu za donošenjem posebnog zakona koji će na adekvatan način urediti pitanje morske sredine u Crnoj Gori i stvoriti preduslov za usklađivanje ove oblasti s evropskom praksom. Zakonom se stvaraju uslovi za opšte djelovanje na način da preduzete mjere zaštite morske sredine budu koordinirane i usaglašene na nivou morskih podregiona, odnosno regiona.

Članom 19 Predloga zakona definiše se regionalna saradnja kao segment od posebnog značaja za saradnju i koordinaciju država članica Evropske unije i država potpisnica Barselonske konvencije o zaštiti morske sredine i priobalnog područja Sredozemlja, kao i primjene Strategije za zaštitu morske sredine u podregionu Jadranskog mora.

Dosadašnji rezultati i aktivnosti sprovedene u Crnoj Gori temelje se na aktivnom učešću naše države u radu podregionalnog i regionalnog nivoa u okviru sprovođenja Barselonske konvencije. Predlogom zakona su definisani i drugi nadležni organi za zaštitu morske sredine. Donošenje zakona je od izuzetne važnosti za očuvanje morske sredine od nekontrolisanog bacanja raznovrsnog komunalnog otpada, odnosno smeća, kanalizacionih ispusta i mnogih drugih zagađivača.

U skladu sa svim navedenim, zakonom je predviđen i program monitoringa morske sredine morskog ekosistema i obalnog područja na osnovu početne procjene stanja. Izuzetno je važno nakon toga prići čišćenju morskog dna od raznovrsnog komunalnog otpada, spriječiti nekontrolisano izlivanje kanalizacionih sistema, kao i nagomilanog riječnog nanosa pijeska koje je podizanjem nivoa podmorja često pored klimatskih nepogoda uzrokuje velike poplave u primorskom dijelu Crne Gore. Ovo je vrlo skup i dug put do ostvarivanja cilja zacrtanog ovim zakonom, ali neophodan za održavanje zdrave morske sredine i očuvanje eko sistema mora. Ovaj zakon je izuzetno važan za život građana Crne Gore, te stvaranju pretpostavki za zatvaranje poglavlja 27. U skladu s navedenim, moje kolege i ja podržaćemo donošenje istog. Hvala na pažnji.

PREDSJEDAVALJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 12:54:16)

Hvala, poslanice Ćatović.

Sledeća je poslanica Đurašković, ali javlja se za komentar kolega Radulović.

BRANKO RADULOVIĆ (23.12.19 12:54:25)

Hvala, potpredsjedniče.

Prvo bih vam sugerirao da ako možete poslije ove tačke prekinete, svi moramo na razne odbore. Neki su mnogo važniji odbori tako da za tri, pet minuta moramo da idemo. Vidite sami. Kolegice Ćatović, ne zato što nego jedino vas mogu da pohvalim. Tačno, kad sam pripremao ovu rezoluciju znao sam da vi jedini tamo pravite cijevi i da ste imali dosta problema sa pojedinim

građanima, čak što više i to znam da ste to prevalizirali zato što pojedini iako su bili tri metra od mora nisu htjeli da se priključe na cijev nego su to direktno ispuštili u Bokokotorski zaliv gdje je veoma mala propustljivost i tečenje vode. Tačno bio sam i ljetos nekoliko dana u jednom mjestu i vidio sam da je čistija voda, ali i ovo ću da vam kažem. Ukoliko nemadnemo kvalitetno premošćavanje sa jedne strane na drugu Bokokotorskog zaliva sa ovom brzom cestom tada i tu propustljivost vode možemo smanjiti. Kamo sreće da su svi ostali, od onoga predsjednika Tivta, Herceg Novoga pa svi tjeraj do Ulcinja, napravili što ste i vi napravili. Mnogo bi čistija bila voda u Jadranskom moru i ne bi se stidjeli od plastičnih boca pa ne znam čega sve i čega sve.

Gospodo iz Ministarstva, nije važan ovaj zakon, treba da zasučete rukave i da sprovedete veliku akciju unutar Crne Gore i Crne Gore sa susjedima kako bi sačuvali Jadransko more da bude do kraja, ne do kraja nego dok se sanira, a Bokokotorski zaliv da bude suza Jadrana. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 12:56:45)

Hvala, poslaniče Raduloviću.
Komentar nema koleginya Čatović.
Izvolite, generalni direktore Husić.

EŠEF HUSIĆ (23.12.19 12:57:05)

Uvaženi profesore Raduloviću, ja se apsolutno slažem sa vama. Mi smo na ovom putu započeli aktivnosti u dijelu onoga što znači obaveze u okviru 5527 gdje imamo ... od milijardu i sedamsto miliona dolara po nekim proračunima koji znače zatvaranje tog poglavlja i rešavanja između ostalog i ovih problema. Prije svega zbog ove zadnje rečenice sam se javio, s obzirom da uvažavam vaše obaveze naredne, a to je kad kažete da moramo imati saradnju sa drugim zemljama. U tom smislu želim da vas informišem da upravo bilateralni sporazum sa Albanijom koga finansira GEF adriatic, odnosno program se zove GEF adriatic, a finansira ga globalni Fond za životnu sredinu GEF, projekat je vrijedan milion i osamsto hiljada dolara u prvoj fazi za Crnu Goru. Druga faza ide za Albaniju koja ide u pravcu toga da će kompletno projekat u 3D formatu mapirati teritorijalne vode države Crne Gore u prvoj fazi koje će obuhvatiti sve ono što sadrži deset elemenata zaštite mora i mjera od zaštite biodiverziteta, invazivne vrste, otpad, otpadne vode itd. To je jedna stvar.

Drugi projekat vrlo bitan je projekat gdje ćemo prva tri zaštićena područja u moru i morskome priobalju proglasiti, to je ostrvo Stari Ulcinj, Plantamun i Karuč. Dakle, pored ovih legislativnih procedura u smislu donošenja zakona i budućih podzakonskih akata, a zaista je bilo neophodno i tu ste potpuno u pravu da je bilo dosta različitih zakona i uredbi koje su doticale problematiku mora i morske sredine, ali sublimirano je sve na jednom mjestu i obaveznost izvještavanja, to sam zaboravio reći, a to je izvještavanja prema ... konvenciji čije je sjedište u Barseloni i Evropske Komisije o stanju mora i monitoring sprovedenih mjera u smislu zaštite mora i morskog priobalja.

U ovom smislu samo još hoću da kažem, uvaženi profesore, čini mi se da Crna Gora ide u tom dobrom pravcu kod rešavanja pitanja otpadnih voda. Evo, aktuelno je sad ovo pitanje ovog sistema prečišćavanja otpadnih voda, Opština Budva, tu da ne pominjem, evo vi ste govorili o Kotoru, ide sad ova aktivnost vezano oko novog Zakona o komunalnom otpadu, mislim da je on na tragu ovih dana da se izmijene i dopune njegove ili u narednom periodu donesu tako da sva ova aktivnost ide u pravcu ovoga što je zaista neophodnost da taj resurs koji ima multiplikativni efekat na ukupne razvojne dimenzije opštine, odnosno države Crne Gore kao takav bude u doseg i u primjeni.

Eto, zahvaljujem se (prekid)

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:00:15)

Hvala.

Idemo sad po redosledu prijave. Imamo još samo dvije prijave.

Koleginica Đurašković kao što sam najavio i posle nje koleginica Pejović.

Poslanice Đurašković, imate riječ. Izvolite.

LJILJANA ĐURAŠKOVIĆ (23.12.19 13:00:34)

Zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče.

Uvaženi građani, poštovana gospodo,

Crna Gora ima 293 km obale duž Jadranskog mora dok se njen akvatorijum proteže do 12 nautičnih milja od obale pokrivajući površinu od oko 2.500 km² sa maksimalnom dubinom 1.233 metra. Govorimo o Zakonu o zaštiti morske sredine. Po definiciji morska sredina je područje otvorenog mora, rječnik ušća, morsko obalno područje, uključujući unutrašnje morske vode, teritorijalno more pod suverenitetom Crne Gore, morsko dno i morsko podmorje koje predstavlja životni prostor organizama i njihovih zajednica. Zaštita morske sredine sprovodi se radi zaštite očuvanja, sanacije i valorizacije gdje je to moguće, obnavljanja strukture i funkcije morskih i obalnih eko sistema i zaštite biodiverziteta.

Član 5 - očuvanje morskog i obalnog područja u korist sadašnjih i budućih generacija.

Poštovana gospodo, ovaj član 5 je ključna stavka ovog zakona. Ako njega ne budemo poštovali ništa neće biti u budućnosti ni za nas, a ni za naše generacije. Koje su karakteristike dobrog ekološkog stanja morske sredine? Dobro ekološko stanje morske sredine je stanje u kojem su morska sredina i obalno područje očuvani, ekološki raznovrsni i dinamični, čisti, zdravi i produktivni u svojim prarodnim uslovima dok je njihovo korišćenje na održivom nivou. Pošto smo rekli da i priobalje spada, ja želim da vas pitam šta ćemo sa Portom Milene na ulasku Velike plaže. Nekadašnje mrestilište postalo je ekološka bomba zbog otrova, fekalija i toksina koji se unutra nalazi. Umjesto ribe sada je tamo mrtvo more.

Dalje, gdje održivost, a da ne govorimo o krivolovu, nedozvoljenim ilegalnim sredstvima, a šta ćemo sa dinamitašima? Šta ćemo, poštovana gospodo, sa onim silnim kruzera koji nam ulaze u Bokokotorski zaliv? Preko 500 kruzera godišnje uđe u Bokokotorski zaliv. To je toliko ekološki štetno za nas da ne postoji lučka taksa koja može da nadomjesti ekološku štetu koju naprave nama kruzera. Zašto Crna Gora kao zemlja ne ograniči broj kruzera koji mogu da uđu u Bokokotorski zaliv kao recimo što je Dubrovnik ograničio na 300 godišnje i nedozvoljava preko tog broja da bi zaštitio svoj biodiverzitet?

Dalje, ovaj zakon govori o ekosistemskom pristupu zaštiti morske sredine na način da se ukupno opterećivanje životne sredine od strane ljudskog faktora zadrži na nivou koji omogućava ostvarivanje i održavanje dobrog ekološkog stanja morske sredine i sposobnost ekosistema tj. prirode da odgovori na te faktore.

Poštovani građani, koliko godina treba da prođe da bismo u praksi vidjeli ekosistemski pristup u rešavanju divlje gradnje i to tik uz more na pjenu od mora. Građanima je potpuno zabranjen i onemogućen pristup obali, a znamo da po Ustavu pristup obali je zagaratnovan građanima. Takođe, šta da kažemo o ispuštanju neprerađenih otpadnih voda direktno u more? Konačno iako ovaj zakon tretira oblasti koje su već obrađene u Zakonu o zaštiti prirode ili Zakonom o moru, moramo govoriti o kaznenoj politici i inspekciji. Ne vidim u Predlogu ovog zakona kaznene odredbe. Imali smisla usvajati još jedan zakon isključivo radi evropskih preporuka kad na terenu nemamo dovoljan broj inspektora koji bi trebalo da budu nepristrasni i neselektivni pri vršenju inspekcije? Govorimo o etičnosti i profesionalnosti. Hvala lijepo.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:04:52)

Zahvaljujem se poslanici Đurašković.

Poslanica Pejović je sada. Izvolite.

Ja ću vrlo kratko reći nešto oko ovog zakona.

Zaista smatram da je u svojoj suštini jedna vrsta pravne kodifikacije i naših obaveza prema Evropskoj uniji, ali ono što je mnogo važnije i što treba posebno istaći u odnosu na ono što su obaveze prema našim građanima i prema javnom interesu što je mnogo bitnije. Iako moram da kažem da postoji jedan set jako puno dobrih i dokumenata i akta i međunarodnih konvencija čija je Crna Gora potpisnica, a koji je u velikoj mjeri regulisao jednu vrstu integralnog pristupa u obezbjeđenju kvalitetne životne sredine, pa samim tim i morskog eko sistema.

Ono što mogu, kao zadovoljstvo, da podijelim sa javnošću Crne Gore i sa građanima to je činjenica da za sada bez obzira na postojeće hot spotove koje imamo u morskome eko sistemu možemo slobodno reći da ne postoji ozbiljnog narušavanja njegovog kvaliteta, te stoga naravno javni interes u smislu zaštite ljudskog zdravlja naravno i biodiverziteta nije ugrožen u mjeri koja bi mogla da zabrine bilo koga u Crnoj Gori. Istina, do sada istraživanje i monitoring životne sredine govori u prilog činjenici da postoje određene zone koje se moraju unapređivati. Meni je žao što ovaj zakon, mada i prirodno da to ne može biti, nema jednu vrstu retroaktivne primjene, pa da negdje na neki način otklonimo one probleme koje trenutno postoje u Crnoj Gori u morskome eko sistemu, a ići ću upravo od Ulcinja, Bara, pa sve do Herceg Novog gdje već duže vremena na osnovu analiza koje rade naše referentne laboratorije ima razloga da se zabrinemo zbog trenutnog stanja, a prethodno i možda najviše zbog činjenice da to relativno dugo traje.

Ja sam svakako optimista i zaista mislim da ćemo nakon onih aktivnosti koje se trenutno preduzimaju ipak biti zadovoljni relativno brzo ostvarenim učincima i da ćemo ono što nam budu međunarodne obaveze svakako podrazumijevati rad na boljem kvalitetu morske eko sredine i morskog eko sistema. Želim da podijelim sa vama jednu vrstu dileme i možda zabrinutosti o kojoj treba da vodimo, u narednom periodu, debelo računa, a to je činjenica koji su kapaciteti naše životne sredine kada je more u pitanju. Obzirom da je to najvažniji crnogorski resurs, da uglavnom sve druge komparativne sektorske politike se vezuju za njega u najvećem obimu i da je naravno to jedna vrsta komparativne prednosti koju Crna Gora ima, vjerovatno, u odnosu na mnoge druge zemlje koje traže svoje mjesto pod suncem i naravno svoj prostor i mogućnost za dalje napredovanje. Upravo to treba da bude za Vladu jedna od ključnih dilema da se strogo vodi računa, ali mi se čini na bazi onoga što ovaj zakon nudi, a to je formiranje upravo koordinacionog tijela sastavljenog od različitih subjekata koji o tome treba da vode računa. Možda možemo biti sigurni da ćemo na taj način kroz te institucionalne mehanizme uspjeti da sa svih aspekata sagledamo rizike i opasnosti da na kraju donosimo odluke koje će za sve te sektorske politike biti relevantne i biti kvalitetne. Tako da moja puna podrška u odnosu na prihvatanje ovog zakona uz činjenicu da je jako važno koga ćemo odabrati za tzv. početno, odnosno nulto stanje kada je u pitanju kvalitet morske sredine obzirom da će za sve relevantne međunarodne institucije i sve one koji kane sutra da budu korisnici toga resursa to zapravo negdje biti početno ili nulto stanje na bazi koga će oni se truditi dalje da razvijaju, ulažu u Crnu Goru ili naravno vode računa o tome na koji način kako da ovaj prostor valorizuju.

Sada mogu slobodno reći da je crnogorski morski eko sistem negdje već dostigao, mogu slobodno reći, pune kapacitete kada je u pitanju njihova valorizacija i da bi dobro bilo možda razmisliti o jednoj vrsti konzervacije na određenim prostorima gdje imamo tako da kažem i napadnut morski sistem i dio priobalja koji mu naravno s tim u vezi pripada. Strašno bih voljela da pozovem sve odgovorne posebno u lokalnim samoupravama da projekte koji su započeli, a negdje su u korist očuvanju kvaliteta ili poboljšanju kvaliteta morskog eko sistema ipak provjere, ipak vide i sagledaju da li su na neki način relevantni rezultati koji su postignuti u odnosu na sistem za prečišćavanje otpadnih voda koji su takođe potencijalni zagađivači. Zamolila bih predstavnike Vlade da iskoriste koordinacione mehanizme da se ti poslovi dovedu do kraja i da se negdje zaista uradi jedna kvalitetna evaluacija onoga što su očekivani ciljevi obzirom da negdje na žalost ti projekti nisu dali valjane i kvalitetne rezultate. Da zaključim, puna podrška ovom zakonskom rješenju. Uvijek je pravna kodifikacija u jednoj oblasti dragocjena i kvalitetna i dobra. Naročito će biti važno provjeriti ovu vrstu dobre namjere kroz implementaciju zakona. Znajući potencijal u našim državnim i matičnim institucijama uz dobru koordinaciju Ministarstva i Vlade zaista ne sumnjam da ćemo imati na kraju dobre rezultate. Hvala lijepa.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:09:37)

Zahvaljujem se poslanice Pejović.

Ovim konstatujem da smo završili izlaganje ispred poslanika učešća u raspravi. Pitam predstavnika Vlade da li želi riječ? Želi.

Riječ ima direktor Husić. Izvolite.

EŠEF HUSIĆ (23.12.19 13:09:56)

Uvažene poslanice i gospodo poslanici,

Uglavnom je rečeno ono suštinsko, suštinska dimenzija ovog propisa. Dakle, on je više sistemskog karaktera negoli materijalni propis koji ima za cilj da obezbijedi jednu harmonizaciju aktivnosti institucija kojih je ne mali broj, koji treba i imaju svoje nadležnosti u dijelu aktivnosti kada je u pitanju zaštita mora.

Evo recimo mnogo je tu različitih institucija, recimo Morsko dobro, Institut za biologiju mora, tu je onda Institut za istraživanja i laboratoriska istraživanja CETI, pa tu su onda različita ministarstva, uprave. Dakle, mnogo je njih, svi su oni imali svoju nadležnost u okviru svog segmenta nadležnosti. Ovaj zakon ih kroz aktivnost koordinacionog tijela gdje će svaka institucija imati svog predstavnika i imati obaveze da postupaju u pravcu onoga što je obaveznost ovog zakona i, kako reče uvažena poslanica Pejović, prije svega prema građanima Crne Gore i prema ovoj državi, pa onda i dalje prema izvještavanju kad je u pitanju monitoring i godišnje dostavljanje izvještaja Evropskoj komisiji, nadležnom organu Evropske komisije koja prati mora i aktivnosti u morskoj sredini u smislu zaštite mora i morskog priobalja, ne samo u oblasti jadranskog, mediteranskog basena nego i šire. Druga je dimenzija obaveštavanja određenih tijela Barselonske konvencije koja ima određenu nadležnost u dijelu i naših obaveza jer smo mi potpisnici Barselonske konvencije i u tom smislu ovaj zakon ima sistemski značaj da objedini, da fuzionira i da obaveže sve institucije u okviru jednog instrumenta, a taj instrument je koordinaciono tijelo koji će fuzionirati sve predstavnike i djelovati u pravcu onoga što je njihova obaveznost.

Ovdje je bilo pitanje zašto toliko kruzera. Ovdje treba reći činjenicu da treba naći balans između onoga što znači održivi razvoj i kvalitetna upotreba i zaštita mora i morskog priobalja u svim njegovim dimenzijama i oko građenja i oko ribarstva i oko eko sistemskog pristupa u svakom pogledu. Evo ja sam malo prije pomenuo da imamo jedan kvalitetan projekat sa, bilateralni projekat, sa Albanijom koji će nadam se dati kompletan prikaz 3D dimenzije sadržaja od morskog dna, eko sistema u moru i svega onoga što more u svom opsegu, kao složena sredina, obuhvata imaćemo taj prikaz na osnovu koga ćemo sigurno dobiti određene rezultate i dokumenta na osnovu kojih ćemo graditi ostalu politiku. Još samo da vam nabrojim koje su to mjere zbog javnosti. To je obuhvat aktivnosti koje ovaj zakon sam sa sobom nosi i aktivnosti u okviru njega. To je biodiverzitet, sprečavanje unoska neautotoničnih biljnih i životinjskih vrsta, ribarstvo, morski lanac ishrane, eutrofikacija, cjelovitost morskog dna, hidrografski uslovi, zagađenje, otpad u moru i unos energenata u morsku sredinu.

Ovaj zakon bez sumnje je obaveza naša i potreba da damo kvalitetan i jedan sinergijski odgovor na sve moguće izazove koje nose moguće aktivnosti u segmentu razvoja korišćenja mora, od morskog saobraćaja, izlovljavanja riba itd.

Ja se zahvaljujem, gospodine potpredsjedniče, i vama, uvaženi poslanici i poslanice.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:14:23)

Hvala vam, generalni direktore Husić.

Ovim konstatujem da smo završili pretres i da ćemo se izjasniti naknadno o ovoj tački.

Zahvaljujem se gospodinu Husić i gospodinu Tomiću na učešću u raspravi i svim

poslanicima.

Poštovane poslanice i poslanici, prelazimo na sljedeću, četvrtu tačku dnevnog reda osme sjednice, ona glasi: **Predlog zakona o izmjeni Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Darko Radunović, ministar finansija, i Biljana Peranović, VD direktor generalne direktorice Direktorata za poreski i carinski sistem su sa nama, ja ih pozdravljam oboje, a izvjestioci su Odbora zakonodavnog Momčilo Martinović i kolega Branko Čavor Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Saglasno članu 69 Poslovnika Skupštine poslanik Konjević je izdvojio mišljenje na sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Predstavnik Vlade želi li dati dopunsko obrazloženje? Želi.

Ministar Radunović. Izvolite.

DARKO RADUNOVIĆ (23.12.19 13:15:30)

Uvaženi predsjedavajući, poštovani poslanici,

Obraćam se danas u vezi sa temom koja je proteklih godinu dana bila više puta raspravljana u javnosti, koja treba da donese ključno unapređenje u poreskim procesima u Crnoj Gori.

Nacrt zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga je bio raspravljan u raznim oblicima od strane svih onih koji su zainteresovani za njegovu primjenu, od strane stručnjaka i zakonodavaca koji moraju donijeti najbolju političku odluku, poreskih obveznika koje ovaj zakon obavezuje na novi drugačiji poslovni proces, IT zajednice koja očekuje da se tehnološka rješenja za nadzor i prikupljanje poreza unaprijede u skladu sa najboljim svjetskim IT praksama i građana koji u državi i poreskom sistemu imaju svoja očekivanja koja su vezana za transparentnost, pravičnost i efikasnost.

U svom poslu se trudim i želim da napravim najviše što mogu donijeti reforme i pomake koji će biti vidljivi i donijeti pozitivne rezultate. No, često naša želja i moja želja za uvođenjem promjena ograničene su potrebama da se promjena uvede na način i brzinom koju mogu pratiti i drugi učesnici tihi promjena i sa propisanim pravilima javne nabavke i sistema koji nam je potreban za sprovođenje reforme. Ovom prilikom vas obavještavam o potrebi za odlaganjem Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga na 01. januar 2021. godine. Dva su ključna razloga koja su dovela do ovakve odluke. Prvi razlog je vezan za poštovanje procesa nabavke centralnog sistema za fiskalizaciju koji je finansiran sredstvima Svjetske banke i kao takav ima propisan ritam, rokove i pravila koje kao korisnici zajma Svjetske banke moramo poštovati, a koji su prouzrokovali određeno kašnjenje na sam plan implementacije projekta i drugi razlog jeste trenutna, ja bih rekao uslovna spremnost tržišta inflacionim tehnologijama, a time i poreskih obveznika za prilagođavanje na novi poslovni model. Naime, ti poreski obveznici i IT zajednica u više navrata su tražili odlaganje primjene zakona uz obrazloženje da softverska rješenja za poreske obveznike još uvijek nisu spremna i dostupna na tržištu.

Pošto nam je želja da osiguramo kvalitetne tržišne ponude i kvalitetna tržišna rješenja za korisnike poreske obveznike, uzeli smo u obzir zahtjev i IT tržišta i poreske obveznike koji moraju modifikovati svoja rješenja da bi radili po novom unapređenom modelu.

Kada su u pitanju podzakonska akta koja su bila predmet interesovanja na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, od kojih su ključni pravilnik o fiskalizaciji, pravilnik o elektronskom sertifikatu i način izdavanja i pravilnik o izdavanju potvrde o nemogućnosti uspostave trajanja internet veze, mogu reći da nacrti ovih pravilnika već postoje i trenutno su u fazi usaglašavanja sa predstavnicima udruženja poslodavaca. Donošenje samih pravilnika bez tehničke specifikacije za izradu softverskih rješenja kod poreskih obveznika, a koji u sebe sadrži strukturu xml fajla bi bilo nedovoljno i necjelishodno, te nije bilo prioritarno za završetak tenderskog postupka.

Molim vas, ali i javnost da odluku o odlaganju primjene ovog zakona protumačite željom za uvođenje ovakve kompleksne promjene se desi uz spremnost svih učesnika procesa bez žrtve kvaliteta i uspjeha samog projekta. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:19:33)

Zahvaljujem se ministru Radunoviću.

Prvo moram da konstatujem da poslanik koji je izdvojio mišljenje nije u sali, tako da nema ni smisla da pitam da li želi riječ, pa prelazimo na poslanike ispred klubova.

Kolega Branko Čavor, nekA se pripremi kolega Damjanović.

BRANKO ČAVOR (23.12.19 13:19:55)

Zahvaljujem, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre, gospođo Peranović,

Danas razgovaramo o izmjeni Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga. Dakle, radi se o jednom jedinom članu koji predviđa pomjeranje roka primjene ovoga zakona sa 2020. na 2021. godinu, dakle suštinski se ništa ne mijenja u zakonu tako i ne očekujem neku posebnu raspravu. Ujedno da kažem da poreski sistem jeste odista značajan za razvoj svake države, mogu da kažem to prateći za ovih tri godine od kad Vlada i Ministarstvo finansija se bave ovim poslom da je dosta urađeno na polju reforme u poreskom sistemu i što daje značajne i rezultate kada je u pitanju unapređenje poreskog sistema, što se očitava i u rezultatima stalne povećane naplate poreskih prihoda svih ovih godina pa i na dalje.

Postojeće rješenje koje je sada bilo zasnovano je na hardverskom pristupu evidencije fiskalnih praćenja prometa usluga i proizvoda i pokazalo se kao nedovoljno dobro zbog nekvalitetnog praćenja svih prometa, tako da ukazana je bila potreba za zakonom tokom ove godine da se ta fiskalizacija obavlja na savremeniji način putem softverskog sistema, čime će se obezbijediti kvalitetno evidentiranje svih usluga i svih prometa od korisnika poreskih obveznika do poreske uprave.

Kao što sam već kazao, urađen je jedan projekat koji je pokazao šta je bio cilj ovoga zakona, borba protiv sive ekonomije, evidencija, pouzdana praćenja svih poreskih obaveza, borba protiv nelegalne konkurencije, jačanje procedura praćenja svih poreskih nadzora nad ovom oblašću. Nakon urađene studije izvodljivosti koja je urađena u 2018. godini došli smo u ovoj godini, dakle u 2019. godini, kada smo 12.08. usvojili ovaj zakon u našoj skupštini. I u Skupštini i u Odboru za ekonomiju postojale su određene dileme u realnosti primjene ovoga zakona u 2020. godini kada smo dobili uvjerenja da će se moći završiti svi ovi pripremni poslovi, ali očito da se to nije uspjelo i minisarstvo je, kao odgovorno ministarstvo izašlo sa predlogom da se ova primjena pomjeri za godinu dana, imajući prije svega u vidu i zahtjeve, da kažem, udruženja poslodavaca kao i velikih privrednih subjekata u smislu da nije dovoljno pripremljen, da nisu dovoljno pripremljeni za korektnu i kvalitetnu primjenu ovoga zakona koja je potrebna u sistemu i pouzdanosti i kvaliteta, a naravno i povećanje ukupnih prihoda.

Takođe u zakonu je bio predviđen testni period na tri mjeseca koji je očito u ovim uslovima nerealno sprovesti jer rokovi već ističu, a urađen je da kažem i u toku je tender za koji nije izvjesno da će se završiti ili izvjesno da će se završiti i u naredna tri mjeseca ako dodamo i vrijeme od dva mjeseca potrebno za nabavku i implementaciju ovoga sistema, onda je realno očekivati i realan je zahtjev Ministarstva u tom pravcu da se primjena ovoga zakona odloži za januar 2021. godine. Dakle, tenderski postupak jeste u toku i očekujemo da će biti u skorije vrijeme i završen.

Naravno, ministar je kazao dobro da su urađeni nacrti veoma važnih podzakonskih akata koje i treba da obezbijede potpunu implementaciju ovoga zakona. Mislim da treba iskoristiti ovo vrijeme da dođemo do dobrih podzakonskih akata koji će obezbijediti pravovremenu potpunu i kvalitetnu primjenu Zakona o fiskalizaciji.

Ujedno, na kraju da kažem da je na Odboru razmatrano pitanje odlaganja primjene ovoga zakona, Odbor je to podržao uz jednu, da kažem, preporuku i zahtjev i Ministarstvu finansija i Vladi i svim onim na koje se ovaj zakon odnosi, da naredne godine maksimalno iskoriste za potpunu pripremljenost i za stvaranje uslova da 01. januara 2021.godine ovaj zakon bude u potpunoj primjeni i siguran sam da će dati one očekivane ofekte o kojima je govorio danas i

uvaženi ministar. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:24:45)

Hvala, poslaniče Čavor.

Poslaniče Damjanoviću, izvolite. Neka se pripremi poslanik Konjević.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (23.12.19 13:24:53)

Zahvaljujem, potpredsjedniče Nimanbegu.

Poštovana Skupštino, poštovani građani, ministre Radunoviću, gospođu Peranović,

Bez neke velike i euforije i nervoze da raspravimo ovaj kratak Predlog zakona imajući u vidu da se radi samo o odlaganju primjene za godinu dana i imajući u vidu da očigledno u ovoj sali nema nekog velikog interesovanja za stvar koja se tiče i budžeta i svih građana, odnosno da nam je neko drugi koji je trenutno u ovom parlamentu, podnio temu i gro poslanika nije tu, ali nije sporno da se malo osvrnemo i na ovo zakonsko rješenje.

Dakle, 31. jula sam ovdje u ovoj sali vas, ministre, pitao imamo li pretpostavke da primijenimo ovo 2020. godine, negdje sam dao u načelu i podršku namjerama, intencijama ovog akta i negdje ste tvrdili da će se pokušati da se ta primjena obezbijedi. Ništa sporno, neće biti ni prvi ni zadnji zakon čija se primjena odlaže zbog solidne ili manje solidne pripremljenosti za njegovu primjenu. Ono što bi moglo da bude sporno jesu nekoliko stvari koje čisto stvaraju negdje nama svima gorak ukus da ponekad i mi negdje budemo u nekoj službi, kako ste vi to rekli, kada naše želje nisu u skladu sa našim potrebama ili potrebama sistema, moglo bi se negdje reći da su onda te naše potrebe možda ograničene tuđim željama, jer ovdje ste naveli u obrazloženju da jedan dio poslovne zajednice, pa ste naveli Uniju poslodavaca, Institut sertifikovanih računovođa i Telekom i ostali su iskazali želju za odlaganjem ovog zakona. Nije loše konsultovati sve subjekte ovog društva koji svakako potpadaju pod primjenu bilo kojeg zakonskog propisa i tražiti njihovo mišljenje ali to mišljenje se traži čini mi se prije nego što se pristupi određenim zakonskim rješenjima, njihovom usvajanju, sada smo negdje dobili potvrdu da mi nismo bili spremni za ovaj propis. E sad, ni to ne bi bio toliko problem da recimo ne postoje neke stvari ovdje koje su date u obrazloženju. Jedna stvar je bila da bi primjenom ovog zakona od 01. januara od naredne godine prestala i da važi uredba o registar kasi i da bi to bio onaj problem, jer bi se tada faktički onemogućilo evidentiranje prometa na dosadašnji način. Možda je trebalo razmisliti da se, možda ta uredba ostavi za nekih pola godine, tri mjeseca, da bi se zaista pokušalo uz sve ovo što ste rekli oko tendera, negdje zaokružiti nešto što na kraju krajeva svoj iskaz ima u Predlogu budžeta za narednu godinu. Ja sam ovdje se zaista potrudio da pročitam da li smo negdje uz onaj fiskalni uticaj koji ste pominjali onda kada smo ovdje predlog zakona usvajali, ovdje u Predlogu budžeta u obrazloženju prihoda, dostavili koliki je taj uticaj trebao da bude u pozitivnom smislu. I onda je sad pitanje, ako smo projektovali prošlom godinom prihod od PDV na 657,9 miliona a ove godine na 709,4 miliona, što je nekih pedesetak miliona više prihoda od PDV-a, ukupno nekih 70 i nešto miliona više primitaka, ovdje ste naveli da će to povećanje naplate prihoda i povećanje tih sredstava, između ostaloga, biti i rezultat da ja to citiram: "Aktivnosti unapređenja poreske administracije koja se sprovodi kroz kreditnu podršku Svjetske banke koja ima za cilj poboljšanje djelotvornosti operativnih funkcija Poreske uprave i td., uvođenje sistema elektronske fiskalizacije koja će omogućiti unapređenje efikasnosti rada itd". Dakle, onda ste rekli da ste u porezu po dodatku vrijednost projektovane su stope rasta potrošnje domaćinstava i implementacije elektronskog praćenja fiskalnih registar kasa. U budžetu imamo one procjene koje se temelje na tome da će ovaj predlog zakona, odnosno ovaj zakon biti primijenjen 01. januara naredne godine. Očigledno, toga neće biti. Bilo bi i fer i korektno da se onda kaže o kom to mi iznosu govorimo, za koji će iznos biti uskraćen sistem, odnosno budžet time što nećemo primijeniti ovaj zakon od 01. januara, već ćemo odložiti primjenu za godinu dana. To je da kažem ključna stvar, jer se vi za vi fiskalne strategije koja je to nalagala još 01. januara 2019. je li tako, a evo ispanuće da ćemo u najboljem slučaju, ukoliko ne bude novog odlaganja, ovo imati 01. januara 21. godine, sa

zakašnjenjem od dvije godine. Dakle, ispada da je i ovaj predlog budžeta sada problematičan u smislu cifra i korekcija i da li će biti potrebe da se on amandmanski od strane vjerovatno Vlade redefiniše iako se radi o sistemu, i završavam potpredsjedniče pola minuta, iako se radi o sistemu velikih brojeva gdje se ... 709,4 miliona plana od PDV-a mogu izgubiti ovih 9, 10 ili ko zna koliko miliona, ali ste im dali na značaju na dva mjesta u obrazloženju Predloga budžeta time što ste jasno naveli da će povećanje budžetskih prihoda, između ostalog, biti zasnovano i na implementaciji ovog projekta fiskalizacije koji se evo odlaže. Dakle, u tom dijelu smo ostali dužni to neko objašnjenje.

I svakako, zaključujem time, da evo ja ću da iskažem sad uvjerenje da će te naše želje ovoga puta biti ograničene onim što stvarno nama treba, što stvarno nama treba, to je fiskalizacija i praćenje u realnom vremenu realnog obima prometa i usluga u Crnoj Gori, kako bismo smanjili nagomilanu sivu ekonomiju, a da neće biti ograničavanja nečijim tuđim željama ma koliko se radilo iz, kako ste vi naveli, poslovne zajednice Crne Gore. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:30:49)

Hvala, poslaniče Damjanović.

Poslanik Raško Konjević, on je imao pravo i kao poslanik koji je izdvojio mišljenje. Izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (23.12.19 13:30:57)

Ujedno ću sve. Hvala vam, potpredsjedniče.

Poštovani građani, uvaženi ministre,

Da se našalim na početku, ne da vam se da vam neki zakon podržimo u Parlamentu. Taman kad smo ga podržali, vi odložite njegovu primjenu.

Dakle, sad ozbiljno, ne razumijem složen je projekat i nije lako preći sa jednog sistema na drugi, ali negdje stoji jedna vrsta, ajde ovako da kažemo u političkom smislu blage gorčine što upozorenja na koja smo ukazivali možda zajednički i vi i mi nijesmo negdje u julu mjesecu malo bolje odmjerili. Dakle, da smo negdje u julu mjesecu stavili do 21. mislim da bi to onako i za cijeli sistem, kad već ovo moramo da odložemo, možda bilo bolje u smislu nekog temeljnijeg rada. Narod bi rekao - bi što bi.

Ovaj zakon je strašno važan sa aspekta borbe protiv sive ekonomije. Dakle, važniji je od potencijalnih prihoda procijenjenih od 13 do 15 miliona, ako se ja dobro sjećam, važnija je činjenica da država pokazuje želju, namjeru i snagu da se bori protiv sive ekonomije. Očigledno ćemo sačekati još godinu dana sa ovim projektom. Sugerišem da negdje ne bi bilo loše da sredinom naredne godine, možda Parlamentu ili Odboru za ekonomiju uputite jedan izvještaj koji bi ukazivao na to kako ide priprema vezano za tu stvar, jer mislim da Vlada, bez obzira na naše političke razlike bi za ovaj projekat trebala da ima ukupnu vrstu parlamentarne podrške, te to negdje zavisi dominantno od stava Ministarstva finansija koliko će neđe pokazati interesovanje u tom segmentu.

Kad već govorimo o suzbijanju sive ekonomije, vidio sam u odgovoru koji ste dali na moje poslaničko pitanje, vezano za broj zapsolenih sad ovih dana vidim dosta debate, dosta kritike na račun podataka koje iznosim, ne znam da li ovo kritikuju Poresku upravu ili mene, jer ja ništa drugo nijesam uradio nego od Poreske uprave zatražio oficijelne podatke. Vidio sam u odogovoru na to pitanje, kažete da je negdje, ako se dobro sjećam, pokrenuta ili će biti pokrenuta inicijativa vezano za izmjenu određenih propisa, vezano za opredaju obrazaca koji se odnose na poreze i doprinose.

Mislim takođe da sa tim kasnimo. Ako se ja dobro sjećam, ako dobro držim u glavi, mislim da je u Hrvatskoj jedno vrlo interesantno rješenje gdje Poreska uprava Hrvatske, mislim dakle, nijesam odavno provjeravao, podsjećam se tih stvari, gdje Poreska uprava Hrvatske tereti za svaki mjesec obaveze koje je preduzeće imalo u prethodnom mjesecu. A da preduzeće ima pravo da vrši korekciju ili ispravku na sopstvenu inicijativu ili se ta ispravka vrši ako je došlo do određenih promjena kroz određenu vrstu inspekcijskog nadzora. Zašto mislim da je to važno? Prvo je važno

sa aspekta evidencije. Ovdje je kod nas dosta onako jedno čudno ponašanje. Kada pitate Poresku upravu vezano za određene stvari, ona kaže nisu nam podnijeli obrasce, fakat, tako zakonsko rješenje, ali mislim da tu nešto tokom naredne godine moramo uraditi. Dakle, moramo uraditi sa aspekta evidencije, jer koliko ja znam Hrvati blokiraju, znači za obavezu koja je bila iz prethodnoga mjeseca, jer su oni napravili mehanizam koji ja mislim da je logičan. Pošto je obaveza plaćanja poreza i doprinosa na pravnom licu, država njemu evidentira obavezu iz prethodne godine, blokira ga za taj iznos, a ako je država negdje pogriješila jer je došlo do nekih promjena o broju zaposlenih, itd. itd. ona vrši korekciju na zahtjev poreskog obveznika. Ovdje je država sa aspekta nekih podataka slijepa. Zašto? Zato što joj poreski obveznik ne dostavlja podatke. Znači tu nešto definitivno moramo promijeniti. Jer, ministre, grubom računicom, najgrubljom mogućom računicom ovako na olovku i papir bez bilo čega, dakle na bazi podataka koji ste mi vi dostavili o broju ljudi koji su na maj 2019. godine primili zaradu u Crnoj Gori tih 164.000, dakle samo razlika koja se pojavljuje između oficijelnog podatka Poreske uprave i onoga o čemu pričaju kolege iz Demokratske partije socijalista, podatke Vlade, na godišnjem nivou, ako je i jedan i drugi podatak tačan, dakle uzimam ih ravnopravno, na godišnjem nivou na doprinose se izgubi između 70 i 150 miliona eura. Ako, ako, dakle računate 70 miliona je na minimalnu zaradu, 150 miliona je na prosječnu zaradu, ali ije sigurno taj podatak se negdje vrti, gruba je računica oko stotinjak miliona eura, to je za Crnu Goru ozbiljna cifra, ozbiljna cifra za Crnu Goru samo po osnovu ovih poreza, tako da mislim da malo i u Parlamentu i ukupno u društvu se bavimo problemom sive ekonomije, ona razara sistem, ona je kao korupcija, kao korupcija. Dakle, ono što u nekom drugom segmentu kroz koruptivna djela razara sistem, u ovom ekonomskom sistemu, dakle siva ekonomija ga razara, remeti tržište, jednostavno je rak rana ukupnog sistema. Kod nas, bojim se da je to onako dobro izraženo. Dakle, ne u mandatu ove vlade i prethodnih, to je jedan problem koji nasljeđujemo, s njime se polako borimo, ali mislim da treba praviti snažniji iskorak i u tom segmentu.

Ako pogledate koliko mi na ovakvim stvarima ne uberemo poreza i koliko s druge strane u budžetu ima nekih segmenata neracionalnosti, ja vam se ujedno zahvaljujem, dobio sam odgovor vezano za stvari koje sam tražio oko budžeta u sektoru zdravstva, odnosno Fonda zdravstva za 2020. godinu i o tome ću detaljnije govoriti kada bude budžet. Sada samo nekoliko napomena kao poređenje kako na jednoj i na drugoj strani imamo dosta prostora gdje je moguće napraviti unapređenje. Dakle, sa aspekta prihodne strane uvećanja, a bogami sa aspekta rashodne strane, mi za neke stvari bojim se da trošimo onako trupačke.

Ako dobro držim cifre u glavi, 18 miliona je više sredstava izdvojeno u 2020. godini nego u 2019. godini samo za lijekove. Ja stvarno, ljudi, ne znam, volio bih da mi neko objasni da li je moguće da isti broj stanovnika samo za godinu dana troši više lijekova, a da ne poznajem građanina Crne Gore koji se ne žali a u obavezi je da koristi neke od lijekova, da su ti lijekovi skupi. Prvo da ih kupuje, cijene koje su ovdje su skuplje nego u regionu. Dakle, izdvajamo više novca, nama je budžet Fonda zdravstva 100 miliona veći nego prije tri godine, nama je uvoz lijekova 50 i koji milion. Dakle, to su prosto stvari koje traže jednu ozbiljnu raspravu u parlamentu da vidimo koliko jedan važan sistem i važan segment ovu državu realno košta. Pri tome, sve što se tiče infrastrukture, sve ide ili na donaciju, ide na povoljne kredite, ali to će takođe neko morati da vraća. Ako pogledamo kapitalni budžet, nijesam siguran mimo četiri miliona da ima nekih izdvajanja koja su vezana da napravimo nešto novo itd. I naravno, s vremena na vrijeme, zadesi nas onako jedna pošast koja se tiče javnih finansija, dakle danas mislim da ste platili garanciju 30 miliona, ja se slažem da država mora ... finansijskih relacija, ali ja mislim da država treba konačno da pokaže ozbiljnost na drugom polju. Da Vlada direktno uperi prst o kome se radi, ali da ne podnosi krivične prijave kako ih je najavila kao u slučaju hotela u Perazića dolu. Ja mislim da su građani pomalo zaboravili, Vlada je tad primila garanciju koja je bila falsifikovana, onda je podnijela krivičnu prijavu i evo četvrta godina nikome ništa. Em nijesmo naplatili novac, em niko nije odgovoran za takvu vrstu garancije.

Prema tome, ovo su teme čini mi se koje mogu da u Crnoj Gori bez obzira na ovu našu političku situaciju, zavrijede neku vrstu čak i zajedničkog rada i konsensualnih odluka, jer i vama i nama, svima u Crnoj Gori treba da bude u interesu da stvorimo jedan sistem koji je manje propustan, sistem koji više ubira i sistem koji bi mogao na jedan efikasniji, pravedniji, možda za nijansu bolji način da raspodjeljuje ovo što ova društvena zajednica stvori tokom 365 dana. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:41:15)

Hvala, poslaniče Konjeviću.

Ovim smo završili izlaganje ispred klubova.

Evo, ministar Radunović želi kratko da uzme učešće u raspravi.

DARKO RADUNOVIĆ (23.12.19 13:41:29)

Vrlo ću kratko.

Ovo jeste, kada je u pitanju ovaj zakon, neobična situacija, ovo je jedna od rijetkih gdje kolege iz opozicionih klupa su govorile - polako, nemojte, treba li vam još vremena, a mi smo željeli što prije da ga usvojimo i implementiramo.

Sigurno je da ja kao ministar finansija snosim najveću odgovornost u slaboj procjeni, vjerujući duboko da ćemo stići. Ja s druge strane mislim da smo napravili velik posao. Sama činjenica da smo povećali kredit u ime Svjetske banke za iznos od 4,8 miliona za ovu namjenu, sama činjenica da smo već oglasili tender i napravili dosta tih procedura, stvorili su nam pretpostavku da možemo biti sigurni da ćemo u sljedećoj godini ovaj posao i odraditi. Je li težak i kompleksan jeste, ali to je sigurno jedan od najboljih alata za suzbijanje sive ekonomije. Dakle, ja bih samo taj dio pomenuo i ovdje nam je potreban konsenzus svih i primjena i uopšte implementacija elektronske fiskalizacije biće posao cijelog društva odnosno cijele države.

Ja se sa zapažanjima poštovanih poslanika u dobrom dijelu slažem. Mi se možda terminski ne složimo kad bi nešto trebalo raditi, ali i sa gospodinom Damjanovićem i sa gospodinom Konjevićem, ja isto smatram da na prihodnoj strani možemo obezbijediti povećanje, na rashodnoj strani da treba stalno raditi, stalno smanjivati. Ovdje je samo po mom mišljenju, tu se moguće razlikujem od njih, je to procesi i potrebno je vrijeme. Mi to ne možemo dekretom uraditi nego je potrebno vrijeme, jer je suviše, ajde da kažem posljedice tih nekih naglih promjena moglo bi biti, ajde da kažem, da unesu neku nestabilnost koja nam nije u ovom trenutku potrebna. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:43:50)

Hvala, ministre Radunović.

Izvolite, kolega Damjanović, prvi.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (23.12.19 13:43:56)

Samo jedan minut.

Evo sad se sa kolegom Konjevićem konsultujem, nema neke razlike samo što to neko forsiranje hajde možemo li da krenemo, negdje nema veze s bilo čim osim sa željom da se ovdje konačno mijenjaju neki obrasci, sad će biti potpuno u politici, na kojima počivaju i ... podrške svih ovih godina, ako ne i decenija. Govorim o sivoj ekonomiji, govorim o tome da će i ovaj propis kada stupi na snagu i dovede u red ili krene da dovodi u red one koji nelegalno posluju ili posluju u sivoj zoni ili posluju na način da ne plaćaju državi ono što trebaju da plate, posluju na način da guše konkurenciju, odnosno da stvaraju neloyalnu konkurenciju i smetaju onim koji bi zaista da posluju po zakonu i koji bi da plate sve što treba i državi i da negdje ispune tu neku svoju obavezu i u zakonskim i u svakom drugom smislu ... ti ljuti i nervozni, a naučili smo te, odnosno najveći broj tih i takvih da im zauzvat tražimo političku podršku. Gospodine Radunoviću, ovo se ne odnosi na vaše izlaganje, ovo se odnosi na sistemski dio. Isto će biti ljuti i oni koji nelegalno grade, a za uzvrat glasaju vladajuću partiju i oni koji nelegalno posjekoše šume po Rožajama i po sjeveru, glasaju vladajuću partiju, oni koji nelegalno krivotvore ili krivolove ribolovom po Skadarskom jezeru ili po našem moru i primorju glasaju vladajuću partiju i oni koji nelegalno grade i po Podgorici i po

sjeveru i najviše po jugu i po primorju betoniraju obalu, a glasaju vladajuću partiju. Sve te nereacionalnosti imaju svoj i politički iskaz i ja znam da će biti otpor i da se otpori već pojavljuju. To je ono što ja nijesam htio da do kraja elaboriram jer nema ni potrebe, jer se potpuno razumijemo. Mjere neke odlučnosti ... pa i nasleđa koje se ostavlja, jeste razbijanje tih naslijeđenih stereotipa i obrazaca na kojima je, na žalost, građena politička podrška. Kada to krene, a ovo je jedna od stvari koja to i znači, imaćemo evidentno problem na drugoj strani, ali negdje se nešto mora žrtvovati i negdje se moraju podvući neke crte. Samo toliko. Slažemo se, naravno, oko najvećeg dijela Vašega izlaganja. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:46:27)

Hvala, poslaniče Damjanoviću.
Poslaniče Konjeviću, izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (23.12.19 13:46:33)

Da ponovim ... ovoga, ministre, što ste vi rekli. Što se tiče Kluba Socijaldemokratske partije za ovakve i slične zakone ćete imati podršku. Ne slažemo se u ovom dijelu, nije mi dobra riječ "ne slažemo se", dajemo podršku ovakvim zakonima koji nijesu politički. Politički je budžet i o tome imamo različita mišljenja, ali kao što je fiskalizacija, kao što je PDV, kao što su tamo oko doprinosa i tako dalje, za te zakone ćete imati podršku. Pod jednim uslovom, da primjena tih zakona da rezultat u primjerenom roku, jer samo kad ukrstimo nekoliko podataka koji se traže od Ministarstva finansija mi vidimo koliko rupu imamo. Ne otkrivamo ni vi nama, ni mi vama ništa novo. Vi za tu "rupu" znate, ali ovdje se postavlja sledeće pitanje, da li ova država i njene insitucije jača od, recimo, 12 hiljada ljudi koji imaju osnovane firme sa jednim zaposlenim i nelogično je da je to tako i tako dalje i tome slično.

Imate od polovine hotela podatak, dakle od polovine registrovanih hotela imate po jednog zaposlenog. Nemoguće. Onda, znate šta je najlošija poruka? Dvije su loše poruke iz toga, čak i ovaj dio poreza koji se ne ubire, pa hajde da to stavimo pod 3. Pod jedan je najgora moguća poruka da država djeluje da je nemoćna. To je za državu najgora stvar koja se može desiti. Dakle, da djeluje nemoćno. Drugo, da stvara neloyalnu konkurenciju. Znači kad neko ko želi da radi legalno on će da kaže u jednom trenutku, čekaj ovaj država je nemoćna da kazni ove koji rade nelegano, onda ja ću da postavim pitanje što bih ja radio legalno. Ta dva uticaja razaraju sistem. To je ona korupcija u nekim drugim segmentima, to moramo kao društvo, mi nijesmo društvo sa tradicijom koje je naviklo na mnoge stvari. Na žalost ovdje je država prošla kroz jednu tranziciju raspada bivše Jugoslavije, pa su nenormalne stvari postale normalne, pa je bilo ono ludilo šverca duvana, nafte, haosa i tako dalje. Sve je to iza nas. Što bi narod rekao - bilo je što je bilo, ali mi moramo polako u nekim segmentima da to sređujemo i da počinjemo da ličimo na države u kojima će vrijednost biti da platite porez, a ako ga ne platite država će da vas urniše, ali da to bude jednako prema svima. To je osnovni princip.

U Americi možete biti senator, ako niste platili porez ... Imamo tu vrstu paradoksa, pravimo razliku... Mislite da neće otići senator u zatvor, je li? Uspješno ste me dekoncentrisali, zahvaljujem, što nije lako, ali baš ste me dekoncentrisali. Zahvaljujem, kolega Nimanbegu.

Dakle, da to bude jednako prema svima. Ovdje mi imamo neku vrstu paradoksa. Ovdje država prema državi se ponaša bolećivo. Nema toga, jer tako se šalje poruka. Prema tome, mislim da jedan cijeli set zakona koji se tiču ovakvih stvari bi trebali da budu usvojeni najvećim mogućim stepenom dogovora u ovom Parlamentu. Zašto? Zato što se poreski zakoni ne mijenjaju i sve to što obuhvata, ne mijenjaju tako često. Jedna od ključnih stvari je da za investitore kaod dolaze da imaju jedan poreski sistem u koji će trajati određeni vremenski ... mi mu promijenimo porez. To mora da bude dogovor društva, društva u cjelini, jer tu politike ne treba da bude. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:50:50)

Hvala, poslaniče Konjeviću.

Sledeći prijavljeni je poslanik Predrag Sekulić. Izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ (23.12.19 13:50:59)

Hvala vam, gospodine potpredsjedniče.

Uvaženi gospodine ministre, direktorice, kolegice i kolege,

Zakon je i prije pola godine, kad smo razgovarali o njemu, dobio nepodijeljenu podršku, rekao bih, svih nas iz Parlamenta. Tada smo imali te rezerve da li će moći da se primijeni ili ne, a vjerujem i sada kad razgovaramo o odlaganju njegove primjene za godinu dana, takođe, i kolege iz opozicije smatraju da je mnogo bolje da imamo kvalitetan zakon koji se kvalitetno primjenjuje nego da imamo problema sa njegovom primjenom. Dozvolite, pošto je otvoreno nekoliko tema koje se tiču naplate poreza i doprinosa, da se i ja uključim sa par napomena. Bez ikakve dileme jeste teško nešto što je bila navika da se ne plaća porez državi, jeste teško da se ponovo vratimo na ono što je ispunjvanje svih obaveza. Možemo sada ovdje da se složimo ili ne složimo oko toga koji je procenat sive zone, ali ono oko čega ćemo se zaista složiti i to bez ikakve dileme jeste činjenica da nije dobro da bilo ko bude u sivoj zoni.

Naravno i najbolje organizovane države sa mnogo dužom tradicijom nemaju 100% naplatu poreza i doprinosa. Ono što jeste loše, jeste da država ne reaguje. Zato moramo zaista snažno svi, ovaj zakon jeste dobra osnova za to, da reaguje na ovo što je pojava sive zone. Ja bih rekao da prije nekoliko godina je država povukla par dobrih, hrabrih poteza. Mislim da smo mi doprinijeli ovdje u ovom Parlamentu usvajanjem zakoni koji su išli u tom pravcu, a to je, prije svega, reprogram poreskog duga. Zato što je najlakše da država ugasi neku firmu koja duguje porez i da na taj način, rekao bih, sa jedne strane uništi neki privredni subjekat, a sa druge strane da nekoga ko je privređivao ili ko se našao u trenutnim ekonomskim teškoćama da ga dovede u bezizlaznu situaciju. Dobro je, kažem još jedanput, što je država bila uslovno govoreći bolećiva, zato što danas imamo mnogo bolju naplatu. Znači, za tri godine samo po osnovu smanjenja poreskog duga naplaćeno je 190 miliona eura. Što, priznaćemo, nije mala suma. Kroz reprogram, recimo, samo u toku ove godine naplaćeno je više od 60 miliona eura. Znači, sa jedne strane omogućili smo državi da prihoduje, a sa druge strane, ti privredni subjekti su nastavili sa svojim radom. Naravno, ne treba zaboraviti da iz godine u godinu imamo sve veći budžet. U odnosu na 2012. imamo bukvalno duplo veći budžet, a najveći dio tog budžeta čine upravo porez na dodatu vrijednost i doprinosi. Znači, moramo da kažemo da to jeste sa jedne strane bolja naplata poreskog duga, sa druge strane ono što je nekada bilo u sivoj zoni sada legalno posluje. Ono što je, čini mi se najvažnije, to nekad zaboravljamo, a to je pojačana privredna aktivnost, jer ... pojačane privredne aktivnosti, bez obzira na naplatu poreza, ne možemo da govorimo da država ide u dobrom pravcu.

Znači, gospodine ministre, imaćete podršku, razumio sam, i od kolega iz opozicije a naravno i od nas iz vlasti za odgađanje primjene ovog zakona, sa jedne strane. Sa druge strane, kažem još jedanput, vjerujem da smo razumjeli da je naplata poreskog duga i potraživanja, a posebno eliminisanje sive zone zadatak ne samo Ministarstva finansija, ne samo Poreske uprave, nego rekao bih svih građana. Primjenom ovog zakona biće omogućeno svakom građaninu da podsjetimo na njegove osnovne odredbe, biće omogućeno svakom građaninu da provjeri svoj fiskalni račun. I čini mi se da je to ono što je najveći kvalitet ovog zakona, a kažem još jedanput razlozi koji su doveli do odlaganja njegove primjene zaista s druge strane treba ih ispoštovati. Hvala.

PREDSJEDAVALA GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:54:55)

Hvala poslaniče Sekuliću.

Poslaniče Konjeviću, da vam vratimo onu koncentraciju, izvolite.

RAŠKO KONJEVIĆ (23.12.19 13:55:06)

Kolega Sekuliću, u ovome što ste vi govorili, gdje se ja najvećim dijelom slažem sa vama, imamo samo jednu stvar o kojoj treba da povedemo računa. Zakon o reprogramu poreskih potraživanja ističe 2022. pet godina, 01.01.2017 - 31.12.2022. Znači taj zakon je bila jedna temporalna mjera da jedan nagomilani problem koji se desio u sistemu bude riješen. Nakon toga nećemo imati više nikakvih reprograma. To znači da mi do te godine, ako želimo da sistem profunkcioniše, trebamo da riješimo pitanje poreskog duga.

Ja i dalje nijesam siguran u podacima koji se saopštavaju o naplati poreskog duga. Da li je do kraja iznijansirano da li se plaćaju obaveze iz prethodnog perioda i da li se istovremeno redovno servisiraju obaveze iz tekućeg perioda. Nijesam siguran ali ne želim da potenciram to, prije ili kasnije ćemo doći do tog presjeka, a do tog presjeka ćemo doći kada taj zakon prestane da važi. Znači, mi do tog momenta moramo dobarano da sredimo sistem i poslije 01.01. 2022. godine nema više nikakvih reprograma, nikakvih reprograma nema. Reprogrami mogu da budu stvar mjesec, dva, tri itd. Ovo je bila jedna sistemsko nesistemski mjera, ako mogu tako da je nazovem, dakle nesistemski sa aspekta društva, ali sistemski u kontekstu da jedan problem koji nam se pojavio sa 700 ili 500 ili 600 miliona poreskog duga rješavamo. Ali nakon tog datuma nama poreski dug treba figurativno rečeno da kažem da bude 0. Ja se slažem, niti ima zemlje koja naplaćuje 100% doprinosa, niti ima zemlje u koju nema poreskog duga, ali on mora da se kreće u nekom redu veličina koji je primjeren, koji je minoran itd. I nije ništa kolega Sekuliću strašno da firma ode u stečaj, nije ništa strašno. Stečaj je izmišljen da bi čistio tržište a da bi, znači neko ko ne može da posluje na tržište u tržišnoj privredi on ode u stečaj, to nije ništa strašno, nije to ništa strašno.

Kolega Nimanbegu, evo dobili smo, ja se zahvaljujem ovim putem, da ne bude da sam nekorekat, potpredsjedniku Vlade gospodinu Simoviću, održao je obećanje, uputio nam je ministar saobraćaja, gospodin Nurković, ovu analizu oko Montenegro airlinesa i ja više neću učestvovati u radu današnjeg Parlamenta jer idem da ovo čitam, da vidim kako to funkcioniše. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 13:58:05)

Hvala vam.

Poslaniče Sekulić, koristite pravo na komentar, pretpostavljam. Izvolite.

PREDRAG SEKULIĆ (23.12.19 13:58:13)

Odgovor na komentar.

Hvala vam, gospodine potpredsjedniče.

Uvaženi kolega Konjeviću, naravno zahvalan sam i vama, ali evo dodatnih tri minuta da pojasnimo neke stvari.

Iako nesistemski mjera lako ćemo se složiti da je +190 miliona poreskih potraživanja koja do tada nijesu bila naplaćena, to je dobra stvar za budžet Crne Gore. Sa druge strane, slažem se da nije nikakva tragedija da neko ode u stečaj, ali jeste tragedija ako ode u stečaj a ne izmiri državi poreske obaveze, pa poslije država ne može da se naplati. Znači, mislim da je mnogo bolje ovo što smo napravili iako nije sistemski da naplatimo mi 190 miliona eura za budžet. I da ne bude nikakve dileme, pošto je bilo i takvih komentara porez duguju mnogi od taksista do advokata, naravno i velikih privrednika. Porez duguju i oni koji ne bi to trebali. Vi ste to naglasili kada govorimo o državnim firmama gdje imamo 100% ili većinsko državno vlasništvo. Ali, ako je to već tako hajde da pokušamo da taj problem riješimo na najbolji mogući način, mislim da je ovaj metod koji je izabrala Vlada Crne Gore, zajedno sa nama jer mi smo podržali u Skupštini taj zakon i zajedno sa Poreskom upravom koja je učinila dodatni napor za naplatu ovog duga, mislim da je bilo dobro rješenje.

Naravno, ja ne vjerujem da ćemo mi do 01. januara 2022. godine naplatiti sva poreska

dugovanja, sa jedne strane. Sa druge strane naravno ima i sada onih koji ne mogu, iako su ušli u program ne mogu da isplate taj reprogram, ali se jasno zna koji je postupak za takve. I da ne bude nikakve dileme, ja zaista ne mislim da procentualno na bilo koji način neko više glasa DPS za to što duguje porez ili da neko bespravno gradi zato što glasa Demokratsku partiju socijalista. Naprotiv mislim da je to sociološki jednak procenat svih partija. Da ne bude nikakve dileme i oko toga. Ali, ono što jeste pozitivno u čitavoj priči jeste da imamo nepodijeljen stav oko toga da se porez mora plaćati zato što se iz tog poreza finansira sve ono što država finansira bolnica, škole, javne uprave itd. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 14:00:27)

Hvala vam, poslaniče Sekulić.
Sljedeći je poslanik Fatić, izvolite.

BOGDAN FATIĆ (23.12.19 14:00:38)

Poštovani predsjedavajući, poštovani ministre sa saradnicom, poštovane kolegice i kolege poslanici, uvaženi građani,

Zakon o fiskalizaciji je prije svega sistemski zakon o kom smo raspravljali, kao što smo čuli, u junu mjesecu tekuće godine. Međutim, s obzirom da se radi o veoma važnom zakonu koji ima značajan uticaj na cjelokupni privredni sistem, smatram da nije na odmet da podsjetim na ključne stavke ovog zakonskog rješenja.

Navedeni dokument je prije svega rezultat kontinuiranog rada na kreiranju adekvatnog zakonskog i finansijskog ambijenta a početak njegove primjene je planiran za 01. januar 2020. godine. Osnovni cilj donošenja ovakvog zakona je da kroz efikasniju kontrolu transakcija, odnosno kontrole svih prihoda i prometa proizvoda i usluga doprinese smanjenju neformalne, odnosno sive ekonomije. Uprkos činjenici da stopa rasta prihoda koju država naplaćuje po ovom povodu, odnosno na osnovu poreza iz godine u godinu raste, svesni smo a i to ste vi ponovili ovdje više puta da postoje određeni prihodi koje država i ne naplati po ovom osnovu.

Ipak pomaci koje je Poreska uprava ostvarila u prethodnih nekoliko godina, svakako predstavlja pozitivan trend koji treba pohvaliti. Postojeći sistem fiskalizacije u Crnoj Gori se zasniva na hardverskom rješenju, a evidentiranje poslovanje se vrši putem poreskih registar kasa koje obuhvataju promet, čija se naplata vrši u gotovini. Ovaj način evidentiranja ne obuhvata sve vrste prometa koji podrazumijevaju druge oblike plaćanja. Nedostatak postojećeg sistema je što se poreske kontrole kod poreskih obaveznika mogu sprovesti jedino uz prisustvo poreskih inspektora u poslovnim objektima kroz njihove obilaski. Međutim, i čak i taj vid kontrole ne obezbjeđuje potpune podatke o poslovanju i ne održava ekonomsku snagu određenog privrednog preduzetnika.

Uvođenjem sistema elektronske fiskalizacije će direktno uticati na skraćivanje cjelokupnog administrativnog postupka, što će poreskim obveznicima olakšati postupak obračunavanja i plaćanja poreskih obaveza. Istovremeno na ovaj način se stvaraju uslovi za efikasnu kontrolu poslovanja privrednih subjekata korišćenjem jasnih i tačnih podataka o njihovom poslovanju. Takođe građani će imati priliku da elektronskim putem provjere validnost izdatog računa kroz kontrolisanje da li je taj račun koji je izdat kupcu i proknjižen i evidentiran od strane poreske uprave. Ovim zakonom se dalje predviđa zamjena postojećeg postojećeg hardverskog rješenja, registar kasa kao i uvođenje softverskog rješenja koje omogućava elektronski prenos podataka bez obzira na način plaćanja. Na ovaj način poreski obaveznik izdaje račun tek nakon prenosa podataka Poreskoj upravi i nakon dobijanja potvrde o uspješnom prenosu. Predviđeno vrijeme elektronskog prenosa podatka u oba smjerea je dvije sekunde, a sistem će podržavati do dva miliona izdatih računa dnevno.

Sve ovo podrazumijeva i primjenu savremenih informacionih komunikacionih tehnologija kako kod poreske uprave tako i kod poreskih obaveznika. Neophodno je da poreski obaveznik ima stalni pristup internetu, ali i odgovarajuće softversko rješenje koje će mu omogućiti elektronski

prenos podatka od samog poreskog obaveznika do poreske uprave. Poreska uprava je dužna da obezbijedi bezbjedno i neprekidno poslovanje, što podrazumijeva formiranje odgovarajućeg DATA centra, korišćenje najboljih servera ... odgovarajućih rješenja za bekap podataka. Sve su ovo između ostalog i problemi, odnosno i zahtjevi koji se stavljaju pred Poresku upravu i pred vama kao Ministarstvo finansija i kao što smo vidjeli u obrazloženju Predloga zakona osnovni razlog za odlaganje datuma od početka primjene navedenog zakonskog rešenja je opravdana potreba za usklađivanje novom sistemu rada i prirodnih subjekata, ali i Poreske uprave.

Realizacija samog zakona takođe podrazumijeva kvalitetno pripremljen i sproveden tenderski postupak, jer je neophodno nabaviti najsavremeniju informaciono-komunikacionu tehnologiju koja garantuje da neće doći do zastoja u samom radu. Zaključujem da postoji opravdana potreba za odlaganje početka primjene samog zakona s obzirom da govorimo o potpunom novom prelasku sa tradicionalnog na novi savremeni način poslovanja. Takođe, ovaj sistem je primenljiv u većini zemalja Evropske unije i u određenim zemljama u okruženju i pokazao se jako dobrim i jako kvalitetnim i samim tim klub Demokratske (prekid) partije socijalista naš klub poslanika će podržati ovaj vaš Predlog zakona da se primjena ovog zakona odloži do 1. januara 2021. godine. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 14:05:50)

Hvala, poslaniče Fatić.
Sledeća je poslanica Ana Nikolić.

ANA NIKOLIĆ (23.12.19 14:05:57)

Hvala, potpredsjedniče.

Uvaženi ministre Radunoviću sa kolegicom,

Kao poslednji govornik na ovu temu želim biti vrlo efikasna i kratka, jer su kolege sve do sada i rekle. Ono što je moje bilo zadovoljstvo kada smo razmatrali predlog ovoga zakona na skupštini jeste bilo da smo svi poslanici u ovom domu zaista dali pozitivno mišljenje o ovome zakonu. Pozitivno mišljenje o ovome zakonu zbog toga što je ovo bio tehnička podrška kompletne reforme Poreske uprave na pravi način i tada nam je prezentirano koliko je vrlo zahtjevan ovaj projekat koji je vrlo skup i vrlo komplikovan. Ono što je važno istaći jeste da smo i tada konstatovali da je primjena ovoga zakona jedan od najvažnijih vidova borbe protiv ove sive ekonomije i protiv nelojalne konkurencije, protiv onoga što se zove utaja poreza na tržištu. Ovaj zakon će omogućiti objedinjavanje svih podataka i transakcija i gotovinskih i negotovinskih u momentu kada se oni dešavaju. To je onaj razlog što upravo treba ovaj projekat sprovesti, jer će to dati nemogućnost bilo koje vrste malverzacije ili utaje poreza.

Ono što je važno istaći jeste da smo i tada konstatovali da na ovaj način će doći do praćenja i analize mnogih podataka koji će biti relevantni za ocjenu privrednih obveznika kada su u pitanju ocjene njihovog poslovanja i eventualnih pokretanja postupka stečaja. Ovdje je jako važno naglasiti da u tim analizama će se moći doći do evidentiranja onih podataka, odnosno do otkrivanja onih podataka koji govore o broju zaposlenih, o broju onih koji su registrovani u tim firmama koji rade na legalan način, ili koji ne rade koji su u crnom tržištu i u sivom tržištu.

Znači, ovaj zakon definitivno je jedan od najvećih da kažem udaraca na ono što predstavlja sve, utaja poreza, ono što predstavlja sve što je sivo tržište. Zbog toga smo zaista jednoglasno dali podršku ovom zakonu u Parlamentu. Ako je procjena Vlade, odnosno uvaženog ministra finansija da je ovog momenta ovako važan zakon sporan u smislu njegovog počinjanja 1. januara 2020. godine iz objektivnih razloga ti su razlozi ipak prevashodno zbog nabavljenog tendera na vrijeme, a ako nije obavljen tender na vrijeme onda je taj testni period od tri mjeseca koji je jako važan je trebao da pokaže kako to sve funkcioniše zaista nužno neophodno da se on odloži. Bolje je ovakav zakon odložiti dok se sve pretpostavke negdje skupe i ostvare, jer je jako važan i bitan iz svega ovoga.

Znači, ja bih željela zaista ministre još jedan puta da podsjetim na ono što su skoro i svi

poslanici od tog dana kada smo i usvajali zakon negdje molili i uvaženog mistra da sve uzme u obzir, a to su srednja i mala preduzeća. Kada bude implementacija ovog zakona i ove tehnike kod njih da Vlada učini sve napore da subvencionira troškove koje će srednja i mala preduzeća imati kada je u pitanju nabavka ove tehnike. Zaista i zašto je to tako važno. Važno je zbog toga što zaista predstavljaju jedan veliki broj poreskih obveznika, a poenta ovog zakona i njegove primjene jeste da i bude u stvari i sveobuhvatan, da obuhvatni najveći broj poreskih obveznika na tržištu naših proizvoda i usluga kako bi na pravi način postigli rezultate, a to jeste broba protiv sive ekonomije. Stoga puna podrška odlaganju ovoga zakona da za 1. januar 2021. godine, a ono što je i uvaženi ministar otprilike i saopštio jeste da će se za ovu godinu dana, ona će brzo proći na pravi način pripremiti da je dosta toga možda već i urađeno da nismo dali taj rok do 1. januara možda bi bilo opuštenije pa se ne bi mnoge radnje ni odradile kako to obično biva kao što su se sada odradile, a pogotovu se to odnosi na podzakonska akta koja su pripremljena maltene i koja su jako važna za implementaciju zakona tako da računam da će ova godina jako brzo proteći, a da ćemo onda svi biti spremni 1. januara 2021. godine da na pravi način primijenimo ovaj zakon i na taj način damo punu podršku i dalje reformi našeg poreskog sistema. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 14:10:26)

Hvala, poslanice Nikolić.

Ovim smo završili redosled diskusija po prijavama i pitam predstavnika Vlade da li želi dopunsko obrazloženje. Ne želi. Znači, mogu konstatovati da smo završili raspravu o Predlogu zakona o izmjenama Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga. Izjasnićemo se naknadno.

Dragi poslanici i poslanice, prelazimo na sledeći zakon koji je na dnevnom redu, to je 5. tačka dnevnog reda.

Izvolite, poslaniče Bulajić.

STRAHINJA BULAJIĆ (23.12.19 14:11:06)

Gospodine potpredsjedniče, izvinjavam se, već ste bili krenuli da najavite tačku.

Dakle, s obzirom da su poslanici Demokratskog fronta svi na neke odbore, a ima zainteresovanih za ovu tačku dnevnog reda, ja bih molio jednu kraću pauzu, da se okupimo pa da se nastavi.

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 14:11:31)

Evo u redu.

Ja ću kao ispred klubova udovoljiti vašoj želji i daću pauzu od desetak minuta pa da se okupimo. Nastavljamo za deset minuta.

-Pauza-

PREDSJEDAVAJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 14:29:22)

Poslije ove kratke pauze, nastavljamo sa radom.

Prelazimo na raspravu o **Predlogu zakona o izmjeni Zakona o crnogorskom državljanstvu**.

Predlog zakona su podnijeli poslanici: Daliborka Pejović, Andrija Popović, Milorad Vuletić, Sanja Pavičević, Radule Novović, Mirsad Murić, Ervin Ibrahimović.

Izjavioci odbora su: Miodrag Vuković, Zakonodavnog odbora i Jovanka Laličić, Odbora za

politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres. Obaviješten sam da dopunsko obrazloženje će dati poslanik Radule Novović.

Izvinjavam se, kolega Vuletić, izvolite.

Milorad Vuletić, ispred predlagača.

MILORAD VULETIĆ (23.12.19 14:30:10)

Zahvaljujem, gospodine predsjedavajući.

Dame i gospodo, uvaženi građani, danas je pred nama izmjena Zakona o crnogorskom državljanstvu. Radi se samo o jednoj riječi koja zamjenjuje riječ "punoljetna lica" sa riječju "lica". O čemu se naime radi?

Zakonom o crnogorskom državljanstvu članom 8 propisani su uslovi za sticanje crnogorskog državljanstva, a članom 12 stav 1 propisano je da punoljetno lice čiji je prijem u crnogorsko državljanstvo od posebnog značaja za državni, naučni, privredni, kulturni, ekonomski, sportski i drugi interes Crne Gore može izuzetno steći crnogorsko državljanstvo prijemom i ako ne ispunjava uslove iz člana 8 ovog zakona.

Okako formulisanu normu člana 12 stav 1 zakona neophodno je precizirati jer je primjena u praksi pokazala da upravo zbog okako formulisane norme u kojoj se koristi izraz punoljetno lice dolazi do problema, odnosno onemogućavanja licima koja nijesu punoljetna, a članovi su porodice ili koja iza sebe imaju rezultate na sportskom i kulturnom polju od posebnog značaja za državni interes da steknu crnogorsko državljanstvo.

Prijemom i koja su kao takva onemogućena da predstavljaju Crnu Goru na internacionalnim evropskim i svjetskim ili drugim takmičenjima i nadmetanjima.

Prijedlog koji bi mogao riješiti ovo pitanje i uticati na efikasnost procesa je izmjena Zakona o crnogorskom državljanstvu u dijelu koji se odnosi na izmjenu člana 12 i člana 30 kako je to dato u ovom prijedlogu. Izmjene zakona, a to je: da se riječi punoljetno lice zamijene riječima lice. Ako bi ostalo ovakva ograničenja mogla bi takođe da imaju negativan uticaj na kredibilne i ozbiljne investitore što u krajnjem može da uspori ekonomski, regionalni razvoj Crne Gore. Ako prilikom podnošenja zahtjeva za realizaciju posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore tzv. aplikanti za sticanje ekonomskog državljanstva da aplikacijama budu obuhvaćena i njihova maloljetna djeca. Potrebno je to učiniti na način kako sam ranije naveo predloženo izmjenom ovog zakona. Na ovaj način bitno bi se uticalo i na očuvanje jedinstva porodice. Stoga smatram i predlažem da predloženu izmjenu cijenimo osnovanom i potrebnom, pa očekujem da će i ostali kolege poslanici podržati izmjenu zakona zbog čega predlažem Skupštini da ovaj predlog zakona usvoji. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆI GENCI NIMANBEGU (23.12.19 14:33:49)

Hvala, poslaniče Vuletić.

Da bih pročitao redosljed prijava, idemo po klubovima. Klub Demokratskog fronta nema sada predstavnika, treba da govori Predrag Bulatović, daću riječ poslaniku Goranu Daniloviću, nek se pripreme Andrija Popović i Aleksandar Damjanović.

Poslaniče Danilović, izvolite.

GORAN DANILOVIĆ (23.12.19 14:34:14)

Uvaženi građani, koleginice i kolege, gospodine potpredsjedniče,

Ujedinjena Crna Gora, a vjerujem i cijeli naš klub, Posebni klub poslanika će biti protiv ove minimalističke izmjene Zakona o državljanstvu. Želim da objasnim vlastite razloge, a svako od kolega ko bude dobio priliku da govori reći će između ostalog i svoje dopunske razloge. Ne mijenja se Zakon o državljanstvu izuzev kad je u pitanju prilagođavanje nomotehnike, odnosno ukoliko je

neophodno da se ispravi jezička greška za jedan, dva ili tri pojedinačna slučaja. Ne mijenja se to nije pravilo, to nije pametno i to može dugoročno nanijeti više štete nego što može donijeti koristi.

Uvaženi građani, mi smo u međuvremenu usvojili čuveni Predlog da se crnogorsko državljanstvo može steći i kao ekonomsko državljanstvo. To je trebalo da podupre razvoj naš svake vrste, posebno ekonomski, privredni, pa kao što piše ovdje regionalnu ujednačenost kako kod goćete. Doslovce da vam ja to prevedem iako imamo jedan od najsložitijih zakona za sticanje državljanstva ne u regionu nego u Evropi omogućili smo kao jedna od rijetkih zemalja na evropskom kontinentu da se naše državljanstvo za određenu investiciju može kupiti. Bio sam i ostao protiv toga, jer smatram neprimjerenim da neko bez obzira na uloženu investiciju u jedan od krajeva Crne Gore može dobiti državljanstvo, a da ga mnogi mogu vrlo lako izgubiti zbog drakonskih normi koje parlamentarna većina svojevremeno upisala u Zakon o državljanstvu.

Šta sada moje kolege poslanici iz Demokratske partije socijalista sam vidio, a vjerovatno iz parlamentarne većine traže da se član 12 Zakona o državljanstvu promijeni u samo jednoj riječi, da pod privilegovanim uslovima na dobijanje državljanstva umjesto "punoljetno lice" može dobiti "lice". Obrazloženje mojih kolega je da je dosadašnji član 12 stav 1 neophodno precizirati, jer je primjena u praksi pokazala da upravo zbog ovako formulisane norme u kojoj se koristi izraz punoljetno lice dolazi do problema, odnosno onemogućavanja licima koja nijesu punoljetna, a koja iza sebe već imaju rezultate na sportskom ili kulturnom polju. Ponavljam "sportskom ili kulturnom polju od posebnog značaja za državni interes da steknu crnogorsko državljanstvo prijemom i koja su kao takva onemogućena da predstavljaju Crnu Goru na svetskim ili drugim takmičenjima". To je tako paušalno, izvinite, uvažene kolege, da je nedopustivo.

Kako misli predlagač da se daje državljanstvo maloljetnom licu, treba li da pribavi saglasnost roditelja ili ćemo da otimamo talentovanu djecu iz svijeta kulture, iz sporta i da im mimo roditeljskog znanja uručujemo državljanstvo? Državljanstvo podrazumijeva prava i obaveze i ta prava i obaveze moraju biti ispunjena i ova norma mora biti drugačije formulisana ako je namjera da Crnu Goru negdje na sportskom ili kulturnom planu reprezentuje vunderkind. Nemam ništa protiv, je li bog dao, ali ne možemo ni na koji način to činiti kao da hoćemo da istrgnemo djecu od nekih roditelja nepominjući da je neophodna njihova saglasnost no treba ispoštovati proceduru u skladu sa članom koji to, ništa od toga.

Da bih ja na kraju imao mirnu savjest i da znam da ne griješim kad sumnjam u dobru namjeru. Pazite samo dva pasusa niže, pazite nastavak objašnjenja. Gore imamo ono što bismo možda mogli svi negdje i prećutno da pozdravimo. Trebaju nam djeca koja hoće da zastupaju Crnu Goru na svjetskim i drugim takmičenjima. "Imajući u vidu citiranu odredbu evidentno je da maloljetno lice ne može steći crnogorsko državljanstvo prijemom po članu 12 što može da ima negativan uticaj na kredibilne i ozbiljne investitore i što u krajnjem može da uspori ekonomski i regionalni razvoj Crne Gore i privlačenje novih stranih investicija." Pa o čemu se ovdje radi? Dakle, ovo je dodatak objašnjenju. Nije više to lice maloljetno koje treba da nas predstavlja na ... takmičenju, molim vas da me tolerišete pola minuta, zato što želim zaista ovo do kraja da izvedem, nego sad dakle vrlo jasno stavljamo do znanja da oni koji su dobili ekonomsko državljanstvo zbog toga što su uložili u Crnu Goru, iskoristili zakon koji su ovdje usvojili, dok smo bili u prelaznoj Vladi neki to nismo dali, jer smo govorili da se obesmišljava naš Zakon o državljanstvu i posebno član 12. Neka što smo njima zbog investicija dali državljanstvo nego sad treba valjda zbog toga što im je rasuta porodica da damo državljanstvo i njihovoj djeci, a da li neko zna koliko rrecimo ti ljudi posebno sa istoka bliskog i dalekog koji ovo koriste da dobiju državljanstvo Crne Gore trenutak prije nego će postati država članica Evropske unije, koliko to košta. Da li to sad ispade da je za investiciji od 200.000 eura na sjeveru Republike Crne Gore neko u prilici da dobije sam državljanstvo kao investitor, ali jedno dvanaestoro (prekid) apsolutno sam protiv toga. Ujedinjena Crna Gora to neće podržati, naš klub poslanika to neće podržati. Pozivamo da se dobro razmisli o ovoj izmjeni člana. Ne može se davati državljanstvo maloljetnom licu tako blanko, jer su iza njega već neki rezultati samo što od njega očekujemo velike rezultate, eventualno u sportu ili na kulturnom polju. Ovo je vrlo osjetljiva tema i prigovoriće nam čak i stranci. Završavam gospodne predsjedniče, vjerujem da će ovdje biti jedinstven stav svih pet poslanika, posebnog kluba poslanika. Hvala, lijepo.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 14:40:53)

Hvala vam, poslaniče Daniloviću.

Sada riječ ima poslanik Predrag Bulatović, a neka se pripremi poslanik Andrija Popović. Izvolite.

PREDRAG BULATOVIĆ (23.12.19 14:41:02)

Gospodine predsjedniče, ja i koleginica Branka Bošnjak smo na Odboru za politički sistem kao zainteresovani poslanici, pa eto da saopštimo nekoliko stavova da bi se vratili nazad. Inače ta sjednica Odbora za politički sistem je zakazana na zahtjev predsjednika Skupštine zato što Milivoje Katnić izbjegava da dođe na Odbor za antikorupciju i izbjegava da dođe na Odbor za odbranu i bezbjednost gdje je bio izložen unakrsnoj vatri. Poštovani građani, prije par minuta svoje izlaganje u trajanju od 15 minuta završio je Milan Knežević, jedno brilijatno izlaganje gdje je u parampačard razbio rad Milivoja Katnića i čekamo kako će i na koji način da on odgovori na sve to. Zato je i ta sjednica tako organizovana da ne bi građani mogli da čuju argumente koji su na našoj strani vezano za ovaj zakon. Ovdje jedna grupa poslanika DPS-a predlaže da se izmijeni da mogućnost državljanstva mogu da dobiju maloljetna lica, navodno mladi sportisti, a u suštini se tu krije i ono da dobijaju članovi porodice onih lica koja su u dobroj vezi sa režimom koji dobijaju ekonomsko državljanstvo koji na povlašćen način stižu to crnogorsko državljanstvo sa tačno određenim ciljem.

Gospodine predsjedniče, i ja i gospođa Branka Bošnjak se želimo vama obratiti, jer mislimo da ovo što se zadnjih dana dešava na liniji pitanja koja postavlja Demokratski front vezano za broj državljana u Crnoj Gori i broj birača u biračkom spisku traži da se na jedan ozbiljan način razjasni.

Dakle, mi smo pitali ministra unutrašnjih poslova da nam pošto imamo podatke da broj birača drastično, odnosno broj državljana rapidno pada u odnosu na 1990. godinu i da je taj broj birača bio, gospodine Damjanoviću, broj birača, vama se obraćam pošto se vi se bavite ovim Izbornim zakonom, broj državljana je 2018. godine po našoj evidenciji 569.340, mi smo došli analitičkom metodom do toga. Znate šta nam je odgovorio gospodin Mevludin Nuhodžić? Pazite građani, odgovorio je da na dan 10.12.2019. godine je broj državljana Crne Gore 780.034 od čega je broj maloljetnih crnogorskih državljana u navedenom datumu 145.224 i onda je on došao do zaključka da broj birača može da bude 588.000.

Poštovani građani, 780.034 je broj državljana Crne Gore. E sad, gospodine predsjedniče, samo da vas priupitam nešto. Evo ja imam pred sobom sad podatak MONSTATATA koji kaže da je broj državljana Crne Gore na popisu 2011. godine bio 620.029, odnosno broj stanovnika, da je do 18 godina taj broj 145.126, preko 18 godina 474.000. Još ću ovo da vam kažem. Prošle godine je, odnosno 10.08. 2016, pardon u 9 sati i 41 minut na jednom sajtu je rečeno da je broj državljana Crne Gore 860.000. Zvanično saopštenje Ministarstva unutrašnjih poslova 860.000, 780.000 i DF tvrdi 569.000. Imam popisne podatke pred sobom koji kažu da je u stvari broj državljana 566.063 2011. godine i tu imamo katego bez državljanstva i td. i to daje broj 620.029. Dakle, broj stanovnika 2003. godine je bio 620.145 sa popisom koji je vršen u inostranstvu 673.094. Dakle, to su i tačno se zna ko se popisuje, da se radi o onom boravištu koje je dominantno u državi... (prekid) ... Drugi, da objasni 860.000, 780.000 i 115.000 po podacima Demokratskog fronta je bez osnova ljudi u biračkom spisku, što je birački spisak kada se sve to definiše učestvuje sa 93% u broju državljana. Na podacima Mevludina Nuhodžića to je već drugačije.

Dakle, imamo fantastične brojeve 900.000, 780.000 i ono što mi kažemo 560.000, to traži razjašnjenje ako ima realnog razjašnjenja da pogledamo birački spisak da vidimo koje se manipulacije rade jer mi smo pokazali da promjena biračkog jedinstvenog matičnog broja koje nam je dostavio ministar unutrašnjih poslova je preko 90.000, bez osnova. I kad imamo to šaranje imamo izbore, onda, gospodine Brajoviću, nemaju smisla. Oni nemaju smisla jer neko ko može, danas je sasvim moguće ... koja nije biometrijska. Ja sam mijenjao kompletna dokumenta prije godinu dana, sve je to završeno za 24 sata, za 36 sati. Lična karta može da se uradi veoma brzo. Znači manipulacija sa bazama podataka ako nemamo kontrolu je vaoma značajna i moguća. Nisam znao da Crna Gora ima blizu milion stanovnika, odnosno državljana širom svijeta, od čega

je značajan broj u biračkom spisku po volji Demokratske partije socijalista.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 14:47:40)

Hvala vam poslaniče Bulatoviću.

To ćete iskoristiti negdje priliku da razgovarate sa ministrom unutrašnjih poslova. Vrlo interesantan ovaj vaš pogled na te brojke.

Javio se za komentar poslanik Goran Danilović, on zna da su ovo uvodna izlaganja i da ne mogu dati komentar na to, ali i nije bilo nikakve direktne prozivke.

Sad ću dati riječ zbog ovog učešća na sjednici Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, poslanici Branki Bošnjak, a onda ostaje još Andrija Popović u ime kluba. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (23.12.19 14:48:20)

Zahvaljujem, predsjedniče, uz izvinjenje kolegi što sam zauzela vaše mjesto, odnosno krenula ranije zbog ove, a inače danas cio dan je malo onako haotičan zbog toga što smo uglavnom na odborima, ja sam već jednu diskusiju propustila a u vezi sa klimatskim promjenama, što mi je žao, ali ajde.

Evo, danas pred nama su izmjene Zakona o crnogorskom državljanstvu. Prvo mi je pretenciozan sami naziv zakona, obično bi trebalo da bude to zakon o državljanstvu Crne Gore, ali eto kod nas je to o crnogorskom državljanstvu, ali hoću da kažem, kolege iz DPS-a su se sjetile sad vjerovatno neki pojedinačan slučaj, da predlože ovakve izmjene ovog zakona, a ovaj zakon je po nama iz Demokratskog fronta jedan od zakona koji je morao biti u paketu ovih izbornih zakona jer se smatra vrlo rigoroznim zakonom. Ja mislim jedan od ... da sve države negdje žele da imaju što više državljana, naravno ne svakakvih ali to treba da se probere kome da se da crnogorsko državljanstvo, jedino naša zemlja je napravila tako rigorozan zakon i jedino, ali je za to omogućila vrhu vlasti da pod nekim specijalnim uslovima raznorazne protuve kojih bi trebalo da se distanciramo, da im dajemo crnogorsko državljanstvo.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 14:49:45)

Molim vas, samo nemojte te riječi upotrebljavati. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (23.12.19 14:49:49)

Izvinite predsjedniče, ali za ljude koji se nalaze na raznim interpolovim potjernicama, a da dobijaju po povlašćenim uslovima crnogorsko državljanstvo, ja nemam druge riječi.

Takođe, ako je neko zaslužio to državljanstvo, ja ne kažem ima među njima sigurno onih koji su zaslužili da im se da to ajde da kažem počasno državljanstvo, zbog čega ova država krije spisak tih ljudi. Da oni sami negdje nisu svjesni toga da su dali razno raznim osobama koje to ne zaslužuju, oni ne bi krili taj spisak, čak bi to bio ponos da neko ko je ugledan ima i naše državljanstvo, ja mislim da bi time trebali da se hvalimo a ne da krijemo i to dovoljno govori, mada građani to znaju.

Hoću da se vratim na ovaj dio koji mi je vrlo simptomatičan na pitanje ministru Nuhodžiću, vezano za državljanstvo, pošto smo mi prema zvaničnim podacima MONSTAT-a, znači zvanični podaci MONSTAT-a govore da mi imamo, da smo 1990. godine imali 68,42% udio birača u broju državljana, a da taj odnos 2018. godine iznosio je nevjerovatnih 93,54%. Znači prema zvaničnim MONSTAT-atovim statističkim podacima. I pošto je to prosto nevjerovatno, jer onda kada zbrojite one koji su u osnovnoj školi i one koji su u srednjoj školi a nemaju 18 godina i one koji nemaju prava glasa vidite da je ta cifra mnogo veća i da se u biračkom spisku odjednom pojavljuje od prilike oko 117 hiljada ljudi koji ne bi trebali da se nađu na biračkom spisku. I ja sam konkretno pitala

ministra Nuhodžića da mi kaže kako je to moguće i navela mu 2018. godine po zvaničnim podacima da je broj državljana bio 569.346 i on je dao meni odgovor, namjerno propuštajući 2018. godinu, pa je napisao da je 10.12. 2019. godine broj državljana 780.034. E sad će mi neko objasniti kako je to iz 2018. kada je bilo 569.346 prema zvaničnoj statistici odjednom taj broj narastao na 780.034. Uz ono što je kolega Bulatović rekao da je ogroman broj oko 50.000 promijenjenih matičnih brojeva, uz ove kontra diktorne podatke koji i u zvaničnim statistikama stoje, samo govori o tome da je birački spisak u stvari ključ izbornih malverzacija DPS. Da će oni sve ostalo možda i promijeniti, ali neće dati da se birački spisak prečisti. Ja ne kažem da ovih 117.000 su nekakvi ljudi nepostojeći, vjerovatno su to ljudi što su nekada kupovali auta, sjećate se Berkovića, itd. i da nije prečišćeno i onda se daju lične karte nekim njihovim aktivistima povjerljivim koji će na imena ovih ljudi glasati i to je način na koji DPS vlada. Tako da, ako ne dođe do prečišćavanja biračkog spiska i ja sam za to da mi rasteretimo Zakon o crnogorskom državljanstvu da ne budemo rigidni prema ljudima, jer imamo ljude, samo još dvije rečenice, imamo ljude koji decenijama žive u Crnoj Gori, koji su završili škole u Crnoj Gori i nemaju još uvijek crnogorsko državljanstvo zbog toga što jadni oni, kad smo postali nezavisni nisu znali da trebaju tamo nešto da mijenjaju, mislili su da se podrazumijeva da su crnogorski državljani, sad im se traži te onih 10 godina, te pet godina, te lična karta stranca, te polaganje, još najveći apsurd da znate crnogorskog jezika itd. Dajte ovaj zakon da napravimo malo podobnijim onome što je zaista raspoloženje i što je ambijent u Crnoj Gori.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 14:54:22)

Hvala poslanice Bošnjak.

Poslanik Andrija Popović, a neka se pripremi poslanik Jovan Vučurović. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (23.12.19 14:54:32)

Zahvaljujem, predsjedniče.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore,

Što se tiče samih izmjena Zakona o crnogorskom državljanstvu ja ću kao jedan od predlagača ovih izmjena reći par stvari. Dakle, predlagači ovog zakona su poslanici Demokratske partije socijalista, Liberalne partije i Bošnjačke stranke.

Ovo je preciziranje već postojeće norme Odluke Vlade, dakle Zakon o crnogorskom državljanstvu, članom 8 propisani su uslovi za sticanje crnogorskog državljanstva, dok članom 13 Odluke o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore, između ostalog, propisano je da zahtjev za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom po osnovu posebnog programa stiču aplikant i članovi njegove porodice.

Evidentno je da maloljetno lice ne može steći crnogorsko državljanstvo prijemom po članu 12 Zakona što može da ima negativan uticaj na kredibilne ozbiljne investitore, što u krajnjem može da uspori ekonomski regionalni razvoj Crne Gore i privlačenje novih stranih investicija, posebno što je u svim zemljama koje sprovode program ekonomskog državljanstva dozvoljeno sticanje državljanstva i za maloljetnike. Predloženim izmjenama će se eliminisati navedeni nedostaci koji bi mogli da utiču na priliv investicionih sredstava u Crnu Goru, istovremeno preventivno djelovati na očuvanje jedinstva porodice. Dakle, ekonomsko državljanstvo, znamo i sami, o tome je puno govoreno, usvojili smo taj zakon, koristi su jasne od ekonomskog državljanstva. Njime se podstiče dotok kapitala, razvoj investicija, razvoj tehnologije, znanja, unapređenje ekonomskog ambijenta, rast zapošljavanja, a u krajnjem rast životnog standarda i društveni napredak. Naravno, kod ekonomskog državljanstva, odnosno ekonomskog pasoša treba voditi i o eventualnim negativnim posljedicama dodjeljivanja tog državljanstva. Dakle, to je od najveće važnosti uvođenje jasnih pravila i poštovanje etike i svih relevantnih kriterijuma da bi se spriječilo sve što bi moglo da nanese štetu ugledu i ekonomskom razvoju Crne Gore.

Ono što je bitno reći, naravno ovo je ipak radi se o ekonomskom državljanstvu, čuli smo

već i ranije i o tome sam bezbroj puta govorio da je teško doći do crnogorskog državljanstva, čak i za ljude koji godinama i decenijama žive u Crnoj Gori, čak ljudi neki koji su rođeni u Crnoj Gori ne mogu da dođu do državljanstva zbog tih recimo birokratskih prepreka koje su tu postavljene.

Ono što je još bitno reći da je samo ekonomsko državljanstvo sve ovo što je pokrenuto za sticanje crnogorskog pasoša u okviru tog vladinog programa ekonomskog državljanstva, da po mojim dostupnim informacijama i saznanjima da je do sada, da su do sada podnijete samo četiri aplikacije za crnogorsko državljanstvo, da će biti, kao što znamo dostupno oko dvije hiljade pasoša. I ono što u ime Liberalne partije tražim, a to je i obećano da će biti transparentno da će biti dostupno javno svima (prekid)... da tu ne bude nikakvih zloupotreba.

Kao predlagač podržacu normalno Predlog zakona o izmjeni Zakona o crnogorskom državljanstvu. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 14:59:52)

Hvala, poslaniče Popoviću.

Sad ima riječ Aleksandar Damjanović, a neka se pripremi Jovanka Laličić.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (23.12.19 15:00:02)

Hvala, predsjedniče.

Kolega Popović, njemu se mogu obratiti kao jednom od potpisnika ovog predloga zakona sa kolegama poslanicima. Materija koja je regulisana 2008. godine i gdje smo puno puta, četiri pet puta je ovaj zakon mijenjan, u Parlamentu imali prilike da govorimo o načinu na koji Crna Gora definiše državljanstvo i dosta restriktivnom pristupu koji ste i sami pomenuli, gospodine Popoviću, u tom dijelu.

Ja ću podsjetiti da smo, sem Zakona važećega koji to definiše, mi istovremeno i korisnici Evropske konvencije o državljanstvu koju je ovaj dom ratifikovao marta, čini mi se, 2010. godine i u toj Evropskoj konvenciji o državljanstvu koja je dosta liberalna i koja podstiče višestruka i dvostruka državljanstva svih država članica Savjeta Evrope, ostavljena je i mogućnost da država iskaže rezerve na jedan dio tih odredbi isključujući naravno one osnovne odredbe koje definišu same principe Konvencije.

Crna Gora je jedna od malobrojnih država članica Savjeta Evrope koja je ovim zakonom kojim je ratifikovana Konvencija o državljanstvu iskazala rezervu, dakle shodno članu 29 stav 1 Konvencije, na član 16 Evropske konvencije o državljanstvu, a zbog građana i zbog svih nas da se podsjetimo, da je taj član 16 ključni koji je bio tačka i neđe našeg mimoilaženja kada smo ovaj svoj odnos iskazivali ovdje kod glasanja oko ovog zakona, dakle, država ugovornica ne treba da utvrdi da je odricanje ili gubitak drugog državljanstva uslov za sticanje ili zadržavanje njenog državljanstva itd. Dakle, Crna Gora, na žalost iskazala je rezervu i ne primjenjuje ovaj član 16, jedna od rijetkih država članica Savjeta Evrope jer zahtijeva da je odricanje od drugog državljanstva uslov da se napravi prijem u crnogorsko državljanstvo, nešto što je suprotno intenciji onoga što je ova konvencija i što je negdje i međunarodna praksa, naravno kod ozbiljnih država Evrope.

Imamo pravo to da radimo, u članu 29 je data mogućnost rezervi, ali je takođe članom 29 tačkom 2 i tačkom 3 definisano da te rezerve moraju da se blagovremeno razmotre i da se izvrši njihovo potpuno djelimično ponašanje, čim to okolnosti dozvole. Nisam siguran da smo ovih devet ili deset godina o tome ikad raspravljali a dešavaju nam se stvari koje nam se dešavaju. Da se crnogorsko državljanstvo teško dobija, da imate problem roditelja, majke koja rodi dijete ovdje u Crnoj Gori, u Crnoj Gori, udata za crnogorskog državljanina, radi ovdje, živi ovdje, dijete ne može da dobije državljanstvo godinama, a gle čuda ostavljaju napušteno dijete, negdje koje se nađe i bogu hvala da se nađe, da se podigne u domu za nezbrinutu djecu, dobija po automatizmu državljanstvo. Paradoksi kojih nije mali broj shodno onome što jest zakon. Mi smo negdje 2011. godine imali jedan pokušaj da zbog tada dogovora oko izbornih uslova itd, i promjene Ustava omogućimo da jedan broj lica koji su ovdje godinama, čiji su preci ovdje sahranjeni itd. a koji su

sticajem okolnosti živjeli u drugim državama bivše SFRJ, mogu da dobiju pristup državljanstvu jer ne misle da idu nigdje odavde, ali i dalje imamo taj restriktivni pristup.

E sad, na drugoj strani imamo pokušaj liberalizacije ovom pristupu u dijelu onoga što su podzakonska akta koja je takođe Vlada usvojila a u cilju podsticanja ulaganja u Crnu Goru u ekonomsko državljanstvo itd. Dakle, suština je ovdje da se u novembru 2018. godine donijela Odluka o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steci crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije posebnog programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore. Ovaj rogovatni naslov ili ti ekonomsko državljanstvo gdje je defakto razrađen model ulaganja, dati su neke osnovni arametri od toga koliko treba uložiti po projektu, itd. I negdje se izgleda ispostavilo da postoji mali problem. Godina dana je prošlo od ove uredbe, 2019. godina, ostale su još dvije godine, jedna trećina je dakle prošla, ne ide ovaj projekat, na žalost jedan sam od onih koji je podržavao ijepo spakovanim uslovima, uslovima gdje bi se onemogućilo licima koja su sa potjernice itd. da budu ti koji će dobiti državljanstvo samo ozbiljne firme, ozbiljni subjekti itd. na način na koji je to definisano u ozbiljnim državama. Imamo problem u primjeni jer je neko primijetio da članovi porodice lica koja će biti ulagač u Crnu Goru i steći ekonomsko državljanstvo ne mogu da dobiju to ukoliko su maloljetna zbog norme koja je data u zakonu. Sad imamo zbog te jedne norme liberalizaciju i negdje pokušaj da zakon usklađujemo sa nečim što su nečije želje.

Dozvolite još pola minuta, minut samo da ovo zaokružim. (prekid) i ozbiljnih investitora. Pa, da se našalim, ukoliko je srž svega ovoga, a to nije jedina odredba mi imamo i odluku o kriterijumima generalno za sticanje crnogorskog državljanstva prijemom itd. Imamo negdje i u članu 13 ove odluke takođe normu da se djeca aplikantata da stiču državljanstvo Crne Gore punoljetstvom. Sad idemo na varijantu da omogućimo to djeci ako nisu punoljetna, sad može li doći do obesmišljavanja ove odluke o ekonomskom državljanstvu ulaganjima, recimo, investitor dobija državljanstvo zato što ulaže pola miliona evra. Evo sticajem okolnosti uzimam arapske države, nije ništa namjerno, ima tamo investitora koje imaju familije od po 20, 30 djece maloljetne itd. Hoćemo li svima njima da damo državljanstvo i ako su maloljetna lica i ako intencija da po jednom ... Ovako ćemo dobiti, uslovno rečeno, možda, možda i nećemo, armiju nekih lica djece maloljetne i ne možemo se ovdje voditi primjerom da postoje i sportisti neki ispod 18 godina pa zbog njihovih talenata da sakrivamo investitore i za sportiste. Malo je tih sportista, to treba reći, to je lako i napraviti izuzetak i napisati ga u zakonu ako na njih mislimo. Ne mislimo na sportiste i na kulturne radnike ispod 18 godina. Svaka čast malo je takvih, Bog dao da ih je više koji će proslaviti Crnu Goru, a nisu još punoljetni u ove dvije sfere, mislimo na investitore, na biznismene itd. Pa, samo pravim razliku i time zaokružujem, kako smo negdje tvrdi kad treba biti tvrd prema našim građanima, sugrađanima, našim ljudima, komšijama koji to ne mogu da ostvare 20, 30 godina nakon disolucije stare Jugoslavije, 10-tak godina nakon referenduma, a ovdje pokušavamo i da one odluke koje smo donijeli koji su niži zakonski akti sad upodobimo kako bismo omogućili investitorima gdje očigledno nešto ne štima u ovom programu da investiraju s time da i članovi njihove familije, pa i maloljetna lica dobiju ovo državljanstvo.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:07:20)

Hvala vam.

Sada riječ ima poslanica Jovanka Laličić, a neka se pripremi poslanik Goran Radonjić. Izvolite.

JOVANKA LALIČIĆ (23.12.19 15:07:27)

Uvaženi predsjedniče, poštovane kolege i kolegice, poštovani građani,

Pred nama je jedan kratak zakon, ali čini mi se veoma važan i stoga puna podrška moja predstavnicima predlagača koji su došli na ideju koristeći iskustva iz prakse predlože ovako jednu intervenciju na zakon.

Imali smo prilike da vidimo da je dosadašnjim zakonom regulisano da punoljetno lice može

steći državljanstvo prijemom. Međutim, praksa je pokazala da ponekad i neko ko nije punoljetan ako je može da bude i vrstan sportista ili u nekoj drugoj oblasti se već ima nade da će se pokazati, kao jako bitan za interese Crne Gore da može dobiti crnogorsko državljanstvo. Nije ništa čudno da i ukoliko strani investitor koji želi da uloži u Crnu Goru i po tom osnovu dobije crnogorsko državljanstvo da ima namjeru i želju da tu privilegiju, odnosno da crnogorsko državljanstvo dobije i njegovo dijete.

Podsjetiću samo da je program za sticanje crnogorskog državljanstva odgovoran, transparentan i ozbiljan program koji je kako je predviđeno trajati tri godine, a počeo je da se primjenjuje od 1. januara 2019. godine i rečeno je da se u tom dijelu može prihvatiti najviše 2.000 zahtjeva.

Takođe, čuli smo da je Vlada donijela odluku o kriterijumima, načinu i postupku izbora lica koje može steći crnogorsko državljanstvo prijemom radi realizacije programa ulaganja od posebnog za privredni i ekonomski interes Crne Gore. Ova ulaganja treba, prije svega, da doprinesu razvoju manje razvijenih opština i inteziviranju projekata u oblasti turizma, poljoprivrede i prerađivačke industrije.

Ono što je postavljeno, kao uslov za crnogorsko državljanstvo to je da stranac koji u Crnoj Gori ili drugoj državi nije pravosnažno osuđen i za kojega je agent za ocjenu međunarodne podobnosti dao pozitivno mišljenje uključujući dokaz i o porijeklu novca namijenjenom za uplate i ulaganja u skladu sa ovom odlukom. Mislim da je ova odredba jako bitna, odnosno ova odrednica da prosto omogući, tako da kažem, kapital kome je poznato porijeklo. Stoga imajući u vidu značaj ovih odredbi kada je u pitanju sticanje crnogorskog državljanstva preko investicija i ovih izmjena koje danas imamo prilike da razmatramo sigurna sam da će sve ovo zajedno doprinijeti da u narednoj godini 2020 imamo mnogo veći broj aplikanata za sticanje crnogorskog državljanstva i da će ta ulaganja zaista doprinijeti da se ulažu u razvoj manje razvijenih opština i u projekte od značaja za cijelu Crnu Goru. Toliko i hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:10:47)

Hvala vama, poslanice Laličić.

Sad ima riječ poslanik Goran Radonjić, a neka se pripremi poslanik Milutin Đukanović. Izvolite.

GORAN RADONJIĆ (23.12.19 15:10:55)

Zahvaljujem.

Naravno mnogo ima aspekata koji su zanimljivi ovdje.

Uvijek mi je neobično da neko obrazlaže da je samo jedna riječ, jer đavo je u detaljima i u jednoj riječi može da bude mnogo toga. Recimo, ni. Ako neko kaže on je vlasnik, pa se doda ni, nije vlasnik, ne bi se baš reklo da je mala. Pa čim ga argumentuješ da je mala promjena zapravo je nešto sumnjivo. To je neka definicija valjda na žalost u politici, a još kad ga guraš nekoliko dana pred Novu godinu i to je nešto što je znak da nije stvar sasvim čista. Ovdje naravno prilika je da se kaže nešto uopšte o samom konceptu našeg državljanstva. Rekao je kolega već i znamo sa jedne strane užasna rigidnost, mnogobrojne prepreke da neko ko je ovdje rođen, ali je recimo upisan preko oca, na primjer, roditelja da je državljanin neke bivše jugoslovenske zemlje, a neće da se odrekne tog državljanstva. Recimo, nema mogućnost da bude i naš državljanin mada je vezao svoju budućnost i voli našu milu majku zemlju i tako. S druge strane neko čak maloljetno lice koje je Boga pitaj iz kog dijela svijeta nikad nije ni koraknulo ovdje ne može ni da pronade na karti dobiće ovo državljanstvo zato što mu je roditelj dao 200.000 evra. Ja mislim da to nije pošteno i to dvostruko nepošteno je prema našim ljudima. Evo ja kažem naš jer doživljam da neko ko tu živi i rođen, radi, plaća porez, stvara sve ima samo ne može da glasa. E, možda je to problem što bi možda neko pretpostavljam da bi on možda opredijelio se nekad za opoziciju. Pa, i ovo sportsko državljanstvo moram da kažem nije to sad preozbiljna stvar, ali malo mi je nešto neobično da se dovede neko recimo iz Tanzanije, kao maloljetan, pa da brani boje naše kako Vlada se nada na

regionalnom takmičenju. Malo mi je nešto neobično sad zašto to, a onda valjda i da pjeva himnu, valjda da se ponosimo našim nacionalnim uspjehom na taj način. Ja mislim da to nije u radu. Mislim da ni globalno nije u redu nekako mi uvijek neobično sad kad vidim ko sve igra u različitim reprezentacijama, pa je sad nacija ponosna na nekog ko je prije pola godine uzeo državljanstvo, a ne umije da se sporazumije. Sa druge strane našim ljudima se traži da polažu jezik koji je izmišljen pošto su oni rođeni, a završili su recimo školu ovdje i tako. Dosta čudne su te stvari. Moram da kažem koji su efekti tog ekonomskog državljanstva. Kad neko kupi to državljanstvo koje je tako dragocjeno da se ne da našim ljudima, ali je sa druge strane procijenjeno mu koliko vrijedi. To mi nešto smeta, pogotovu što nisam čuo u javnosti niko nije rekao otvorena su radna mjesta i tako. Ovaj argument ovdje koji se kaže preventivno djeluje. Pa, valjda nije preventivno nego štetno na očuvanje jedinstva porodice. Pa, nije ugroženo jedinstvo porodice. Ako dođe investitor uloži i dođe ovdje da živi kao državljanin ima punu mogućnost da dođe porodica sa njim. Pa, ako žive žive mogu pod istim uslovima kao ostali ljudi da traže prvo dozvolu boravka, pa stalnog boravka, pa državljanstvo. Ne znam zašto bi maloljetni sin, ćerka nekog investitora koja nikad ovdje, ponavljam, teorijski gledano, koraknula nije niti zna gdje se ovo nalazi, apriorno dobilo, a da ne govorim da se može desiti kao što smo čuli da ih... Zašto to? Zašto? Biće prije da je neki investitor ovo ispostavio kao zahtjev. Dosta mi je onda čudna ta država i aparat njen i ozbiljnost koja može na taj način da odgovara na takvoj vrsti zahtjeva. Dakle, da pomenemo i to da je ovaj način na koji se to definiše, kaže nabrajaju se sve neki interesi ovakav onakav, ovakav onakav kulturni, naučni, sportski i drugi. Pa, onda znači bilo koji. To znači da je potpuno arbitrarno i da nama može neki odmjernik neko koga traže u njegovoj zemlji neki recimo bivši premijer neke azijske zemlje da dobije pod povlaštenim uslovima. To da je normalne javnosti, da je normalne kontrole to se nikad ne bi smjelo desiti. Kako neko koga traže zbog korupcije u nekoj zemlji dobije kod nas državljanstvo i onda još ispadne da je on valjda nekakav dobar investitor da mi smo samo srećni. Zato imamo i kritike od Evropske unije onda ne gleda blagonaklono na ovakve stvari. Zašto bi jer se pitam ako je to neko ko ima toliko novca da ne voli eto više svoju zemlju da tamo ulaže nego voli našu, pa hoće ovdje, a što će mu državljanstvo. Nije valjda da to radi zbog državljanstva, to su valjda neki svjetski ljudi dobrodošli na svim meridijanima, pa se mi borimo da ih privučemo. Ako mu je motivacija da dobije državljanstvo i to još njegova djeca da ga dobiju dosta je to sumnjivo. Hoću da kažem problematična stvar u svakom pogledu i apelujem da se drži kao tema i da svi znamo da moramo ... našim ljudima koji ovdje žive, koji ovdje rade, koji ovdje plaćaju porez da imaju i oni državljanstvo. Valjda je to minimalna stvar.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:16:04)

Hvala vam.

Za komentar se javio poslanik Andrija Popović. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (23.12.19 15:16:12)

Zahvaljujem.

Evo da častim kolegu Radonjića sa dodatnom diskusijom.

Htio bih samo da se osvrnem na nešto što je rečeno od strane kolege Radonjića, veoma bitno. Dakle, tiče se državljanstva, sportskog državljanstva. Sportskog državljanstva kako Crna Gora hoće da privuče te mlade koji bi igrali za našu državnu reprezentaciju u drugim sportovima. Samo da kažem da smo mi na isti način izgubili maloljetnike koji su postali članovi državnih reprezentacija drugih država, koji su postali, recimo, među najboljim vaterpolistima svijeta. Da je Crna Gora uspjela da ih zadrži to su najveći mogući svjetski biseri danas bi Crna Gora bila vjerovatno olimpijski šampion svjetski šampion u vaterpolu, a bila je evropski šampion, bila je i svjetski i vice šampion. To je znači na neki način tu si u dvostrukoj ulozi. Crna Gora koja hoće da privuče ta maloljetna lica na sportskom planu koji su veoma, veoma perspektivni na sportskom, umjetničkom, kulturnom planu, ali evo kao što sam naveo ove primjere da ih ne imenujem. Naravno to su najbolji vaterpolisti svijeta danas među najboljim vaterpolistima svijeta, ali otišli su da

igraju za drugu reprezentaciju i toj drugoj reprezentaciji su donijeli praktično titulu svjetskog šampiona, titulu olimpijskog šampiona. Druga stvar, ovdje jeste o tome bilo govora. Dakle, ovdje imamo jednu suprostavljenost o tome je govorio i kolega Damjanović. U uredbi je jasno propisano da ta lica maloljetna mogu da dobiju ekonomsko državljanstvo. Uredba to dozvoljava, ali zato ta uredba je suprostavljena sa zakonom tako da eto kroz zakon se htjelo ... to, a ranije sam naveo sve razloge zašto i maloljetna lica trebaju da dobiju to državljanstvo. Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:19:27)

Hvala vam.

Poslanik Goran Radonjić. Izvolite.

GORAN RADONJIĆ (23.12.19 15:19:34)

Zahvaljujem.

Moram da kažem, mada nisam pravnik, dosta je neobična stvar da se prilagođava zakon uredbi. Valjda uredba služi da razradi zakon, a ne obrnuto. To je skandal, to je skandal ako vam je to motiv bio. Ali da se vratim na ovo vjerujem da je to dobronamjerno, pa evo da ja kažem, nisu ti ljudi birali da igraju za Srbiju vaterpolo zato što im je neko omogućio da im da državljanstvo nego su oni igrali za zajedničku reprezentaciju, pa su onda odlučili da igraju za tu zemlju. Oni za razliku od ovih koji se ovdje predviđaju da se dovedu iz Tanzanije, rekoh, da me ne shvati nemam ništa protiv Tanzanije, ali oni su otišli da igraju za svoju zemlju. Oni misle da pripadaju tamo i ne vidim šta je tu sporno. To nije uopšte isti argument. Naprotiv, svi sportisti bivše Jugoslavije dobili su priliku da izaberu za koju reprezentaciju mogu da igraju i to uopšte nema veze sa ovakvim. Ovdje se radi o tome da se, kao što znamo, pred svjetsko prvenstvo zna da nedostaje nam bek u košarci i onda se dovede neki najčešće srednjeg kvaliteta da igra za reprezentaciju. Meni to nije bilo sporno kad bi se onda ta igra doživljavala kao nešto što nije sad na život i smrt i nacionalna stvar. Pa, se pita neko kako ne pjevaš himnu. Pa, evo ni igrač je ne zna. Ne da ne zna, nego ne zna ni jezik. Pa, eto sad tu može, a ovdje se pitamo kako može ova stvar. Dakle, mislim da se može o tome na svjetskom nivou razgovarati zašto mi imamo nacionalnu reprezentaciju u kojoj igra čovjek koji nema nikakve veze sa tom zemljom, koji teorijski ne mora u nju nikad da korakne, a ovo imamo na drugoj strani tu rigidnost našeg sistema koje čovjeku koji ovdje živi, koji ovdje radi koji doprinosi ovom društvu, koji je rođen, koji planira i da do kraja života i poslije smrti ostane u ovoj zemlji njemu se traži jesi li ... Pa mu neki koje ja lično poznajem kažu bolje izađi preko granice pa se vrati jer lakša ti je procedura. On povjeruje i 10 godina nema više šansu. To mu uradi neko ko je, vjerujem da ste i vi predsjedniče čuli za te. Ja sam čuo za te slučajeve i smatram da je to tragično da neko ko ovdje radi, koga ima povjerenja u administraciju neko ga na takav način prevari. Dužan je po zakonu da mu kaže koja su mu prava. E, to je strašno. Ja mislim da ta bolećivost prema svjetskim investitorima i njihovoj djeci to gotovo zvuči ko neki film, ko neka parodija svjetski investitor i njihova djeca u Crnoj Gori. Sa druge strane imam ovdje ljude naše kojima se traži način da im se oduzme državljanstvo. Ima ljudi koji nađu ih, slučajno izvade pred nekim službenim licima i on mu kaže, a nema sad ste ušli u proceduru odreknete se srpskog državljanstva. A zašto? Šinovatra ne mora ničega da se odrekne. Ne mora čak ni na sud da se javlja. Eto to je ta naša prilagođavanje nižim propisima. E, bogami ćemo daleko da doguramo ako se tako budemo ponašali. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:22:24)

Hvala vam poslaniče Radonjiću.

Sad riječ ima poslanik Milutin Đukanović, a neka se pripremi poslednji prijavljeni diskutant Radule Novović.

Izvolite.

MILUTIN ĐUKANOVIĆ (23.12.19 15:22:35)

Poštovani građani,

Pričamo o Zakonu o državljanstvu i vlast ovdje uvodi sistem ko ima novca može da ima državljanstvo Crne Gore, ali ovaj zakon neće da reguliše jednu flangrantu diskriminaciju. Ne može u ovom zakonu da stoji ko je imao državljanstvo neke druge države prije 2006. godine njemu ostaje pravo da ima dva državljanstva, a za koga postoji mogućnost da poslije 2006. godine stekne državljanstvo druge države on po automatizmu gubi državljanstvo Crne Gore. Ako znamo da je zajednička država bila država u kojoj su dominantno živjeli Srbi i Crnogorci onda ne sumnjamo da su u periodu do 2006. godine Hrvati, Albanci i Bošnjaci uspjeli da regulišu da imaju dvojno državljanstvo. U Crnoj Gori nema Hrvata koji nema državljanstvo i Hrvatske, ali za Srbe to ne važi. Osim te priče ima još jedan značajan segment koji i te kako utiče na birački spisak. Radi javnosti, 1991. godine u Crnoj Gori je bilo 615.000 stanovnika, 402.000 birača i 588.000 državljana. U Crnoj Gori 2018. godine imamo gotovo identičan broj stanovnika broj birača se povećao za gotovo 140.000, a broj državljana se smanjio za 25.000. Kako. Vlast hoće da vodimo dijalog, ali dijalog gdje oni rade kako je njima drago. Gospodo iz vlasti, predsjedniče Parlamenta, gospodo iz DPS-a, dajte neki elementarno logičan odgovor za ovakve stvari. Uzimamo da je broj stanovnika po Monstatu tačan, a nije tačan. Gledajući koliko imamo učenika, gledajući odnos umrlih i rođenih nedvosmisleno se može utvrditi da u Crnoj Gori ne živi više od 550.000 stanovnika. Situacija s biračima postaje još dramatičnija. Smanjuje se broj državljana, smanjuje se broj stanovnika, a broj birača vrtoglavo raste. Mislite da s takvim biračkim spiskom možete da kažete da je izborni proces regularan. Mi smo mislili, kada se pojavi Zakon o državljanstvu, da ćete se baviti ozbiljnim stvarima, da ćete dovesti to u neki realan nivo da državljanstvo bude jednako za sve građane Crne Gore. Ako mogu neki građani da imaju dvojno državljanstvo da mogu svi ili obrnuto, ne može niko, i onda je u redu, nema problema.

Mi znamo kakva je administracija. Administracija prema onom ko aplicira za crnogorsko državljanstvo, a izrazi spremnost da glasa ujedno i Demokratsku partiju socijalista za njega se to vrlo efikasno rešava. Za razliku od građana, a to su pretežno, ponovo saopštavam, nacionalni Srbi koji ne izraze spremnost da glasaju za Demokratsku partiju socijalista proces dobijanja državljanstva traje godinama, a kod nekih građana to prelazi i deset godina. Uporno nam vladajuća struktura ponavlja da je spremna za dijalog, ali mudro čuti. Ovdje imamo i predsjednika Parlamenta i predsjednika Kluba poslanika Demokratske partije socijalista, neka odgovore javnosti kako je moguće da pada i broj stanovnika i broj državljana, po vašim podacima, a broj birača u međuvremenu poraste za 140.000. Onda ćete da kažete nas je OEBS pohvalio da su izbori bili demokratski i fer i mi nemamo problema. Ovo slušaju građani Crne Gore. Vi ste u obavezi da odgovorite na ova pitanja, ali logičnog odgovora ne može biti zato što je to osnovni element ...

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:27:37)

Hvala vam, poslaniče Đukanoviću.

Informisan sam od Poslaničkog kluba Demokratske partije socijalista da će sada uzeti riječ poslanica Daliborka Pejović, a završnu riječ u ime predlagача daće Radule Novović. Izvolite.

DALIBORKA PEJOVIĆ (23.12.19 15:27:52)

Hvala na razumijevanju i našem predsjedniku Kluba i vama kao predsjedniku Parlamenta. Zbilja ću se truditi da budem racionalna i možda samo odgovorim na dio diskusija koje su se čule danas ovdje, ne naravno da ih ispravljam ili korigujem jer mi to nije namjera nego da iznesem razloge zašto smo potpisali ovaj amandman i samo da navedem par slučajeva.

Dakle, pred sobom imam, da bi se znalo da smo utemeljeni u zahtjevu, spisak lica koja su tražila ili za koje je tražen upravo ovaj status o kojem je riječ i radi se uglavnom o vrlo

perspektivnim mladim sportistima i sportistkinjama koje su imale namjeru i želju da budu djelovi crnogorskih reprezentativnih klubova. Da ne bi bilo da smo fingirali s izmjenom zakona, ovdje postoji spisak koji kod mene svako može da vidi.

Druga stvar, ta priča oko tekovina ekonomskog državljanstva i ciljeva zašto su ono uopšte uspostavljena nije niti evropska niti je parekselans crnogorska priča. Pročitacu samo dva primjera, i time da završim, da ne bi bilo riječi o tome da smo mi pravili ekskluzivitete ili da smo to radili u želji i namjeri da baš pojedincima omogućimo takav jedan status u Crnoj Gori. U Sjedinjenim Američkim Državama državljanstvo se prodaje za poslovnu investiciju između pedsto hiljada i milion dolara tj. 455 hiljada i 910 hiljada dolara i još deset radnih mjesta. U Austriji uslov su radna mjesta i značajna direktna investicija u kompaniju koja zapošljava ili kontinuirano proizvodi rast izvoza, uvoza i ulaganje u nove tehnologije.

Dakle, vrlo često smo ovdje raznim povodima slušali priču oko toga da smo pojedince častili raznoraznim statusima i, naravno, da smo im omogućili ovdje nenormalno bogaćenje, a da oni ništa Crnoj Gori nijesu dali. Pri tom se uvijek postavljalo pitanje da su ti investitori, odnosno ta lica negdje u nekoj zemlji bili u problemu jer su organi gonjenja i svi ostali digli dževu da se utvrdi njihova odgovornost. Niko nije citirao ono što su opozicioni mediji citirali u nekoliko navrata. Svi su ti ljudi uredno platili obaveze prema ovoj državi. Svi se nalaze u Bijeloj knjizi i ni jedan jedini cent ne duguju nikome u ovoj zemlji, ali je možda samo prednost u tome što svake godine zapošljavaju sve više i više radnika ako se borimo za iste ciljeve.

Drugo što želim da napomenem je činjenica da u ovom slučaju, ako pričamo o evropskim pravilima, treba da vodimo računa da priča o zajednici ili integrisanosti porodice nema ako damo roditeljima ekonomsko državljanstvo, a djeca ostaju da tumaraju. Ovo mora biti jedan integralni pristup. To su bili razlozi zbog čega smo se nas nekoliko opredijelili da vrlo slobodumno potpišemo izmjenu jako važnog zakona, a to je Zakon o crnogorskom državljanstvu. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:30:36)

Hvala vam.

Poslanica Jočić, komentar.

MARINA JOČIĆ (23.12.19 15:30:45)

Gospođo Pejović, i ja volim nerandže no trpim. Strašno bih voljela da bude, kao što ste citirali, kod nas kao što je u Americi, kao što je u Austriji da ljudi dolaze i investiraju, ali ti ljudi valjda moraju neku bezbjednosnu procjenu da prođu. Kada mogu naši sveštenici da prolaze bezbjednosne procjene, pa da im se ne dozvoljava da ulaze ili jedan Matija Bečković, a ne kada je u pitanju državljanstvo. Rekli ste da oni dolaze ne da se bogate nego da rade. Nije u pitanju bogaćenje. Oni su našli zemlju, našli su jazbinu u kojoj mogu da se sakriju od svojih vlada i međunarodnih institucija koje ih gone zbog neplaćanja poreza, utaja poreza itd. Za Šinavatrom je, kao što znate, raspisana potjernica na Tajlandu. Upoređivati to ekonomsko državljanstvo koje se daje u Americi, u Austriji, potpuno je neprikladno u odnosu na ovo.

Kažete integrisano stanje, treba da se integrišu njihove porodice. Treba. Stvarno je to jedan human gest. Međutim, šta se dešava s našim porodicama, s ljudima koji su izbjegli iz Hrvatske, iz Bosne, uglavnom Srbi, pravoslavni. Oni ne mogu po deset, dvadeset, trideset godina da dobiju državljanstvo. Imam kumu koja je rođena u Bosni, malo je mlađa od mene, od sedam godina je počela da živi u Crnoj Gori, dan danas ne može da dobije dokumenta i da dobije državljanstvo. To je nešto nevjerovatno. Vi potpuno imate različite aršine i za strane državljane i za ljude koji su ovdje i za Srbe i ostatak građana Crne Gore, jednostavno ovdje je jedan aparthejd što se tiče svih onih koji nijesu uz DPS i uz vladajuću kliku i uz vladajuće oligarhije.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:32:55)

Hvala vam.

Prvo se za proceduralno reagovanje javio poslanik Ivanović. Izvolite, da vidim šta je procedura.

PETAR IVANOVIĆ (23.12.19 15:33:02)

Zahvaljujem.

Klasifikovali ste to kao proceduralno javljanje, ali samo da ne bismo zbunjivali narod. Pošto su iz iste familije sestra gospodina Šinavatre koju ste maloprije pomenuli dobila je državljanstvo Srbije, njoj je to državljanstvo uručio tada predsjednik Vlade Srbije i isto tako nalazi se u istom statusu kao i njen brat, s tim što je bila na poziciji bivšeg premijera.

Druga stvar, mislim da ne treba brkati stvari koje se odnose na bezbjedonosne procjene. Kao što znate, o tome smo raspravljali, postoji posebna agencija koja se bavi (Prekid)

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:33:44)

Hvala vam.

Samo da vam kažem da ovo nije procedura, ovo je komentarisanje komentara poslanice.

PETAR IVANOVIĆ (23.12.19 15:34:14)

U redu, ali sam radi uvažene poslanice vas pitao da li mogu da navedem ispravku navoda zbog pogrešnog citiranja prethodnog zakona i zato sam se prvobitno javio za riječ. Vrlo je važno bezbjednosno pitanje. Apsolutno nije sporno.

Vi znate jako dobro da, kada je u pitanju bezbjednosna procjena i pravljenje aluzije koju ste pokušali da napravite, da to nema nikakve veze, da je shodno važećem ... posebna agencija angažovana za pitanja bezbjednosne procjene svakog aplikanta. U pitanju je ispravka navoda. Da li je ovo tačno što govorim.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:34:46)

Hvala vam.

Poslanice Jočić, pošto ovo nije bila procedura i vi kratko prokomentarišite ovo je rekao poslanik Ivanović. Izvolite.

MARINA JOČIĆ (23.12.19 15:34:58)

Računam da ne odgovara istini ne samo ovo nego uopšte šta je do sada govorio dok se bavi političkim radom. Jednostavno nas ne interesuje ko kome daje državljanstvo Srbije. Šta mene briga za Srbiju u tom smislu. U tom smislu me uopšte nije briga. Gdje vam je onaj puž što organizuje ilegalne igre na sreću, što ga potražuje pola svijeta. Vi ste mu dali državljanstvo, a ne može da dobije neki svještenik ovdje koji se moli Bogu u nekom od naših manastira. O tome govorim. Zloupotrebljavate proceduru kao što sve živo zloupotrebljavate vi i vaše društvo.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:35:43)

Hvala vam.

Ne možete više.

Da vam kažem nešto. Vi ste zloupotrijebili pravo na proceduralnu intervenciju. Sada ću da

dam odgovor na komentar Daliborki Pejović. Izvolite.

DALIBORKA PEJOVIĆ (23.12.19 15:36:00)

Hvala vam, uvaženi predsjedniče.

Gospođo Jočić, na početku sam i rekla uvažavam vaše pristupe i nemojte da imate sa mnom apsolutno tu dilemu i razumijevam dosta vaše argumentacije koju saopštavate. Samo želim da kažem nešto što je bitno radi pojašnjenja pristupa koji ste maloprije iznijeli.

Dakle, onako kako je zamišljen sada program ekonomskog državljanstva imamo dvije stepenice koje zainteresovani investitori moraju proći. Prva je vezana na neki način provjeru porijekla njihove imovine i njihove kredibilnosti da uopšte mogu da apliciraju za crnogorsko državljanstvo, a druga je stepenica upravo ovo o čemu ste vi govorili, dakle provjera bezbjednosnih i svih drugih razloga da li im se može omogućiti sticanje državljanstva ili ne. Rađeno je po najstrožijim pravilima koje trenutno poznaje svjetska praksa kada su ovi modeli u pitanju. Ne sumnjam da ćemo i mi i vi u postupku primjene zakona imati prilike da se sretnemo s tim da li je bilo propusta ili nije. Do sada je izdato 300 takvih pasoša i samo koliko vidim su sporna dva ili tri koja se uporno ovdje navode u crnogorskom Parlamentu. Ono što smo pričali za Taksina Šinavatru, nađite u vijestima, nije dao nijedan državni organ Crne Gore tu potvrdu da se čovjek nalazi na Bijeloj listi, da je platio sve obaveze izdala je lokalna uprava Budva koju politički niko od nas ne kontroliše koji su, svaka im čast, priznali objektivno stanje stvari. Dakle, to je čovjek koji je došao ovdje, sve je platio državi Crnoj Gori, nikom ništa ne duguje. To je rekao organ uprave, odnosno lokalne samouprave koji uopšte ne pripada politici DPS-a.

Hvala za sugestije i za izbjeglice, meni je drago što ti ljudi žive ovdje. Drago mi je što su, bez obzira na sve, prepoznali Crnu Goru kao svoju drugu kuću. Ko ih je protjerao, ko im je napravio ovaj problem najmanje prema nama možete da upirete prst i odgovornost. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:37:53)

Hvala vam.

Sada se javio za komentar na izlaganje poslanice Daliborke Pejović i Goran Radonjić. Izvolite.

GORAN RADONJIĆ (23.12.19 15:38:03)

Dosta mi je ovo bilo da kažem komično, opet nastavljamo svjetski investitori i njihova djeca, samo ne više parodija nego sada tragedija. Kako to da tumaraju djeca tim velikim investitorima kada ima toliko love čovjek da može po svijetu da milione ulaže i otvara radna mjesta, nije valjda tako surov prema svojoj djeci da ih pusti da tumaraju. Može da ih dovede sa sobom i da ona imaju dozvolu boravka, privremenu pa trajnu, pa da dobiju državljanstvo. S druge strane, kao čovjek koji je bio u Americi, da ne govorim da je to jasno, tamo su provjere, ne možete ni da uđete bez provjere, a ne da dobijete državljanstvo, nije mi jasna motivacija kada može da kupi tamo državljanstvo za 200 ili 400 hiljada dolara, što kupuje ovdje državljanstvo za 200 ili 400 hiljada evra, zar mu nije ljepše na Majamiju. Pomišljam nešto, ako je to baš tako, da se po Americi i Austriji kupuje, zašto daje državljanstvo, nešto mi je neobično baš da hoće s djecom koja tumaraju da dođe baš da sebi kućicu ovdje napravi, da se skrasi i svakom djetencetu po jednu. Nemojmo da pravimo parodiju od toga.

Dakle, jasno je da ovdje postoje neki biznis aranžmani i sada opet s tom pričom vrhunski sportisti, njih 18, pa se javilo vama, je li, mi bismo da igramo za regionalno takmičenje za Crnu Goru još ove godine nego dajte da možemo da dobijemo. Neće biti nego će biti. Zamislite kada nam se to kaže. Ne traži ga niko u Budvi i nema obavezu. On ima na Tajlandu obavezu. Na Tajlandu ga traže za korupciju, pa je došao na drugi kontinent da se spasi. O tome se radi. Ni Al Kapone nije imao obaveze prema Budvi baš nikakve, pa jeste li njemu dali državljanstvo.

Nemojmo, molim vas. Da ne govorim sada o mogućim teroristima. Nikakvih obaveza nemaju, nikakvu nekretninu dok je ovdje ne steknu. Stvarno ne duguje čovjek porez, nije čak ni bio ovdje. To da nam se daje kao argument je stvarno nevjerovatno. Ovo da tumaraju djeca to je za jednu dobru seriju na državnoj televiziji da se o državnom novcu odužimo tim ljudima i da, brate, gledamo njihovu sagu, spoj tih familija i konačno njihovo ujedinjenje. Ne valja im na Tajlandu, ne valja im na Majamiju nego idu kod nas. Svaka čast. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:40:31)

Hvala.

Odgovor na komentar poslanica Pejović.

DALIBORKA PEJOVIĆ (23.12.19 15:40:35)

Meni je drago što vi ulazite u njihova emotivna stanja, ja ne bih. Samo bih rekla da vole Crnu Goru i svaka im čast na tome, šta god bili razlozi te ljubavi.

Drugo, nije nikakva ni parodija ni tragedija. Dakle, radi se o maloljetnim licima. Prvo, statusno su u problemu, drugo treba sutra da putuju negdje. Znae koje su to komplikacije i za nas kada smo bili u sličnim statusima, a kamoli za nekog ko dolazi iz nekih drugih država.

Treće što moram ovdje da vam kažem, upravo je vezano za ovo što pokušavate od nečega što je razvojna prednost Crne Gore kako god vi to doživljavali, da na ovaj način o tome diskutujemo. Pokušala sam da uozbiljim raspravu upravo time govoreći da ovo nije ni parodija ni tragedija nego je ovo potreba crnogorskog društva. Ako je ekonomska aproksimacija, benefit koji treba da ostvarimo od toga takva da nam donosi bolje i vama i meni i vašoj djeci i mojoj porodici onda ne znam čemu ova banalizacija umjesto podrške koju sam očekivala da ćemo za ovo dobiti. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:41:38)

Sada recite što je proceduralni problem.

PETAR IVANOVIĆ (23.12.19 15:41:46)

Vrlo je važno proceduralno, dodjela državljanstva.

Čudi me, predsjedniče Parlamenta, kada govorimo o tome da u susjednoj državi, ne znam zašto ne smijemo da joj pomenemo ime, kada predsjednik Vlade uradi dodjelu državljanstva mimo procedure i kada to pomenete u crnogorskom Parlamentu onda se odmah skače ovdje, ta uvažena poslanica čak nije ni prisutna nego je izašla iz sale, a skrenuli smo pažnju upravo da se u ovom Parlamentu služimo istinom i tražio sam ispravku navoda. Odatle je krenula sva ova rasprava između nas. Ljubazno vas molim da mi date minut vremena koliko mi treba za jedan komentar, ako ste saglasni s tim bilo mi drago. Zahvaljujem.

Radi se ovdje o potpuno dva različita koncepta. Ne možemo upoređivati koncept ekonomskog državljanstva kod sveštenika koji traži da dođe u jednu državu da se obrati svojim vjernicima s konceptom gdje imamo investitora. To su dva potpuno različita koncepta, o tome je glupo govoriti. Razumijemo li ovdje da postoji koncept ekonomskog državljanstva gdje se vrše bezbjednosne procjene po važećem zakonu i koncept u kome se vrše neke druge radnje, službovanja gdje nema potrebe da se traži državljanstvo. Na to sam htio da reagujem i niste mi dopustili da ukažem na to.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:43:00)

Hvala vam.

Nisam, i mislim da sam bio u pravu zato što to nije bilo proceduralno reagovanje. Što god mi mislili da koristimo za našu političku upotrebu, nikakva stvar nema vezano za ovu raspravu to što je u susjednoj državi nešto rađeno, a komentarišuće kasnije još nešto.

Izvolite, poslanice Novoviću.

RADULE NOVOVIĆ (23.12.19 15:43:21)

Hvala vam, predsjedniče.

Uvažene građanke i građani, drage kolegice i kolege,

Da pokušam ukratko cijeneći vrijeme svih nas da sublimiram sve ovo što smo rekli i ono na šta se odnosi ova izmjena. Članom 12 stav 1 važećeg Zakona o crnogorskom državljanstvu propisano je da punoljetno lice čiji je prijem u crnogorsko državljanstvo od posebnog značaja za državni, naučni, privredni, kulturni, ekonomski, sportski interesi Crne Gore može izuzetno steći crnogorsko državljanstvo prijemom i ako ne ispunjava uslove iz člana 8 pomenutog zakona. Ovako formulisanu normu člana 12 stav 1 zakona bilo je neophodno precizirati s obzirom na činjenicu da je primjena u praksi pokazala da upravo zbog ovako propisane odredbe u kojoj se koristi izraz punoljetno lice dolazi do problema, odnosno onemogućavanja licima koja nijesu punoljetna, a koja iza sebe imaju rezultate na sportskom ili kulturnom polju od posebnog značaja za državni interes steknu crnogorsko državljanstvo prijemom i koja su na taj način onemogućavana da predstavljaju Crnu Goru. Uočeno je da ovo može da ima negativan uticaj na kredibilne i ozbiljne investitore, takođe i u krajnjem može usporiti na taj način posredno ili neposredno ekonomski regionalni razvoj Crne Gore. Uvjeren sam da će predložena rješenja omogućiti da se spriječe pomenuti nedostaci, koji bi mogli uticati na priliv investicionih sredstava u Crnoj Gori, konkretno predloženim zakonom propisuje se osnov sticanja crnogorskog državljanstva i za maloljetna lica prijemom kroz poseban program ulaganja, što do sada nije bio slučaj. Svi znamo šta znači biti dio reprezentacije, pa vjerujem da je to nešto što spaja, što poštuje različitosti i predstavlja jednu od najljepših slika naše države u svijtu. Smatram da je od vitalnog interesa za Crnu Goru da implementira posebni program ulaganja i to je od ogromnog značaja za privredni i ekonomski razvoj naše države.

Uzimajući u obzir model programa, koji recimo Mađarska ili Malta sprovode, može se reći da je Crna Gora u poređenju sa navedenim zemljama izabrala značajno zahtjevniji model, upravo iz namjere da isti bude kvalitetan, transparentan i na dugoročnom planu efektivan za njen ekonomski interes. Radi se o razvojnom programu koji bi aplikantima, tj. podnosiocima zahtjeva omogućio određene benefite, kao što su povoljan poreski sistem, bezvizni režim prema zemljama u šengen zoni i integracija u ekonomski sistem države. Izuzetno značajan segment programa je doprinos razvoju razvoja manje razvijenih jedinica lokalne samouprave, odnosno pomenuti program predviđa da svaki aplikant koji želi da aplicira za državljanstvo ima obavezu da uplati donaciju od 100 hiljada eura koja će se usmjeriti prema manje razvijenim jedinicama lokalne samouprave i trošiće se prvenstveno na izgradnju infrastrukture i objekata.

Imajući u vidu navedeno, nesporno je istaći da će primjena ovakvog investicionog programa doprinijeti smanjenju regionalnih razloga između sjevera i juga naš države, tako da je to jedan od benefita. Nadam se da ćemo ovaj zakon već danas usvojiti u ovom Parlamentu. Hvala vam.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 15:46:42)

Hvala vam.

Poštovane kolege, imali smo interesantnu raspravu o ovom zakonu. Tačno, kao što je neko rekao, jedan od kolega, jedna riječ ne mora da znači malu promjenu u bilo čemu.

Samo želim kratko da prokomentarišem, a da ne zloupotrijebim predsjedavanje, da tačno je da Crna Gora ima tvrd Zakon o državljanstvu, ima raličitih koncepata zakona o državljanstvima pojedinih zemalja, neki imaju potpuno otvoren liberalan, neki imaju tvrđi, ja mislim da je Crna Gora

kad ga je donosila 2008. trebala da ima takav zakon kakav je imala. Takođe, bio sam ministar unutrašnjih poslova, 2009.godine sam se zalagao da ne bude tadašnji koncept ekonomskog državljanstva iz razloga što smo dobijali viznu liberalizaciju i naravno, bilo je vrlo upitno kako ćemo sve to odraditi. Posle deset godina imamo uvjeravanja od strane Vlade da će ovaj projekat koji je ograničen brojem pasoša imati najpotpunije provjere od renomiranih kuća sa stanovišta investicija koje se dovode i evo da vidimo kakav će to efekat biti, o kom broju će se raditi uopšte aplikanta, kakav će efekat za to državljanstvo i o ekonomskom državljanstvu dati po ekonomiju naše zemlje.

Ono što je takođe važno, i ako sam se kao što sam rekao zalagao za taj rigidan pristup kad je u pitanju crnogorsko državljanstvo, zaista imamo neke slučajeve kod nas da djeca koja su se ovdje školovala, neka i rođena, osnovnu, srednju školu, fakultet, ne mogu da steknu državljanstvo, ne mislim da je to bila namjera da urade nešto što će im otežavati tu stvar, ali zaista to je bilo vrijeme kad nisu mogli imati dokumenta, pa su uzimali dokumenta svojih matičnih država i time gubila to pravo na neprekidnost boravka deset godina i tako dalje. To je ozbiljna tema za priču o budućem konceptu ili o nekom novom Zakonu o crnogorskom državljanstvu kada se za to steknu uslovi. Zaista mislim da to treba sveobuhvatno razmisliti, raspraviti i donijeti najbolje zaključke i najbolji mogući zakon u tom trenutku.

Hvala vam na ovoj raspravi. Mi smo završili pretres, izjasnićemo se naknadno. Trenutno su u toku matični odbori koji raspravljaju amandmane i čim oni to završe mi ćemo preći na glasanje o tačkama dnevnog reda ove sjednice. Kao što znate, sutra nastavljamo sa novom sjednicom i bićete obaviješteni.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 18:53:00)

Poštovane kolege poslanici, stekli su se uslovi da pređemo na izjašnjavanje o predlozima akata o kojima smo obavili pretres.

Prvo odlučujemo o Predlogu zakona o radu. Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 43 poslanika, 41 za, dva protiv i nije bilo uzdržanih. Konstatujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na predlog zakona je podnijeto 97 amandmana, i to Vlada Crne Gore 1 amandman koji je sastavni dio Predloga zakona, Zakonodavni odbor 4 amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona, Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje 28 amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona.

Poslanici Suad Numanović, Jovanka Laličić, Nedžad Drešević i Maja Bakrač 24 amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Poslanik Neđeljko Rudović 1 amandman o kojem treba glasati. Poslanici Nada Drobnjak i Zvonko Vuković 1 amandman koji je sastavni dio Predloga zakona. Poslanica Anka Vukićević 34 amandmana, amandman 33 je sastavni dio Predloga zakona. Povodom amandmana 15, 16 i 27 je odustala, a o ostalim amandmanima treba glasati.

Poslanica Draginja Vuksanović Stanković 1 amandman od kojeg je odustala. Poslanici Raško Konjević, Draginja Vuksanović Stanković, Ranko Krivokapić i Džavid Šabović 3 amandmana o kojima treba glasati. Prelazimo na obrazloženje amandmana o kojima treba glasati.

Ima riječ poslanik Neđeljko Rudović. Izvolite.

NEĐELJKO RUDOVIĆ (23.12.19 18:55:00)

U saradnji sa Udruženjem Roditelji ja sam ovaj amandman predložio i njegov osnovni smisao je da se izađe u susret majkama blizanaca, trojki itd. U članu 127 predlažemo da se doda stav 3 koji glasi: "Roditeljsko odsustvo iz stava 2 ovog člana kod višepodne trudnoće se produžava za 180 dana, za svako dijete posebno." Ovo je bio predlog Udruženja Roditelji koji se nalazio i na javnoj raspravi koju je organizovalo Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Višepodne trudnoće su rizične trudnoće, blizanci, trojke, ako bog da više ih bilo, zahtijevaju mnogo veći napor roditelja naročito majke i između ostalog to je ključni motiv zašto sam predložio ovaj amandman

na liniji zalaganja Udruženja Roditelji. Ja vas pozivam da ga podržimo i na taj način poboljšamo ovaj zakon. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 18:56:18)

Hvala vam.

Stavljam na glasanje ovaj amandman. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 42 poslanika, 7 za, 3 protiv, 32 uzdržana, pa konstatujem da amandman nije prihvaćen.

Može, izvolite.

NADA DROBNJAK (23.12.19 18:57:03)

Izvinjavam se, ali imam potrebu da objasnim zašto smo mi iz Kluba poslanika DPS-a uzdržani ili protiv. Već ste obavijestili da je usvojen amandman kolege Zvonka Vukovića i moj na Predlog zakona. Mi smo takođe amandmanom tretirali višeploidne trudnoće, ali vjerujem na mnogo bolji način, svjesni da nakon porođaja treba mnogo više brige oko beba i da tu brigu treba da podijele roditelji tako da je naš amandman omogućio da i otac i majka prvih 70 dana od rođenja djeteta budu sa njima, a da onda dogovorno dijele roditeljsko odsustvo, jer smatramo da produženje roditeljskog odsustva samo na teret žene u stvari ženu čini manje konkurentnom na tržištu rada i sav teret roditeljstva svaljuje na njena pleća. Hvala.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 18:57:54)

Idemo sad na amandmane, njih 30.

Poslanica Vukićević ima riječ. Izvolite.

ANKA VUKIĆEVIĆ (23.12.19 18:58:07)

Poštovane građanke i građani, večeras će kako smo i očekivali, biti usvojen Zakon o radu koji će ipak biti po mjeri poslodavca. Ovim zakonom, biće ozakonjen oglas od tri dana, biće dozvoljeno interno oglašavanje, pa će biti diskriminirani građani ili mladi ljudi koji traže zaposlenje, a nijesu ni informisani gdje postoji radno mjesto. To radno mjesto internim oglasom biće sačuvano za privilegovane. Rad na određeno vrijeme kod istog poslodavca biće produžen sa 24 na 36 mjeseci, radna sedmica će za neke biti i dalje pet dana, za neke šest dana, dnevni odmor između dva radna dana, umjesto dosadašnjih 12 biće skraćen na deset sati, nedeljni odmor sa 24 na 20 sati i to će biti i za zdravstvene radnike, ljekari koji će iz operacione sale izaći uveče u devet, a ujutru opet u sedam ići na posao i kad se desi greška naravno odgovaraće samo oni.

Takođe, isto je planirano i za radnika u industriji, pa će se sad ozakoniti da one četiri brigade u Nikšičkoj željezari budu zamijenjene sa dvije, a o zdravlju zaposlenih neće brinuti niko. Nejasno je kako će se kontrolisati preraspodijeljeni radni sati, niti kako će to inspekcija rada koju smo vidjeli na djelu kako radi uspjeti da iskontrolira i ono što je poražavajuće od preko 30 amandmana i moram naglasiti još jednom da građani nijesu bili uključeni da socijalni partneri nijesu na valjan način odradili posao za građane Crne Gore, nije se u fokus ovog zakona stavio građanin pojedinac i izgleda da će to zadugo ostati tako. Ja moram naglasiti da sam od dva amandmana odustala iz tehničkih razloga 27 i 15, amandman 16 je inkorporiran, jer eto koliko se vodilo računa i koliko se temeljno analizirao ovaj zakon desilo se da se jednim članom osobama mlađim od 18 godina zabranjuje rad van mjesta boravišta, a drugim članom im se to pravo daje.

Eto, prihvaćen je od svih amandmana jedan amandman kojim su planirane sankcije za poslodavca koji odluku po osnovu oglasa ne dostavi po isteku od 45 dana nakon ... Toliko.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 19:01:12)

Hvala vam, poslanice Vukićević.

Sada stavljam na glasanje amandman 1. poslanice Vukićević. Izvolite.

Hvala. Glasalo je 42 poslanika, 2 za, 22 protiv, 18 uzdržanih. Konstatujem da amandman nije nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 2. Izvolite.

Hvala vam. Glasala su 42 poslanika, 2 za, 19 protiv, 21 uzdržan. Konstatujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 3. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, 42 za, 21 protiv, 19 uzdržanih. Konstatujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 4. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, 2 za, 17 protiv, 22 uzdržana.

Izvolite, proceduralno poslanica Vukićević.

ANKA VUKIĆEVIĆ (23.12.19 19:03:32)

Kako je glasanje krenulo i vama je vjerovatno kao i meni jasno kako će završiti priča sa ovim amandmanima. Za vaša prava ćete se morati boriti sami. Ove institucije ćete morati natjerati da rade svoj posao. Obaveza nas koji smo ovdje u ovim klupama je da vas podržimo, vidimo kako vas ko podržava u tome, borite se i istrajte u tome, natjerajte ih da rade svoj posao. Odustajem od ostalih amandmana jer nema potrebe da glasamo. Jasno je kako će biti rezultati glasanja.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 19:04:07)

Hvala vam, poslanice Vukićević, zbog ovog racionalnog pristupa.

Sada, poštovane kolege, prelazimo na tri amandmana poslanika Konjevića, Vuksanović-Stanković, Krivokapića i Šabovića.

Obrazloženje. Izvolite, poslaniče Konjeviću.

RAŠKO KONJEVIĆ (23.12.19 19:04:34)

Uvaženi građani, posebno vi koji svih ovih godina imate negativno iskustvo sa agencijama za zapošljavanje, dosta ih je. Čuli ste od ministra i pretpostavljam da će zakon da prođe, da je unapređenje ovoga zakona pozivanje na član 37 stav 2 koji kaže da poslodavac sa istim zaposlenim ne može da zaključi jedan ili više ugovora o radu ako je njihovo trajanje neprekidno ili sa prekidima dužim od 36 mjeseci.

Dakle, sa tom odredbom bi trebalo da se unaprijedi položaj radnika koji su do sada najčešće bili u nezavidnom položaju, u nemogućnosti da zasnuju radni odnos ne neodređeno vrijeme kako bi sa takvim radno-pravnim statusom mogli da ostvare neku od svojih elementarnih prava ili elementarnih mogućnosti mladih bračnih parova da uzmu stambeni kredit bilo šta drugo. Međutim, naravno, imate član 7, i to je naš amandman, gdje je ovaj član 2 u političkom smislu čista laž. Jer, u članu 7 se kaže - ograničenje iz stava 2 ovog člana ne odnosi se na ugovor o radu direktora - u redu, ugovore o radu sportista - u redu, ali kaže i na ugovore koje zaključuje Agencija za privremeno ustupanje zaposlenih u svrhu ustupanja zaposlenih.

Poštovani građani, vi koji ste do sada bili u jednoj agenciji, sad će ta agencija da vas šeta od jednog do drugog poslodavca i stalno ćete biti na određeno. Mislimo da ova odredba, mjesto joj nije pored sportista i direktora koji su u mandatnom periodu. Tačno se vidi da je norma ubačena i ništa neće riješiti u suštinskom smislu i dalje će mladi ljudi, poslodavci će izbjegavati da ih primaju na neodređeno, neće moći da ostvare nikakvo pravo da bi riješili neko od svojih

elementarnih potreba. Neće moći da pođu ni u jednu banku, jer je osnovni uslov da imate rješenje na neodređeno, a agencija će vas zastupati kao neku vrstu modernog roba od poslodavca do poslodavca.

Dakle, mi mislimo da je ova odredba izuzetno loša i naš amandman je upravo na tom fonu, jer je dovoljno vremena 36 mjeseci da poslodavac vidi da li taj radnik koji kod njega radi na određeno 36 mjeseci može da odgovori tom pozivu, može ili ne može. Ako može primite ga na neodređeno, imate dovoljno mogućnosti da ga po ovom zakonu otpustite ukoliko nije adekvatno radio. Mogu li da nastavim druga dva amandmana? Ali nemojmo da radimo ovako, dakle da friziramo normu u zakonu da se sa njom hvalimo javno, a da onda uvučemo neku mini normu u izuzetak gdje potpuno derogiramo pravilo koje definišemo u ovom zakonu.

Prema tome, vi građani koji imate iskustva sa agencijama, biće vam još gore. Bože zdravlja, vidjećete u primjeni ovoga propisa kad počnu da vas šetaju od poslodavca do poslodavca, a bićete zaposleni navodno u nekoj agenciji za ustupanje.

Drugi amandman tiče se člana 101 koji propisuje da minimalna zarada u Crnoj Gori ne može biti manja od 30% od prosječne zarade. Naš je prijedlog da minimalna zarada u Crnoj Gori ne može biti manja od 50% prosječne zarade.

Kolege, imaću energiju, po hiljadu i prvi put vam ponavljam da je u Crnoj Gori za koju tvrdite da je ekonomski tigar u regionu minimalna zarada koja predstavlja elementarnu zaštitu najugroženijih slojeva stanovništva najmanja u regionu, najmanja penzija, najmanja minimalna zarada. Penzija će možda biti ovih dana malo veća. Nije do penzije, nego je do tenzije, kolega. Najmanja minimalna penzija, najmanja minimalna zarada. Mi predlažemo da ona bude 50% od prosječne zarade.

Treći amandman odnosi se na član 164 koji tretira pitanje prestanka radnog odnosa po sili zakona. Dakle, govori se o 67 godina i 15 godina radnog staža. Mi mislimo da je drugim zakonima, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima i Zakonu o PIO definisano kad zaposleni stiže uslove za penzionisanje, a sa 67 godina što se nas tiče mogao bi da nastavi svoj radni vijek ukoliko ne želi da ide u penziju. Ne da po sili zakona mora da ode u penziju, nego da je stekao uslove da ide u penziju, ukoliko poslodavac želi da ga zadrži na bilo koji neki drugi način, da iz penzije zasnuje radni odnos itd. i tome slično. Mislimo da norma je prerigidna u tom smislu.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNIK IVAN BRAJOVIĆ (23.12.19 19:10:33)

Hvala vam.

Sad ćemo da se izjasnimo o amandmanima koji su obrazloženi.

Stavljam na glasanje amandman 1. Izvolite.

Hvala. Glasalo je 42 poslanika, četiri za, 17 protiv, 21 uzdržan, pa konstatujem da amandman nije prošao.

Stavljam na glasanje amandman 2. Izvolite.

Glasalo je 42 poslanika, dva za, 16 protiv, 24 uzdržana, amandman dva nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman 3. Izvolite.

Glasalo je 42 poslanika, tri za, 16 protiv, 23 uzdržana, pa konstatujem da amandman nije prihvaćen.

Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje javnog interesa u odnosu na odredbe u kojima je sadržano povratno dejstvo, i to član 210 stav 2 član 211 i član 213 ovog zakona.

Stavljam na glasanje da li postoji javni interes u odnosu na odredbe u kojima je sadržano povratno dejstvo, i to član 210 stav 2, član 211 i član 213 ovog zakona. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje javnog interesa u odnosu na odredbe u kojima je sadržano povratno dejstvo i to član 210 stav 2, član 211 i član 213 ovog zakona.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o radu.

Prelazimo na izjašnjavanje o Predlogu zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena, odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa konstatujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona je podnijeto 11 amandmana.

Zakonodavni odbor osam amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona, Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje tri amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona.

Sad stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Izvolite.

Hvala vam.

Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena.

Prelazimo, poštovane kolege, na izjašnjavanje o Predlogu zakona o zaštiti morske sredine, odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa konstatujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona je podnijeto osam amandmana, i to Zakonodavni odbora četiri amandmana, koji su sastavni dio Predloga zakona, Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje četiri amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o zaštiti morske sredine.

Prelazimo na izjašnjavanje o Predlogu zakona o izmjeni Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga. Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa konstatujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona je jedan amandman Zakonodavnog odbora.

Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Crne Gore. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se obezbijede neophodne pretpostavke za primjenu ovog zakona.

Stavljam na glasanje postojanje razloga hitnosti da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Crne Gore. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga hitnosti da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjeni Zakona o fiskalizaciji o prometu proizvoda i usluga.

Prelazimo na izjašnjavanje o Zakonu o izmjeni Zakona o crnogorskom državljanstvu, odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, 41 za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa konstatujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona nije bilo amandmana, pa ćemo se izjasniti o Predlogu zakona u cjelini.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Izvolite.

Hvala vam. Glasao je 41 poslanik, svi su glasali za, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjeni Zakona o crnogorskom državljanstvu.

Ovim je, poštovane kolege, Osma sjednica Drugog redovnog jesenjeg zasjedanja u 2019.godini završena.

Vidimo se sutra na novoj sjednici. Hvala vam.